

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 1. ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ	4
МОДУЛЬ. ОСНОВИ БІЗНЕСУ	4
ТЕМА 1. БІЗНЕС ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ДІЯЛЬНОСТІ.....	4
1.1 Критична і позитивна концепції бізнесу.	4
1.2 Бізнес як особливий вид діяльності	8
1.3 Ознаки бізнесу.....	12
1.4 Принципи бізнесу	15
ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО БІЗНЕСУ	22
2.1 Модель бізнесу. Типи Підприємців. Функціональна парадигма бізнесу	22
2.2 Фізичні і юридичні особи як суб'єкти підприємницького бізнесу	25
2.3 Поняття економічного середовища бізнесу	30
2.4 Конкуренція в економічному середовищі бізнесу	32
ТЕМА 3. ЗАКОРДОННІ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ	37
3.1 Англо-американська модель менеджменту	37
3.2 Японська модель менеджменту.....	39
3.3 Німецька модель	40
ЧАСТИНА 2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	43
Практичне заняття 1	43
Практичне заняття 2	63
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	75
ПЕРЕЛІК ТЕСТІВ.....	82
ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ.....	152
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	192
ДОДАТОК А Вибір варіанту контрольної роботи.....	194
ДОДАТОК Б Схема оцінювання захисту контрольної роботи.....	198
ДОДАТОК В Структура екзаменаційного білету	199
ДОДАТОК Д Приклад завдання на захист контрольної роботи по модулю 1	200
ДОДАТОК Е Приклад екзаменаційного завдання по модулю 1	201
ДОДАТОК Ж Приклад завдання на захист контрольної роботи по модулю 2	203
ДОДАТОК З Приклад екзаменаційного завдання по модулю 2.....	204

ВСТУП

Ціллю викладання дисципліни «Економіка та бізнес» є здобуття студентами міцних теоретичних знань і твердих практичних навичок в області бізнесу та основ економіки. Така підготовка сприяє ухваленню ними в практичній діяльності ефективних господарських рішень.

Задачами вивчення дисципліни є засвоєння категорій економіки підприємства; вивчення організаційно виробничих чинників і особливостей ресурсів, що використовують при виробництві продукції (робіт, послуг); вивчення шляхів найбільш ефективного використання основних елементів виробництва (предметів, засобів праці, робочої сили); знання основ бізнесу, які допомагають сформулювати точку зору студента про економічні стосунки суб'єктів у сфері сучасного бізнесу.

В процесі навчання студенти повинні:

Знати: характерні особливості діяльності підприємств з різними формами власності за основними фондами; економічні основи виробництва: характеристику виробництва, матеріальної бази, кадрів; суть основних економічних категорій: продуктивність праці, собівартість продукції, ціна, прибуток, рентабельність, і т. п.; порядок організації і реєстрації підприємницької фірми, її реорганізації і ліквідації, концепції бізнесу, основні види діяльності у сфері бізнесу, інфраструктуру бізнесу, методи і технологію укладення комерційних операцій, основи побудови бізнес-плану.

Мати подання: про систему сучасного бізнесу, про розвиток підприємництва в Україні, про злиття і поглинання підприємницьких фірм, про конкуренцію в системі бізнесу, про основні економічні і ділові терміни, основні економічні погляди і принципи.

Уміти: виконувати техніко-економічні розрахунки; проводити техніко-економічний аналіз; обґрунтовувати наукові, технічні і організаційні рішення на основі економічних критеріїв в рамках майбутньої професійної діяльності; визначати цілі діяльності і місію організації, розробляти бізнес-план.

Вивчення дисципліни «Економіка та бізнес» здійснюється по наступній структурно-логічній схемі надання матеріалу (рис. 1).

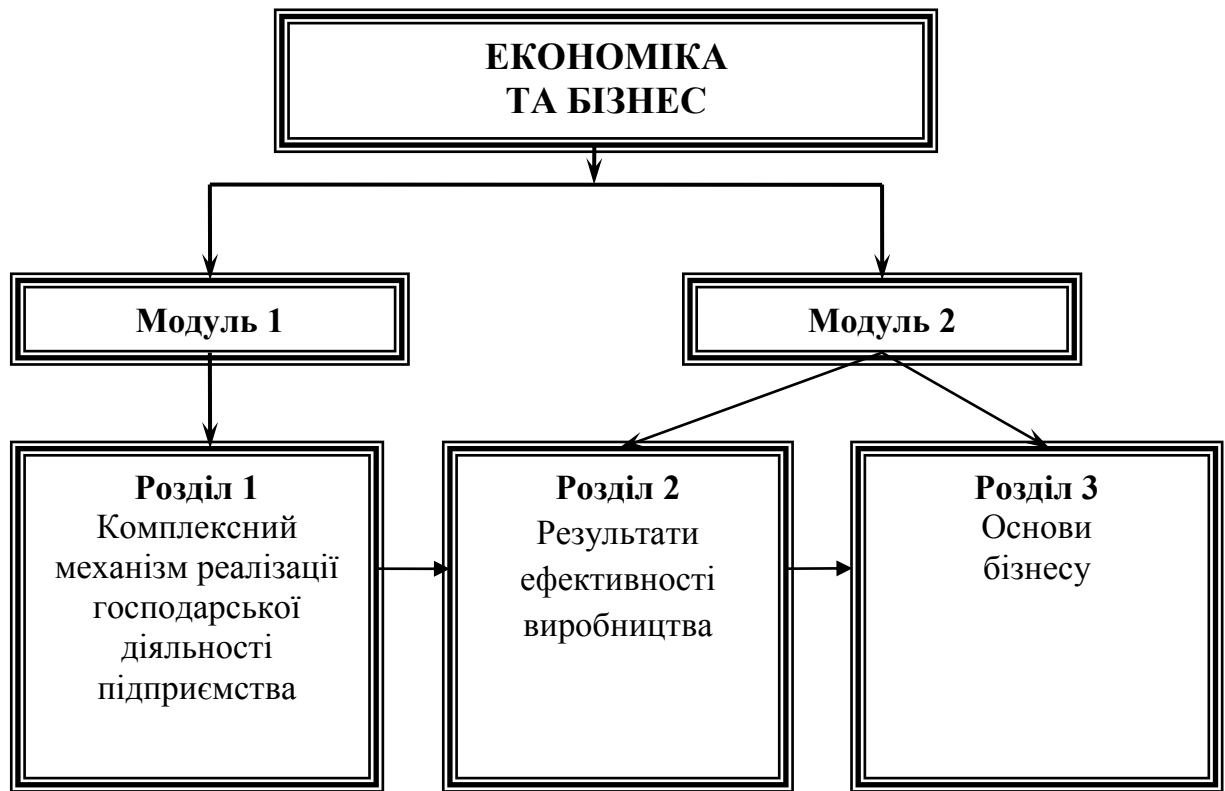

Рисунок 1 – Структурно-логічна схема надання матеріалу

ЧАСТИНА 1. ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ

МОДУЛЬ. ОСНОВИ БІЗНЕСУ

ТЕМА 1. БІЗНЕС ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Критична і позитивна концепції бізнесу

Вся історія людського суспільства, а також його сучасний стан так чи інакше пов'язані з бізнесом.

При всій різноманітності видів і напрямів діяльності людей – від проникнення в космічну далечінь, в таємниці плазмової реакції і будови клітини до створення шедеврів образотворчого мистецтва – спільною властивістю цієї діяльності є бізнес. Інакше кажучи, якій би справі не віддавалася наділена свідомістю людина, вільно або мимоволі вона займається при цьому своїм бізнесом.

Щоб зрозуміти, чому відбувається саме так, і чому популярне і широко представлене в повсякденному побуті безлічі людей слово «бізнес» відображає настільки серйозну ознаку життєдіяльності кожної людини, треба звернутися до різних теоретичних тлумачень і визначень бізнесу. Умовно всі вони можуть бути об'єднані в три основні концепції: *позитивну, критичну, прагматичну*.

Під «**концепцією**» тут і далі розуміється система стійких, логічно взаємозв'язаних теоретичних поглядів на ті або інші об'єктивні явища, а також, витікаючи з даних поглядів положення, висновки і категорії, за допомогою яких дані явища описуються в наукових дослідженнях, розробках, виступах і публікаціях.

Критична концепція бізнесу виходить з того, що поняття «бізнес» об'єднує сукупність дій різних суб'єктів ринкових відносин, що мають однакову спрямованість на збагачення одних людей за рахунок інших.

В основі критичної концепції бізнесу лежить ряд положень, про які необхідно сказати особливо.

По-перше, критична концепція бізнесу відносить дане явище винятково до ринкової економіки. У багатовіковій історії людського суспільства виділяються три періоди розвитку економіки – доринковий, ринковий і післяринковий, і бізнес визначається як атрибут лише ринкового періоду розвитку економіки (іноді говорять про те, що бізнес – це атрибут ринку). З такого розуміння виходить, що бізнес – це явище, обмежене в часі; ні у минулій історії людства («до ринку»), ні в майбутньому («після ринку»), виявити ознаки бізнесу не представляється можливим.

По-друге, критична концепція бізнесу визначає дане явище як один з багатьох різновидів людської діяльності. У повсякденному житті бізнес, на думку прихильників даного підходу, стоїть поряд із діями людей, які ні за яких обставин не можуть розцінюватися в якості бізнесу. Зі сфери бізнесу

виключаються наймана праця у всіх її формах, діяльність некорумпованих державних службовців, будь-які види творчої діяльності (наука, література, культура, мистецтво), а також охорона здоров'я, освіта, суспільна і релігійна діяльність.

Критерієм розмежування бізнесу і «небізнесу» виступає отримання прибутку і пов'язані з цим корисливі мотиви в діях людей. Бізнес, спрямований виключно на отримання прибутку, а «небізнес», як правило, на отримання прибутку не націлений. В процесі діяльності людей у сфері «небізнесу» прибуток інколи може, звичайно, виникати, але він завжди використовується не в корисливих цілях, а для розвитку вище перелічених видів діяльності на благо всього суспільства.

В цілому, підсумовуючи різні критичні оцінки бізнесу і бізнесменів, можна виділити наступні складові критичної концепції бізнесу:

- бізнес націлений на нав'язування часткою людей (бізнесменів) своїх корисливих інтересів решті людей;
- бізнес – це дуже суперечливе явище, здатне породити і, що породжує різноманітні конфлікти в суспільстві;
- бізнес – це небажаний компонент життя людей в цілому, потенційний розсадник криміногенних процесів;
- бізнес – історично-перехідне явище, яке в перспективі повинно поступитися місцем іншим, несуперечливим і безконфліктним формам розвитку економіки.

Рисунок 1.1 – Прагматична концепція бізнесу

Повною протилежністю критичної концепції бізнесу є *позитивна концепція бізнесу*. Її суть полягає в тому, що бізнес розуміється і оцінюється як суспільно-корисна діяльність людей, що здійснюється в порядку особистої ініціативи, метою якої є виробництво товарів і послуг для інших людей.

Позитивна концепція бізнесу абсолютизує позитивні сторони явища, що визначається як «бізнес». Дана концепція в різні часи була в основі багатьох уявлень і теорій, що зображали життя людей в умовах ринкової економіки ідилічно, у відриві від яких-небудь протиріч.

Рисунок 1.2 – Позитивна концепція бізнесу

Обидві концепції бізнесу, що розглядалися, є двома крайніми позиціями в оцінці бізнесу як об'єктивного явища. Подолання вказаних крайнощів відбувається лише в рамках третьої з названих вище концепцій, а саме – прагматичній концепції бізнесу.

Під **прагматизмом** тут і далі розуміється орієнтація планів і цілей діяльності людей на досягнення практичних вигод в обставинах, що мають об'єктивний і тому не залежний від волі і бажання цих людей характер.

Суть прагматичної концепції бізнесу полягає в тому, що бізнес розглядується як явище, неминуче в контексті розвитку суспільства. Вказане явище виявляється, з одного боку, необхідним, а з іншого боку, – вигідним людям, які сприймаються суспільством як бізнесмени, що прагнуть задовольнити свої корисливі (егоїстичні) інтереси, та іншим членам суспільства, які завдяки бізнесу отримують можливість постійно задовольняти свої потреби за допомогою створених товарів і наданих послуг.

Прагматизм даного підходу обумовлений тим, що розуміння суперечності бізнесу як об'єктивного явища не сполучається із висуненням вимог юридичного, економічного і морального викорінювання згаданих протиріч. Навпаки, протиріччя і конфлікти інтересів, що виникають у зв'язку з діями людей, що займаються бізнесом, не розглядаються однозначно негативно. Роль конкуренції як позитивного чинника полягає в тому, що загострення конкуренції до розумних меж стимулює розвиток економіки.

В цілому, можна виділити наступні елементи прагматичної концепції бізнесу:

– бізнес – це необхідний і неминучий компонент життя людей в цілому; він об'єднує, з одного боку, прагнення окремих громадян до реалізації егоїстичних інтересів, з іншого – прагнення інших людей до задоволення своїх потреб в товарах, роботах, послугах;

– бізнес – це суперечливе явище, проте будь-які протиріччя між людьми, причетними до бізнесу, хоча і можуть виступати причиною різноманітних конфліктів, загалом, служать джерелом розвитку економіки і не мають безнадійно руйнівного характеру;

– бізнес базується на стосунках між людьми, кожен з яких, вступаючи у ці відносини, переслідує власні інтереси, не відчутно співпадаючі з інтересами інших людей; з одного боку, природна конкуренція інтересів веде до конфлікту інтересів, до нав'язування інтересів одних людей іншим, власні інтереси які в такій ситуації виявляються обмежені, що, врешті-решт, дійсно, може привести до непередбачуваних наслідків; з іншого боку, зрештою конфлікт інтересів не приводить до пагубних наслідків для людського суспільства, а навпаки, сприяє постійному росту економіки і добробуту людей;

– бізнес – це явище, що розвивається; його напрями, види, технології і інструменти постійно удосконалюються відповідно до змін, що відбуваються в суспільстві.

Рисунок 1.3 – Прагматична концепція бізнесу

Прагматична концепція бізнесу базується на чотирьох теоретичних підставах.

Перша підстава – несуперечливе визначення самого терміну «бізнес».

Друга підстава – положення про необхідність постійного додання людьми природної обмеженості матеріальних і нематеріальних благ, що лежать в основі життєдіяльності людей.

Третя підстава – уявлення про бізнес як про обов'язковий компонент діяльності людей незалежно від предмету даної діяльності.

Четверта підстава – положення про наявність у людей сукупності особливих властивостей (ділових якостей), які можуть бути використані в їх повсякденній діловій діяльності.

Таблиця 1.1 – Концепції бізнесу

Критерій оцінки	Позитивна	Критична	Прагматична
Мета бізнесу	Загальне благо	Користь бізнесменів	Задоволення потреб учасників
Здійснюється в інтересах	Всього суспільства	Бізнесменів	І бізнесменів і суспільства
Явище	Несуперечливе	Небажане в житті суспільства	Суперечливе

1.2 Бізнес як особливий вид діяльності

Для вивчення того або іншого об'єктивного явища необхідно, передусім, пояснити походження терміну, за допомогою якого дане явище визначається. Відмінності в тлумаченні явища, яке визначається за допомогою слова «бізнес», бувають часто обумовлені різницею в інтерпретації значення самого даного слова.

Під «бізнесом» нерідко розуміють неоднакові процеси, події, дії людей. Тут поважно підкреслити, що слово «бізнес», що увійшло до мови з англійського «business», має абсолютно однозначне тлумачення. Термін «бізнес» є синонімом слову «справа». Використання даного терміну особами, що говорять англійською, нічим не відрізняється від застосування слова «справа» людьми, що говорять українською. Коли, наприклад, хто-небудь запитує кого-небудь «як справи?» англійською, він говорить саме про бізнес.

У даному значенні «business» почав застосовуватися і застосовується в даний час як науковий термін. Зустрічаються *поведінкове і комунікаційне тлумачення* сенсу цього терміну.

Поведінкове тлумачення бізнесу полягає в тому, що за допомогою даного терміну визначається сукупність дій людей. Звідси вирази, такі як: «робити бізнес», «займатися бізнесом», «оцінювати бізнес». В рамках поведінкового тлумачення бізнес доцільно визначити як ділову діяльність людей.

Комунікаційне тлумачення бізнесу полягає тому, що вказаний термін залучається для опису стосунків, що виникають між різними людьми, кожен з яких «займається бізнесом».

Англійський професор Алан Хоськінг у підручнику Курс підприємництва визначає **бізнес** як "діяльність, здійснювана приватними особами або організаціями для вилучення природних благ виробництва або надання послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші, що веде до взаємної вигоди зацікавлених осіб або організацій".

Американський учений, професор Роберт Хізріч визначає *"підприємництво як процес створення чогось нового, що володіє вартістю, а підприємця – як людини, яка витрачає на це весь необхідний час і сили, бере на себе весь фінансовий, психологічний і соціальний ризик, отримуючи у винагороду гроші і задоволення досягнутим"*

У американській учбовій і науковій літературі дається безліч і інших визначень, що характеризують бізнес з економічної, політико-економічної, психологічної, правової, управлінської та інших точок зору.

Терміни "бізнес" і "підприємництво" міцно увійшли до нашого словарного ужитку, та на сьогоднішній день у визначеннях учених і практиків також немало відмінностей.

Так, Юрій Осипов пише, що *"бізнес – це робота грошей з грошей, але ...обов'язково за допомогою корисної продуктивної діяльності – виготовленням продукту або надання послуги."*

У підручнику А.В. Бусигіна дане відразу декілька визначень бізнесу і підприємництва і як *"мистецтва ведення ділової активності"*, і *"як розумового процесу"*, і як *"особливого настрою душі, форми ділової романтики і засобу реалізації людиною властивих їй потенцій"* і як *"уміння організувати власний бізнес і достатньо здійснювати функції пов'язані з веденням власної справи"*.

Така різноманітність визначень пов'язана з тим, що бізнес і підприємництво – дуже складні і багатогранні явища. Оскільки, і бізнес, і підприємництво постійно змінюються за мірою розвитку продуктивних сил, умов економічної і соціальної діяльності. На вміст підприємницької діяльності накладає відбиток національні і державні особливості ведення бізнесу. Тому дати однозначну відповідь на питання "що таке бізнес?" не можна. Можна лише виділити ті ознаки, які є найбільш суттєвими з точки зору предмету курсу, методів дослідження і цілей які він переслідує.

Бізнес – це не лише поява нових технологій, товарів і ринків. Успішність бізнесу визначається і здібністю до розробки і накопичення досвіду соціальної взаємодії – інститутів – правил і процедур ведення справи. Центральним моментом курсу є вивчення економічних і правових умов *становлення регулярного бізнесу в Україні і інших країнах*. Для аналізу цих явищ ми користуватимемося термінами "процедурний" і "інтуїтивний" бізнес.

Процедурний або раціональний бізнес – це бізнес, в основі якого лежать формальні правила і процедури, застосовні в стандартних ситуаціях.

Більшість крупних фірм в сучасних розвинених ринкових економіках можна віднести до цього типа бізнесу. Тому, коли економісти аналізують поведінку сучасної крупної фірми використовують термін "раціональна поведінка". Вона складається з великої кількості формальних структур і процедур ведення бізнесу, які в новому інституційному напрямку економічної теорії отримали назву **рутини**. Рутини дозволяє понизити ризик і невизначеність ведення бізнесу в умовах, що динамічно

змінюються, знижують транзакційні витрати, дозволяють фірмам активно засвоювати і раціонально переробляти величезний потік зовнішньої і внутрішньої інформації. Раціональний бізнес ведеться в розвинених країнах. Там підприємці постійно ретельно аналізують і відбирають найбільш ефективні методи і прийоми, які потім через систему бізнес-освіти транслиуються на всю економічну систему.

Раціональність крупних західних фірм склалася не відразу і пройшла декілька етапів. Процес формування рутини був активно початий на рубежі XIX–XX століть. Донині ведення бізнесу ґрунтувалося на особистих якостях і досвіді бізнесмена. Рутини в такому бізнесі грала підлеглу роль. Бізнес був орієнтований на переважно екстенсивний розвиток – захоплення нових ринків, початок виробництва нових продуктів. Такий вид бізнесу в економічній літературі отримав назву **інтуїтивного бізнесу**. Інтуїтивний бізнес характерний для періоду становлення ринкової економіки, коли не склалися єдині правила гри, ринкова середа нестійка і не можна знайти ні стандартних ситуацій, ні стандартних моделей поведінки бізнесу. Він успішно існував до тих пір, поки ринкова економіка знаходилася у стадії становлення і великі відмінності в умовах ведення бізнесу і цінах на ресурси дозволяли без проблем отримувати значний економічний прибуток. Інтуїтивне підприємництво часто зустрічається і в розвинених ринкових країнах у фірмах, які проходять етап становлення або знаходяться в кризовому достатку. У основі інтуїтивного підприємництва лежить особистий досвід і інтуїція бізнесмена.

Таблиця 1.2 – Ознаки інтуїтивного та раціонального бізнесу

Ознаки інтуїтивного бізнесу	Ознаки раціонального бізнесу
Переважно екстенсивний характер розвитку	Переважно інтенсивний характер розвитку
У основі прийняття рішень активний пошук і створення нових правил і процедур ведення бізнесу	У основі прийняття рішень лежать стандартні і в основному формальні правила і процедури
Нестійка внутрішня і зовнішня середа підприємництва	Стійка зовнішня і внутрішня середа підприємництва
Асиметричні та нестійкі взаємини між партнерами по бізнесу усередині і поза бізнесом, засновані на особистих зв'язках	Симетричні і стійкі взаємини між партнерами усередині і поза бізнесом, засновані на відшкодувальній основі

Бізнес як вид економічної діяльності

Економічна діяльність є тією або іншою формою активної участі людини в суспільному виробництві.

В основі виділення різних економічних функцій лежать відмінності ролей людини в суспільному виробництві джерелах доходів. Як правило, в реальному житті людина виконує декілька функціональних ролей. Вона може бути і найнятим працівником і власником акцій підприємства.

Форми економічної діяльності:

– власник різних матеріальних благ і фінансових активів, які дозволяють отримувати дохід від надання їх в оренду або кредит (власник земельної ділянки, що здається в оренду; кредитор і так далі)

– найнятий робітник, що працює за наймом на приватному підприємстві, що одержує за свою працю заробітну плату (токарь на заводі, викладач в університеті і так далі)

– підприємець (бізнесмен) – організатор власного бізнесу, що одержує дохід у вигляді прибутку за рахунок комбінації різних ресурсів.

– менеджер, найнятий для організації управління на чужому підприємстві.

Найактивнішою формою економічної діяльності людини є підприємництво або бізнес.

Бізнес – це ініціативна економічна діяльність, що здійснюється за рахунок *власних або позикових* засобів на свій *ризик* і під свою *відповідальність*, що ставить своїми цілями отримання *прибутку* і *розвиток власної справи*.

В ході підприємницької діяльності створюються нові блага і послуги, ринки, технології, змінюються форми організації і самого бізнесу і умови відтворення решти всіх учасників економічної діяльності. Під впливом бізнесу міняється вся економічна, соціальна і навіть правова структура суспільства.

«Бізнес» і «економіка» не є тотожними поняттями.

Таблиця 1.3 – Відмінності між «бізнесом» та «економікою»

Класифікаційна ознака	«Економіка»	«Бізнес»
Широта поняття	Більш загальне поняття, охоплює макро–, мікро–, мезо–, мегарівні виробництва, обміну діяльністю та споживання продукції	Більш конкретна характеристика відносин, що розвиваються між певними суб'єктами на всіх структурних рівнях економіки
Ставлення до конкуренції	Обмежується вказуванням на необхідність конкуренції	Важливі поведінки конкурентів, форми та типи суперництва, причини такої поведінки та їх корекція
Ставлення до правових норм	Фіксація (констатація) правових норм	Правові норми визначають «коридор свободи» в поведінці суб'єктів бізнесу

Для «економіки», наприклад, байдужий характер суб'єктів бізнесу, що вступають в змагальні стосунки, дане поняття фіксує увагу лише на самій наявності цих відносин.

Для «бізнесу» ж важливо якраз наповнення цих стосунків конкретними прийомами конкурентної боротьби.

«Економіка» обмежується вказуванням на необхідність конкуренції, для «бізнесу» важливо, як саме – агресивно, пасивно або нейтрально – поведуться конкуренти, вступаючи в угоди між собою.

«Економіка» лише фіксує наявність правових норм, для «бізнесу» останні є об'єктом найпильнішої уваги, бо вони не лише формують правила поведінки і взаємодії суб'єктів бізнесу, але і окреслюють коридор свободи цих суб'єктів у використанні технологій ділової діяльності.

1.3 Ознаки бізнесу

Відокремлюють наступні ознаки бізнесу:

1. Орієнтація на отримання прибутку
2. Обґрунтований ризик
3. Новаторство (пошук нових рішень)
4. Відповідальність
5. Економічна самостійність

Роздивимося всі ознаки по черзі.

1. Орієнтація на отримання прибутку

Бізнес від решти видів економічної активності відрізняє особливе ставлення до прибутку. Бізнесмен більш ніж інші суб'єкти ринку зацікавлений в її максимізації. Динаміка прибутку повністю визначає організацію і виробничу діяльність фірми. Вона показує ступінь успішності бізнесу. Зростання прибутку змушує підприємця активізувати інвестиції, нарощувати обсяги виробництва, зниження прибутку змушує підприємця шукати новий вигляд, форми ведення і організації бізнесу. Прибуток для підприємця виступає як мета і індикатор його діяльності. Тому, яке б визначення бізнесу ми не узяли, в ньому присутнє формулювання "орієнтація на прибуток". Проте вона не є єдиною метою бізнесу.

Бізнес – це не лише найактивніша форма економічної діяльності, але й одна з найскладніших.

В ході своєї діяльності підприємцеві доводиться взаємодіяти з великою кількістю постачальників, найнятих робітників, споживачів продукції. Для підтримки стійкості своєї справи бізнесменові необхідно підтримувати довготривалі зв'язки з державою, громадськими організаціями і так далі. Ефективна довготривала взаємодія неможлива без врахування і включення в свою повсякденну діяльність цілого пучка соціальних цілей. До найбільш важливих з них можна віднести дотримання умов ділової етики, розвиток колективу фірми, задоволення потреб суспільства в якісних товарах і екологічні цілі підприємців. Прибуток грає і

ще одну важливу роль – він є винагородою за прийняття на себе ризику. Підприємці заслуговують на отримання певного доходу (прибутку) на вкладений капітал, так само як окремі вкладники в банк мають право на отримання відсотків на свої особисті вклади. Але підприємці заслуговують на вищий дохід, оскільки ризикують потерпіти невдачу, тоді як ризик окремих вкладників як правило значно нижче.

2. Обґрунтований ризик

Бізнес без ризику неможливий. Будь-яке підприємство представляє ризик для підприємців. Вони можуть добитися успіху або потерпіти невдачу. Постійне прагнення до зниження ризику є найважливішим стимулом розвитку їх діяльності.

Ризик – це можливість настання несприятливих умов ведення бізнесу (як внутрішніх, так і зовнішніх).

Але для підприємництва характерний не ризик взагалі, а **обґрунтований ризик (розрахований ризик)** – ризик який піддається кількісній оцінці. Оцінка ризику особливо важлива при прийнятті рішень про розвиток бізнесу і інвестиції. При цьому величина ризику завжди зіставляється з розмірами передбачуваного прибутку. Тому проект, що має відносно високий ризик, але що обіцяє підприємцеві чималий прибуток може опинитися для нього привабливішим, ніж проект з невеликими ризиками, але і незначним прибутком.

3. Новаторство (активний пошук нових рішень)

Підприємці змушені постійно піклуватися про вдосконалення свого бізнесу, оскільки саме нововведення є джерелом підприємницького прибутку. Проте не всі бізнесмени однаковою мірою займаються власне інноваціями – привнесенням нових ідей в організацію виробництва і збуту продукції. Тому прийнято розрізняти поняття бізнес і підприємництва.

Під бізнесом зазвичай розуміють ведення справи і отримання прибутку традиційним способом. Бізнес, у вузькому сенсі слова, – це сучасний регулярний бізнес, що склався в розвинених ринкових країнах. Хоча, звичайно, і в рамках традиційного бізнесу час від часу розвиваються виникають різні інновації.

Підприємництво у вузькому сенсі цього слова – це бізнес, в якому основним джерелом прибутку служить створення нових способів отримання прибутку у виробництві (нові чинники виробництва, нове поєднання чинників, нових сфер додатка капіталу), в збуті продукції, спекулятивних операціях, дохід, що виникає в наслідок недосконалості в законодавстві, системі соціальних і психологічних відносин і так далі. Американський професор Н.Х. Лефф писав, що підприємництвом у вузькому сенсі слова *"є здібність до нововведень, інвестицій і розширення відносно нових ринків, товарів і методів"*

Головна відмінність підприємця від бізнесмена полягає в тому, що він здатний винайти новий вид діяльності і організувати його в принципово нову підприємницьку схему (спосіб робити бізнес). Саме здібність до конструювання бізнесу відрізняє підприємця від бізнесмена, що

користується для вилучення прибутку шаблонами, колись винайденими іншими. Але між новаторством і підприємництвом не можна ставити знак рівності. На практиці роль підприємця відрізняється від ролі винахідника і новатора. Підприємцеві не обов'язково самому бути винахідником, він може лише впроваджувати винахід у виробництво, але лише впроваджуючи новацію в свій бізнес він стає справжнім підприємцем.

4. Відповідальність

Підприємець несе всю повноту матеріальної і юридичної відповідальності за свою діяльність. Це пов'язано з тим, що від його дій залежить успіх і невдача підприємства в цілому.

Матеріальна відповідальність (жорсткі бюджетні обмеження) означає, що за невдачі фірми підприємець відповідає всім або часткою свого майна і розвиток бізнесу можливий лише на основі повного самофінансування або за рахунок джерел зовнішнього фінансування, що відшкодовуються.

Юридична відповідальність означає, що в разі недобросовісного ведення справ підприємець може бути притягнутий до відповідальності на основі норм громадянського і кримінального права.

5. Економічна самостійність

Важливою ознакою підприємництва є економічна свобода (самостійність) підприємця. Вона передбачає свободу суб'єктів підприємницької діяльності у виборі:

- виду, сфери діяльності і методів діяльності
- господарських рішень і вибір засобів їх реалізації;
- виробничих програм;
- джерел фінансування;
- постачальників продукції і послуг
- джерел отримання трудових ресурсів, систем їх стимулювання і розвитку;
- рівня цін і тарифів на послуги і продукції і каналів їх збуту;
- напрямів розпорядження прибутком від підприємницької діяльності.

Але самостійність бізнесу це не право свавілля, вона конструктивна. Бізнес активно розвивається сам і видозмінює економічну систему за власною ініціативою. Стимулом розвитку самостійності є прагнення знизити ризики ведення бізнесу і розширити потенційні можливості отримання прибутку. Підприємець постійно прагне розширити самостійність свого бізнесу.

Розширення самостійності бізнесу в сучасних умовах виявляється в трьох основних формах:

- Створенні нових сфер діяльності.
- Появі нових функцій бізнесу.
- Розвитку нових інституціональних форм організації і форм взаємодії підприємців.

Створення нових сфер діяльності бізнесу.

Так, наприклад, до середини 80-х років сфера послуг була представлена в основному традиційними видами діяльності: ресторани, хімчистки, нагляд за дітьми і так далі. З розвитком сучасних комп'ютерних інтернет технологій створилися умови для появи такого сучасного напрямку як бізнес-послуги – різноманітні консалтингові фірми, що консультують підприємців з питань аудиту, маркетингу і так далі. Розвиток інтрнету привів до появи великої кількості е-бізнесу, що займається розробкою і продажем сучасних комп'ютерних технологій, організацій продажів по електронній мережі і так далі.

Поява і розширення функцій бізнесу.

Функції – самостійні напрями, методи і процедури ведення регулярного (процедурного бізнесу).

До основних функцій бізнесу відносять: менеджмент, логістику, управління виробництвом, управління людськими ресурсами, маркетинг, бухгалтерський облік та фінансовий менеджмент.

Розвиток інституціональних форм організації фірм і форм взаємодії підприємців.

Зміцненню незалежності бізнесу сприяє і чіткіше оформлення механізмів взаємодії підприємців всередині фірми і за її межами за допомогою організаційно-правових форм бізнесу і принципів укладання угод і розвитку сфери підприємницького права.

1.4 Принципи бізнесу

Принципи бізнесу виявляються в ділових стосунках і виникають при зародженні даних відношень. Їх дія на розвиток системи бізнесу відбувається незалежно від волі і бажання людей, що вступають в ділові відносини.

Кожен з суб'єктів бізнесу є лише однією із сторін угоди, а його егоїстичні ділові інтереси протилежні егоїстичним інтересам інших суб'єктів бізнесу. Кожна із сторін угоди здійснює протилежні дії. Їх об'єднує, перш за все, певний продукт або група продуктів – об'єктів бізнесу, навколо яких здійснюється дана угода. Конструкція ж самої угоди обумовлюється принципами бізнесу.

Виділяють двадцять сім принципів бізнесу, а саме:

- принцип обмеженості;
- принцип обміну результатами діяльності;
- принцип підвищення потреб;
- принцип необмеженості потенціалу людських здібностей;
- принцип змагальності;
- принцип спільності;
- принцип розвитку власності;
- принцип компромісу;

- принцип свободи вибору;
- принцип суб'єктивізму;
- принцип цінності;
- принцип невизначеності;
- принцип прагнення до визначеності;
- принцип асоціативності;
- принцип ризику;
- принцип раціональності;
- принцип аналізу;
- принцип вартості;
- принцип відповідальності;
- принцип синтезу;
- принцип взаємодії з середовищем;
- принцип концентрації ресурсів;
- принцип дисипативності ;
- принцип креативності або інновацій;
- принцип диференціації;
- принцип системної інтеграції;
- принцип системної самоорганізації.

Розглянемо кожний принцип.

Принцип обмеженості

Ділова діяльність суб'єктів бізнесу здійснюється в умовах обмеженості матеріальних благ, обмеженості можливостей, обмеженості здібностей. Обмеженість матеріальних благ зумовила необхідність взаємодії суб'єктів бізнесу для задоволення своїх потреб.

Саме обмеженість матеріальних благ створює замкнутий простір, певну сферу, в рамках якої і можлива людська діяльність по задоволенню потреб кожного конкретного індивідуума і потреб всього суспільства в цілому. Задовольняючи свої особисті потреби, суб'єкти бізнесу вимушені створювати блага для інших, щоб в обмін на блага, доступні їм, отримати те, що не доступно і в чому є потреба.

Принцип обміну результатами діяльності

Обмеженість матеріальних благ робить їх недоступними для багатьох членів суспільства. Серед всіх живих істот на землі лише людина володіє здатністю обмінюватися результатами своєї діяльності. Для більшості суб'єктів бізнесу важливим способом задоволення потреб служить обмін.

Принцип підвищення потреб

Прагнення суб'єктів бізнесу отримати доступ до благ примушує їх діяти різними способами. Якщо немає хліба насущного, то людина шукає спосіб заробити. Щодня їй необхідно піклуватися про свій прожиток, задоволення інших постійно зростаючих потреб, у тому числі потреб в

діловій діяльності, креативних потреб. Розвиток здібностей суб'єктів бізнесу походить одночасно з підвищенням його потреб.

Принцип необмеженості потенціалу людських здібностей

Обмеженість благ примушує суб'єктів бізнесу постійно шукати найбільш ефективні шляхи доступу до них, а це, у свою чергу, разом з підвищенням потреб людей обумовлює необхідність постійного розвитку різноманітних здібностей людей, які могли б виявитися в їх діловій діяльності. Прогрес будь-якого суспільства залежить від потенціалу людей, які в ньому живуть, а цей потенціал невичерпний.

Принцип змагальності

Обмеженість матеріальних благ обумовлює необхідність змагальності (конкуренція) між суб'єктами бізнесу. Розділяючи з іншими суб'єктами бізнесу обмежені блага, кожен учасник ділових відносин опиняється втягнутий в змагальність з приводу товарів (послуг) і ринків. Він стає учасником конкурентної боротьби, результати якої спочатку нікому не відомі.

Принцип спільності

Прагнучи подолати обмеженість благ, обмінюючись результатами діяльності, суб'єкти бізнесу розвивають суспільний характер ділової діяльності.

Принцип розвитку власності

Вступаючи у ділові відносини, суб'єкти бізнесу прагнуть реалізувати свої егоїстичні і суспільні ділові інтереси. Зміцнити своє становище в суспільстві кожен з суб'єктів бізнесу може, послідовно розширюючи перелік об'єктів власності. Розвиток власності суб'єктів бізнесу – одна з найважливіших умов устрою суспільства організації ділових стосунків. Тому розвиток власності є одним з найважливіших принципів бізнесу.

Принцип компромісу

Компроміс – це один з ключових принципів формування і розвитку ділових стосунків. Задовольняючи свої потреби в обмежених благах шляхом обміну результатами діяльності, суб'єкти бізнесу стикаються з необхідністю враховувати інтереси інших суб'єктів бізнесу.

Під **компромісом** розуміється відмова від обов'язковості реалізації власних інтересів в поточному періоді ділової діяльності на користь інтересів інших суб'єктів бізнесу в ім'я стабільного і гарантованого існування в перспективі.

Принцип свободи вибору

Свобода вибору є і передумовою і наслідком здатності суб'єктів бізнесу укладати угоди, вступати у ділові відносини між собою. У кожного

суб'єкта бізнесу завжди є право вибору і партнерів по угодах і об'єкту бізнесу.

Принцип суб'єктивізму

Принцип суб'єктивізму полягає в тому, що суспільний прогрес обумовлюється активною діловою діяльністю суб'єктів бізнесу. Тому суб'єктивізм пронизує всю систему ділових відносин. Ділові відносини, що здійснюються суб'єктами бізнесу, і об'єднують їх, і роз'єднують. Всі рішення, що приймаються в процесі підготовки і проведення угод, засновані на вільному і суб'єктивному виборі. Цей вибір проводиться з критеріями, що обираються кожним з суб'єктів бізнесу окремо. Дані критерії обумовлені уявленнями кожного з суб'єктів бізнесу про раціональний і нераціональний в бізнесі, про цінність, вартість об'єктів бізнесу, про визначеність, невизначеність, ризик, відповідальність в бізнесі.

Принцип цінності

Кожен з об'єктів бізнесу володіє цінністю, по якій розуміється здатність даного об'єкту задовольняти потреби, а також здатність бути предметом угоди, в ході якої суб'єкти бізнесу здійснюють обмін результатами ділової діяльності, зробивши вільний вибір. Цінність об'єктів бізнесу є критерієм для здійснення вільного вибору благ.

Принцип невизначеності

У розвиненій економічній системі має місце різноманіття видів ділової діяльності, жоден з яких не може бути цілком початково спланований через необхідність постійного забезпечення свободи вибору всіма учасниками угод. Постійні динамічні зміни і асинхронні індивідуальні дії суб'єктів бізнесу постійно посилюють невизначеність розвитку подій.

Принцип прагнення до визначеності

Здійснюючи свій суб'єктивний вибір в умовах відносної невизначеності, суб'єкти бізнесу постійно прагнуть до досягнення визначеності. Суб'єктам бізнесу необхідно аналізувати попит і пропозицію об'єктів бізнесу, а також своїх потенційних партнерів та угод і детермінувати власні дії. Саме для цього суб'єкти бізнесу займаються організацією власної діяльності, у тому числі вдаються до таких дій, як матеріально – технічне забезпечення, організація виробництва або споживання, робота з персоналом, фінансова діяльність і маркетинг.

Принцип асоціативності

Ділова діяльність суб'єктів бізнесу перебуває під впливом його здатності до усвідомлення принципів бізнесу, ділових інтересів, складу об'єктів бізнесу і потенційних партнерів по угодах.

Принцип асоціативності полягає в тому, що в будь-яких діях суб'єктів бізнесу завжди відбиваються асоціативні зв'язки по відношенню до інших суб'єктів бізнесу. З одного боку, суб'єкти бізнесу, навіть ті з них, хто зайнятий виключно інноваційним підприємництвом, змушені зважати на досягнуті форми ділових відносин і відтворювати їх у власних діях, з іншого боку, угоди, що укладаються між двома будь-якими суб'єктами бізнесу, відбиваються на стані всієї системи ділових стосунків в суспільстві.

Принцип ризику

Невизначеність умов протікання ділових стосунків обумовлює ризик кожного з суб'єктів бізнесу, на який він змушений йти, здійснюючи вільний вибір. Даний ризик втілюється в можливості зазнати збитків, у тому числі через дії невідповідальних партнерів, дії макроекономічних, політичних і природних чинників, входження в стан банкрутства.

Принцип раціональності

Оскільки ділові стосунки завжди пов'язані з ризиком, в основу ризикованих дій необхідно закласти раціональність вибору. Кожне рішення в умовах невизначеності має бути максимально зваженим, продуманим, обґрунтованим – раціональним. Першою дією всякого суб'єкта бізнесу в будь-якій справі має бути розрахунок співвідношення попиту і пропозиції, зіставлення власних ділових інтересів і інтересів інших суб'єктів бізнесу. Суб'єктові бізнесу слід задатися питанням: «Що вигідно, а що невигідно робити», а також отримати на нього відповідь. Якщо дії суб'єкта бізнесу нераціональні, він гарантовано програє в конкурентній боротьбі. Якщо ж його дії раціональні, то він, звісно, добивається більшої визначеності в процесі вибору і, отже, виявляється більш конкурентоспроможним.

Принцип аналізу

За мірою розвитку ділових відносин раціоналізм формує у суб'єктів бізнесу потребу в здійсненні системного аналізу всієї сукупності ділових зв'язків, постійного стратегічного і оперативного спостереження і контролю ситуації, оцінки власної діяльності і діяльності інших суб'єктів ділових стосунків. Стратегічний аналіз дозволяє виявити і оцінити перспективу діяльності, оперативний аналіз дозволяє відповісти на питання про те, що вигідно, а що невигідно в проектованій угоді.

Принцип вартості

Всі блага, за доступ до яких конкурують між собою суб'єкти бізнесу, мають вартість. Вартість є грошовою оцінкою благ і, отже, параметром оцінки раціональності вибору. За допомогою вартісного оцінювання благ суб'єкти бізнесу можуть порівнювати власні витрати з витратами конкурентів. За допомогою вартісного оцінювання ступеня раціональності свого вибору вони можуть зіставляти ступінь своєї

конкурентоспроможності. Завдяки вартісним оцінкам вони можуть співвідносити свої витрати з доходами, а обсяги інвестицій в розвиток бізнесу з обсягами особистого споживання.

Принцип відповідальності

Вибір, який здійснює кожен з суб'єктів бізнесу, зобов'язує його відповідально виконувати умови угоди. Відповідальне виконання взятих зобов'язань не лише передбачається міжнародним законодавством і законами країн із ринково орієнтованою економікою, але і виступає необхідною обставиною довготривалого розвитку системи ділових стосунків. Навпаки, безвідповідальне ставлення до взятих зобов'язань підриває основу ділової співпраці суб'єктів бізнесу, що уклали угоду.

Принцип синтезу

Реалізація ділових інтересів приводить до синтезу приватного (егоїстичного) і суспільного на користь суб'єктів бізнесу і в їх діях. Ділові відносини суб'єктів бізнесу об'єднують їх, тим часом, кожен з них відстоює свої егоїстичні інтереси, і для їх реалізації змушений задовольняти інтереси суспільства.

Принцип взаємодії з середовищем

Ділові стосунки конкретних суб'єктів бізнесу завжди складаються і розвиваються в певному середовищі, що має внутрішній і зовнішній вміст. Середовище бізнесу включає внутрішню організацію кожного з суб'єктів бізнесу, а також і сукупність економічних, політичних, соціальних, природних і інших чинників і умов, що є зовнішніми для учасників даних ділових відносин. Розвиток бізнесу відбувається під впливом середовища і, у свою чергу, відбивається в трансформації даного середовища.

Принцип концентрації ресурсів

Розвиток ділових відносин проявляється в поступовому освоєнні суб'єктами бізнесу елементів природи, із складу якої черпаються природні ресурси для всіх видів ділової діяльності, і суспільства. Всі ресурси мають природну основу, за винятком соціальних ресурсів, що формуються в ході комунікацій між людьми (вони називаються соціальним потенціалом економіки). І природні ресурси, і соціальні ресурси аналізуються, відбираються і концентруються суб'єктами бізнесу для здійснення своєї діяльності. Саме ділова діяльність суб'єктів бізнесу дозволяє постійно освоювати і розвивати природний і соціальний потенціал економіки.

Принцип дисипативності

Дисипативність – це втрата енергії. Об'єднуючи розрізнені елементи природи і людського суспільства, суб'єкти бізнесу своєю діяльністю сприяють обмеженню можливостей неефективного використання природних і соціальних ресурсів. У міру розвитку ділових стосунків

постійно відбувається руйнування будь-яких функціонуючих неефективно форм ділової діяльності, що в свою чергу веде до постійної трансформації складу суб'єктів того або іншого типу бізнесу. Наприклад, внаслідок злиття, поглинань, перетворень, банкрутств, розділень суб'єктів підприємницького бізнесу склад підприємницьких фірм, що діють на ринку, постійно змінюється, причому неефективні фірми при цьому, просто припиняють своє існування.

Принцип креативності або інновацій

Креативність є зворотною стороною дисипативності. **Креативна (або інноваційна) діяльність** – це конструювання, привнесення в бізнес, експериментальна апробація і запуск нових ідей і рішень. У основі креативності лежить прагнення кожного з суб'єктів бізнесу діяти раціонально, відповідально і творчо. Креативність проявляється за допомогою освоєння нових технологій створення продукції, надання послуг, виконання робіт, споживання благ, інших форм діяльності суб'єктів бізнесу, нових способів представлення об'єктів бізнесу, а також нових прийомів конкурентної поведінки.

Принцип диференціації

Розвиток ділових відносин супроводжується подальшим поглибленням розподілу праці між суб'єктами бізнесу і диференціацією окремих видів ділової діяльності.

Принцип системної інтеграції

Співвідношення інтеграції і диференціації в бізнесі нагадують співвідношення інтегрального і диференціального числення у вищій математиці. З розвитком ділових відносин стає все більш очевидним, що всі розрахунки в бізнесі мають умовний характер у тому випадку, якщо розподіл праці і пов'язана з нею спеціалізація суб'єктів бізнесу, породжуючи потребу в стійких ділових стосунках в суспільстві, не супроводжується інтеграцією згаданих суб'єктів бізнесу в одне ціле. Це ціле називається системою бізнесу. Бізнес є системою тому, що йому необхідно уникати перетворення конфлікту інтересів в неусувні антагоністичні протиріччя між їх носіями і їх конкурентного протистояння – в боротьбу кожного з них до повної перемоги над всіма супротивниками без винятку.

Принцип системної самоорганізації

В умовах системної інтеграції бізнесу кожному її суб'єктові і суспільству як єдиному цілому доводиться ставати субстанцією, що само організується, яка розвивається за законами органічної природи. За ступенем ускладнення її внутрішніх зв'язків, дана субстанція робиться досить динамічною.

ТЕМА 2. СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО БІЗНЕСУ

2.1 Модель бізнесу. Типи Підприємців. Функціональна парадигма бізнесу

Аналіз ознак бізнесу показав, що **підприємництво** – це дуже динамічна і багатобічна діяльність. Для того, щоб зрозуміти проблеми і особливості розвитку сучасного процедурного бізнесу розвинених ринкових країн і російського інтуїтивного бізнесу необхідно відібрати чинники, які забезпечують стабільність і динамізм розвитку бізнесу на даному етапі і у даній країні і розбити їх на групи, які складатимуть модель бізнесу.

Модель бізнесу включатиме наступні групи чинників:

- Тип підприємця.
- Функціональну парадигму бізнесу.
- Підприємницьке середовище.

Розглянемо кожну групу окремо.

Тип підприємця

Підприємець – людина, чиєю основною діяльністю стала організація бізнесу, пошук методів ефективнішого використання ресурсів. Його метою є отримання прибутку і розвиток власної справи.

У бізнесі беруть участь багато різних людей (найняті робітники, менеджери, власники економічних ресурсів (землі, фінансів і так далі).

Принципова відмінність підприємця від всіх інших полягає в тому, що:

– Як менеджери і найняті робітники підприємці беруть безпосередню участь у діяльності підприємства. Але на відміну від найнятих робітників об'єктом їх діяльності є "бізнес операція" в цілому. Бізнес-операція – сукупність дій і процедур, що складають вміст одного завершеного бізнес-циклу. Він починається з формулювання бізнес ідеї, придбання необхідних ресурсів і закінчується збутом продукції, отриманням прибутку.

– Також як власники матеріальних і фінансових ресурсів підприємець бере на себе ризик за організацію справи. Несе матеріальну і юридичну відповідальність за ведення справ. Але бере безпосередню участь в управлінні бізнесом.

– Спільне з менеджером полягає в тому, що обидва зайняті управлінням і беруть участь в розробці нових ефективних методів організації і використання наявних ресурсів. Але ризикує лише підприємець.

У реальному бізнесі не буває ні чистих менеджерів, ні чистих підприємців, ні чистих бізнесменів.

Для того, щоб показати відмінності між підприємцями розвинених ринкових країн і українським бізнесом виділимо **дві основні типові моделі поведінки підприємців (два типи підприємців)**.

Одноосібний підприємець – творець і керівник власної справи. Він, як правило, поєднує в одній особі і підприємця, і власника, і менеджера.

Такий тип підприємців типовий для періоду інтуїтивного бізнесу. У розвинених ринкових економіках підприємці-одинаки зберігаються в рамках малого бізнесу, людей самостійно організуючих невелику сімейну справу, людей вільних професій (адвокати, консультанти), фермерів. У періоди появи нових галузей бізнесу і переломні моменти розвитку процедурного бізнесу потреба в такому типі підприємця виникає в рамках процедурного бізнесу. До такого типу підприємців можна віднести Генрі Форда, що створив масовий автомобіль, Біла Гейтса, який стояв у витоків джерел сучасних комп'ютерних програмних продуктів.

Таблиця 2.1 – Характеристика одноосібного підприємця

Сильні сторони одноосібного підприємця	Слабкі сторони одноосібного підприємця
Гнучкість і швидке пристосування до умов, що змінюються	Відсутність розподілу праці і низька спеціалізація управління
Швидкість прийняття рішень, здібність до нестандартних рішень	Слабка здібність до вироблення раціональних рішень і відбору ефективних рутин
Володіння повнотою влади	Високі підприємницькі ризики
Ефективність дії в нестандартних ситуаціях	Велика залежність бізнесу від особистих якостей підприємця

Підприємець – менеджер в рамках великої організації. Це типовий підприємець періоду раціонального бізнесу. Як правило, він не є власником фірми. За своїм положенням він близький до менеджера, що працює за винагороду. Прибуток для нього є винагородою **за перейняття** на себе ризику. Підприємець такого типу працює в команді інших менеджерів-підприємців з жорстким розподілом праці.

Таблиця 2.2 – Характеристика підприємця-менеджера

Сильні сторони Підприємця-менеджера	Слабкі сторони підприємця-менеджера
Високоспеціалізоване професійне управління	Негнучкість і невисока швидкість прийняття рішень
Здатність відбирати і накопичувати найбільш ефективні рутини	Консервативність методів і форм ведення бізнесу
Розосередження ризику ведення підприємницької діяльності	Обмежена можливість приймати нестандартні рішення
Незалежність бізнесу від особистих якостей підприємця	Обмеження повноважень і особистої влади підприємця методом в ієрархії управління бізнесом

Широку популярність здобув досвід Лі Яккоки, підприємця-менеджера, що займався реорганізацією компанії "Крайслер". Прийшовши на роботу в цю компанію, він визначив розміри своєї платні у розмірі \$1 в місяць. Як винагорода в разі успіху йому був встановлений бонус як відсоток від прибутку. До кінця року його дохід склав один мільйон доларів.

Певні економічні риси моделі підприємця задають вимоги до соціально-психологічних особливостей людей, які забезпечують підприємницький успіх.

Риси сучасного підприємця:

- новаторство;
- здібність до обґрунтованого ризику;
- інформованість, освіченість
- здатність систематично спостерігати і планувати;
- цілеспрямованість (впевненість в собі, здатність переконувати інших);
- здатність працювати в колективі (здатність встановлювати зв'язки, залучена до робочих контактів, відповідальна людина).

Звісно, не всі реальні підприємці точно співпадають з представленим психологічним портретом. Існують значні **державні** відмінності в психологічних і особистих характеристиках підприємців. Багато в чому це визначається рівнем розвитку ринкової системи і бізнесу. Певний відбиток накладають і **державні** традиції підприємництва.

Далеко не всі люди можуть стати підприємцями. Психологи стверджують, що бізнесмени найчастіше виходять з тих сімей, в яких батьки встановлюють високі стандарти праці своїх дітей, сприяють звичці спиратися на власні сили і прагнуть не вдаватися до суворої дисципліни. У всьому світі спостерігається тенденція, що найчастіше підприємцями стають діти тих батьків, які володіють власними підприємствами.

Функціональна парадигма бізнесу

Розглядаючи ознаки підприємництва, ми показали, що розвиток процедурного бізнесу і формування його самостійності пов'язаний із становленням і розвитком його функцій.

Історія процедурного бізнесу ще дуже коротка. Процедурний бізнес виник на межі XIX–XX століть і за цей час пройшов всього три етапи. З початку XX століття і до другої світової війни основними способами раціоналізації виробництва були зниження витрат виробництва і зростання масштабів виробництва. Другий етап раціонального західного підприємництва почався після другої світової війни. Диференціація виробництва, що почалася, і розширення асортименту продукції, що випускається, створили умови для створення маркетингу і маркетингових служб. Третій етап розвитку сучасного процедурного бізнесу почався в 70–х роках XX століття. На сучасному етапі розвитку фірм ведучими стали

рутини, що дозволяють створювати моделі стратегічного планування у поєднанні з гнучкими структурами **антре – і антрепренерства (антре– та антрепренерства)**. На кожному з етапів була своя провідна функція бізнесу, яка забезпечувала конкурентні переваги бізнесу. **Перевага тієї або іншої функції і властивого їй комплексу рутини, що забезпечує успіх бізнесу ми і називатимемо функціональною парадигмою бізнесу.**

Функціональну парадигму можна визначити лише для процедурного бізнесу в розвинених ринкових країнах. До тих пір, поки в економіці не створені єдині правила гри, не склалися відносні ціни і не сформувався ефективний ринковий механізм алокації ресурсів, дуже високі ризики ведення бізнесу. Прибуток від інтенсифікації виробництва і створення раціональних методів ведення підприємницької діяльності значно нижчий, за цей ризик.

У умови інтуїтивного бізнесу функціональна парадигма і **рутини** грають другорядну роль в забезпеченні конкурентоспроможності бізнесу. **Основним і найбільш стійким джерелом підприємницького доходу в період інтуїтивного бізнесу є рента**, що отримується за рахунок наявності в економіці різних бар'єрів: політичних, економічних, монопольних.

Типовим прикладом політичної ренти може служити створення різних особливих економічних зон і концесій, отримання особливих прав на ведення зовнішньоторговельної діяльності. Створювати стійкий рентний дохід підприємця може і природна обмеженість економічного ресурсу. Так в умовах швидкого економічного росту доступ до енергоносіїв і сировини, отримуваних в ресурсодобуваючих і пов'язаних з ними галузях визначається природною рідкістю землі. В результаті пропозиція проміжних товарів не лише значно відстає від попиту, але і є досить жорсткою. Така ситуація дозволяє підтримувати завищену ціну на сировину в тривалому періоді і отримувати рентний дохід. Зрештою, бар'єром для доступу до ресурсу і відповідно джерелом отримання рентних доходів може стати і значна стійка диференціація умов відтворення ресурсів в різних сегментах економіки, що створює "ножиці цін".

2.2 Фізичні і юридичні особи як суб'єкти підприємницького бізнесу

У Цивільному кодексі України для характеристики вказаних явищ використовуються різні визначення, але ми, перш за все, звернемося до двох з них, а саме до понять «фізичної особи» і «юридичної особи». Фізичні і юридичні особи мають можливість встановлювати ділові стосунки, вони укладають угоди, підписують договори, і тим самим переймають на себе певні зобов'язання, а також набувають певних прав. Тому для розуміння основ діяльності суб'єктів бізнесу важливо знатися на тому, що саме переходується за цими поняттями.

Фізичною особою є будь-який громадянин незалежно від його статі, віку, національності, фізичних даних, місця мешкання.

Термін «фізична особа» застосовується для правової ідентифікації людини. Фізичною особою стає будь-яка людина з народження. Кожна людина може бути суб'єктом наймано-трудоного бізнесу, він обов'язково є суб'єктом **споживчого** бізнесу. Проте, суттєво важливою для розуміння різниці між «людиною» і «фізичною особою» виступає здатність фізичної особи займатися підприємницьким бізнесом.

Поняття «Фізичної особи» зазвичай ототожнюється з поняттям «громадянина», під яким у свою чергу розуміється носій цивільних прав (тобто прав, що містяться в цивільному законодавстві України), здатний набувати і здійснювати дані права згідно своїй волі і спираючись на свій діловий інтерес.

У Цивільному кодексі України вказані поняття трактують як абсолютно рівнозначні. Тим часом, згідно з нормами міжнародного права, а також іншими нормативно-правовим документам, використовуваним в Україні, вищезазначене визначення фізичних осіб може бути віднесене не лише до громадян України, але також і до іноземців і осіб без громадянства. І далеко не всі фізичні особи, що перебувають на території України, мають українське громадянство і, тим самим, є громадянами України. Таким чином, між «громадянином» і «фізичною особою» виникає фактична відмінність, і тому надалі ми будемо, як правило, користуватися лише терміном «фізична особа» в тому його значенні, в якому він використовується в нормах міжнародного права.

Будь-яка людина – фізична особа – може мати власність, влаштовуватися на роботу, вчитися, вступати в законний шлюб і виконувати безліч інших дій. Закон передбачає свободу фізичних осіб у встановленні своїх цивільних прав і обов'язків на підставі договорів і у визначенні умов договору, що не суперечать законодавству

Між правами і обов'язками фізичних осіб (так само, відмітимо, як і юридичних осіб) існує взаємна залежність, обумовлена тим, що ділові відносини завжди містять дві або більше сторін. Суть цієї залежності полягає в тому, що права одного з учасників ділових стосунків завжди є обов'язком (або зобов'язанням) іншого учасника тих же самих стосунків. Немає і не може бути обов'язків без прав, точно так, як і не може бути прав без обов'язків. Звісно, знаходяться деколи такі суб'єкти ділових стосунків, які намагаються придбати якомога більше прав і одночасно позбавитися від яких-небудь зобов'язань. Але відсутність балансу між правами і обов'язками деформує ділові стосунки, оскільки дає можливість окремим суб'єктам бізнесу систематично нав'язувати іншим свої інтереси, а також обумовлює систематичне **ущемлення** ділових інтересів останніх. У розвиненій системі бізнесу такий дисбаланс неможливий, бо під загрозою виявляються самі принципи бізнесу. Тому фізичні особи і виявляються володарями і прав, і обов'язків.

Закон визначає здатність фізичних осіб мати права і обов'язки як правоздатність і визнає, що вона виникає у всіх людей з моменту їх народження і припиняється лише з їх смертю.

Зміст правоздатності полягає в тому, що фізичні особи можуть, окрім іншого

- мати майно на праві власності;
- успадковувати і заповідати його;
- займатися підприємницькою і будь-якою іншою не забороненою законом діяльністю;
- створювати юридичні особи і брати участь в них;
- здійснювати будь-які угоди та дії, що не суперечать закону;
- вільно обирати місце проживання;
- бути автором творів науки, літератури, мистецтва й інших результатів інтелектуальної діяльності.

Таким чином, ми бачимо, що будь-яка фізична особа, незалежно від її місця мешкання, статі, віку, національності, має право стати, але за власним бажанням суб'єктом підприємницького бізнесу. Але фізична особа має право реально зробитися такою в тому випадку, якщо поряд з правоздатністю, вона володіє ще і дієздатністю.

Під **дієздатністю** фізичних осіб розуміється їх здатність своїми діями набувати та здійснювати цивільні права, а також створювати для себе цивільні обов'язки та здійснювати їх по відношенню до інших суб'єктів ділових стосунків. Така здатність виникає в повному обсязі, згідно з Цивільним кодексом України, з настанням повноліття, тобто після досягнення вісімнадцятирічного віку. Виключення складають лише випадки, коли людина вступає в законний шлюб до досягнення даного віку – вступ до раннього законного шлюбу, поза сумнівом, свідчить про ранню дієздатність фізичної особи.

В цьому випадку фізична особа має право діяти двома способами – взяти участь в створенні юридичної особи, або зайнятися підприємницькою діяльністю без утворення юридичної особи. Тепер ми впритул підійшли до другого важливого поняття, необхідного для правильного пояснення природи суб'єктів ділових стосунків, а саме до поняття «Юридичної особи».

У Цивільному кодексі України міститься визначення юридичної особи, основні моменти якого наведемо нижче.

Юридична особа – це організація, яка має у власності, господарському веденні або оперативному управлінні відособлене майно і відповідає по своїх зобов'язаннях цим майном може від свого імені укладати договори і здійснювати інші майнові і немайнові права, нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем в суді.

Юридична особа відрізняється від фізичної особи рядом ознак.

Перша відмінність полягає в тому, що якщо фізична особа існує і, отже, володіє правоздатністю з моменту народження, то юридична особа вважається створеною з моменту її державної реєстрації в установленому порядку. Існування в Україні юридичних осіб, що займаються підприємницькою діяльністю, без державної реєстрації неможливо.

Навпаки, правоздатність юридичної особи виникає у момент її реєстрації, і припиняється у момент завершення її офіційної ліквідації уповноваженим державним органом. Статус юридичної особи отримується у ході офіційної державної реєстрації людини, групи людей або інших юридичних осіб в певній якості, яка називається організаційно-правовою формою підприємництва і отримання в результаті реєстрації назви (фірмового найменування).

Друга відмінність полягає в тому, що юридична особа завжди є якоюсь організацією. У ній повинні дотримуватися організаційна єдність, впорядкованість зв'язків, керованість процесів. Опис такої організації складають важливі розділи документів, які представляються для реєстрації юридичної особи.

Третя відмінність пов'язана з тим, що юридична особа виникає, як правило, в результаті об'єднання капіталів, майна, особистих зусиль деякого числа фізичних осіб для здійснення підприємницької діяльності. При цьому «спільна справа» фізичних осіб отримує статус юридичної особи.

Четверта відмінність є основною. Це наявність відособленого майна у власності, господарському веденні або оперативному управлінні. Головним тут є факт відособлення майна, «без нього не виникає саме питання про юридичну особу, не приходять в рух, не оживають інші ознаки юридичної особи. Цією ознакою статус останньої якісної відмінності відрізняється від статусу індивідуального підприємця. Громадянин, що є індивідуальним підприємцем без утворення юридичної особи, володіє, користується і розпоряджається своїм майном не лише для заняття підприємництвом. Він використовує його також для задоволення будь-яких своїх потреб і інтересів, для здійснення невідчужуваних прав і свобод. Тому відмежування за допомогою юридично обов'язкових норм майна громадянина, яким він оперує в підприємницькій діяльності, від майна, використовуваного ним в інших цілях, означало б порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина».

П'ята відмінність (ознака самостійності) полягає в здатності юридичної особи як організації з відособленим майном відповідати цим майном по зобов'язаннях, прийнятих на себе відносно інших суб'єктів бізнесу, здатність вступати в ділові зв'язки від свого імені, здатність самостійно виступати позивачем та відповідачем в суді без залучення до вищеназваних процесів своїх творців.

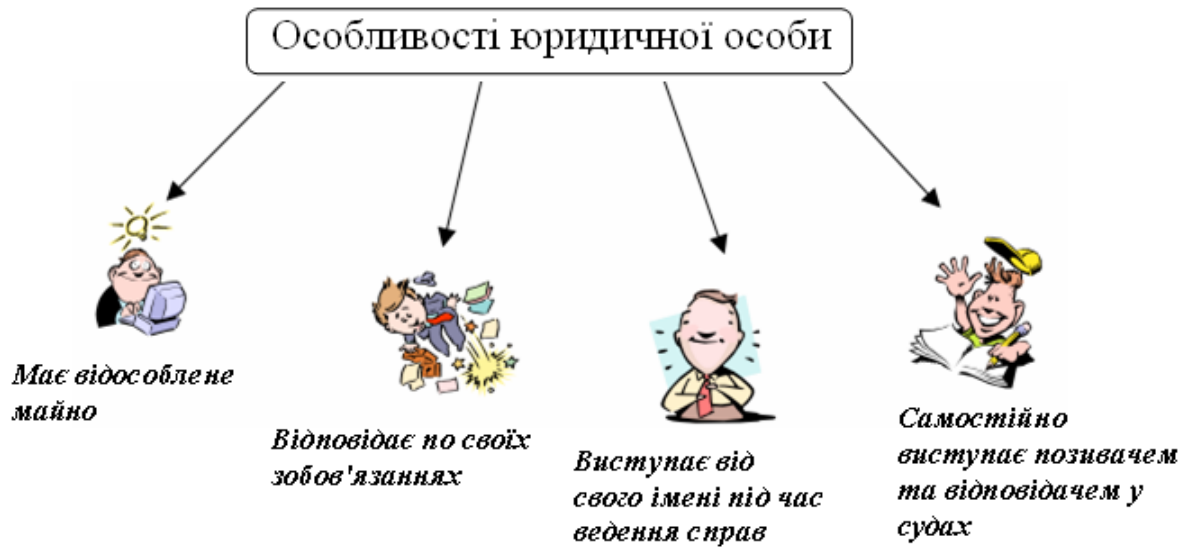

Рисунок 2.1 – Особливості юридичної особи

Таким чином, юридична особа має ряд істотних ознак, а саме:

- 1) організаційна єдність (навіть якщо юридична особа створена одним засновником);
- 2) відособленість майна від майна засновників, працівників юридичної особи, держави і інших фізичних і юридичних осіб;
- 3) незалежність власного існування від існування його учасників;
- 4) самостійність волі, не співпадаючої з волею його учасників.

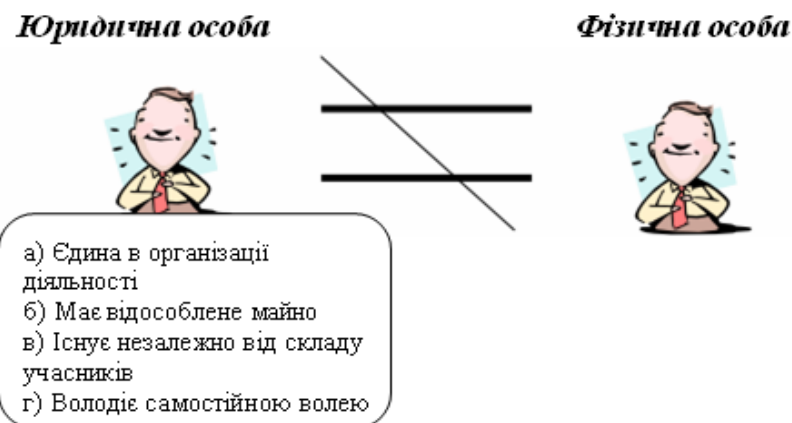

Рисунок 2.2 – Особливості юридичної особи

Ставши індивідуальним підприємцем, фізична особа починає відповідати за своїми зобов'язаннями всім майном, що належить їй, і несе перед іншими суб'єктами бізнесу цілковиту відповідальність за добросовісне виконання обов'язків аж до оголошення її банкрутом. Різновидом підприємця без утворення юридичної особи (надалі для його визначення ми також користуватимемося аббревіатурою ФОП – фізична особа підприємець).

Цікаво, що фактично підприємницькою діяльністю без утворення юридичної особи і навіть без реєстрації можуть займатися і неповнолітні, такі, що не досягли дієздатності. Так Цивільний кодекс України передбачає право дітей від шести до чотирнадцяти років здійснювати самостійно

- дрібні побутові угоди;
- угоди, спрямовані на безвідплатне отримання вигоди, що не вимагають нотаріального посвідчення, або державної реєстрації;

Майнову відповідальність по угодам дітей, що не досягли чотирнадцятирічного віку, несуть їх батьки, усиновлювачі або опікуни, а по угодам неповнолітніх у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років – несуть самі учасники угод.

2.3 Поняття економічного середовища бізнесу

Середовище бізнесу інколи визначається як все те, що знаходиться поза підприємницькою фірмою або іншим суб'єктом бізнесу. Часто в цілях конкретизації визначень використовують поняття *зовнішнього середовища підприємницької фірми* – в протилежність *внутрішньому середовищу фірми*, під яким розуміється обстановка в середині фірми, рівень внутрішньофірмового менеджменту, економічний стан компанії, ступінь кваліфікації персоналу. Не заперечуючи в принципі проти такого розуміння, відзначимо, що тут і далі в цілях спрощення викладу матеріалу в якості середовища бізнесу розглядається саме зовнішня оболонка функціонування суб'єктів бізнесу.

Під **середовищем бізнесу** тут і далі розуміється сукупність зовнішніх умов, чинників діяльності і особливостей оточення кожного з суб'єктів бізнесу, безпосередньо або опосередковано впливаючих на формування вмісту діяльності даного суб'єкта бізнесу і його взаємних стосунків із іншими суб'єктами бізнесу.

Зовнішніми умовами діяльності суб'єкта бізнесу є

- ступінь розвитку економіки на світовому, національному і локальному рівнях
- технічні і технологічні параметри функціонування у вибраній сфері бізнесу
- стереотипи споживчих переваг, ставлення до праці, звичок і принципів поведінки, що панують у суспільстві
- традиції і менталітет суб'єктів ділових стосунків, домінуючі в країні та в світі ідеологічні установки.

Зовнішніми чинниками діяльності суб'єкта бізнесу є

- пріоритети державної економічної політики,
- характер світових економічних процесів

- ступінь соціальної і політичної стабільності на локальному, національному і міжнародному рівнях
- ступінь відповідності вживаних в країні юридичних норм і правил тенденціям розвитку економіки, що склалися.

До зовнішніх чинників діяльності суб'єкта бізнесу відносяться також стихійні процеси, що відбуваються в природі, і сили природи, що обумовлюють такі процеси і невіддільні ні окремим суб'єктам бізнесу, ні їх сукупності.

До особливостей оточення суб'єктів бізнесу відносяться сформовані і пред'явлені на ринку потреби фізичних і юридичних осіб, їх можливості, наміри і цільові установки як самостійних суб'єктів бізнесу.

Всі елементи середовища бізнесу можуть здійснювати на кожного з суб'єктів бізнесу *безпосередній і опосередкований вплив*.

Безпосередній вплив середовища бізнесу має місце в тих випадках, якщо суб'єкт бізнесу змушений формувати або коректувати свої цілі та задачі, ґрунтуючись на інформації про дані елементи середовища бізнесу. Такий тип впливу середовища бізнесу на суб'єкта бізнесу також може бути визначений як середовище прямого впливу.

Опосередкованим вплив середовища бізнесу на суб'єкта бізнесу буває в тих випадках, коли елемент середовища бізнесу впливає на суб'єкт бізнесу через інший елемент середовища бізнесу. Такий тип впливу визначається як середовище непрямого впливу.

Наприклад, державна економічна політика може доводитися до зведення власників і менеджерів підприємницьких фірм безпосередньо – у формі указів, урядових постанов і розпоряджень, але і опосередковано – через дії тих або інших державних чиновників, що є, як ми знаємо, самостійними суб'єктами бізнесу.

Елементами середовища непрямой дії і елементами середовища прямої дії є не різні явища, а всього лише різні визначення одних і тих же процесів, що відбуваються всередині середовища бізнесу. Прямий (безпосередній) вплив середовища бізнесу на одного з суб'єктів бізнесу може супроводжуватися непрямим (опосередкованим) впливом тих же елементів середовища бізнесу на іншого суб'єкта бізнесу. При цьому пряму дію середовища бізнесу має **непереходячий** (константний) характер.

Середовище бізнесу не буває стабільним, і різні його елементи можуть вплинути на підприємницьку фірму, знаходячись під впливом різних обставин. Тому менеджерам фірми дуже важливо враховувати зміни в середовищі бізнесу в підприємницькій діяльності, пам'ятаючи, що будь-які зміни прямо впливають на стан бізнесу.

Підприємці, найняті робітники та інші суб'єкти бізнесу лише на перший погляд володіють абсолютною свободою вибору. Кожному з них може здаватися, ніби він в змозі самостійно в повному обсязі вибирати, чим йому займатися, який вид діяльності обрати. Тим часом, і його вибір, і подальша поведінка знаходяться під впливом середовища бізнесу.

Середовище бізнесу прямо (безпосередньо) впливає на підприємницьку фірму, але в свою чергу, діяльність кожного з суб'єктів бізнесу є складовою частиною підтримки середовища бізнесу в активному стані, оскільки кожен з суб'єктів бізнесу виступає елементом середовища бізнесу по відношенню до інших суб'єктів бізнесу. Наприклад, ліквідація, реорганізація і створення нових фірм є необхідною умовою постійного розвитку і відтворення середовища бізнесу. В свою чергу, від ступеня розвитку середовища бізнесу залежить швидкість освоєння нових видів бізнесу, обумовлених впровадженням на ринок принципово нових товарів, технологій і організаційних форм діяльності.

Тому середовище бізнесу не лише впливає на вміст діяльності суб'єктів бізнесу, але і зумовлює взаємний вплив суб'єктів бізнесу, що у свою чергу надає бізнесу необхідну стійкість в історичній перспективі.

У середовищі бізнесу розгортаються економічні та неекономічні процеси. Тому доцільно виділення економічного середовища бізнесу і неекономічного середовища бізнесу.

2.4 Конкуренція в економічному середовищі бізнесу

В рамках позитивної концепції бізнесу конкуренцію зазвичай визначають абстрактно, як деяке абсолютно позитивне явище, розвиток якого здійснюється автоматично, а її наслідки завжди сприятливі. Навпаки, в рамках критичної концепції бізнесу про конкуренцію згадують лише як про анархічний механізм функціонування і розвитку економіки, застосування якого обумовлює непримиренні протиріччя в суспільстві, соціальну нерівність, експлуатацію чужої праці і повсюдно агресивні настрої у відносинах між підприємцями.

У реальній дійсності конкуренція між суб'єктами бізнесу, що розгортається в середовищі бізнесу, виступає і як суперечливе явище, і як чинник підвищення конкурентоспроможності кожного з суб'єктів бізнесу.

Неоднозначна роль конкуренції в економіці була вперше послідовно розкрита великим англійським економістом Адамом Смітом в кінці 18 століття. Проведений ним аналіз природи людини, взаємодії і взаємозв'язку людини і суспільства був покладений в основу формулювання поняття «Ното есономіс»—«економічна людина». Він вважав, що основним стимулом економічної активності людини є приватний інтерес. Реалізувати свій інтерес людина може лише шляхом взаємообміну з іншими людьми результатами приватної економічної діяльності. Переслідуючи приватні інтереси, люди об'єктивно задовольняють потреби один одного. Процвітання суспільства можливе лише на шляхах індивідуального благополуччя.

Індивідуаліст, прагнучи до примноження особистого капіталу, не думає про суспільні інтереси «в цьому випадку він невидимою рукою прямує до мети, яка зовсім і не входить в його наміри. Переслідуючи свої

власні інтереси, він часто більш дійсним чином служить інтересам суспільства, ніж тоді, коли свідомо прагнув би робити це».

Основою економічного вчення А. Сміта був принцип *вільної конкуренції*. Він вважав, що лише при вільному пересуванні капіталу, товарів, грошей, людей ресурси суспільства можуть бути використані оптимально.

Політика природної свободи, по А. Сміту, включала наступні елементи:

- вільний рух робочої сили;
- вільна торгівля землею;
- скасування урядової регламентації функціонування промисловості і внутрішньої торгівлі;
- вільна зовнішня торгівля.

Історія людського суспільства, особливо, економічна, це і історія конкурентної боротьби, історія зміни її форм, методів, стратегій відповідно до змінних умов в розвитку суспільства.

Конкуренція, як і будь-яка інша економічна категорія, має певні історичні форми. Ці історичні форми мають конкретні характеристики.

Вільна (досконала) конкуренція, виникла при зародженні ринкової економіки, коли надлишки натуральних господарств пред'являлися на ринок в невеликій кількості багатьма продавцями і їм протистояло багато покупців. Конкуренція називалася вільною тому, що, з одного боку, здійснювалася юридично вільними суб'єктами бізнесу, що вийшли з-під кріпосної залежності, а з іншого боку, вона велася при фактичній відсутності яких-небудь правил, суспільних і адміністративних регуляторів конкурентної поведінки.

В умовах вільної конкуренції суб'єкти бізнесу багаточисельні, незалежні, і кожен з них має на ринку незначну частку. Всі вони володіють необмеженою свободою входу на ринок і виходу з нього. Жоден суб'єкт бізнесу не володіє домінуючим положенням, тим більше, не є монополістом і змушений продавати (купувати) продукцію за ціною, що сформувалася на ринку не залежно від нього.

Найбільш характерним для досконалої конкуренції станом ринку є так звана поліполія.

Поліполія – це стан ринку, діаметрально протилежний монополії. В умовах поліполії жоден з суб'єктів бізнесу не має можливості нав'язувати свої інтереси іншим суб'єктам бізнесу.

Коли на конкретному ринку (ринок нафтопродуктів, ринок кольорових металів, банківських послуг і так далі) присутнє велике число покупців і продавців, жоден покупець не може пред'явити попит, а продавець – пропозицію такої кількості продукту, якої було б вдосталь для помітного впливу на його ціну. Наявність великої кількості покупців і продавців роблять неможливою нав'язування суб'єктами бізнесу своїх

економічних і фінансових інтересів один одному. Покупець може купити, а продавець продати свої товари (послуги) лише при взаємній домовленості.

Але якщо одиничний виробник продукції або їх невелика група здатні якимось регулювати і обмежувати спільний обсяг пропозиції товару, то ціна може бути підвищена до вигоди продавця. При появі на ринку підприємницьких фірм, що намагаються монополізувати його, відбувається нав'язування цін і умов угод цією монополією іншим суб'єктам бізнесу, виникає стійке прагнення до економічної влади. Саме з цього історично почався підрив досконалої конкуренції як масового явища у формі руху від поліполії до монополії.

Недосконала конкуренція – це суперництво суб'єктів бізнесу в умовах успішної реалізації окремими конкурентами стратегій монополізації, розділу ними ринків і виникнення олігополії.

Вона виникла в першій половині двадцятого століття як антипод досконалої конкуренції.

Даний тип конкуренції характерний для такої організації ринкових стосунків, при якій реально можуть бути утворені

- монополія – єдиний постачальник (продавець) однойменних товарів і послуг (у історії економіки ще жодного разу не було випадків ні монополії, ні поліполії в чистому виді);

- дуополія – наявність на ринку всього лише двох постачальників (продавців) однойменних товарів і послуг, що ділять даний ринок на дві частини;

- олігополії – наявність на ринку обмеженого числа постачальників (продавців) товарів і послуг, що є найбільш удачливими суб'єктами бізнесу в своєму виді підприємницької діяльності.

Недоскодалу конкуренцію можна виявити в такому специфічному явищі, як природні монополії. В окремих країнах світу під природними монополіями розуміються гігантські виробничі підприємства, пов'язані, як правило, з наданням транспортних послуг і послуг зв'язку різноманітним суб'єктам бізнесу (електроенергетика, трубопроводи, залізниці) і що зазвичай базуються на державній власності.

Строго кажучи, пояснити, чому монополії можуть бути природними, практично не представляється можливим, оскільки кожна з таких «монополій» є об'єктом жорсткого адміністративного державного регулювання в області цін, трудових відносин, фінансових показників роботи. Внаслідок такого регулювання «природна монополія», як правило, не набуває можливості реально домінувати на ринку. Очевидно, сенс даного терміну полягає в констатації факту унікальності предмету діяльності «природних монополій» в державних кордонах тієї або іншої країни (одна система залізниць, один газопровід, ін.).

Окрім природних монополій, виділяють також штучні, локальні і тимчасові монополії.

Штучні монополії – це такі підприємницькі фірми, які наділяються державою особливими повноваженнями, ексклюзивними правами по

виконанню певного виду діяльності, причому інші компанії, що функціонують в цій же сфері діяльності, опиняються в підлеглому або залежному положенні за ставленням до штучного монополіста.

Різновидом штучної монополії є **державна монополія**. Вона створюється, як правило, в цілях забезпечення вирішального впливу держави на розвиток тієї або іншої області підприємницької діяльності (наприклад, державна монополія на виробництво і збут озброєнь, державна монополія зовнішньої торгівлі).

Під **локальною монополією** розуміється таке перебування економічного середовища бізнесу на мезорівні, на якому яка-небудь одна з підприємницьких фірм отримує домінуюче положення винятково на місцевому ринку.

Тимчасова монополія – це такий стан економічного середовища бізнесу, який обумовлено дією тимчасових чинників, як правило, тих що мають форс-мажорний характер.

Ефективна конкуренція – це суперництво суб'єктів бізнесу в умовах активного включення органів державної влади і управління в економіку в якості економічного центру, що забезпечує кожному з суб'єктів бізнесу можливості повноцінного розвитку, а також гарантії постійного відтворення ділових відносин на всіх рівнях організації економічного середовища бізнесу.

Ефективна конкуренція почала формуватися в другій половині двадцятого століття і в наш час має повсюдне поширення в світі. Вона відрізняється від попередніх типів конкуренції тим, що участь держави в розвитку економіки неодмінно включає заходи антимонопольного регулювання ділових відносин.

Сенс антимонопольного регулювання ділових відносин полягає в тому, щоб реалізація жодної із стратегій конкуренції – ні стратегії монополізації, ні стратегії інтеграції, ні стратегії кооперації – не змогла привести до появи монополій ні на одній ділянці ринку, так само як і не змогла б забезпечити кому-небудь з суб'єктів підприємницького бізнесу домінуючого положення.

Перехід від недосконалої конкуренції до ефективної конкуренції, що почався в кінці першої половини двадцятого століття, був обумовлений стійкою потребою в спільному протистоянні тенденціям монополізації ринків з боку окремих, найбільш удачливих компаній, що сформувалася до цього часу у суб'єктів бізнесу, або отримання останніми домінуючого положення на тих або інших ринках.

В протилежність добросовісній конкуренції недобросовісна конкуренція охоплює технології суперництва між суб'єктами бізнесу, які визнаються незаконними і, отже, неприпустимими.

Цілі протидії недобросовісній конкуренції полягають в наступному:

- 1) упорядкувати конкуренцію, ввести її в певні рамки, виключити форми економічних відносин, що чинять негативний вплив на економіку в цілому;

2) проявляти турботу до захисту малих і середніх підприємців і масового споживача.

Приведемо визначення, дане законом «Про конкуренцію і обмеження монополістичної діяльності на товарних ринках».

Недобросовісна (незаконна) конкуренція – це будь-який акт конкуренції на ринку, який суперечить положенням чинного в країні законодавства, порядкам і звичаям ділового обороту, порядності в бізнесі і які ведуть до ослаблення позицій конкурентів, нанесення ним збитку.

Наведемо перелік проявів недобросовісної конкуренції, які підлягають забороні:

- всі дії, здатні якимось чином викликати змішання відносно підприємства, продуктів або промислової або торгівельної діяльності конкурента (таке змішання може виникнути в наслідок незаконного використання товарного знаку, фірмового найменування, промислових зразків або витворів дизайну);

- помилкові твердження при здійсненні комерційної діяльності, здатні дискредитувати підприємство, продукти, промислову або торгівельну діяльність конкурента;

- вказівка або твердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до вживання або кількості товарів, правилам, що суперечать прийнятим в суспільстві нормам поведінки. Дії конкурентів можуть бути визнані такими, що суперечать вимогам розумності і справедливості, якщо вони не відповідають поставленій меті, є нелогічними і ведуть до непередбачуваних наслідків.

Недобросовісна (незаконна) конкуренція здійснюється наступними методами:

- незаконне використання чужих товарних знаків, патентів, промислових зразків, фірмових найменувань;

- незаконне копіювання технічних досягнень конкурента, марки товару, його форми, упаковки;

- поширення помилкових (неточних) відомостей про походження товару, його якість, споживчі властивості;

- проведення антирекламних заходів відносно конкурентів, в ході яких відбувається дискредитація конкурентів;

- прямий обман потенційних споживачів і замовників;

- випуск в обіг підроблених товарів;

- економічне шпигунство (здобування комерційних таємниць конкурентів, розголошення секретної інформації).

ТЕМА 3. ЗАКОРДОННІ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Структура керування корпорацією (акціонерним товариством) у конкретній країні визначається декількома факторами:

- законодавством і різними нормативними актами, які регулюють права і обов'язки всіх сторін, які беруть участь;
- фактично сформованою структурою керування в даній країні;
- статутом кожного акціонерного товариства.

Загальної теорії менеджменту, яка придатна для всіх часів і народів, не існує – є тільки загальні принципи керування, які породжують японську, англо-американську, французьку або німецьку системи менеджменту зі своїми неповторними особливостями, оскільки враховують певні національні цінності, особливості національної психології, менталітету й т.д.

При цьому необхідно розуміти, що не можна просто взяти одну з моделей і застосовувати її в іншій країні. Процес формування певної моделі керування динамічний: структура корпоративного керування завжди відповідає умовам й особливостям конкретної країни.

На цей час дослідники виділяють три основні моделі корпоративного керування. Це англо-американська, західноєвропейська і японська моделі.

3.1 Англо-американська модель менеджменту

Англо-американська модель застосовується в корпораціях Великобританії, США, Австралії, Нової Зеландії, Канади та деяких інших країнах. Вона характеризується наявністю індивідуальних акціонерів і постійно зростаючим числом незалежних, тобто не пов'язаних з корпорацією акціонерів (вони називаються "зовнішні" акціонери або "аутсайдери"), а також чітко розробленою законодавчою основою, яка визначає права та обов'язки трьох ключових учасників: керуючих, директорів та акціонерів.

Для англо-американської моделі характерна однорівнева рада директорів, у яку входять, зокрема, виконавчі директори – безпосередні керівники. Щоб відокремити функції нагляду при раді директорів створюються контрольні комітети, у які виконавчі директори не входять. Власність при такій моделі, як правило, сильно роздрібнена серед безлічі дрібних акціонерів (пакет акцій в 10 % може вважатися домінуючим). Ці акції обертаються на фондовому ринку, де компанія найчастіше й черпає засоби для розвитку, випускаючи нові акції. При цьому дрібні акціонери не цікавляться керуванням компанією; сильний менеджмент урівноважується незалежними директорами. Англо-американська модель орієнтована на переважне задоволення фінансових інтересів акціонерів.

Американцям властивий агресивний підхід до ведення бізнесу: вони відносно легко позбавляються від збиткових підрозділів, без зайвих сумнівів скорочують чисельність працівників, схильні впроваджуватися в нові види діяльності.

Перевагою американської системи є мобільність інвестицій і швидке перетікання засобів із застійних галузей в ефективні. Недолік – націленість корпорацій на прибутковість акцій іноді на шкоду стратегічному розвитку. В цілому американська модель більше ефективна в періоди інноваційного розвитку економіки, але уразлива під час кон'юнктурних криз.

Англо-американська модель, що розвивалася в умовах вільного ринку, передбачає поділ володіння й контролю в найбільш великих корпораціях. Це юридичний поділ дуже важливий з ділової й соціальної точок зору, тому що інвестори, вкладаючи свої кошти й володіючи підприємством, не несуть юридичної відповідальності за дії корпорації. Вони передають функції з керування менеджерами й платять їм за виконання цих функцій як своїм агентам з ведення справ. Плата за поділ володіння й контролю називається агентськими послугами.

Сучасний американський менеджмент базується на трьох історичних передумовах:

- наявність ринку;
- індустріальний спосіб організації виробництва;
- корпорація як основна форма підприємництва.

Корпорації мають статус юридичної особи, а їхні акціонери – право на частину прибутку, що розподіляється пропорційно кількості акцій, що їм належать. Корпорації прийшли на зміну невеликим підприємствам, у яких вся власність належала власникам капіталу, і вони повністю контролювали діяльність робітників.

На думку теоретиків менеджменту, створення корпорацій спричинило відокремлення власності від контролю над розпорядженням нею, тобто від влади. Реальна влада з керування корпорацією перейшла до її правління й менеджерів. У моделі американського менеджменту й у цей час корпорація є основною структурною одиницею.

У цей час у США одержали поширення чотири основні форми залучення робітників до керування:

- участь робітників у керуванні працею і якістю продукції на рівні цеху;
- створення робочих рад (спільних комітетів) робочих та керівників середнього рівня.
- розробка систем участі в прибутку;
- залучення представників робітників до рад директорів корпорацій.

3.2 Японська модель менеджменту

Японська система менеджменту визнана найбільш ефективною в усьому світі й головна причина її успіху – уміння працювати з людьми. Основним багатством країни японці вважають свої людські ресурси.

В останні роки в усьому світі зростає інтерес до японських форм і методів керування, тому що швидкий успішний розвиток економіки цієї країни дозволив їй зайняти лідируюче положення у світі.

Японська система керування розвивалася частково під впливом місцевих традицій, частково – внаслідок американської окупації після другої світової війни, частково – як реакція на необхідність боротьби з бідністю й розрухою після війни.

Японський менеджмент постійно використовує найбільш корисні концепції керування західних країн, їхні методи й техніку, пристосовуючи їх до своїх національних особливостей, зберігаючи й підсилюючи тим самим свої цінності й сприяючи встановленню особливого стилю мислення та методів, які властиві тільки японським менеджерам.

Сутністю японського менеджменту є керування людьми. Японська модель базується на філософії "ми всі одна родина", тому найважливіше завдання японських менеджерів – встановити нормальні стосунки із працівниками, сформулювати розуміння того, що робітники й менеджери одна родина. Компанії, яким вдалося це зробити, досягли найбільшого успіху. Крім того, у Японії склалась традиція підлеглості старшому за віком, позиція якого схвалюється групою.

Японський менеджмент, заснований на колективізмі, використав всі морально-психологічні важелі впливу на особистість. Насамперед, це почуття боргу перед колективом, що в японському менталітеті майже тотожно почуттю сорому.

Основні риси японської системи керування визначає ряд концепцій, відсутніх в американській моделі. Найважливішими з них є система довічного наймання та процес колективного прийняття рішень. Іншою немало важливою особливістю японського менеджменту є концепція безперервного навчання. Японці впевнені, що безперервне навчання приводить до постійного вдосконалювання майстерності. Кожна людина шляхом безперервного навчання може поліпшити виконання своєї роботи.

Однією з відмінних рис японського керування є керування трудовими ресурсами. Японські корпорації управляють своїми службовцями таким чином, щоб останні працювали максимально ефективно. Японці схилиються перед працею. Їх часто називають «працеголики». В ієрархії цінностей японського народу праця стоїть на першому місці.

Японська модель менеджменту орієнтована на "соціальну людину", що має специфічну систему стимулів і мотивів. Формула "підприємство є люди" є щирим переконанням роботодавців. Японські керуючі прищеплюють своїм працівникам не тільки технічні навички, але й моральні навички та моральні цінності.

Найсильнішим засобом мотивації в Японії є "корпоративний дух" фірми, під яким розуміється злиття з фірмою й відданість її ідеалам. В основі "корпоративного духу" фірми лежить психологія групи, що ставить інтереси групи вище особистих інтересів окремих працівників, оскільки фірма повинна функціонувати як одна згуртована команда. Таким чином, менеджмент завжди міркує з позиції групи.

Центральне місце в оперативному керуванні японського менеджменту займає керування якістю. Контроль за якістю охоплює всі стадії виробництва. У систему контролю залучені всі працівники фірми. У всіх сферах японської економіки в цей час діють групи (кружки) якості, які вирішують всі проблеми, починаючи від технологічних і закінчуючи соціально-психологічними.

Примітні три основні риси японських промислових організацій:

- по-перше, довічна зайнятість,
- по-друге, вплив стажу на оклади та зарплату й,
- по-третє, організація профспілок.

Японський менеджмент приймає профспілку як законного посередника між керуванням і робітниками в питаннях заробітної плати. Але оскільки профспілки в Японії не поділяються за професіями, а є союзом робочих однієї фірми, то вони розділяють такі цінності менеджменту, як продуктивність, прибутковість і ріст. Профспілки віддають собі повний звіт у тому, що робітники можуть підвищити свій рівень життя тільки шляхом підвищення продуктивності, тому вони почали співпрацювати з менеджментом.

У цілому, в Японії менше скарг і претензій до менеджменту з двох основних причин: по-перше, японський робітник не відчуває себе пригнобленим, по-друге, він вважає свою роботу більш важливою справою, ніж права або переконання. Джерела цього містяться в тому, що керуючі японських фірм приділяють величезну увагу добробуту своїх робітників. Це, само собою, підвищує їх довіру, як до менеджменту, так і до профспілок.

3.3 Німецька модель

Німецька модель корпоративного керування значно відрізняється від англо-американської і японської моделей, хоча й існують деякі схожі риси з японською моделлю.

У німецькій моделі функції контролю й керування розділені завдяки дворівневій системі керування, у яку входять наглядацька рада й правління. Контрольний пакет акцій сконцентровано у банків і партнерів компанії, фондовий ринок відіграє допоміжну роль. Акціонери відіграють вирішальну роль у стратегічному плануванні діяльності компанії. У такій моделі упор зроблено на підтримці балансу інтересів всіх зацікавлених сторін і взаємної відповідальності.

Акціонерний капітал німецьких компаній є у вищій мірі сконцентрованим. За даними кінця 80-х р.р. у реєстрах 27 з 40 провідних німецьких компаній значився, принаймні, один акціонер, пакет якого становив більше 10% сукупного капіталу, а в більшості випадків три найбільш великі акціонери володіли в сукупності більше ніж 50% акцій своєї компанії.

Банки є довгостроковими акціонерами німецьких корпорацій, і, подібно до японської моделі, представники банків обираються до ради директорів. Проте, на відміну від японської моделі, де представники банків обираються до ради тільки в період спаду, у Німеччині представництво банків у раді є постійним. Три найбільших універсальних німецьких банки грають у корпораціях основну роль, а в деяких областях країни державні банки є ключовими акціонерами.

Таким чином, німецькі власники й фінансові інститути, які керують їхніми капіталами, мають більш тісні ділові зв'язки зі своїми компаніями, ніж їхні американські колеги. І, як результат, вони в більшій мірі зацікавлені в тому, щоб активно користуватися правами власності й брати участь у здійсненні контролю за діяльністю компанії.

Німецька модель має три унікальні особливості, які відрізняють її від інших моделей:

- двопалатне правління, що складається з виконавчого (чиновники корпорації) і ради спостерігачів (робітники/службовці компанії і акціонери) рад;
- узаконені обмеження прав акціонерів щодо голосування, тобто устав підприємства обмежує число голосів, які акціонер має на зборах, і може не збігатися із числом акцій, якими він володіє.

Економічна перевага німецької моделі очевидна: акціонери спрямовані на реалізацію довгострокової стратегії, добиваються високої стійкості корпорацій і стабільності ділових зв'язків. Але є й негативна сторона – відносно низька гнучкість, надмірний страх ризику, неможливість якщо буде потреба прийняти швидке рішення про ліквідацію або продаж неефективного напрямку бізнесу, про скорочення штатів.

Ключові учасники німецької моделі корпоративного керування – банки й корпоративні акціонери. Як й у японській моделі, банк одночасно виступає й акціонером, і кредитором, і емітентом цінних паперів, і депозитарієм, і агентом, що голосує на річних загальних зборах.

Німецькі закони проводять чітку межу між безпосереднім керуванням і наглядом. Виконавча рада в рамках цієї моделі підлегла наглядацькій. Членами наглядацької ради можуть бути тільки незалежні директори. Як й у США, у Німеччині незалежні директори поєднують свою посаду з іншою діяльністю.

Правила розкриття інформації в Німеччині відрізняються від прийнятих у США, які вважаються найбільш суворими. Так, наприклад, фінансова інформація повідомляється раз на півроку, а не щокварталу. На відміну від США, подаються сукупні дані про винагороду директорів та

менеджерів. Крім того, є помітні відмінності між німецькими й американськими стандартами фінансової звітності.

Останнім часом у Німеччині все частіше лунають заклики посилити вимоги щодо розкриття інформації. Так, якщо до 1995 р німецькі компанії повинні були повідомляти прізвища осіб, які володіли понад 25% акцій, то після 1995 р ця границя була знижена до 5%, що збігається з міжнародними стандартами.

Вважається, що дотримання американської моделі сприяє динамічності, а німецької – стійкості.

Модель корпоративного керування – організаційна модель, за допомогою якої компанія представляє й захищає інтереси своїх інвесторів. Модель характеризується структурою акціонерної власності, правовою регламентацією функціонування акціонерних товариств, взаємовідносинами як між акціонерами, так і між менеджерами.

Англо-американська модель корпоративного керування характеризується наявністю розвиненого фондового ринку, залученням капіталу корпораціями за рахунок емісій акцій, значною кількістю аутсайдерів, однорівневою радою директорів, суттєвим законодавчим регулюванням діяльності корпорацій в області захисту прав й інтересів акціонерів.

Німецька модель корпоративного керування характеризується тісним зв'язком банків із промисловістю, значною роллю банківського капіталу у фінансуванні діяльності й керуванні корпораціями (банки – центри створення корпорацій), перехресним володінням акцій компаніями всередині корпорацій, двопалатною радою директорів, активною реалізацією принципу соціальної взаємодії.

Японська модель корпоративного керування характеризується наявністю самодостатніх, універсальних і багатогалузевих корпорацій, широким використанням довгострокового кредитування як джерела їх життєдіяльності, дотриманням усередині корпорації принципів цілеспрямованої спеціалізації компаній, довічного наймання, соціальної згуртованості й внутрішньокорпоративних переміщень менеджерів, однопалатною радою директорів, активним залученням у процесі його роботи "старожил" корпорації.

ЧАСТИНА 2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Мета заняття: Визначення місця підприємства, його ознак у системі господарювання.

Вивчення системи показників, що характеризують використання основних засобів. Освоєння методик нарахування податкової і бухгалтерської амортизації.

Розкриття різниці між основними і обіговими засобами; вивчення шляхів підвищення ефективності обігових засобів на основі аналізу показників їх використання.

Знайомство з категоріями персоналу, які встановлено Державним класифікатором професій ДК–003–95; вивчення існуючих методів розрахунку чисельності персоналу; розгляд суті заробітної плати та її форм; вивчення порядку розрахунку відрядної та погодинної зарплати.

Студент повинен знати: Принципи здійснення, форми та моделі підприємницької діяльності. Характеристика основних видів підприємництва. Визначення підприємства та його класифікацію.

Натуральні (номенклатура і асортимент) і вартісні характеристики продукції. Визначення якості, рівня якості, види рівнів якості (перспективний, абсолютний, об'єктивний і оптимальний), методи визначення якості.

Визначення основних засобів, їх класифікацію; види вартісних оцінок основних засобів; суть показників використання ОЗ; визначення зносу та його види.

Визначення обігових засобів, засобів обігу і обігових фондів; класифікація обігових засобів; елементи нормативу обігових засобів; показники ефективності використання обігових засобів.

Визначення «трудові ресурси», «персонал», «професія», «спеціальність» і «рівень кваліфікації»; методи визначення чисельності персоналу; визначення зарплати, її функцій; поняття номінальної та реальної зарплати; форми оплати праці.

Студент повинен вміти: Розраховувати обсяг товарної, валової реалізованої та чистої продукції; розрізняти за класифікаційними ознаками види підприємств.

Провести класифікацію основних засобів, розрахунок показників використання ОЗ, дати висновок про ефективність їх використання; провести розрахунок амортизації податковим методом і бухгалтерськими методами.

Провести розрахунок ефективності використання обігових засобів, розрахувати суму умовного вивільнення обігових засобів; розрахувати загальний і за елементами норматив обігових засобів.

Дати класифікацію персоналу; розрахувати чисельність робочих методом повної трудомісткості та на основі виробітку; нарахувати зарплату за відрядною та погодинною системою оплати праці.

Задачі

Задача 1. Визначити прогнозований обсяг валової, товарної, чистої та реалізованої продукції на підставі наступних показників.

Річний обсяг випуску продукції, од.	
Виріб А	550
Виріб Б	700
Виріб В	600
Виріб Г	900
Відпускна ціна одиниці виробу, грн	
Виріб А	10 000
Виріб Б	12 000
Виріб В	8 000
Виріб Г	16 000
Обсяг напівфабрикатів для реалізації, тис. грн	2 200
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис. грн	3 000
Матеріальні та прирівняні до них витрати, тис. грн	17 200
Вартість сировини та матеріалів замовника, тис. грн	240
Обсяг незавершеного виробництва:	
на початок року, тис. грн	1 200
на кінець року, тис. грн	1 400
Залишки готової продукції на складі:	
на початок року, тис. грн	800
на кінець року, тис. грн	560

Рішення.

1. Визначимо обсяг товарної продукції за формулою:

$$ТП = \sum_{i=1}^n (N_i \times Ц_i) + П_{п.х.}^{СТ} + П_{н.х.}^{СТ} + НФ_{СТ}, \quad (1)$$

де N_i – обсяг виробництва продукції, шт.;

$Ц_i$ – ціна одного виробу;

$П_{п.х.}^{СТ}$ – послуги промислового характеру, що призначено стороннім організаціям;

$П_{н.х.}^{СТ}$ – послуги непромислового характеру, що призначено стороннім організаціям;

$НФ_{ст.}$ – вартість напівфабрикатів свого виробництва, реалізованих на сторону.

Для цього спочатку визначимо обсяг готової продукції, перемноживши і склавши обсяг випуску продукції на відпускну одиницю виробу:

$$ГП = 550 \times 10\,000 + 700 \times 12\,000 + 600 \times 8\,000 + 900 \times 16\,000 = 33\,100\,000 \text{ грн.}$$

Потім, до суми готової продукції додамо вартість всього того, що призначено для реалізації на сторону, тобто обсяг напівфабрикатів для реалізації, виробничі послуги іншим юридичним особам.

$$ТП = 33\,100\,000 + 2\,200\,000 + 3\,000\,000 = 38\,300\,000 \text{ грн.}$$

Визначимо обсяг валової продукції за допомогою формули:

$$ВП = ТП + (НЗВ_{\kappa} - НЗВ_n) + M_{замовн} + КР(КБ) + Б, \quad (2)$$

де $ТП$ – товарна продукція;

$НЗВ_n, НЗВ_{\kappa}$ – незавершене виробництво на початок і кінець року відповідно;

$M_{замовн}$ – вартість матеріалу замовника, грн.;

$КР(КБ)$ – вартість капітального ремонту, вартість капітального будівництва;

$Б$ – вартість браку.

Додамо до вартості товарної продукції вартість матеріалу замовника та залишки незавершеного виробництва:

$$ВП = 38\,300\,000 + 240\,000 + (1\,400\,000 - 1\,200\,000) = 38\,740\,000 \text{ грн.}$$

Визначимо обсяг реалізованої продукції за допомогою формули

$$РП = ТП + (З_{n.p.}^{zn} - З_{\kappa.p.}^{zn}), \quad (3)$$

де $З_{n.p.}^{zn}, З_{\kappa.p.}^{zn}$ – залишки готової нереалізованої продукції відповідно на початок і кінець планового року, грн.

Додамо до вартості товарної продукції вартість залишків готової продукції на складі:

$$РП = 38\,300\,000 + (800\,000 - 560\,000) = 38\,540\,000 \text{ грн.}$$

Визначимо обсяг чистої продукції за допомогою формули:

$$ЧП = ТП - (M + A), \quad (4)$$

де M – матеріальні витрати на виробництво продукції, грн.;

A – сума амортизаційних відрахувань за відповідний період, грн

Віднімемо від вартості товарної продукції вартість матеріальних і прирівняних витрат:

$$ЧП = 38\,300\,000 - 17\,200\,000 = 21\,100\,000 \text{ грн.}$$

Задача 2. Основна продукція запланована в обсягу 520 тис. грн, послуги промислового характеру на сторону – 48 тис. грн. Вартість напівфабрикатів складе в планованому періоді 50 тис. грн, з них 50 % для власного виробництва. Залишки НЗВ складе 38 тис. грн. Залишки готової продукції на складі на початок періоду – 80 тис. грн, на кінець періоду – 30 тис. грн. Вартість матеріальних витрат складає 55 % товарної продукції. Визначите розмір реалізованої, валової та чистої продукції підприємства.

Рішення.

Визначимо обсяг товарної продукції за допомогою формули (1), додамо до вартості готової продукції вартість послуг промислового характеру на сторону, частину вартості напівфабрикатів, які будуть спожиті для власного виробництва.

$$ТП = 520 + 48 + 50 \times 0,5 = 593 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо обсяг валової продукції за допомогою формули (2), додамо до вартості товарної продукції частину вартості напівфабрикатів, які будуть реалізовані на сторону і залишки незавершеного виробництва:

$$ВП = 593 + 50 \times 0,5 + 38 = 656 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо обсяг реалізованої продукції за допомогою формули (3), додамо до вартості товарної продукції вартість залишків готової продукції на складі:

$$РП = 593 + (80 - 30) = 643 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо обсяг чистої продукції, за допомогою формули (4), віднімемо від вартості товарної продукції вартість матеріальних і прирівняних до них витрат:

$$ЧП = 593 - 593 * 0,55 = 266,85 \text{ тыс. грн.}$$

Задача 3. Визначите первісну та залишкову вартість основних виробничих засобів, якщо ціна придбання одиниці устаткування – 5 тис. грн; транспортно-монтажні витрати – 1,0 тис. грн; норма амортизації – 40 %; період експлуатації – 3 роки.

Рішення.

1. Первісна вартість основних фондів відображає суму витрат підприємства на їх створення і введення в дію (вартість придбання устаткування, транспортні витрати, пов'язані з його доставкою та вартість монтажних робіт на місці експлуатації). Розрахуємо її за формулою:

$$OЗ_{ПЕРВ} = B_{ПРИДБ} + B_{ДОСТ} + B_{МОНТ} + B_{ІН}, \quad (5)$$

де $OЗ_{ПЕРВ}$ – первісна вартість основних засобів, грн.;

$B_{ПРИДБ}$ – ціна придбання устаткування, грн.;

$B_{ДОСТ}$ – транспортні витрати на доставку устаткування, грн.;

$B_{МОНТ}$ – витрати на монтаж засобів, грн.;

$B_{ІН}$ – інші витрати, пов'язані з уведенням до дії коштів праці, грн..

$$OЗ_{перв} = 5 + 1 = 6 \text{ тис.грн}$$

2. Залишкова вартість визначається вирахуванням з первинної вартості суми накопиченого зносу і показує вартість основних засобів ще не перенесену на вартість виготовленої продукції. Використовуємо формулу :

$$OЗ_{ЗЛ} = OЗ_{ПЕРВ} - OЗ_{ЗН}, \quad (6)$$

де $OЗ_{ЗН}$ – вартість зносу $OЗ$, грн.

$$OЗ_{зал1} = 6 - 6 \times 0,4 = 3,6 \text{ тис.грн}$$

$$OЗ_{зал2} = 3,6 - 3,6 \times 0,4 = 2,16 \text{ тис.грн}$$

$$OЗ_{зал3} = 2,16 - 2,16 \times 0,4 = 1,3 \text{ тис. грн.}$$

Задача 4. Розрахуйте середньорічну вартість основних виробничих засобів за наступними даними: вартість основних засобів на початок року – 493,3 тис. грн; у березні введені нові основні засоби на суму 65,1 тис. грн; з листопада вибули унаслідок фізичного зносу основні засоби на суму 51,0 тис. грн; з грудня – на суму 34,8 тис. грн

Рішення.

Середньорічна вартість основних засобів визначається за формулою

$$OZ_{\text{ср.р.}} = OZ_{\text{пп}} + \frac{OZ_{\text{вв}} \times n1}{12} - \frac{OZ_{\text{виб}} \times n2}{12}, \quad (7)$$

де $OZ_{\text{пп}}$ – вартість ОЗ на початок року, грн.;

$OZ_{\text{вв}}$ – вартість ОЗ, введених в плановий період, грн.;

$OZ_{\text{виб}}$ – вартість ОЗ виведених в плановому періоду, грн.;

$n1$ – кількість місяців від дати введення ОВЗ до кінця року;

$n2$ – кількість місяців від дати виведення ОВЗ до кінця року.

$$OZ_{\text{ср.р.}} = 493,3 + \frac{65,1 \times (13 - 3)}{12} - \frac{51 \times (13 - 11) + 34,8 \times (13 - 12)}{12} = 536,15 \text{ тис. грн.}$$

Задача 5. Визначите коефіцієнти придатності та зносу основних засобів за наступними даними: первісна вартість основних виробничих засобів – 348 тис. грн; нарахована за період експлуатації сума амортизації – 48 тис. грн

Рішення.

1. Коефіцієнт зносу розраховується за формулою:

$$K_{\text{зн}} = \frac{OZ_{\text{зн}}}{OZ_{\text{перв.пп}}}, \quad (8)$$

$$K_{\text{зн}} = \frac{48}{348} = 0,138.$$

2. Коефіцієнт придатності розраховується за формулою:

$$K_{\text{прид}} = \frac{OZ_{\text{зал}}}{OZ_{\text{перв.кр}}} = \frac{OZ_{\text{перв.пп}} - OZ_{\text{зн}}}{OZ_{\text{перв.кр}}}, \quad (9)$$

Залишкова вартість основних засобів визначається вирахуванням з первинної вартості суми накопиченого зносу по формулі (6):

$$OZ_{\text{зал}} = 348 - 48 = 300 \text{ тис. грн.}$$

Тоді коефіцієнт придатності основних засобів складе:

$$K_{\text{пр}} = \frac{300}{348} = 0,862.$$

Задача 6. Розрахуйте середньорічну вартість основних виробничих засобів, коефіцієнти оновлення і вибуття за наступними даними: вартість основних засобів на початок року – 493,3 тис. грн; у березні введені нові основні засоби на суму 65,1 тис. грн; з листопада вибули унаслідок фізичного зносу основні засоби на торбу 51,0 тис. грн; з грудня – на суму 34,8 тис. грн

Рішення.

1. Середньорічна вартість основних засобів визначається за формулою (7):

$$OZ_{cp.p.} = 493,3 + \frac{65,1 \times (13 - 3)}{12} - \frac{51 \times (13 - 11)}{12} + \frac{34,8 \times (13 - 12)}{12} = 536,15 \text{ тис. грн.}$$

2. Вартість основних фондів на кінець аналізованого періоду:

$$OZ_{к.р.} = 493,3 + 65,1 - 51 - 34,8 = 472,6 \text{ тис. грн.}$$

3. Коефіцієнт оновлення основних засобів визначимо за формулою:

$$K_{онов} = \frac{OZ_{ВВ}}{OZ_{ПЕРВ_КР}}, \quad (10)$$

де $OZ_{ПЕРВ_КР}$ – первісна вартість всіх основних засобів на кінець року, грн.

$$K_{онов} = \frac{65,1}{472,6} = 0,138.$$

4. Коефіцієнт вибуття основних засобів визначимо за формулою:

$$K_{виб} = \frac{OZ_{ВИБ}}{OZ_{ПЕРВ_ПР}}, \quad (11)$$

де $OZ_{ПЕРВ_ПР}$ – первісна вартість всіх основних засобів на початок року, грн..

$$K_{виб} = \frac{51 + 34,8}{493,3} = 0,1747.$$

Задача 7. Визначите показники використання основних виробничих засобів: фондівіддачу, фондомісткість, фондоозброєність. Початкові дані: річний випуск продукції – 8 млн. грн; середньорічна вартість основних засобів – 400 тис. грн; середньорічна чисельність працівників – 2 тис. чоловік.

Рішення.

1. Фондовіддача розраховується за формулою:

$$F_B = \frac{ВП}{ОЗ_{СЕР_P}}, \quad (12)$$

де $ВП$ – випуск продукції у вартісному вираженні, грн.

$$F_B = \frac{8\,000\,000}{400\,000} = 20 \text{ грн./грн.}$$

$F_B = 20$ грн / грн (показує, що на кожен гривню вартості основних засобів приходить 20 гривень вартості випущеної продукції);

2. Фондомісткість розраховується за формулою:

$$F_M = \frac{ОЗ_{СЕР_P}}{ВП} = \frac{1}{F_B}, \quad (13)$$

$$F_M = \frac{400\,000}{8\,000\,000} = 0,05 \text{ грн./грн.}$$

$F_M = 0,05$ грн / грн (показує, що на кожен гривню вартості випущеної продукції приходить 0,05 гривень вартості основних засобів);

3. Фондоозброєність:

$$F_O = \frac{ОЗ_{СЕР_P}}{P_{СЕР_P}}, \quad (14)$$

де $P_{СЕР_P}$ – середньооблікова чисельність працівників, роб.

$$F_O = \frac{400\,000}{200} = 200 \text{ грн./люд.}$$

$F_O = 200$ грн / люд (показує, що на кожного середньооблікового працівника доводиться 200 грн вартості основних засобів).

Задача 8. Визначити залишкову вартість ролика конвеєрного. Первісна вартість – 730 тис. грн, термін використання – 2 року. Метод податковий.

Рішення.

Для вирішення цього завдання нам необхідні формули залишкової вартості і амортизаційних відрахувань:

$$OZ_{з\lambda l_i} = OZ_{б\lambda l_{i-1}} - AB_i; \quad (15)$$

$$AB_i = OZ_{б\lambda l_i} \times N_A. \quad (16)$$

де $OZ_{з\lambda l_i}$ – залишкова вартість основних засобів, грн.;
 $OZ_{б\lambda l_{i-1}}$ – балансова вартість основних засобів, грн.;
 AB_i – амортизаційні відрахування, грн.;
 N_A – річна норма амортизації, %.

На перший рік балансова вартість буде первісною.

Ролик конвеєрний належить до III групи основних засобів, тому річна норма амортизації рівна 24 %.

Сума амортизаційних відрахувань на перший рік визначається як:

$$AB_1 = 730 \times 0,24 = 175,2 \text{ тис.грн.}$$

Залишкова вартість на перший рік визначається як:

$$OZ_{з\lambda l_1} = 730 - 175,2 = 554,8 \text{ тис.грн.}$$

Тоді, амортизаційні відрахування та залишкова вартість на кінець другого року складуть:

$$AB_2 = 554,8 \times 0,24 = 133,15 \text{ тис.грн.}$$

$$OZ_{з\lambda l_2} = 554,8 - 133,15 = 421,65 \text{ тис.грн.}$$

Задача 9. Вартість верстата – 10,2 тис. грн, термін експлуатації – 8 років. Витрати на модернізацію складають 2,3 тис. грн, витрати по демонтажу – 0,2 тис. грн, ліквідаційна вартість верстата – 0,5 тис. грн. Визначите річну суму амортизаційних відрахувань і залишкову вартість за умов прямолінійного методу нарахування.

Рішення.

1. Визначимо первинну вартість основних засобів:

$$OZ_{перв} = 10,2 + 8 + 0,2 = 18,4 \text{ тис. грн.}$$

2. Визначимо суму амортизаційних відрахувань за формулою:

$$AB_i = \frac{OZ_{ПЕРВ} - OZ_{ЛИКВ}}{T_{К.В}}, \quad (17)$$

де $OZ_{ЛИКВ}$ – ліквідаційна вартість основних засобів, грн.;

$T_{К.В}$ – термін корисного використання основних засобів, рік.

$$AB = \frac{18,4 - 0,5}{8} = 2,24 \text{ тис. грн.}$$

3. Залишкова вартість основних засобів по формулі (15):

Розрахуємо залишкову вартість:

$$OZ_{зал1} = 18,4 - 2,24 = 16,16 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал2} = 16,16 - 2,24 = 13,92 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал3} = 13,92 - 2,24 = 11,68 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал4} = 11,68 - 2,24 = 9,44 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал5} = 9,44 - 2,24 = 7,2 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал6} = 7,2 - 2,24 = 4,96 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал7} = 4,96 - 2,24 = 2,72 \text{ тис. грн.};$$

$$OZ_{зал8} = 2,72 - 2,24 = 0,48 \text{ тис. грн.} \approx 0,5 \text{ тис. грн.}$$

Задача 10. Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 6 480 гривень. Ліквідаційна вартість обладнання по попередніх оцінках може скласти 2 160 грн. Передбачуваний термін використання складе 3 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість методом зменшення залишкової вартості.

Рішення.

1. Визначимо норму амортизації згідно з формулою:

$$N_A = \left(1 - \sqrt[3]{\frac{OZ_{ЛИКВ}}{OZ_{ПЕРВ}}}\right) \times 100\%, \quad (18)$$

$$N_A = \left(1 - \sqrt[3]{\frac{2160}{6480}}\right) \times 100\% = 30,66387\%.$$

2. Розрахуємо амортизаційні відрахування і залишкову вартість за формулами (15) і (16):

$$AB_1 = 6\,480 \times 0,3066387 = 1\,987,018776 \text{ грн.};$$

$$\begin{aligned}
OZ_{\text{зал1}} &= 6\,480 - 1\,987,018776 = 4\,492,98122 \text{ грн.}; \\
AB_2 &= 4\,492,98122 \times 0,3066387 = 1\,377,72192 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал2}} &= 4\,492,98122 - 1\,377,72192 = 3\,115,2593 \text{ грн.}; \\
AB_3 &= 3\,115,2593 \times 0,3066387 = 955,2590618 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал3}} &= 3\,115,2593 - 955,2590618 = 2\,160,000238 \text{ грн.} \approx 2\,160 \text{ грн.}
\end{aligned}$$

Задача 11. Підприємство купило устаткування вартістю 40 тис. грн з нормативним терміном експлуатації 5 років. Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування і залишкову вартість прискореним методом зменшення залишкової вартості.

Рішення.

1. Норма амортизації за методом без урахування ліквідаційної вартості за формулою :

$$Na = \frac{100\%}{T_{\text{К.В.}}}, \quad (19)$$

$$N_a = \frac{100\%}{5} = 20\%.$$

2. Подвійна норма амортизації дорівнює: $20\% \times 2 = 40\%$.

3. Амортизаційні відрахування і залишкова вартість складе згідно з формулами (15) і (16):

$$\begin{aligned}
AB_1 &= 40\,000 \times 0,4 = 16\,000 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал1}} &= 40\,000 - 16\,000 = 24\,000 \text{ грн.}; \\
AB_2 &= 24\,000 \times 0,4 = 9\,600 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал2}} &= 24\,000 - 9\,600 = 14\,400 \text{ грн.}; \\
AB_3 &= 14\,400 \times 0,4 = 5\,760 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал3}} &= 14\,400 - 5\,760 = 8\,640 \text{ грн.}; \\
AB_4 &= 8\,640 \times 0,4 = 3\,458 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал4}} &= 8\,640 - 3\,458 = 5\,182 \text{ грн.}; \\
AB_5 &= 5\,182 \times 0,4 = 2\,073 \text{ грн.}; \\
OZ_{\text{зал5}} &= 5\,182 - 2\,073 = 3\,109 \text{ грн.}
\end{aligned}$$

Задача 12. Підприємство придбало офісні меблі первісною вартістю 64 800 грн. Ліквідаційна вартість меблів після її експлуатації за попередніми оцінками може скласти 6 160 грн, передбачуваний термін використання складе 3 року. Розрахувати амортизаційні відрахування і балансову вартість кумулятивним методом.

Рішення.

1. Визначимо кумулятивний коефіцієнт за формулою :

$$K_{КУМ_i} = \frac{T_{ЗЛ_i}}{T_{ВИК}}, \quad (20)$$

де $T_{ЗЛ_i}$ – кількість років, що залишається до кінця очікуваного строку використання об'єкта основних засобів;

$T_{ВИК}$ – сума числа років корисного використання об'єкта основних засобів.

$$K_{КУМ1} = \frac{3}{1+2+3} = 0,5,$$

$$K_{КУМ2} = \frac{2}{1+2+3} = 0,33,$$

$$K_{КУМ3} = \frac{1}{1+2+3} = 0,17.$$

2. Визначимо величину амортизаційних відрахувань за формулою:

$$AB_i = K_{КУМ_i} \times (ОЗ_{ПЕРВ} - ОЗ_{ЛИКВ}) \quad (21)$$

$$AB_1 = 0,5 \times (64\,800 - 6\,160) = 29\,320,0 \text{ грн.};$$

$$AB_2 = 0,33 \times (64\,800 - 6\,160) = 19\,351,2 \text{ грн.};$$

$$AB_3 = 0,17 \times (64\,800 - 6\,160) = 9\,968,8 \text{ грн.}$$

3. Визначимо залишкову вартість основних засобів за формулою (15):

$$ОЗ_{ЗЛ1} = 64\,800 - 29\,320 = 35\,480 \text{ грн.};$$

$$ОЗ_{ЗЛ2} = 35\,480 - 19\,351,2 = 16\,128,8 \text{ грн.};$$

$$ОЗ_{ЗЛ3} = 16\,128,8 - 9\,968,8 = 6\,160 \text{ грн.}$$

Задача 13. Підприємство придбало виробниче устаткування первісною вартістю 6 480 гривень. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством у розмірі 72 000 одиниць. Ліквідаційна вартість устаткування за попередніми оцінками може скласти 2 160 грн. Фактичний обсяг виробництва за роками: 1-й – 20 000; 2-й – 26 000; 3-й – 26 000. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість виробничим методом.

Рішення.

1. Розрахуємо норму виробничої амортизації за формулою :

$$N_{ВНР}^A = \frac{ОЗ_{ПЕРВ} - ОЗ_{ЛИКВ}}{N_{ЗАГ_РОЗР}}, \quad (22)$$

де N_i – фактичний річний обсяг продукції (робот, послуг), грн.;
 $N_{ВНР}^A$ – амортизаційна ставка виробнича;
 $N_{ЗАГ_РОЗР}$ – загальний розрахунковий обсяг виробництва, грн..

$$N_a = \frac{6\,480 - 2\,160}{72\,000} = 0,06 \text{ грн./од.}$$

2. Визначимо суму амортизаційних відрахувань за формулою :

$$AB_i = N_i \times N_{ВНР}^A \quad (23)$$

$$AB_1 = 0,06 \times 20\,000 = 1\,200 \text{ грн.};$$

$$AB_2 = 0,06 \times 26\,000 = 1\,560 \text{ грн.};$$

$$AB_3 = 0,06 \times 26\,000 = 1\,560 \text{ грн.}$$

3. Визначимо залишкову вартість за формулою (15):

$$OZ_{\text{зал}} = 6\,480 - 1\,200 = 5\,280 \text{ грн.};$$

$$OZ_{\text{зал}2} = 5\,280 - 1\,560 = 3\,720 \text{ грн.};$$

$$OZ_{\text{зал}3} = 3\,720 - 1\,560 = 2\,160 \text{ грн.}$$

Задача 14. Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину 1 обороту, а також розмір обігових засобів, які вивільняються. Нормування обігових засобів в звітному році складає 50 тис. грн, а обсяг реалізованої продукції – 550 тис. грн. У планованому році підприємство прискорить оборотність обігових засобів в порівнянні із звітним на 12 %.

Рішення.

1. Визначимо коефіцієнт оборотності за формулою:

$$K_{OB} = \frac{Q}{OБЗ}, \quad (24)$$

де Q – річний обсяг випущеної продукції, грн.;

$OБЗ$ – середньорічна вартість обігових засобів.

$$K_{об} = \frac{550}{50} = 11.$$

Це означає, що засоби за рік здійснюють 11 обертів.

2. Визначимо тривалість одного обігу за формулою:

$$T_{OB} = \frac{Д_K}{K_{OB}}, \quad (25)$$

де D_K – кількість календарних днів у періоді, що розглядається.

$$T_{об} = \frac{360}{11} = 33 \text{ дн.}$$

Це означає, що один повний обіг засобів здійснюють за 33 дня.

3. Визначимо коефіцієнт оборотності в плановому періоді:

$$K_{об.пл.} = 11 \times (1 + 0,12) = 12,32.$$

4. Визначимо тривалість одного оберту в плановому періоді:

$$D_{об.пл.} = \frac{360}{12,32} = 29 \text{ дн.}$$

5. Визначимо випуск продукції в плановому періоді:

$$Q_{пл.} = 50 \times 12,32 = 616 \text{ тис. грн.}$$

6. Визначимо економію обігових засобів за формулою:

$$E_{обз}^B = (T_{\phi} - T_{пл}) \times \frac{Q_{\phi}}{D_K}, \quad (26)$$

$$E_{обз} = 33 - 29 \times \frac{616}{360} = -6,84 \text{ тис. грн.}$$

Це означає, що унаслідок прискорення обігу на 12 %, відбулося умовне вивільнення обігових засобів на суму 6,84 тис. грн.

Задача 15. Визначити норматив обігових фондів за елементами (виробничі запаси, незавершене виробництво і готова продукція) і їх загальну суму. Виробнича програма – 700 виробів у рік, собівартість 1 виробу – 150 грн. Коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві – 0,66.

Витрати основних матеріалів на один виріб – 100 грн при нормі запасу 25 днів. Витрати допоміжних матеріалів на річний випуск – 6 000 грн при нормі запасу 40 днів, палива – 3 200 грн на 30 днів, інші виробничі запаси – 9 000 грн на 60 днів. Витрати майбутніх періодів – 1 000 грн. Норма запасу готової продукції – 5 днів (цифри умовні). Тривалість виробничого циклу (середня) – 36,5 дня.

Рішення.

1. Норматив обігових фондів за елементами визначається за формулою:

$$НОЗ = НОЗ_{вз} + НОЗ_{нзв} + НОЗ_{зн} + B_{мб} \quad (27)$$

2. Визначимо $НОЗ_{вз}$, як суму матеріалів за формулою:

$$НОЗ_{вз} = \frac{N}{D} \times q_H \times Ц \times \left(\frac{T_{\Pi}}{2} + T_{СТРАХ} + T_{ТР} + T_{ТЕХН} \right), \quad (28)$$

де N – річний обсяг виробництва, од.;

D – кількість календарних днів у плановому періоді, дн.;

q_H – норма витрати матеріалу на 1 виріб, кг/виріб;

$Ц$ – ціна матеріалу, грн.;

T_n – поточний запас, дн.;

$T_{страх}$ – страховий запас, дн.;

$T_{ТР}$ – транспортний запас, дн.;

$T_{ТЕХН}$ – технологічний запас, дн.

$$НОЗ_{вз\text{осн.мат}} = \frac{700}{360} \times 100 \times 25 = 4\,861,11 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{вз\text{доп.мат}} = \frac{6\,000}{360} \times 40 = 666,67 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{вз\text{нал.}} = \frac{3\,200}{360} \times 30 = 266,67 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{вз\text{ын.}} = \frac{9\,000}{360} \times 60 = 1\,500 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{вз} = 4\,861,11 + 666,67 + 266,67 + 1\,500 = 7\,294,45 \text{ грн.}$$

3. Норматив НЗВ розрахуємо за формулою :

$$НОЗ_{НЗВ} = \frac{N}{D} \times C_{\Pi} \times K_{НВ} \times T_{Ц}, \quad (29)$$

де C_{Π} – собівартість даного виробу, грн.;

$K_{НВ}$ – коефіцієнт наростання витрат;

$T_{Ц}$ – тривалість виробничого циклу виготовлення виробів, дн.

$$НОЗ_{нзв} = \frac{700}{360} \times 150 \times 0,66 \times 36,5 = 7\,026,25 \text{ грн.}$$

4. Норматив запасів готової продукції за формулою:

$$НОЗ_{гп} = \frac{N}{D} \times C_{п} \times H_{гот} \quad (30)$$

де $H_{гот}$ – норма наявності готової продукції, дн.

$$НОЗ_{ен} = \frac{700}{360} \times 150 \times 5 = 1\,458,33 \text{ грн.};$$

$$НОЗ = 7\,294,45 + 7\,026,25 + 1\,458,33 + 1\,000 = 16\,779,03 \text{ грн.}$$

Задача 16. Визначити норматив обігових засобів у виробничих запасах матеріальних ресурсів.

Річна виробнича програма виробів А – 500 од., виробів Б – 300 од.
Потреба основних матеріалів за виробами:

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Види матеріалів	Норми витрат за виробами, тонн		Ціна металу, грн / т	Норма поточного запасу, дн.	Норма страхового запасу, дн.
	А	Б			
Чавун	0,2	0,3	120	30	15
Сталь	0,5	0,7	200	60	25
Кольоровий метал	0,08	0,04	900	90	45

Потреба допоміжних матеріалів на річний випуск 18 000 грн при загальній нормі запасу 40 днів, палива – 16 000 грн і 30 днів, інших виробничих запасів 10 000 грн і 60 днів.

Рішення.

Норматив оборотних коштів у виробничих запасах згідно з формулою (28):

$$НОЗ_{\text{вз}}^A (\text{чавун}) = \frac{500}{360} \times 0,2 \times 120 \times \left(\frac{30}{2} + 15 \right) = 1\,000,8 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{\text{вз}}^A (\text{сталь}) = \frac{500}{360} \times 0,5 \times 200 \times \left(\frac{60}{2} + 25 \right) = 7\,645,0 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{\text{вз}}^A (\text{кол. мет.}) = \frac{500}{360} \times 0,08 \times 900 \times \left(\frac{90}{2} + 45 \right) = 9\,007,2 \text{ грн.};$$

$$НОЗ^A = 1\,000,8 + 7\,645,0 + 9\,007,2 = 17\,653 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{\text{вз}}^B (\text{чугун}) = \frac{300}{360} \times 0,2 \times 120 \times \left(\frac{30}{2} + 15 \right) = 597,6 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{\text{вз}}^B (\text{сталь}) = \frac{300}{360} \times 0,5 \times 200 \times \left(\frac{60}{2} + 25 \right) = 4\,565,0 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{вз}^B (\text{кол. мет.}) = \frac{300}{360} \times 0,08 \times 900 \times \left(\frac{90}{2} + 45 \right) = 5\,378,4 \text{ грн.};$$

$$НОЗ^B = 597,6 + 4\,565,0 + 5\,378,4 = 10\,541 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{доп. мат} = \frac{18\,000}{360} \times 40 = 2\,000 \text{ грн.};$$

$$НОЗ_{нал.} = \frac{16\,000}{360} \times 30 = 1\,335 \text{ грн.},$$

$$НОЗ_{ін. зап.} = \frac{10\,000}{360} \times 60 = 1\,668 \text{ грн.}$$

Задача 17. Визначити чисельність основних робітників цеху, якщо відомо: 70 % робітників користується 18–денною відпусткою; 30 % – 24–денною відпусткою; відпустки за навчанням складають 0,3 % номінального фонду часу; виконання державних обов'язків – 0,2 % номінального фонду часу; хвороби – 4 % номінального фонду часу. Трудомісткість річної програми цеху – 20 тис. нормо-ч. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,2. У році 52 робочі тижні. Тривалість робочого тижня – 40 ч.

Рішення.

1. Чисельність визначимо за допомогою метода повної трудомісткості за формулою:

$$P = \frac{\sum_{i=1}^n N_i \times T_i}{F_p \times K_{вн}}. \quad (31)$$

де P – чисельність працівників, люд.;

N_i – виробнича програма, од.;

T_i – повна трудомісткість виробничої програми розрахункового періоду (включає технологічну трудомісткість, трудомісткість обслуговування та управління виробництвом), нормо–год.;

$K_{вн}$ – коефіцієнт виконання нормативів;

F_n – номінальний фонд робочого часу одного працівника, год.

F_p – фонд робочого часу одного працівника, год.

2. Визначимо фонд роботи за формулою:

$$F_{ном} = D_{роб} \times T_{зм} \times \tau_{зм}, \quad (32)$$

де $D_{роб}$ – кількість робочих днів на рік, дн.;

$T_{зм}$ – тривалість зміни, год.;

$\tau_{зм}$ – кількість змін на добу.

$$F_{ном} = 52 \times 5 \times 8 = 2\,080 \text{ год.}$$

3. Визначимо втрати робочого часу з поважної причини, як відсоток від номінального фонду:

$$F_{\text{втрати дер.об.}} = 2\,080 \times 0,002 = 4,16 \text{ год.};$$

$$F_{\text{втрати навч.}} = 2\,080 \times 0,003 = 6,24 \text{ год.};$$

$$F_{\text{втрати вкор.}} = 2\,080 \times 0,04 = 83,2 \text{ год.}$$

4. Відпустка визначається за формулою, як:

$$\bar{O} = \alpha_{-1} \times \beta_{-1} + \alpha_{-2} \times \beta_{-2}, \quad (33)$$

де α_{-1} , α_{-2} – доля робітників, які мають відпустку певного терміну;
 β_{-1} , β_{-2} – тривалість відпусток, дн.

$$\bar{O} = 0,7 \times 18 + 0,3 \times 24 \times 8 = 158,4 \text{ час.}$$

5. Визначимо фактичний фонд роботи:

$$F_{\phi} = 2080 - 4,16 - 6,24 - 83,2 - 158,4 = 1828 \text{ час.}$$

6. Тепер чисельність рівна

$$P = \frac{20\,000}{1828 \times 1,2} = 9 \text{ люд.}$$

Задача 18. Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу на підприємстві в звітному році 120 людей, обсяг товарної продукції – 1 280 тис. грн. У плановому році продуктивність праці підвищиться на 8 %, а обсяг виробництва продукції – на 5 %. Обчислити чисельність промислово-виробничого персоналу в плановому році.

Рішення.

1. Визначаємо продуктивність праці в звітному і плановому періоді на підставі формули:

$$q = \frac{Q}{P}, \quad (34)$$

де Q – річний обсяг випущеної продукції, грн.;
 P – чисельність робітників.

$$q_{зв} = \frac{1\,280}{120} = 10,67 \text{ тис. грн. / люд.};$$

$$q_{пл} = 10,67 \times (+0,08) = 11,52 \text{ тис. грн. / люд.}$$

Визначаємо планову чисельність промислово-виробничого персоналу.

2. Обсяг виробництва продукції в плановому періоді:

$$ВП_{пл} = 1\,280 \times (+0,05) = 1\,344 \text{ тис. грн.}$$

3. На підставі формули (34) обчислимо чисельність промислово-виробничого персоналу в плановому році:

$$P_{пл} = \frac{1\,344}{11,52} = 117 \text{ люд.}$$

Задача 19. Валова продукція підприємства за планом на рік рівна 18 млн. грн, середньооблікова чисельність ПВП – 3500 люд., корисний фонд робочого часу – 1 871 г., номінальна тривалість робочого дня – 8,2 г. Визначити середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробіток.

Рішення.

1. Визначимо середньорічний виробіток на 1 працівника за формулою (34):

$$q_p^{cp} = \frac{18\,000}{3\,500} = 5,14 \text{ тис. грн. / люд.}$$

2. Визначимо середньоденний виробіток:

$$q_{дн}^{cp} = 2,75 \times 8,2 = 22,55 \text{ тис. грн. / люд.}$$

3. Визначимо середньогодинний виробіток за формулою:

$$q_{сргод} = \frac{Q}{F_{кор}}, \quad (34)$$

де $F_{кор}$ – корисний фонд часу, год.

$$q_{год}^{cp} = \frac{5,14 \times 1\,000}{1\,871} = 2,75 \text{ тис. грн. / люд.}$$

Задача 20. Визначити розцінки і підрахувати місячну ЗП слюсаря. За місяць він зібрав 150 блоків (t шт-к – 20 хв.), 200 шестерень (t шт-к – 40 хв.). Годинна тарифна ставка 5-го розряду – 8,0 грн-год.

Рішення.

1. Розрахуємо пряму відрядну зарплату за формулою:

$$ЗП_{\text{ВІДР}} = N \times \frac{t_{\text{шт-к}}}{60} \times C_{\text{ТАР}}, \quad (35)$$

де N – виробнича програма, од.;

$t_{\text{шт-к}}$ – трудомісткість виробу, хв.;

$C_{\text{тар}}$ – тарифна ставка, грн.;

$$ЗП = \left(150 \times \frac{20}{60} + 200 \times \frac{40}{60} \right) \times 8 = 1466,67 \text{ грн.}$$

2. Розрахуємо відрядні розцінки, як множення трудомісткості на тарифну ставку:

$$P_1 = \frac{40}{60} \times 8 = 5,33 \text{ грн.};$$

$$P_2 = \frac{20}{60} \times 8 = 2,67 \text{ грн.}$$

Задача 21. Розрахувати заробітну плату робітника за відрядно-преміальною системою оплати праці за наступними даними: трудомісткість – 0,4 люд – год.0 на один виріб; розцінка за 1 виріб – 0,7068 грн; відпрацьовано 176 люд-год; виготовлено 485 виробів. Премія нараховується при 100 % виконанні норм – 10 %; за кожен відсоток перевиконання – 1,5 % відрядного заробітку.

Рішення.

1. Місячний заробіток з використанням відрядно-преміальної системи оплати праці обчислюється за формулою:

$$ЗП_{\text{від-пр}} = ЗП_{\text{від}} + П \quad (36)$$

де $ЗП_{\text{ВІДР}}$ – відрядний заробіток за відрядно-преміальною системою оплати праці, грн.;

$П$ – розмір премії.

2. Розрахуємо відрядний заробіток працівника за відрядною системою оплати праці за формулою (35):

$$ЗП_{\text{від}} = 0,7068 \times 485 = 342,80 \text{ грн.}$$

3. Розрахуємо суму преміальних доплат:

Плановий обсяг виробництва виробів:

$$N_{\text{пл}} = \frac{176}{0,4} = 440 \text{ од.}$$

Відсоток перевиконання плану складає:

$$\%_{\text{перевик.}} = \frac{485}{440} \times 100 - 100 = 10,22 \, \%.$$

Сума преміальних доплат складає:

$$П = 342,8 \times \frac{10 + 10,2 \times 1,5}{100} = 86,73 \text{ грн.}$$

4. Таким чином, відрядно-преміальна заробітна плата складає згідно з формулою (36):

$$ЗП_{\text{сд-пр}} = 342,8 + 86,73 = 429,53 \text{ грн.}$$

Практичне заняття 2

Мета заняття: вивчення повної класифікації витрат. Ознайомлення з порядком розрахунку виробничої собівартості до операційних витрат відповідно з П(С)БО.

Вивчення результатів господарської діяльності підприємства. Визначення ролі ціни в керівництві підприємством. Розгляд видів цін і порядку їх нарахування. Визначення поняття доходу в економіці.

Студент повинен знати: Визначення «собівартість», «витрати»; класифікацію витрат підприємства; перелік статей калькуляцій і елементів витрат.

Визначення ціни, її функції; механізм розрахунку оптової ціни; визначення доходу, фінансового результату, прибутку, збитку.

Класифікацію доходів відповідно до П(С) БО.

Студент повинен уміти: скласти типовий калькуляційний лист, розрахувати виробничу собівартість одиниці виробу і операційні витрати.

Розрахувати ціну оптову підприємства, ціну відпусткову, ціну оптову закупівлі, ціну роздрібну.

Визначити чистий прибуток підприємства відповідно до чинного законодавства і нормативних документів.

Задача 1. Витрати на виріб А складають:

Основні матеріали, грн	6,6
Зворотні відходи, грн	1,2
Допоміжні матеріали, грн	8,4
Покупні напівфабрикати, грн	12,0

Паливо, грн	7,0
Енергія, грн	6,0
Основна зарплата виробничих робітників, грн	20,0
Додаткова зарплата виробничих робітників, %	6 %
Відрахування на соціальні нестатки, %	37,5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, %	166
Загальновиробничі витрати, %	80
Адміністративні витрати, %	8
Витрати на збут, %	4

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу А.

Рішення.

1. Визначимо суму додаткової зарплати, вона складає 6 % від основної:

$$ЗП_{доп} = 20 \times 0,06 = 1,2 \text{ грн.}$$

2. Визначимо загальний відсоток відрахувань до соціальних фондів. Вони складають 37,5 % від суми основної та додаткової зарплати:

$$B = (20 + 1,2) \times 0,375 = 7,95 \text{ грн.}$$

3. Визначимо суму витрат на утримання і експлуатацію обладнання, вона складає 166 % від розміру основної зарплати:

$$B_{УЕО} = 20 \times 1,66 = 33,2 \text{ грн.}$$

4. Визначимо суму загальновиробничих витрат, вони складають 80 % від розміру основної зарплати:

$$B_{заг} = 20 \times 0,8 = 16 \text{ грн.}$$

5. Визначимо розмір виробничої собівартості, як суму всіх статей за мінусом зворотних відходів:

$$C_{вир} = 6,6 - 1,2 + 8,4 + 12 + 7 + 6 + 20 + 1,2 + 7,95 + 33,2 + 16 = 117,15 \text{ грн.}$$

6. Визначимо суму адміністративних витрат, вони складають 8 % від розміру виробничої собівартості:

$$B_{адм} = 117,15 \times 0,08 = 9,37 \text{ грн.}$$

7. Визначимо суму витрат на збут, вони складають 4 % від розміру виробничої собівартості:

$$B_{зб} = 117,15 \times 0,04 = 4,69 \text{ грн.}$$

8. Визначимо розмір операційних витрат, як суму адміністративних витрат, витрат на збут і виробничої собівартості:

$$B_{опер} = 117,15 + 9,37 + 4,69 = 131,21 \text{ грн.}$$

Задача 2. Розрахуйте виробничу собівартість та операційні витрати виробу. На виріб витратиться 5 кг основного матеріалу по 12 грн. за кг, відходи складають 11%, ціна відходів 2 грн. за кг, витрати на технологічне паливо – 5 грн., норма часу на виготовлення виріб – 2 нормо-години, годинна тарифна ставка – 0,52 грн., додаткова заробітна плата основним робітником – 10%, відрахування на соціальні нестатки – 37,5%, ВУЕО – 250%. Загальновиробничі витрати по місячному кошторисі – 50 000 грн., місячний випуск продукції – 30 000 шт/міс; адміністративні витрати – 17 %, витрати на збут – 5%.

Рішення.

1. Визначимо суму матеріальних витрат, як множення маси необхідного матеріалу на його ціну:

$$B_{мат} = 5 \times 12 = 60 \text{ грн.}$$

2. Визначимо розмір зворотних відходів, вони складають 11 % від маси матеріалу і мають свою ціну:

$$З_{зв} = 5 \times 0,11 \times 2 = 1,1 \text{ грн.}$$

3. Визначимо суму основної зарплати, як твір годинної тарифної ставки та норми часу на виготовлення виробу:

$$ЗП_{осн} = 2 \times 0,52 = 1,04 \text{ грн.}$$

4. Визначимо суму додаткової зарплати, вона складає 10 % від основної:

$$ЗП_{одд} = 1,04 \times 0,1 = 0,10 \text{ грн.}$$

5. Визначимо загальний відсоток відрахувань до соціальних фондів. Вони складають 37,5 % від суми основної і додаткової зарплати:

$$B = (1,04 + 0,1) \times 0,375 = 0,43 \text{ грн.}$$

6. Визначимо суму витрат на утримання та експлуатацію обладнання, вона складає 250 % від розміру основної зарплати:

$$B_{UEO} = 250 \times 1,04 = 2,6 \text{ грн.}$$

7. Визначимо суму загальновиробничих витрат, вони по кошторису складають 50 000 грн, обсяг випуску продукції – 30 000 шт. Знайдемо, скільки доводиться загальновиробничих витрат на одиницю виробу:

$$B_{заг} = \frac{50\,000}{30\,000} = 1,67 \text{ грн.}$$

8. Визначимо розмір виробничої собівартості, як суму всіх статей за мінусом зворотних відходів:

$$C_{вир} = 60 - 1,1 + 5 + 1,04 + 0,1 + 0,43 + 1,67 + 2,6 = 69,74 \text{ грн.}$$

7. Визначимо суму адміністративних витрат, вони по кошторису складають 17 000 грн, обсяг випуску продукції – 30 000 од. Знайдемо, скільки доводиться витрат на одиницю виробу:

$$B_{адм} = \frac{17\,000}{30\,000} = 0,57 \text{ грн.}$$

7. Визначимо суму витрат на збут, вони складають 5 % від розміру виробничої собівартості:

$$B_{зб} = 69,74 \times 0,05 = 3,49 \text{ грн.}$$

8. Визначимо розмір операційних витрат, як суму адміністративних витрат, витрат на збут і виробничої собівартості:

$$B_{опер} = 69,74 + 0,57 + 3,49 = 73,8 \text{ грн.}$$

Задача 3. Розрахувати виробничу собівартість та операційні витрати на одиницю продукції, якщо витрати на основні матеріали – 1,1 грн., напівфабрикати зі сторони – 0,26 грн., паливо та енергію – 0,6 грн., основну заробітну плату робітників – 0,8 грн., додаткову заробітну плату – 0,08 грн., відрахування на соціальне страхування – 37,5%. Річні витрати на утримання та експлуатацію обладнання складають 200 тис. грн., загальновиробничі витрати – 360 тис. грн., основна заробітна плата виробничих робітників – 100 тис. грн. на рік, адміністративні витрати – 14

%, витрати на збут складають 3 %.

Рішення.

1. Визначимо загальний відсоток відрахувань до соціальних фондів. Вони складають 37,5 % від суми основної і додаткової зарплати:

$$B = 0,8 + 0,08 \times 0,375 = 0,33 \text{ грн.}$$

2. Визначимо суму витрат на утримання та експлуатацію обладнання, річні витрати на утримання та експлуатацію обладнання складають 200 тис. грн, основна заробітна плата виробничих робітників – 100 тис. грн на рік, визначимо відсоток цих витрат в цілому по заводу:

$$B_{UEO} (\%) = \frac{200\ 000}{100\ 000} \times 100 \% = 200 \%.$$

тепер, розрахуємо суму витрат на утримання та експлуатацію обладнання, яка доводиться на один виріб:

$$B_{UEO} = 2 \times 0,8 = 1,6 \text{ грн.}$$

3. Визначимо суму загальновиробничих витрат, річні загальновиробничих витрати складають 360 тис. грн, основна заробітна плата виробничих робітників, – 100 тис. грн на рік, визначимо відсоток цих витрат в цілому по заводу:

$$B_{B} (\%) = \frac{360\ 000}{100\ 000} \times 100 \% = 360 \%.$$

тепер, розрахуємо суму загальновиробничих витрат, яка доводиться на один виріб:

$$B_{заг} = 3,6 \times 0,8 = 2,88 \text{ грн.}$$

4. Визначимо розмір виробничої собівартості, як суму всіх статей:

$$C_{вир} = 1,1 + 0,26 + 0,6 + 0,8 + 0,08 + 0,33 + 1,6 + 2,88 = 7,65 \text{ грн.}$$

5. Визначимо суму адміністративних витрат, вони складають 14 % від розміру виробничої собівартості:

$$B_{адм} = 7,65 \times 0,14 = 1,07 \text{ грн.}$$

7. Визначимо суму витрат на збут, вони складають 3 % від розміру виробничої собівартості:

$$B_{зб} = 7,65 \times 0,03 = 0,23 \text{ грн.}$$

8. Визначимо розмір операційних витрат, як суму адміністративних витрат, витрат на збут і виробничої собівартості:

$$B_{опер} = 7,65 + 1,07 + 0,23 = 8,95 \text{ грн.}$$

Задача 4. Собівартість виробу – 22,5 грн., прибуток виробника по виробу – 4,5 грн., ставка податку на додану вартість – 20%. Прибуток торговельних організацій – 50%. Визначити оптову ціну виробника, відпускну оптову ціну, роздрібну ціну.

Рішення.

1. Визначимо оптову ціну виробника, як суму собівартості виробу і прибутку виробника:

$$Ц_{опт}^{вир} = 22,5 + 4,5 = 27 \text{ грн.}$$

2. Визначимо оптову відпускну ціну, як суму оптової ціни виробника і податку на додану вартість (ПДВ). Спочатку визначимо розмір ПДВ, як 20 % від оптової ціни виробника:

$$ПДВ = 27 \times 0,2 = 5,4 \text{ грн.};$$

$$Ц_{опт}^{відп} = 27 + 5,4 = 32,4 \text{ грн.}$$

3. Наступним кроком є визначення роздрібною ціни, оскільки виріб не потрапляє до посередника, а відразу йде в роздрібну торгівлю. В цьому випадку прибуток складатиме 50 % від оптової відпускну ціни:

$$H_{торг} = 32,4 \times 0,5 = 16,2 \text{ грн.};$$

$$Ц_{розд} = 32,4 + 16,2 = 48,6 \text{ грн.}$$

Задача 5. Визначити роздрібну ціну виробу, якщо відомо, що виробнича собівартість виробу – 950 грн., адміністративні витрати – 8%, витрати на збут – 5%, рентабельність виробу – 25%, ПДВ – 20%, націнка збутових організацій – 3,5%, торгова націнка – 3%.

Рішення.

Визначимо оптову ціну виробника, як суму собівартості виробу, адміністративних витрат, витрат на збут і рентабельності виробу. Але спочатку розрахуємо адміністративні витрати і витрати на збут, як відсоток від собівартості:

$$B_{\text{адм}} = 950 \times 0,08 = 76 \text{ грн.};$$

$$B_{\text{зб}} = 950 \times 0,05 = 47,5 \text{ грн.}$$

Наступним кроком є визначення операційних витрат, як суми виробничої собівартості, адміністративних витрат і витрат на збут:

$$B_{\text{опер}} = 950 + 76 + 47,5 = 1\,073,5 \text{ грн.}$$

Далі визначимо рентабельність виробу, як відсоток від операційних витрат:

$$R_{\text{вир}} = 1\,073,5 \times 0,25 = 268,38 \text{ грн.}$$

Ціни оптова виробника набуває наступний вигляд:

$$C_{\text{опт}}^{\text{вир}} = 1\,073,5 + 268,38 = 1\,341,88 \text{ грн.}$$

Визначимо оптову відпускну ціну, як суму оптової ціни виробника і податку на додану вартість (ПДВ). Спочатку визначимо розмір ПДВ, як 20 % від оптової ціни виробника:

$$\text{ПДВ} = 1\,341,88 \times 0,2 = 268,38 \text{ грн.};$$

$$C_{\text{опт}}^{\text{відп}} = 1\,341,88 + 268,38 = 1\,610,26 \text{ грн.}$$

Наступним кроком є визначення оптової закупівельної ціни, як суми націнки збутової організації й оптової відпускної ціни. Розрахуємо розмір націнки збутової організації, як відсоток від оптової відпускної ціни:

$$H_{\text{посер}} = 1\,610,26 \times 0,035 = 56,36 \text{ грн.};$$

$$C_{\text{опт}}^{\text{зак}} = 1\,610,26 + 56,36 = 1\,666,62 \text{ грн.}$$

Визначимо роздрібну ціну, як суму оптової закупівельної ціни і торгової націнки. Розрахуємо розмір торгової націнки, як відсоток від оптової закупівельної ціни:

$$H_{\text{торг}} = 1\,666,62 \times 0,03 = 50,00 \text{ грн.};$$

$$C_{\text{розд}} = 1\,666,62 + 50,00 = 1\,716,62 \text{ грн.}$$

Задача 6. Визначити чистий прибуток фірми «WestWind» на підставі наступних даних. Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакету 500 грн, адміністративні витрати на виробництво 200 пакетів в рік 14 000 грн,

витрати на їх реалізацію 9 000 грн. Продукція є безакцизною, виручка від реалізації 600 000 грн. Окрім виробничої діяльності, фірма займається інвестуванням. Були вкладені засоби в будівництво бізнес-центру в сумі 680 000 грн. Проект виявився прибутковим, приніс 30 % прибутку. Фірма «WestWind» володіє портфелем цінних паперів акцій і облігацій фірм «ABC» і «Black Star». У поточному році дохід за цінними паперами склав 50 000 грн.

Рішення.

1. Визначимо розмір чистого доходу, який складає 5/6 від виручки:

$$D_{\text{чист}} = 600\,000 \times \frac{5}{6} = 500\,000 \text{ грн.}$$

2. Визначимо розмір валового доходу, як різницю між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції. Спочатку розрахуємо собівартість всього обсягу продукції.

$$C_{\text{пр}} = 500 \times 200 = 100\,000 \text{ грн.}$$

$$П_{\text{вал}} = 500\,000 - 100\,000 = 400\,000 \text{ грн}$$

3. Визначимо фінансовий результат від операційної діяльності, як різницю між валовим доходом і адміністративними витратами і витратами на збут:

$$\Phi P_{\text{оп.д.}} = 400\,000 - 14\,000 - 9\,000 = 377\,000 \text{ грн.}$$

4. Визначимо фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, як суму прибутку від операційної діяльності, прибутку від участі в капіталі (прибуток від будівництва бізнес-центра) і фінансового прибутку (від цінних паперів):

Спочатку визначимо прибуток від участі в капіталі:

$$\Phi P(П)_{\text{уч.кап.}} = 680\,000 \times 0,3 = 204\,000 \text{ грн.},$$

$$\Phi P_{\text{зв.д.}}^{\text{до_опод}} = 377\,000 + 50\,000 + 204\,000 = 631\,000 \text{ грн}$$

5. Визначимо фінансовий результат від звичайної діяльності після оподаткування, оскільки надзвичайної діяльності на підприємстві не було, розмір чистого прибутку розраховуватиметься, як:

$$\Phi P_{\text{зв.д.}}^{\text{після_опод}} = П_{\text{чист}} = 631\,000 - 631\,000 \times 0,25 = 631 \times \text{«} - 0,25 \text{»} = 473\,250 \text{ грн.}$$

Задача 7. Підприємство планує випустити наступну продукцію:

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Виріб	Кількість, од.	Собівартість одиниці продукції, грн	Оптова ціна за одиницю продукції, грн
А	50	256	342
Б	20	122	184
В	12	2152	3204
Г	110	244	326

Доходи підприємства від здачі майна в оренду складуть 84 520 грн, доходи, які отримано від реалізації цінних паперів, – 15 880 грн. Відрахування від прибутку до резервного фонду складе 10 %, фонд споживання – 60 %, фонд накопичення – 30 %.

Визначити чистий прибуток підприємства та розподілити його.

Рішення.

1. Визначимо виручку від реалізації:

$$BP = 50 \times 342 + 20 \times 184 + 12 \times 3\,204 + 110 \times 326 = 95\,088 \text{ грн.}$$

2. Визначимо розмір чистого доходу, який складає 5/6 від виручки:

$$D_{\text{чист}} = 95\,088 \times \frac{5}{6} = 79\,240 \text{ грн.}$$

3. Визначимо розмір валового прибутку, як різницю між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції. Спочатку розрахуємо собівартість всього обсягу продукції.

$$C_{\text{рн}} = 256 \times 50 + 122 \times 20 + 2\,152 \times 12 + 244 \times 110 = 67\,904 \text{ грн.};$$

$$\Pi_{\text{вал}} = 79\,240 - 67\,904 = 11\,336 \text{ грн.}$$

4. Визначимо фінансовий результат від операційної діяльності, як суму валового прибутку і прибутку підприємства від здачі майна в оренду (прибуток від іншої операційної діяльності):

$$\Phi P_{\text{оп.д.}} = 11\,336 + 84\,520 = 95\,856 \text{ тыс. грн.} = \Pi_{\text{оп.д.}}$$

5. Визначимо фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, як суму прибутку від операційної діяльності та фінансового прибутку (від цінних паперів):

$$\Phi P_{\text{зв.д.}}^{\text{до опод}} = 95\,856 + 15\,880 = 111\,736 \text{ тыс. грн.} = \Pi_{\text{зв.д.}}^{\text{до опод}}$$

6. Визначимо фінансовий результат від звичайної діяльності після оподаткування, оскільки надзвичайної діяльності на підприємстві не було, розмір чистого прибутку розраховуватиметься, як:

$$\Phi P_{\text{зв.д.}}^{\text{після опод}} = \Pi_{\text{чист}} = 111\,736 \times (-0,25) = 83\,802 \text{ тыс. грн.}$$

7. Розподілимо чистий прибуток між фондами:

$$\Phi_{\text{рез.}} = 83\,802 \times 0,1 = 8\,380,2 \text{ тис. грн.};$$

$$\Phi_{\text{спов.}} = 83\,802 \times 0,6 = 50\,281,2 \text{ тис. грн.};$$

$$\Phi_{\text{нак.}} = 83\,802 \times 0,3 = 25\,140,6 \text{ тис. грн.}$$

Задача 8. Визначити як змінилася фактична рентабельність виробу А і виробу Б порівняно з плановим періодом.

Ціна одного виробу, грн	125	65
Собівартість виробу, грн	100	50

Протягом року підприємство понизить собівартість продукції за виробом А на 5 %, за виробом Б – на 25 %. Оптова ціна залишиться незмінною.

Рішення.

Визначимо фактичну собівартість двох виробів:

$$C_{\text{факт}}^A = 100 - 100 \times 0,05 = 95 \text{ грн.};$$

$$C_{\text{факт}}^B = 50 - 50 \times 0,25 = 37,5 \text{ грн.}$$

2. Визначимо планову рентабельність виробів, див. формулу (10.15):

$$R_I = \frac{C_i - C_i}{C_i} \times 100\%, \quad (37)$$

де C_i – ціна і-го виробу, грн.;

C_i – собівартість і-го виробу, грн.

$$R_{\text{пл}}^A = \frac{125 - 100}{100} \times 100\% = 25\%.$$

Це означає, що в плановому періоді кожна гривна вкладена у виріб А принесла 0,25 грн прибутку.

$$R_{\text{пл}}^B = \frac{65 - 50}{50} \times 100\% = 30\%.$$

Це означає, що в плановому періоді кожна гривна вкладена у виріб Б принесла 0,30 грн прибутку

3. Визначимо фактичну рентабельність виробів:

$$R_{\text{факт}}^A = \frac{125 - 95}{95} \times 100\% = 32\%.$$

Це означає, що у фактичному періоді кожна гривна вкладена у виріб А принесла 0,32 грн прибутку

$$R_{\text{факт}}^B = \frac{65 - 37,5}{37,5} \times 100\% = 73\%.$$

Це означає, що у фактичному періоді кожна гривна вкладена у виріб Б принесла 0,73 грн прибутку.

4. Визначимо зміну рентабельності за кожним виробом:

$$\begin{aligned}\Delta R &= R_{\text{факт}} - R_{\text{пл}}, \\ \Delta R_A &= 32 - 25 = 7\%, \\ \Delta R_B &= 73 - 30 = 43\%.\end{aligned}$$

Задача 9. Вихідні дані.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Назва виробів	План реалізації продукції, шт.	Оптова ціна, грн	Собівартість продукції, грн
А	1 800	0,6	0,45
Б	2 100	0,50	0,32

Визначити: чистий прибуток підприємства на плановий рік; рівень рентабельності продукції і виробів «А» і «Б» окремо.

Рішення.

1. Визначимо рентабельність двох виробів див. формулу (37):

$$R_A = \frac{0,6 - 0,45}{0,45} \times 100\% = 33\%,$$

$$R_B = \frac{0,5 - 0,32}{0,32} \times 100\% = 56\%.$$

Це означає, що кожна гривна вкладена у виріб А принесла 0,33 грн прибутку; а кожна гривна вкладена у виріб Б принесла 0,56 грн прибутку.

2. Визначимо виручку від реалізації:

$$BP = 1800 \times 0,6 + 2100 \times 0,5 = 2130 \text{ грн.}$$

3. Визначимо розмір чистого доходу, який складає 5/6 від виручки:

$$D_{\text{чист}} = 2130 \times \frac{5}{6} = 1775 \text{ грн.}$$

4. Визначимо розмір валового прибутку, як різницю між чистим доходом і собівартістю реалізованої продукції. Спочатку розрахуємо собівартість всього обсягу продукції.

$$C_{pn} = 1800 \times 0,45 + 2100 \times 0,32 = 1482 \text{ грн.};$$

$$П_{вал} = 1775 - 1482 = 293 \text{ грн.}$$

5. Оскільки в умовах відсутні результати від іншої операційної діяльності, фінансової діяльності, участі в капіталі, іншої звичайної діяльності і надзвичайної діяльності, то чистий прибуток підприємства буде рівний фінансовому результату від звичайної діяльності після оподаткування:

$$\Phi P_{\text{зв.д.}}^{\text{після под}} = П_{\text{чист}} = 293 \times (-0,25) = 219,75 \text{ грн.}$$

6. Розрахуємо рентабельність продукції. Згідно нашим умовам, прибуток від операційної діяльності буде рівний валовому прибутку, а витрати адміністративні та витрати на збут – нулю, то формула прийме вигляд:

$$R = \frac{П_{вал}}{C_{pn}} \times 100\%;$$

$$R = \frac{293}{1482} \times 100\% = 20\%.$$

Це означає, що кожна гривна вкладена в продукцію принесла 0,33 грн прибутку.

ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Для самостійного вивчення **теми 1 «Основи підприємництва. Види підприємств, їх організаційно-правові форми»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Основні функції підприємницької діяльності; Моделі підприємництва [22, с. 8–10].
2. Види підприємницької діяльності (виробнича, комерційна, фінансова, консультативна). [22, с.9–10]
3. Повна класифікація підприємств (перерахує класифікаційні ознаки). [22, с.10–15]
4. Господарські товариства, їх види (АТ, КТ, ПТ, ТОВ, ТДВ). [22, с.12–13]
5. Типи об'єднань підприємств і організацій. [22, с.14–15]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 1.1–1.65 з даного посібника.

Для самостійного вивчення **теми 2 «Структура підприємства, планування та управління діяльністю»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Виробнича й організаційна структура промислового підприємства. [22, с.15–17]
2. Організаційні структури управління. [22, с.20–23]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 2.1–2.30 з даного посібника.

Для самостійного вивчення **теми 3 «Загальна характеристика продукції (послуг) та її вартісні показники»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Поняття «продукт» та «послуга», «номенклатура», «асортимент» [22, с.25–27];
2. Виробнича програма підприємства, її якісні та кількісні характеристики [22, с.25–27];
3. Зміст показників „готова продукція”, „незавершене виробництво”, „валова продукція”, „реалізована продукція” [22, с.25–27];
4. Якість продукції [22, с.27–29];

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 3.1–3.35 з

даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 1.1–1.25).

Для самостійного вивчення **теми 4 «Основні виробничі засоби»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується дати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Основні засоби, їх класифікація. [22, с.40–42]
2. Види вартісної оцінки основних засобів. [22, с.42–43]
3. Показники використання основних засобів. [22, с.43–46]
4. Знос, його види. [22, с.46–47]
5. Методи амортизації основних засобів. [22, с.47–51]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 4.1–4.60 з даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 2.1–2.68).

Для самостійного вивчення **теми 5 «Обігові засоби підприємства»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Обігові засоби, їх класифікація. [22, с.51–53]
2. Нормування обігових засобів. [22, с.53–56]
3. Показники, які характеризують ефективність використання обігових засобів. [22, с.56–58]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 5.1–5.30 з даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 3.1–3.25).

Для самостійного вивчення **теми 6 «Персонал підприємства, заробітна плата та продуктивність праці»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Трудові ресурси, їх визначення та структура. [22, с.58–60]
2. Методи розрахунку чисельності персоналу. [22, с.60–61]
3. Економічна суть зарплати, функції зарплати, структура зарплати. [22, с.61–63]
4. Характеристика й елементи тарифної системи оплати праці.

[22, с.63–67]

5. Відрядна форма оплати праці. [22, с.64–65]

6. Погодинна форма оплати праці. [22, с.65–66]

7. Визначення поняття «Продуктивність праці», показники вимірювання продуктивності праці. [22, с.67–68]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 6.1–6.40 з даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 4.1–4.29).

Для самостійного вивчення **теми 7 «Витрати та собівартість продукції»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Витрати підприємства, їх види (бухгалтерські і економічні). [22, с.68–74]

2. Собівартість, визначення і її види відповідно до П(С) БУ. [22, с.74]

3. Поділ витрат за економічними елементами. Кошторис виробництва та калькуляція витрат. [22, с.74-80]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 7.1–7.50 з даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 5.1–5.25).

Для самостійного вивчення **теми 8 «Ціноутворення в умовах ринку. Результати господарської діяльності»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Визначення терміну «ціна», її функції. [23, с.191]

2. Класифікація цін. [23, с.183–186]

3. Методи ціноутворення. [23, с.187]

4. Дохід, його класифікація. [23, с.196]

5. Прибуток підприємства, її функції; Порядок формування чистого прибутку. [23, с.196]

6. Рентабельність, її види. [23, с.196–197]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 8.1–8.27 з даного посібника. Окрім цього для практичного застосування отриманих теоретичних знань бажано самостійно пропрацювати приклади завдань і вирішити за аналогічною методикою ряд завдань із запропонованого переліку посібника (№ 6.1–6.13 і № 7.1–7.21).

Для самостійного вивчення **теми 9 «Основи бізнесу»** необхідно уважно прочитати навчально-методичну літературу. Після вивчення

теоретичного матеріалу за даною темою для самоконтролю рекомендується надати відповідь на наступні контрольні запитання:

1. Поняття бізнесу. Концепції бізнесу. [12, с.11–27, 5 с.53–62]
2. Різниця між економікою та бізнесом. [12, с.64–66]
3. Функції та принципи бізнесу. [12, с.67–76]
4. Фізичні і юридичні особи як суб'єкти підприємницького бізнесу. [12, с.101–108]
5. Конкуренція в економічному середовищі бізнесу. [12, с.683–689, 5 с.93–104]
6. Поняття етики бізнесу і партнерських відносин. [13, с.56–66]
7. Загальна характеристика ділової етики та її види. [13, с.256–263]
8. Характеристика етичних цінностей. [13, с.256–263]

Для кращого засвоєння матеріалу відповісти на тести 9.1–9.90 з даного посібника

Загальні вимоги до контрольної роботи

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою частиною учбового процесу, активною формою самостійної роботи студентів.

Мета контрольної роботи полягає в закріпленні і поглибленні теоретичних знань, придбаних студентами в процесі вивчення курсу, виробленні навиків самостійної роботи з учбовою, спеціальною літературою, уміння робити узагальнення і висновки.

При виконанні контрольної роботи необхідно вивчити законодавчі акти, літературні джерела, в яких розглядаються питання запропонованою студентів темі.

Зміст контрольної роботи студент вибирає згідно до варіанту, відповідному останнім двом цифрам залікової книжки, з Додатку А.

Контрольна робота складається з двох модулів по дві частини кожен: теоретична і розрахункова.

Дисципліна «Економіка та бізнес» вивчається один триместр і закінчується іспитом. По дисципліні передбачено виконання однієї контрольної роботи (згідно учбовому плану).

Контрольна робота виконується в окремому зошиті, що містить 18 листів.

До складу завдання включені:

- задачі (4 шт.);
- тести (20 тестів).

При рішенні задачі доцільно привести формули з розшифровкою вхідних в них величин, виконати рішення, вказати одиниці отриманих величин і зробити висновки.

На кожен тест потрібно дати правильні відповіді. У контрольну роботу слід переписати всі правильні відповіді на тестові питання.

Підбір літератури, статистичній інформації і інших матеріалів

Учбову і спеціальну літературу по темі контрольної роботи студент підбирає самостійно, використовуючи для цього бібліотечний каталог. Особливу увагу слід приділити першоджерелам, періодичним виданням, науковим статтям, передовому виробничому досвіду, нормативним актам (закони України, декрети, постанови та ін.). Користуватися необхідно лише новими виданнями і подальшими редакціями нормативних актів.

Велику інформаційну цінність мають статистичні матеріали і практичні дані підприємств (організацій). Статистичну інформацію можна знайти в спеціальних виданнях Держкомітету України і періодичних виданнях – газеті «Урядовий кур'єр» і ін. Зібраний статистичний матеріал слід обробити, згрупувати, представити в таблицях, проаналізувати.

Список використовуваних літературних джерел і інших матеріалів необхідно систематизувати і представити після тексту контрольної роботи.

Виклад змісту контрольної роботи

Зібраний, вивчений і оброблений матеріал по темі контрольної роботи необхідно викласти згідно з планом роботи.

Кожна контрольна робота починається з таблиць завдання:

Таблиця 1 – Приклад таблиці завдання для контрольної роботи

Варіант	Модуль 1		Модуль 2	
	Тести	Задачі	Тести	Задачі

Кожне завдання контрольної роботи повинне починатися з нової сторінки і мати свій заголовок.

Кожна сторінка контрольної роботи нумерується в правому верхньому кутку.

Назви таблиць, рисунків повинні відображати зміст цифрової і графічної інформації. Таблицю або рисунок розміщують після першого посилання на них в тексті.

Приведені в роботі цифрові дані, цитати, таблиці, рисунки, якщо вони узяті з першоджерел, повинні супроводжуватися посиланнями на ці джерела. Посилання на цитовані джерела мають бути оформлені певним чином: для книг вказуються автор, назва книги, номер тому, частини, місце видання (місто), назва видавництва, рік видання, номери сторінок; для журналів – автор статті, її назва, назва журналу, рік і номер видання, номери сторінок; для газет – автор статті, її назва, назва газети, дата випуску.

Приведені в роботі формули обов'язково повинні містити розшифровку вхідних в них величин.

Робота має бути написана чітким, розбірливим почерком, грамотно і акуратно. Виправлення, закреслення, вставки, скорочення слів і

використання абревіатур (окрім загальноприйнятих) в готовому (чистовому) тексті не вирішуються.

Текст роботи можна написати від руки чорнилом (пастою) чорного або синього кольору, друкувати на машинці або комп'ютері.

Після тексту роботи перед списком літератури студент ставить свій підпис і дату виконання роботи.

Контрольна робота виконується відповідно до вимог цих методичних вказівок, інакше вона не буде допущена до захисту, незалежно від її змісту. Закінчену контрольну роботу студент представляє в деканат заочного відділення в строк, визначений відповідним графіком.

Рецензування і захист контрольної роботи

Контрольна робота складається із завдань по двох модулях:

Завдання для виконання контрольної роботи по першому та другому модулю складається з:

Таблиця 2 – Сума балів, що набирає за виконання завдань першого та другого модуля

Модуль 01 (ваговитість 0,6) Модуль 02 (ваговитість 0,4)			
Найменування завдання	Кількість завдань	Бали за відповідь	Всього (min/max)
Тести	10	0,5	3 / 5
Завдання	2	2,5	2 / 5
Всього:			5 / 10

Умови оцінки виконання контрольної роботи здійснюються по схемі:

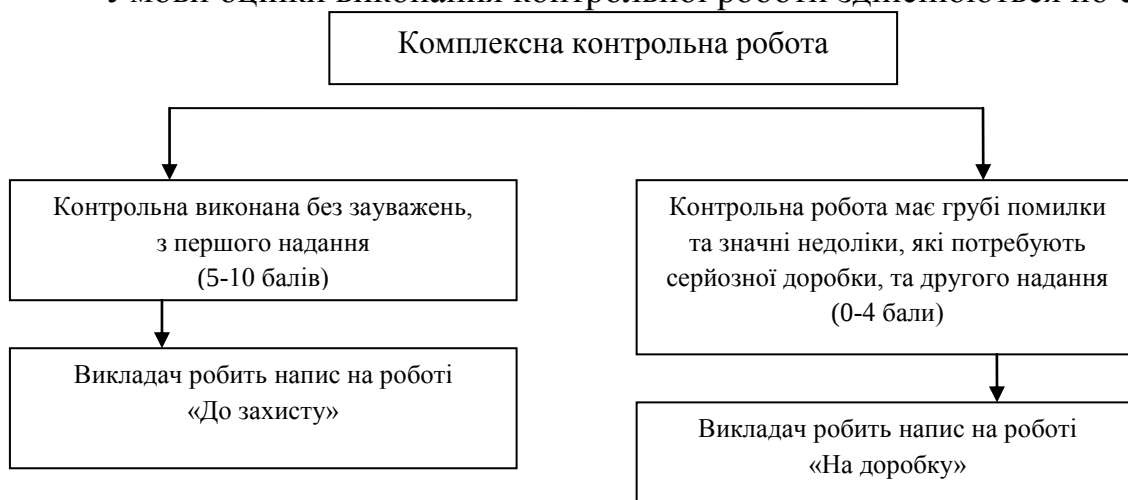

Рисунок 1 – Схема оцінювання виконання контрольної роботи

Дату і час захисту роботи встановлює заочний деканат.

Робота зараховується лише за підсумками письмового захисту.

Захист являє собою письмову відповідь за типовим тестовим завданням в межах тем, які відповідають питанням захисту модулів 1 і 2

наданим в програмі.

Умови оцінки захисту комплексної контрольної роботи здійснюються по схемі, див. Додаток Б.

У цілому після виконання комплексної контрольної роботи і її захисту студент-заочник отримує бали, які складають першу частину підсумкового рейтингу знань і умінь по курсу.

Іспит здійснюється після цілковитого закінчення теоретичного і практичного вивчення курсу.

Оскільки прийом іспиту зводиться до прийому матеріалу окремих модулів, то білет складається так, щоб його розділи охоплювали матеріал кожного модуля окремо.

У екзаменаційній роботі студент повинен всесторонньо і глибоко розкрити зміст тем, вивчення яких передбачене тематичним планом курсу.

У розрахунковій частині екзаменаційної роботи необхідно обґрунтувати вирішення конкретних . Структуру екзаменаційного білету дивися в ДОДАТКУ В.

Студенти, які складають іспит по курсу відповідно до витягнутого самостійно білетом, оцінюються по 60-ти бальній шкалі. Це друга підсумкового рейтингу.

При цьому оцінка «*відмінно*» (51–60 балів) виставляється за підсумками балів вирішених завдань тоді, коли студент дає вірні відповіді на теоретичні і практичні завдання білету, показує не лише глибокі теоретичні знання і практичні навички, але і уміння самостійно приймати нетрадиційні рішення, робити висновки і узагальнення.

Оцінка «*добре*» (41–50 балу) виставляється, коли знання студента взагалі задовольняють ті ж вимоги, щоб і до оцінки «*відмінно*», але допускає незначні помилки, які істотно не впливають на підсумковий результат.

Оцінка «*задовільно*» (30–40 балів), виставляється, якщо студент в основному виконав роботу в об'ємі, наданому в квитку, але не досить глибоко володіє матеріалом, його знання мають розрізнений, фрагментарний характер, допускає помилки, які можна легко виправити і які не матимуть серйозних наслідків в практичній роботі.

Оцінка «*незадовільно*» (1–29 балів) виставляється тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, дає невірні відповіді, має слабкі теоретичні знання і практичні навички.

Підсумковий рейтинг знань студента-заочника по курсу «Економіка та бізнес» розраховується шляхом визначення суми балів:

Бали за контрольну роботу та захист + Бали за складання іспиту

Оцінка по модулях містить оцінку екзаменаційного завдання (максимум 60 балів, мінімум 30 балів). В разі неотримання за виконання екзаменаційного завдання необхідного мінімуму в 30 балів підсумкова оцінка за модуль виставляється «*незадовільно*».

ПЕРЕЛІК ТЕСТІВ

МОДУЛЬ 1

Тема 1: Основи підприємництва. Види підприємств, їх організаційно-правові форми.

1.1) Функція підприємництва, яка полягає в генеруванні й активному використанні новаторських ідей і пілотних проектів, готовності до виправданого ризику та вміння ризикувати в бізнесі (підприємстві). Це ...

- а) творча функція;
- б) ресурсна функція;
- в) організаційно-супровідна функція.

1.2) Функція підприємництва, яка полягає в формуванні й продуктивному використанні власного капіталу, а також інформаційних, матеріальних і трудових ресурсів. Це ...

- а) творча функція;
- б) ресурсна функція;
- в) організаційно-супровідна функція.

1.3) Функція підприємництва, яка полягає в практичній організації маркетингу, виробництва, продажу, реклами та інших господарських справ. Це ...

- а) творча функція;
- б) ресурсна функція;
- в) організаційно-супровідна функція.

1.4) Модель підприємницької діяльності, яка незмінно орієнтується на найефективніше використання наявних ресурсів підприємства (організації). За такою моделлю дії підприємця чітко окреслені: аналітична оцінка наявних ресурсів; виявлення реальних можливостей досягнення поставленої мети бізнесової діяльності; використання саме тієї реальної можливості, яка здатна забезпечити максимально ефективну віддачу від наявних фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів. Це ...

- а) класична модель підприємницької діяльності;
- б) інноваційна модель підприємницької діяльності.

1.5) Модель підприємництва, яка передбачає активне використання переважно інноваційних організаційно-управлінських, техніко-технологічних і соціально-економічних рішень у сфері різномасштабного бізнесу. Це ...

- а) класична модель підприємницької діяльності;
- б) інноваційна модель підприємницької діяльності.

1.6) Провідний вид підприємництва. Тут здійснюється виробництво продукції, товарів, робіт, надаються послуги, створюються визначені духовні цінності. Це ...

- а) виробниче підприємництво;
- б) комерційне підприємництво;
- в) фінансове підприємництво;
- г) консультативне підприємництво.

1.7) Підприємництво, яке характеризується операціями й угодами з купівлі та продажу товарів і послуг. Тут швидше можна одержати віддачу. Ця сфера стала стрімко розвиватися головним чином як частка індивідуального підприємництва. Полем діяльності служать товарні біржі та торгові організації. Це ...

- а) виробниче підприємництво;
- б) комерційне підприємництво;
- в) фінансове підприємництво;
- г) консультативне підприємництво.

1.8) Підприємництво, сфера діяльності якого оборотність, обмін вартостей. Основним полем діяльності є банки і фондові біржі. Це ...

- а) виробниче підприємництво;
- б) комерційне підприємництво;
- в) фінансове підприємництво;
- г) консультативне підприємництво.

1.9) Для реєстрації підприємство надає наступні документи:

- а) статут підприємства;
- б) договір засновників;
- в) а), б) і інші необхідні документи;

1.10) Підприємство, що здійснює діяльність, спрямовану на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку, це ...

- а) комерційне підприємство;
- б) некомерційне підприємство.

1.11) Підприємство, що здійснює діяльність, спрямовану на досягнення економічних, соціальних та інших результатів з метою одержання прибутку, це ...

- а) комерційне підприємство;
- б) некомерційне підприємство.

1.12) Підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб, це ...

- а) іноземне підприємство;
- б) національне підприємство;

в) спільне підприємство.

1.13) Підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності українців або українських юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб, це ...

- а) іноземне підприємство;
- б) національне підприємство;
- в) спільне підприємство.

1.14) Підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців та українців або іноземних та українських юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб, це ...

- а) іноземне підприємство;
- б) національне підприємство;
- в) спільне підприємство.

1.15) Юридично самостійне організаційне утворення, що здійснює комерційні операції і складає звітний баланс; проте материнська фірма суворо контролює діяльність усіх своїх компаній, оскільки володіє контрольним пакетом їхніх акцій, це ...

- а) дочірнє підприємство;
- б) асоційоване підприємство;
- в) філія.

1.16) Підприємство є формально самостійним, але з різних причин воно залежить від головної фірми і мусить підпорядковуватися її стратегічним цілям, це ...

- а) дочірнє підприємство;
- б) асоційоване підприємство;
- в) філія.

1.17) Підприємство, яке не користується юридичною й господарською самостійністю, не має власного статуту та балансу, діє від імені й за дорученням головного підприємства, має однакову з ним назву, це ...

- а) дочірнє підприємство;
- б) асоційоване підприємство;
- в) філія.

1.18) Підприємство, що належить на правах приватної власності громадянину (або членам його сім'ї на правах часткової власності). Функціонує на базі особистого майна, отриманого доходу та інших джерел. Це ...

- а) державне підприємство;
- б) приватне підприємство;
- в) колективне підприємство;
- г) комунальне підприємство.

1.19) Підприємство, основні засоби якого знаходяться в державній власності, а керівники призначаються або наймаються за контрактом державними органами, це ...

- а) державне підприємство;
- б) приватне підприємство;
- в) колективне підприємство;
- г) комунальне підприємство.

1.20) Підприємство, створене орендарем на основі оренди цілісного майнового комплексу з метою здійснення підприємницької діяльності, це ...

- а) одноосібне підприємство;
- б) орендне підприємство;
- в) кооператив;
- г) господарське товариство.

1.21) Юридична особа, створена за згодою з юридичними, фізичними особами шляхом об'єднання їхнього майна з метою здійснення господарської діяльності, це ...

- а) одноосібне підприємство;
- б) орендне підприємство;
- в) кооператив;
- г) господарське товариство.

1.22) Господарське товариство, засновники якого несуть повну (необмежену) відповідальність за його діяльність, по зобов'язання підприємства. Це та форма майнової відповідальності, яка характерна для одноосібного бізнесу. Це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.23) Господарське товариство, основою відмінною рисою якого є те, що всі засновники несуть відповідальність за діяльність підприємства тільки в межах величин своїх внесків. Втрата внеску є граничною втратою засновника. Це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.24) Господарське товариство, основою відмінною рисою якого є те, що засновники, мають різні права та ступінь відповідальності, це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;

- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.25) Господарське товариство, засновники якого відповідають по зобов'язанням товариства в межах своїх внесків до статутного фонду підприємства, а також додатково в розмірі, кратному внеску кожного. Це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.26) Господарське товариство, капітал якого роздільний між власниками на паї у вигляді акцій, це ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.27) Найпростіша форма договірної об'єднання підприємств з метою постійної координації господарської діяльності. Вона не має права втручатися у виробничу та комерційну діяльність будь-якого з її учасників. Це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) концерн;
- г) консорціум

1.28) Договірне об'єднання суб'єктів господарювання на засаді інтеграції їхніх науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень для централізованого регулювання діяльності кожного з учасників. Це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) концерн;
- г) консорціум

1.29) Тимчасове статутне об'єднання промислового й банківського капіталу для досягнення загальної мети. Учасниками його можуть бути державні та приватні фірми, а також окремі держави. Це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) концерн;
- г) консорціум

1.30) Форма статутних об'єднань підприємств, що характеризується єдністю власності й контролю; об'єднання відбувається найчастіше за принципом диверсифікації, коли інтегруються підприємства різних галузей економіки. Після створення об'єднання суб'єкти господарювання втрачають свою самостійність, підпорядковуючись потужним фінансовим структурам. Це ...

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) концерн;
- г) консорціум

1.31) Договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності – регулювання збуту виготовленої продукції. Це ...

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;
- г) фінансова група;
- д) холдинг.

1.32) Договірне об'єднання підприємств, що передбачає реалізацію продукції учасників через створений спільний збутовий орган або збутову мережу одного з учасників об'єднання. Така форма об'єднання підприємств є характерною для галузей з масовим виробництвом однорідної продукції.

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;
- г) фінансова група;
- д) холдинг.

1.33) Монополістичне об'єднання підприємств, що раніше належали різним підприємцям, в єдиний виробничо-господарський комплекс. При цьому підприємства повністю втрачають свою юридичну й господарську самостійність, оскільки інтегруються всі напрямки їхньої діяльності. Це ..

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;
- г) фінансова група;
- д) холдинг.

1.34) Специфічна організаційна форма об'єднання капіталів: інтегроване товариство, що безпосередньо не займається виробничою діяльністю, а використовує свої кошти для придбання контрольних пакетів акцій інших підприємств, які є учасниками концерну або іншого добровільного об'єднання. Це...

- а) картель;
- б) синдикат;

- в) трест;
- г) фінансова група;
- д) холдинг.

1.35) Об'єднання юридично та економічно самостійних підприємств різних галузей народного господарства. На чолі стають один або кілька банків, які розпоряджаються капіталом підприємств, що входять до складу об'єднання, координують усі сфери їхньої діяльності. Це ...

- а) картель;
- б) синдикат;
- в) трест;
- г) фінансова група;
- д) холдинг.

1.36) Підприємство, яке засноване на засадах власності відповідної територіальної громади, це ...

- а) державне підприємство;
- б) приватне підприємство;
- в) колективне підприємство;
- г) комунальне підприємство.

1.37) Компанія по виробництву меблів та компанія по зборі комп'ютерів утворюють спільну збутову мережу для залучення більшої кількості клієнтів. Яке добровільне об'єднання утворили ці підприємства?

- а) трест;
- б) холдинг;
- в) картель;
- г) синдикат.

1.38) Засновниками можуть бути – ...

- а) держава в особі відповідного органа;
- б) рада народних депутатів;
- в) трудовий колектив;
- г) фізичні і юридичні особи;
- д) фізичні і юридичні особи, у т.ч. і іноземні;
- е) усі перераховані відповіді вірні.

1.39) Компанія „Вестерн” займається вкладенням грошей в пакети цінних паперів інших підприємств. Завдяки цьому вона контролює діяльність цих підприємств. Що за компанія „Вестерн”?

- а) трест;
- б) холдинг;
- в) картель;
- г) синдикат.

1.40) Муніципальні підприємства утворюються – ...

- а) державою;

- б) фізичними і юридичними особами;
- в) радою народних депутатів.

1.41) Українські виробники супутників для впровадження нової моделі залучили російських партнерів (російський банківський капітал). В наслідок цього утворилось добровільне об'єднання. Яке?

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) консорціум;
- г) концерн.

1.42) Господарчим товариством може бути – ...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство;
- е) орендне підприємство;

1.43) Господарче товариство може – ...

- а) здійснювати будь-які види господарської діяльності;
- б) здійснювати будь-які види господарської діяльності, що не заборонені законодавчими актами і відповідають цілям передбаченими статутом товариства;
- в) окремі види діяльності на підставі ліцензії.

1.44) Товариство є власником...

- а) майна і грошових внесків учасників;
- б) продукції;
- в) доходів;
- г) всі відповіді вірні;
- д) всі відповіді невірні

1.45) Товариство вважається створеним і здобуває права юридичної особи з моменту – ...

- а) державної реєстрації;
- б) створення договору засновників;

1.46) Акціонерне товариство вважається відкритим якщо – ...

- а) акції вільно звертаються на ринку цінних паперів;
- б) випуск акцій обмежений статутом.

1.47) На балансі міста знаходяться наступні об'єкти: дитячі садки, ясла, школи, лікарні. В залежності від характеру діяльності до якого виду підприємств вони відносяться?

- а) комерційні підприємства;
- б) некомерційні підприємства.

1.48) Акціонерне товариство „Мікс” частину своїх акцій розповсюдило серед трудового колективу, а іншу частину придбала держава. Через деякий час акції держави викупила рада засновників. В залежності від форми власності до якого виду підприємств відносять АТ?

- а) приватне підприємство;
- б) колективне підприємство;
- в) державне підприємство.

1.49) Засновниками підприємства „Квітка” є два громадянина Росії, та один громадянин України. До якого типу в залежності від національної належності капіталу відносить підприємство?

- а) національне підприємство;
- б) закордонне підприємство;
- в) змішане підприємство.

1.50) В місті працюють десять житлово-комунальних господарств. В залежності від форми власності до якого виду підприємств відносять ЖК?

- а) приватне підприємство;
- б) колективне підприємство;
- в) комунальні підприємство;
- г) державне підприємство.

1.51) Підприємство „Веско” розширюється . В іншому місті відкриває територіально відокремлену ланку, яка не має не юридичної, ні господарської самостійності, не має власного статуту, ні власного балансу. Підприємство відкрило ...

- а) дочірнє підприємство;
- б) філію;
- в) асоційоване підприємство.

1.52) Господарське товариство, що має Статутний фонд, розділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості – це...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.53) Господарське товариство, що включає поряд з одним чи декількома учасниками, що несуть відповідальність по зобов'язаннях товариства усім своїм майном, також одного чи більш учасників, відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства – це...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.54) Підприємство „Веско” розширюється . В іншому місті відкриває територіально відокремлену ланку, яка повністю юридично та господарсько самостійна, має власний статут, власний баланс. Підприємство „Веско” контролює діяльність цієї ланки, володіючи контрольним пакетом акцій. Підприємство відкрило ...

- а) дочірнє підприємство;
- б) філію;
- в) асоційоване підприємство.

1.55) Сім'я Петрових відкрила торгову палатку, де займаються роздрібною торгівлею сільськогосподарських культур. В залежності від правового статусу до якого виду відносять їх підприємство?

- а) одноосібне підприємство;
- б) орендне підприємство;
- в) кооперативне підприємство;

1.56) Господарське товариство, учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність по зобов'язаннях товариства усім своїм майном – це...

- а) акціонерне товариство;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) повне товариство;
- д) командитне товариство.

1.57) Займатися підприємницькою діяльністю можна без створення юридичної особи.

- а) вірно;
- б) невірно.

1.58) Суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути:

- а) військовослужбовці;
- б) посадові особи суду, прокуратури;
- в) громадяни України, інших держав, не обмежені законом у правоздатності і дієздатності;
- г) посадові особи органів державної влади;
- д) юридичні особи усіх форм власності;

1.59) До формальних ознак підприємства не відносять:

- а) наявність печатки;
- б) ведення бухгалтерського обліку;
- в) наявність планового відділу;
- г) наявність статуту.

1.60) За технологічною (територіальною) цілісністю та ступенем підпорядкування виділяють підприємства:

- а) головні, дочірні, асоційовані, філії;

- б) унітарні, корпоративні;
- в) великі, середні, малі;
- г) національні, іноземні, спільні.

1.61) Відповідно до Господарського Кодексу України підприємства відносять до великих, середніх або малих за:

- а) площиною;
- б) формою власності;
- в) положенням на споживчому ринку;
- г) кількістю працюючих та обсягом валового доходу від реалізації.

1.62) Основною ознакою відмінності господарських товариств є:

- а) кількість працюючих;
- б) ступінь майнової відповідальності;
- в) особливості оподаткування;
- г) термін функціонування.

1.63) Командитному товариству найбільш властива така риса, як:

- а) рівномірний розподіл ризику між засновниками;
- б) формування майна за рахунок пайових внесків засновників у грошовій і майновій формі;
- в) різний ступінь участі в управлінні товариством, що базується на майновій відповідальності,

1.64) Учасники товариства з додатковою відповідальністю мають відповідати по боргах товариства:

- а) у рамках приналежних їм внесків;
- б) солідарно усім майном;
- в) у рамках приналежних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- г) у рамках приналежних їм акцій.

1.65) Головна відмінність акціонерного товариства відкритого типу від акціонерного товариства закритого типу складається в:

- а) специфічності господарської діяльності;
- б) способі розміщення цінних паперів;
- в) розмірі статутного фонду;
- г) системі контролю за діяльністю.

Тема 2: Структура підприємства, планування та управління діяльністю

2.1) Структура підприємства, яка являє собою склад виробничих ланок, а також організації по управлінню підприємством і по обслуговуванню працівників – це ...

- а) загальна структура;
- б) виробнича структура.

2.2) Структура підприємства, яка включає сукупність підрозділів, які випускають продукцію, а також обслуговуючі і допоміжні служби, які допомагають у випуску продукції, це ...

- а) загальна структура;
- б) виробнича структура.

2.3) Частина виробничої площі, яка оснащена необхідним обладнанням і інструментом, при допомозі яких робочий або група робочих виконує окремі операції по виготовленню продукції або обслуговує виробничий процес, це ...

- а) робоче місце;
- б) виробнича ділянка;
- в) цех.

2.4) Виробничий і адміністративний підрозділ в якому виконується визначений комплекс робіт у відповідності із спеціалізацією виробництва, це ...

- а) робоче місце;
- б) виробнича ділянка;
- в) цех.

2.5) Сукупність робочих місць, на яких виконується однорідна робота, це ...

- а) робоче місце;
- б) виробнича ділянка;
- в) цех.

2.6) Виробнича структура підприємства, основним виробничим підрозділом якої є цех, тобто адміністративно відокремлена частина підприємства, в якій виконується певний комплекс робіт відповідно до внутрішньозаводської спеціалізації, це ...

- а) цехова виробнича структура;
- б) безцехова виробнича структура ;
- в) корпусна виробнича структура;
- г) комбінатська виробнича структура.

2.7) Виробнича структура підприємства, для якої основою її побудови є виробнича ділянка, як найбільший структурний підрозділ такого підприємства , це ...

- а) цехова виробнича структура;
- б) безцехова виробнича структура ;
- в) корпусна виробнича структура;
- г) комбінатська виробнича структура.

2.8) Виробнича структура підприємства, яка застосовується на великих підприємствах, де кілька однотипних цехів можуть бути об'єднані. У цьому разі об'єднання стає основним структурним підрозділом підприємства. Це ...

- а) цехова виробнича структура;
- б) безцехова виробнича структура ;
- в) корпусна виробнича структура;
- г) комбінатська виробнича структура.

2.9) Виробнича структура підприємства, яка застосовується на великих підприємствах, де здійснюються багатостадійні процеси виробництва, характерною ознакою яких є послідовність процесів переробки сировини. Її основу становлять підрозділи, які виготовляють завершену частку готового виробу, це ...

- а) цехова виробнича структура;
- б) безцехова виробнича структура ;
- в) корпусна виробнича структура;
- г) комбінатська виробнича структура.

2.10) Цехи, в яких виготовляють продукцію, призначену для реалізації на сторону, тобто продукцію, що визначає профіль та спеціалізацію підприємства, це ...

- а) основні цехи;
- б) допоміжні цехи;
- в) побічні цехи;
- г) експериментальні цехи.

2.11) Цехи, в яких виготовляють продукцію, що використовується для забезпечення власних потреб усередині самого підприємства, це ...

- а) основні цехи;
- б) допоміжні цехи;
- в) побічні цехи;
- г) експериментальні цехи.

2.12) Цехи, в яких займаються, як правило, утилізацією, переробкою та виготовленням продукції з відходів основного виробництва, це ...

- а) основні цехи;
- б) допоміжні цехи;
- в) побічні цехи;
- г) експериментальні цехи.

2.13) Цехи, в яких займаються підготовкою та випробуванням нових виробів, розробкою нових технологій, проведенням різноманітних експериментальних робіт.

- а) основні цехи;
- б) допоміжні цехи;
- в) побічні цехи;
- г) експериментальні цехи.

2.14) Структура, в якій цехи і дільниці створюються по принципу технологічної спорідненості виконуючих робіт або виробничих процесів.

Наприклад в машинобудуванні – ливарний, ковальський, механічні цехи – а всередині механічного цеху – токарний, фрезерний дільниці, це ...

- а) технологічна структура;
- б) предметна структура;
- в) змішана структура.

2.15) Структура, в якій цехи і дільниці спеціалізуються на виготовленні певного виробу або групи однотипних виробів, вузлів, деталей з використанням різноманітних технологічних процесів та операцій, це ...

- а) технологічна структура;
- б) предметна структура;
- в) змішана структура.

2.16) Структура, в якій частина цехів спеціалізовано технологічно, а решта – предметно, це ...

- а) технологічна структура;
- б) предметна структура;
- в) змішана структура.

2.17) Підприємство розробляє нове виробництво, постійно в дію вводяться нові проекти. Щоб не розширювати штат персоналу, не зумовлять збільшення витрат, який тип управлінської організаційної структури підприємству треба обрати?

- а) лінійна організаційна структура управління;
- б) функціональна організаційна структура управління;
- в) лінійно-функціональна організаційна структура управління;
- г) дивізійна організаційна структура управління;
- д) матрична організаційна структура управління.

2.18) В наслідок добровільного об'єднання декількох підприємств утворився концерн. Обрана структура має наступні переваги: можливість для вищого керівництва зосередитись на вирішенні стратегічних проблем; внутрішньофірмова конкуренція. Недоліки – велика кількість "поверхів" управлінської вертикалі; дублювання функцій на різних "поверхах" і як наслідок – дуже високі витрати на зміст управлінської структури. Для оптимального управління цим об'єднанням який тип управлінської організаційної структури треба обрати?

- а) лінійна організаційна структура управління;
- б) функціональна організаційна структура управління;
- в) лінійно-функціональна організаційна структура управління;
- г) дивізійна організаційна структура управління;
- д) матрична організаційна структура управління.

2.19) Це планування ще називають поточним, здійснюється, найчастіше, на фінансовий рік, півріччя, квартал. Має детальний характер та розробку за функціональними підрозділами підприємства, передбачає

розробку бюджетів для виконання передбачених планом заходів. Плановані результати заходів розраховуються за допомогою відповідних методів та методик.

- а) довгострокове планування;
- б) тактичне планування;
- в) оперативне планування.

2.20) На підприємстві існує кілька служб, які займаються вузько спрямованими справами: збутом, фінансами, рекламою. Начальники цих служб приймають рішення та надають накази тільки в рамках своїх повноважень. Так, виконавці одноразово отримують накази від декількох керівників. Який тип управлінських організаційних структур характерний для цього випадку?

- а) лінійна організаційна структура управління;
- б) функціональна організаційна структура управління;
- в) лінійно-функціональна організаційна структура управління;
- г) дивізіональна організаційна структура управління;
- д) матрична організаційна структура управління.

2.21) Це така структура, між елементами якої існують лише одноканальні взаємодії. За такої організаційної структури управління кожний підлеглий має лише одного керівника, який і виконує всі адміністративні та спеціальні функції у відповідному структурному підрозділі.

- а) функціональна організаційна структура управління;
- б) лінійна організаційна структура управління;
- в) лінійно-функціональна організаційна структура управління;
- г) дивізіональна організаційна структура управління;
- д) матрична організаційна структура управління.

2.22) Використання якої організаційної структури передбачає утворення групи спеціалістів для допомоги керівнику у прийнятті рішення, але ця група спеціалістів не несе відповідальності за надані рекомендації.

- а) лінійна організаційна структура;
- б) лінійно-штаба організаційна структура;
- в) функціональна організаційна структура;
- г) лінійно-функціональна організаційна структура;
- д) дивізіональна організаційна структура.

2.23) За формою спеціалізації основних цехів розрізняють наступні види виробничих структур ...

- а) технологічну;
- б) корпусну;
- в) комбінатську.

2.24) За формою спеціалізації основних цехів розрізняють наступні види виробничих структур ...

- а) предметну;
- б) корпусну;
- в) комбінатську.

2.25) Підприємство у складі своєї структури має їдальню, душеві. Складовими якого обслуговуючого господарства вони є?

- а) комунальне господарство;
- б) транспортне господарство;
- в) складське господарство.

2.26) Цех меблевого комбінату з відходів виробляє ДСП та ДВП. Який це цех?

- а) основний цех;
- б) допоміжний цех;
- в) побічний цех.

2.27) Цех меблевого комбінату виробляє фурнітуру для оздоблення готової продукції. Який це цех?

- а) основний цех;
- б) допоміжний цех;
- в) побічний цех.

2.28) Планування, яке частіше за все, є складовою частиною стратегічного планування одного з видів господарської діяльності: розробляються на декілька років, має загальний характер (без детальної пророби та конкретних відповідальних виконавців). Результат, якого повинно досягнути підприємство, встановлюється методами прогнозування, це ...

- а) довгострокове планування;
- б) тактичне (середньо– та короткострокове) планування;
- в) оперативні (короткострокові, календарні) плани.

2.29) Планування, яке називають поточним, здійснюється, найчастіше, на фінансовий рік, півріччя, квартал. Має детальний характер та розробку за функціональними підрозділами підприємства, передбачає розробку бюджетів для виконання передбачених планом заходів. Плановані результати заходів розраховуються за допомогою відповідних методів та методик, це ...

- а) довгострокове планування;
- б) тактичне (середньо– та короткострокове) планування;
- в) оперативні (короткострокові, календарні) плани.

2.30) Плани, які встановлюються на місяць, декаду, зміну, присвячені вирішенню конкретних питань; мають чіткий термін та персоніфікованого відповідального виконавця; велику ступінь деталізації. Факт виконання заходу та отриманий результат, контролюється та обліковується, на

виконання заходу у встановлений термін, виділяється точно розрахований обсяг фінансового (матеріального) та трудового ресурсу.

- а) довгострокове планування;
- б) тактичне (середньо – та короткострокове) планування;
- в) оперативні (короткострокові, календарні) плани.

Тема 3: Загальна характеристика продукції (послуг) та її вартісні показники

3.1) Перелік найменувань виробів, завдання з випуску яких передбачено планом виробництва продукції, це ...

- а) номенклатура продукції;
- б) асортимент.

3.2) Сукупність різновидів продукції кожного найменування, що різняться за відповідними техніко-економічними показниками, це ...

- а) номенклатура продукції;
- б) асортимент.

3.3) Рівень якості виробу, який знаходять обчисленням вибраних для його вимірювання показників, не порівнюючи їх із відповідними показниками аналогічних виробів. Це ...

- а) абсолютний рівень якості;
- б) відносний рівень якості;
- в) перспективний рівень якості;
- г) оптимальний рівень якості.

3.4) Рівень якості виробу, який визначають, порівнюючи його показники з абсолютними показниками якості найліпших вітчизняних та зарубіжних аналогів. Це ...

- а) абсолютний рівень якості;
- б) відносний рівень якості;
- в) перспективний рівень якості;
- г) оптимальний рівень якості.

3.5) Рівень якості продукції, що враховує пріоритетні напрями й темпи розвитку науки і техніки. Це ...

- а) абсолютний рівень якості;
- б) відносний рівень якості;
- в) перспективний рівень якості;
- г) оптимальний рівень якості.

3.6) Рівень якості продукції, за якого загальна величина суспільних витрат на виробництво й використання (експлуатацію) продукції за певних умов споживання була б мінімальною. Це ...

- а) абсолютний рівень якості;

- б) відносний рівень якості;
- в) перспективний рівень якості;
- г) оптимальний рівень якості.

3.7) Властивість виробу виконувати свої функції зі збереженням експлуатаційних показників у встановлених межах протягом відповідного проміжку часу. Кількісно вона характеризується тривалістю безвідмовної роботи, тобто середнім часом роботи між двома несправностями. Це ...

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтопридатність.

3.8) Властивість виробу тривалий час зберігати свою працездатність за тих чи інших умов експлуатації, її оцінюють двома головними показниками – строком служби (календарною тривалістю експлуатації до певного граничного стану) і технічним ресурсом (можливим напрацюванням у годинах). Це ...

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтопридатність.

3.9) Властивість виробу яка характеризує можливість швидко виявляти й усувати несправності. Це ...

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтопридатність.

3.10) Метод, який полягає в оцінюванні рівня якості продукції за допомогою стендових випробувань та контрольних вимірювань, а також лабораторного аналізу. Це ...

- а) об'єктивний метод;
- б) органолептичний метод;
- в) диференційований метод;
- г) комплексний метод.

3.11) Метод, що ґрунтується на сприйманні властивостей продукту за допомогою органів чуття людини (зір, слух, смак, нюх, дотик) без застосування технічних вимірювальних та реєстраційних засобів. Це ...

- а) об'єктивний метод;
- б) органолептичний метод;
- в) диференційований метод;
- г) комплексний метод.

3.12) По кольору, смаковим якість, запаху йогурти „Марічка” визнані якісний продуктом року. На підставі якого методу оцінки якості був зроблений цей висновок?

- а) об'єктивний метод;

- б) органолептичний метод;
- в) диференційований метод;
- г) комплексний метод.

3.13) Згідно з лабораторними іспитами, самий якісний пральний порошок для виведення жирних плям це Tied. На підставі якого методу оцінки якості був зроблений цей висновок?

- а) об'єктивний метод;
- б) органолептичний метод;
- в) диференційований метод;
- г) комплексний метод.

3.14) Сервісний центр обслуговування холодильників „Whirlpool” знаходиться лише в місті Київ, це досить відчутно зашкодить сервісне обслуговування холодильників, які були придбані особами з периферійних міст. Ці особливості достатньо знизили показник якості цього товару. Який це показник?

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтпридатність;
- г) коефіцієнт готовності.

3.15) Радянський телевізор „Огоньок” відповідно до опитувань осіб літнього віку працює близько 20–25 років майже без неполадок, зберігаючи при цьому свої експлуатаційні властивості. Ця характеристика відповідає наступному показнику якості:

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтпридатність;
- г) коефіцієнт готовності.

3.16) Пральна машина Samsung згідно до гарантії виробника повинна працювати три роки, зберігаючи свої експлуатаційні властивості, цей проміжок часу повинна забезпечуватися безвідмовна робота. Ці вимоги відповідають наступному показнику якості:

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтпридатність;
- г) коефіцієнт готовності.

3.17) Якість продукції – це ...

- а) кількісна характеристика ступеня придатності продукції для задоволення конкретного попиту у ній;
- б) сукупність властивостей виробу, які визначають його здатність задовольняти певні потреби споживачів за призначенням.

- 3.18)** Валовий оборот підприємства характеризує:
- а) загальний обсяг продукції, що виготовлена всіма підрозділами підприємства незалежно від призначення;
 - б) обсяг реалізованої продукції та залишків готової продукції на складах підприємства;
 - в) загальний обсяг товарної продукції.
- 3.19)** Товарна та чиста продукція є показниками:
- а) вартісними;
 - б) натуральними;
 - в) якісними.
- 3.20)** Обсяг виробленої та відвантаженої споживачеві продукції характеризує:
- а) реалізовану продукцію;
 - б) товарну продукцію;
 - в) валову продукцію.
- 3.21)** Валова продукція підприємства характеризує:
- а) товарну продукцію всіх підрозділів підприємства;
 - б) весь обсяг виробленої продукції з урахуванням приросту незавершеного виробництва та залишків напівфабрикатів;
 - в) весь обсяг виробленої продукції, готової до реалізації.
- 3.22)** Що характеризує чиста продукція підприємства?
- а) додаткову вартість, що створена на основному виробництві;
 - б) додаткову вартість, що створена на підприємстві;
 - в) вартість сировини та матеріалів, що використані при створенні продукції.
- 3.23)** Який показник вираховується за формулою : валова продукція – матеріальні витрати та амортизаційні відрахування :
- а) товарна продукція;
 - б) реалізована продукція;
 - в) чиста продукція.
- 3.24)** Показник, який характеризує загальний результат промислово–виробничої діяльності підприємства, це...
- а) товарна продукція;
 - б) валова продукція;
 - в) реалізована продукція.
- 3.25)** Показник, який характеризує загальну вартість усіх видів готової продукції, напівфабрикатів, робіт та послуг виробничого характеру, призначених на продаж, це ...
- а) товарна продукція;
 - б) валова продукція;

в) реалізована продукція.

3.26) Показник, який характеризує загальну вартість продукції, що відвантажена споживачеві та за яку надійшли кошти на розрахунковий рахунок підприємства-постачальника, це...

- а) товарна продукція;
- б) валова продукція;
- в) реалізована продукція.

3.27) Товарна продукція не включає:

- а) готову для реалізації продукцію;
- б) роботи та послуги промислового характеру, виконані на сторону;
- в) запчастини та напівфабрикати для реалізації на сторону;
- г) готову продукцію, напівфабрикати, що виготовлені для власних потреб.

3.28) Оцінка вартості товарної продукції проводиться за:

- а) оптовими цінами;
- б) роздрібними цінами;
- в) оптовими та роздрібними цінами залежно від ринкової ситуації.

3.29) Товарна продукція планується:

- а) без урахування вартості готової продукції, напівфабрикатів для власних потреб;
- б) з урахуванням вартості готової продукції, напівфабрикатів для потреб сторонніх організацій;
- в) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

3.30) Для розрахунку обсягу валової продукції не треба знати:

- а) обсяг товарної продукції;
- б) зміну залишків готової продукції на складі;
- в) зміну обсягів незавершеного виробництва;
- г) зміну обсягів випуску продукції внутрішньозаводського споживання.

3.31) На підприємствах з незначною тривалістю виробничого циклу:

- а) показники товарної та валової продукції практично тотожні;
- б) валова продукція підприємства значно більше за товарну;
- в) товарна продукція підприємства значно більше за валову;
- г) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

3.32) Зі зростанням внутрішньозаводського обороту обсяг валової продукції:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

3.33) Чиста продукція – це ...

- а) новостворена підприємством вартість;

- б) продукція, що виготовлена тільки з матеріалів і напівфабрикатів цього підприємства;
- в) продукція, що виготовлена без виробничої кооперації з іншими підприємствами;
- г) продукція, що виготовлена понад державне замовлення.

3.34) До складу чистої продукції не входить:

- а) вартість сировини;
- б) вартість матеріалів;
- в) вартість електроенергії;
- г) сума амортизаційних відрахувань;
- д) усе перелічене.

3.35) Реалізована продукція не включає:

- а) товарну продукцію;
- б) зміну обсягу незавершеного виробництва;
- в) зміну залишків готової продукції на складі;
- г) зміну обсягу відвантаженої неоплаченої продукції.

Тема 4: Основні виробничі засоби

4.1) Ознаками основних засобів підприємства як економічної категорії є:

- а) використовуються у виробничому процесі більше одного року;
- б) переносять свою вартість на вартість готової продукції за один виробничий цикл;
- в) у процесі експлуатації змінюють свою форму та розмір;
- г) піддаються амортизації;
- д) поступово втрачають вартість;

4.2) Середньорічна вартість ОВЗ відбиває їх вартість ...

- а) на початок року;
- б) на кінець року;
- в) на початок року, включаючи в себе вартість введених на протязі року засобів;
- г) на початок року, включаючи в себе середньорічну вартість ОВЗ введених або ліквідованих на протязі року;
- д) на початок року і вартість ліквідованих основних засобів.

4.3) Які види зносу ОВЗ офіційно враховуються в економічних процесах:

- а) фізичний, моральний, соціальний;
- б) фізичний;
- в) фізичний і моральний;
- г) моральний;
- д) фізичний, соціальний;

е) моральний, соціальний.

4.4) Різні верстати, механізми, інструменти, двигуни тощо, тобто це засоби, за допомогою яких виготовляють продукцію і надають послуги – це ...

- а) засоби праці;
- б) предмети праці.

4.5) Фондовіддача розраховується як відношення вартості виробленої продукції до ...

- а) вартості основних засобів;
- б) вартості оборотних засобів;
- в) валового прибутку;
- г) коефіцієнта змінності.

4.6) Основні засоби при зачисленні їх на баланс підприємства в результаті придбання оцінюються по ...

- а) середньорічній вартості ОЗ;
- б) ліквідаційній вартості ОЗ;
- в) відновній вартості ОЗ;
- г) залишковій вартості ОЗ;
- д) первісній вартості.

4.7) Коефіцієнт, який характеризує інтенсивність вибуття основних засобів упродовж розрахункового періоду –це ...

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт зносу;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт вибуття.

4.8) Згідно цього методу, вартість об'єкта основних засобів, що амортизується, рівномірно списується на протязі всього терміна його використання. Цей метод найбільш характерний для пасивної часті основних засобів: будівлі, споруди, їх структурні компоненти.

- а) прямолінійний метод (метод прямолінійного списання);
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискорення зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.9) Які з перелічених засобів підприємства можна віднести до невикористаних:

- а) складське приміщення основного виробництва;
- б) медичне устаткування оздоровчого центру підприємства;
- в) господарські будівлі транспортного цеху;
- г) корпус санаторію-профілакторію;
- д) система звукозабезпечення будинку культури заводу;
- е) потокова лінія монтажного цеху;

4.10) Знос, який настає під впливом навколишнього середовища та експлуатаційних навантажень. У цьому разі деформуються деталі, піддається корозії металі. Цей знос зменшує вартість основних засобів і робить їх непридатними до експлуатації.

- а) фізичний знос;
- б) моральний знос.

4.11) Суть цього методу полягає в тому, що на початку експлуатації ОВЗ суми нарахованої амортизації значно перевершують амортизаційні суми, нараховані на кінець терміна служби. Тобто, ОВЗ діють більш ефективно, доти вони ще нові і мають високий потенціал.

- а) прямолінійний метод (метод прямолінійного списання);
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискорення зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.12) Показник фондівдачі характеризує ...

- а) розмір обсягу виробленої продукції, яка приходить на 1 гривню вартості ОЗ;
- б) рівень технічного оснащення праці;
- в) питомі витрати ОЗ на 1 гривню реалізованої продукції;
- г) кількість оборотів оборотних засобів.

4.13) Амортизація ОВЗ – це ...

- а) знос ОВЗ;
- б) процес поступового перенесення вартості ОВЗ на собівартість виготовленої продукції;
- в) відновлення ОВЗ;
- г) витрати на утримання ОВЗ.

4.14) Показник, яких характеризує, яка частка валового доходу припадає на 1 гривню вартості основних виробничих засобів – це ...

- а) фондоозброєність;
- б) фондівдача;
- в) фондомісткість;
- г) рентабельність ОВЗ.

4.15) Це знецінення діючих засобів праці до настання повного зносу під впливом науково-технічного прогресу. Такий знос характеризується втратою засобами праці споживної вартості внаслідок удосконалення застосовуваних та створення нових засобів виробництва.

- а) фізичний знос;
- б) моральний знос.

4.16) Показник, яких характеризує, який прибуток отримують з кожної гривни основних засобів – це ...

- а) фондоозброєність;
- б) фондоддача;
- в) рентабельність ОВЗ;
- г) фондомісткість.

4.17) При цьому методі ліквідаційна вартість об'єкту не враховується. Цей метод економічно більш виправданий по відношенню до активної частини, наприклад, машини, механізми, верстати та інше виробниче обладнання.

- а) прямолінійний метод (метод прямолінійного списання);
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискорення зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.18) Основні засоби у кожному виробничому циклі ...

- а) використовуються частково;
- б) використовуються повністю.

4.19) Передавальні пристрої у складі основних засобів підприємства виконують функції:

- а) здійснюють міжцехові перевезення вантажів;
- б) приводять до руху робочі машини;
- в) забезпечують надходження електроенергії до підсобних приміщень;
- г) виробляють пар;
- д) автоматично регулюють температуру розчину у ємності;
- е) доставляють паливе з газорозподільної станції до котельної;

4.20) Яка ознака лежить у основі поділу ОВЗ на активну і пасивну частини

- а) паспортна продуктивність;
- б) цільове призначення;
- в) рівень дохідності;
- г) ступінь спрацьованості;
- д) характер участі у виробничому процесі.

4.21) Цей метод називають методом списання вартості по сумі кількості років.

- а) прямолінійний метод (метод прямолінійного списання);
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискорення зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод;

4.22) Все те, до чого докладається людська праця, що полягає в обробці сировини, матеріалів у процесі виробництва з метою пристосування їх до особистого і виробничого споживання – це ...

- а) предмети праці;

б) засоби праці.

4.23) Вартість відтворення основних засобів у сучасних умовах виробництва. Вона враховує ті самі витрати, що й первісна вартість, але за сучасними діючими цінами – це ...

- а) первісна вартість;
- б) відновна вартість;
- в) повна вартість.

4.24) Цей метод базується на тому, що амортизація є тільки результатом експлуатації об'єкта основних засобів, і термін часу немає ніякої ролі в процесі начислення. Найбільш доцільно використовувати цей метод по відношенню до транспортних засобів.

- а) прямолінійний метод (метод прямолінійного списання);
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискорення зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.25) До активної частини основних засобів належать:

- а) будівлі;
- б) робочі машини;
- в) споруди;
- г) вимірювальні пристрої;
- д) силові машини;

4.26) Фактична вартість ОВЗ на момент введення в дію або купівлі. Вона складається з преїскурантної ціни придбання засобів праці, витрат на доставку їх до місця використання, монтаж та інших передбачених для введення засобів в експлуатацію витрат – це ...

- а) первісна вартість;
- б) відновна вартість;
- в) повна вартість.

4.27) Показник, яким характеризує ступінь озброєності засобами одного працівника і показує, яка частка загальної вартості основних засобів підприємства припадає на одного середньооблікового працівника – це ...

- а) фондоозброєність;
- б) фондovіддача;
- в) фондомісткість;
- г) рентабельність ОВЗ.

4.28) Вартість ОВЗ у новому, не спрацьованому стані, тобто без урахування вартості зносу. Саме за цією вартістю основні засоби заносяться на баланс підприємства впродовж усього періоду їх функціонування.

- а) первісна вартість;

- б) відновна вартість;
- в) повна вартість.

4.29) Коефіцієнт який характеризує інтенсивність введення в дію нових виробничих потужностей – це ...

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт зносу;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт вибуття.

4.30) Коефіцієнт, що показує, яка частка вартості основних засобів підприємства вже перенесена на вартість готової продукції. Інакше кажучи, характеризує ступінь зносу основних засобів – це...

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт зносу;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт вибуття.

4.31) Первісна вартість основних засобів – це ...

- а) ринкова вартість на момент оцінки;
- б) фактична вартість на момент придбання і взяття на баланс;
- в) вартість основних засобів після їх переоцінки;
- г) початкова вартість основних засобів, що вибувають з експлуатації.

4.32) Яка норма амортизації при податковому методі відповідає групі 2 (автомобілі, офісні меблі).

- а) 8%;
- б) 40%;
- в) 24%;
- г) 60%;

4.33) Норма амортизації основних засобів – це ...

- а) відсоток втрати ними своєї первісної вартості;
- б) щорічний відсоток відшкодування вартості зношеної частини основних засобів;
- в) відсоток щорічного оновлення основних засобів;
- г) щорічна частка амортизаційного фонду підприємства, яка використовується для ремонту основних засобів.

4.34) Залишкова вартість основних засобів може бути визначена як різниця між ...

- а) початковою та ліквідаційною вартістю;
- б) реальною вартістю та сумою зношення;
- в) первісною вартістю та сумою зношення;
- г) відновною вартістю та сумою зношення;
- д) відновною та справедливою вартістю;

е) повною вартістю та сумою амортизації.

4.35) Згідно з податковим законодавством України річні норми амортизації основних засобів для відповідних їх груп встановлені такі (у %):

- а) гр. 1 – 10; гр. 2 – 20; гр. 3 – 25, гр. 4 – 15;
- б) гр. 1 – 5; гр. 2 – 25; гр. 3 – 15, гр. 4 – 55;
- в) гр. 1 – 8; гр. 2 – 40; гр. 3 – 24, гр. 4 – 60;
- г) гр. 1 – 5; гр. 2 – 25; гр. 3 – 10, гр. 4 – 12;

4.36) Який із наведених показників характеризує інтенсивність оновлення основних фондів?

- а) коефіцієнт оборотності;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) коефіцієнт інтенсивного завантаження;
- г) коефіцієнт оновлення.

4.37) Що відбувається з натурально-речовою формою основних фондів у процесі їх експлуатації?

- а) нічого не відбувається;
- б) вона споживається;
- в) переноситься на продукцію, що виготовляється.

4.38) Який з показників характеризує ефективність використання основних фондів?

- а) фондоддача;
- б) коефіцієнт оборотності;
- в) тривалість одного обороту;
- г) коефіцієнт ритмічності.

4.39) Який із перерахованих показників характеризує інтенсивність скорочення розмірів основних фондів підприємства?

- а) коефіцієнт вибуття;
- б) норма амортизації;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт зносу.

4.40) Відновлювана вартість основних фондів означає:

- а) ще не перенесену на вироблену продукцію частину їх вартості;
- б) вартість відтворення основних фондів у сучасних умовах виробництва;
- в) вартість закупівлі основних фондів.

4.41) Залишкова вартість основних фондів відображає:

- а) можливу ціну продажу основних фондів;
- б) різницю між відновлювальною і первісною вартістю основних фондів;
- в) ще не перенесену на вироблену продукцію, послуги частину їх вартості.

4.42) До складу основних виробничих фондів входять:

- а) будівлі, споруди, передавальні пристрої, транспортні засоби;
- б) будівлі, споруди, передавальні пристрої, устаткування, незавершене виробництво, інструменти і прилади, транспортні засоби;
- в) будівлі, споруди, машини, устаткування, транспортні засоби, інструменти і прилади, запаси сировини і матеріалів.

4.43) До активної частини основних виробничих фондів відносяться:

- а) машини, устаткування, передавальні пристрої;
- б) будівлі, споруди, інвентар;
- в) будівлі, споруди, незавершене виробництво, готова продукція;
- г) незавершене виробництво, машини, транспортні засоби.

4.44) До пасивної частини основних виробничих фондів відносяться:

- а) машини, споруди, транспортні засоби, збутова мережа;
- б) будівлі, споруди, інвентар;
- г) устаткування, силові і робочі машини, вимірювальні прилади і техніка.

4.45) Основні фонди під час зарахування на баланс підприємства в результаті придбання, будівництва оцінюються за:

- а) відновною вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) залишковою вартістю.

4.46) Під фізичним зносом основних фондів розуміють:

- а) зменшення вартості машин і устаткування в результаті впровадження нових ефективних їх видів;
- б) постійну втрату основними фондами своєї первісної вартості в процесі виробництва;
- в) постійну втрату основними фондами своєї первісної вартості, що відбувається з ними в процесі виробництва чи їх бездіяльності.

4.47) Під впливом форм якого зносу основні фонди стають застарілими за своїми технічними характеристиками і економічній ефективності?

- а) фізичного;
- б) морального.

4.48) Амортизація основних фондів – це:

- а) знос основних фондів;
- б) процес перенесення вартості основних фондів на собівартість виготовленої продукції;
- в) відтворення основних фондів;
- г) витрати з утримування основних фондів.

4.49) Показник фондомісткості характеризує:

- а) розмір основних виробничих фондів, що приходить на 1 робітника;

б) вартість основних фондів, що приходить на 1 грн продукції, що випускається;

в) вартість реалізованої продукції, що приходить на 1 грн основних виробничих фондів.

4.50) Ознака, що лежить в основі поділу основних фондів на активну та пасивну частину, це:

- а) цільове призначення;
- б) рівень дохідності;
- в) ступінь спрацьованості;
- г) характер участі у виробничих процесах.

4.51) Залишкова вартість основних фондів відображає:

- а) вартість основних фондів, що ще не перенесена на витрати виробництва й обігу;
- б) їхню ринкову вартість;
- в) можливу ціну їхнього продажу;
- г) вартість основних фондів на момент їхньої ліквідації.

4.52) Які з наведених нижче показників характеризують ефективність використання основних виробничих фондів?

- а) рентабельність виробництва, прибуток;
- б) фондоддача, фондомісткість, фондоозброєність праці;
- в) виручка від реалізації, собівартість продукції;
- г) продуктивність праці, трудомісткість.

4.53) Що слід розуміти під фізичним (матеріальним) зносом основних виробничих фондів?

- а) процес знецінення діючих засобів праці до повного фізичного спрацювання під впливом науково-технічного прогресу;
- б) явище втрати основними виробничими фондами своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей, тобто споживчої вартості, що призводить до поступові зменшення їх реальної вартості – економічного спрацювання;
- в) обидві відповіді вірні.

4.54) Відповідно до п.26 П(С)БО 7 при цьому методі нарахування амортизаційних відрахувань річна сума амортизації визначається діленням амортизованої вартості на очікуваний період використання об'єкта основних засобів...

- а) прямолінійний метод;
- б) метод зменшення залишкової вартості основних засобів;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.55) Відповідно до п.26 П(С)БО 7 за цим методом місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції та виробничої ставки амортизації;

- а) прямолінійний метод;
- б) метод зменшення залишкової вартості основних засобів;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.56) За цим методом річна сума амортизації визначається шляхом множення залишкової вартості об'єкта на початок звітного року на річну норму амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється;

- а) прямолінійний метод;
- б) метод зменшення залишкової вартості основних засобів;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.57) За цим методом сума амортизації визначається множенням амортизованої вартості на кумулятивний коефіцієнт, який розраховують діленням кількості років, що залишаються до кінця строку використання об'єкта ОЗ, на суму числа років його корисного використання.

- а) прямолінійний метод;
- б) метод зменшення залишкової вартості основних засобів;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості основних засобів;
- г) кумулятивний метод;
- д) виробничий метод.

4.58) Вартість на момент введення основних фондів в дію, враховуючи витрати на їх придбання і монтажні роботи, тобто фактична вартість основних ф дів на момент їх придбання чи введення в експлуатацію є:

- а) залишковою вартістю основних виробничих фондів;
- б) ліквідаційною вартістю основних виробничих фондів;
- в) первісною вартістю основних виробничих фондів;
- г) відновлюваною вартістю основних виробничих фондів.

4.59) До якої з груп ОВЗ відносяться ЕОМ, інші машини для автоматичної обробки інформації, їх програмне забезпечення, інформаційні системи, телефони (в тому числі мобільні), мікрофони і рації, вартість яких перебільшує вартість малоцінних товарів (предметів)?

- а) 1 групи основних виробничих фондів;
- б) 2 групи основних виробничих фондів;
- в) 3 групи основних виробничих фондів;
- г) 4 групи основних виробничих фондів.

4.60) Показник фондівдачі характеризує:

- а) обсяг виробленої продукції у вартісному відтворенні на одиницю вартості основних виробничих фондів підприємства;
- б) рівень технічного переозброєння діючого підприємства;
- в) кількість виготовленої продукції в натуральному вираженні на одиницю встановленого на підприємстві устаткування;
- г) ступінь завантаженості наявних на підприємстві основних фондів

Тема 5:Обігові засоби підприємства

5.1) Оборотні засоби підприємства – це частина виробничих засобів підприємства, яка ...

- а) споживається повністю в одному технологічному циклі;
- б) підлягає амортизації протягом періоду корисного використання;
- в) відшкодовується з прибутку підприємства;
- г) переносить свою вартість на вартість готової продукції за один виробничий цикл;
- д) створює належні умови для нормального протікання основних виробничих процесів;

5.2) Запас, утворення якого обумовлене або сезонним характером заготівлі ресурсів, або умовами завезення.

- а) поточний запас;
- б) страховий запас;
- в) транспортний запас;
- г) технологічний запас;
- д) сезонний запас.

5.3) В склад оборотних виробничих засобів підприємства входять наступні матеріально-речовинні елементи ...

- а) виробничі запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів, запасних частин, палива, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів;
- б) верстати, агрегати, пристосування; тара;
- в) готова продукція, грошові засоби у касі, на розрахунковому рахунку підприємства;
- г) прибуток підприємства, заборгованість постачальникам.

5.4) З перелічених елементів виберіть ті, котрі належать до засобів обігу підприємства:

- а) сировина, матеріали, куповані напівфабрикати;
- б) незавершене виробництво;
- в) паливо;
- г) усі відповіді вірні;
- д) усі відповіді невірні.

5.5) Запас, який утворюється в тих випадках, коли матеріали, які надходять не відповідають вимогам технологічного процесу і до запуску в виробництво проходять відповідну обробку.

- а) поточний запас;
- б) страховий запас;
- в) транспортний запас;
- г) технологічний запас;
- д) сезонний запас.

5.6) За формулою

$$\frac{\text{Випуск продукції (реалізована продукція)}}{\text{Оборотні засоби}}$$
 обчислюється :

- а) коефіцієнт оборотності оборотних засобів;
- б) тривалість одного обороту;
- в) фондоддача;
- г) рентабельність оборотних засобів.

5.7) Оборотні засоби включають:

- а) засоби обігу;
- б) оборотні фонди;
- в) основні виробничі засоби;
- г) основні невиробничі засоби;

5.8) До засобів обігу відносять ...

- а) матеріальні ресурси підприємства;
- б) незавершене виробництво;
- в) грошові засоби у касі, на розрахунковому рахунку, в акредитивах, усі види заборгованостей;
- г) транспортні засоби підприємства, виробничі споруди, будівлі;

5.9) Оборотні засоби підприємства мають ...

- а) лише матеріально-речовинну форму;
- б) лише вартісну форму;
- в) матеріально-речовинну та вартісну форми;

5.10) Який показник не використовуються при оцінці ефективності оборотних засобів ...

- а) коефіцієнт змінності;
- б) кількість обертів;
- в) тривалість одного обороту;
- г) вартість вивільнених оборотних засобів.

5.11) Коефіцієнт оборотності оборотних засобів характеризує ...

- а) розмір реалізованої продукції, яка приходить на 1 грн. виробничих засобів;
- б) середню тривалість одного обороту;
- в) кількість обертів оборотних засобів за відповідний термін часу;

г) рівень технічного озброєння праці.

5.12) За формулою $\frac{\text{Тривалість календарного періоду}}{\text{Коефіцієнт оборотності}}$ обчислюється :

- а) коефіцієнт оборотності оборотних засобів;
- б) тривалість одного обороту;
- в) фондоддача;
- г) рентабельність оборотних засобів.

5.13) Які елементи виробничих засобів не є обіговими засобами ...

- а) виробничі запаси;
- б) незавершене виробництво;
- в) вимірювальні прилади;
- г) готова продукція;
- д) напівфабрикати.

5.14) Ефективність використання оборотних засобів характеризує ...

- а) коефіцієнт змінності;
- б) коефіцієнт оборотності оборотних засобів, тривалість одного обороту;
- в) фондоддача, фондомісткість;
- г) фондоозброєність.

5.15) Який елемент оборотних засобів не нормується ...

- а) виробничі запаси;
- б) незавершене виробництво;
- в) дебіторська заборгованість;
- г) готова продукція.

5.16) Які види запасів не враховують в виробничі запаси ...

- а) поточні запаси;
- б) запаси невстановленого обладнання;
- в) страховий запас;
- г) транспортний запас;
- д) технологічний запас.

5.17) Тривалість одного обороту оборотних засобів показує:

- а) на скільки днів прискорилась оборотність порівняно з попереднім періодом;
- б) скільки днів становить період між поставками товарно-матеріальних цінностей;
- в) скільки днів іде на реалізацію готової продукції й одержання грошових коштів за неї;
- г) тривалість одного обороту, у днях.

5.18) Тривалість обороту оборотних засобів характеризує ...

а) час, який оборотні засоби знаходяться в запасах і незавершеному виробництві;

б) час, за який оборотні засоби проходять стадії придбання, виробництва і реалізації продукції;

в) кількість днів, за які оборотні засоби проходять повний оберт;

г) час, який необхідний для повного оновлення оборотних засобів;

5.19) Запас, який виникає якщо порушення часу постачання пов'язані з транспортними організаціями. Він розраховується аналогічно страховому запасу.

а) поточний запас;

б) страховий запас;

в) транспортний запас;

г) технологічний запас;

д) сезонний запас.

5.20) Норматив оборотних засобів – це грошовий вираз вартості ...

а) мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей;

б) максимально допустимих запасів сировини та матеріалів;

в) оборотних засобів підприємства;

г) готової продукції підприємства.

5.21) Визначення “оборотні засоби” включають в себе ...

а) основні і допоміжні матеріали, напівфабрикати власного виготовлення, придбані напівфабрикати, комплектуючі вироби;

б) частину засобів виробництва, які беруть участь у виробничому циклі один раз і повністю переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції;

в) засоби виробництва, які беруть участь у виробничому циклі багато раз і поступово переносять свою вартість на собівартість виготовленої продукції;

г) предмети праці, необхідні для виготовлення продукції.

5.22) Оборотні фонди підприємства – це:

а) сукупність матеріально-речових цінностей, що одноразово беруть участь у процесі виробництва і цілком переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції;

б) частина виробничих фондів підприємства, що проходить три стадії кругообігу (грошову, виробничу і товарну) у кожному технологічному циклі виготовлення продукції;

в) предмети та засоби праці, термін експлуатації яких не перевищує 1 рік;

г) усі відповіді вірні.

5.23) До засобів обігу відноситься:

а) продукція, що не пройшла всі стадії обробки;

б) запаси спецодягу;

в) кошти на валютному рахунку;

г) виробничі запаси.

5.24) До складу нормованих оборотних засобів включають:

- а) дебіторську заборгованість;
- б) готівка в касі;
- в) кошти на поточному рахунку;
- г) відвантажена готова продукція.

5.25) Ефективність використання оборотних засобів характеризується показником:

- а) рентабельності оборотних засобів;
- б) завантаження оборотних засобів;
- в) оборотності оборотних засобів;
- г) усі відповіді вірні.

5.26) Оборотні засоби використовуються тим ефективніше, чим:

- а) більше коефіцієнт оборотності;
- б) менше фондівіддача;
- в) більше тривалість одного обороту;
- г) більше фондоозброєність.

5.27) Нормування оборотних засобів пов'язане з:

- а) визначенням страхових запасів;
- б) розрахунком розміру коштів, що вкладаються в мінімальний запас товарно-матеріальних цінностей;
- в) розрахунком розміру коштів, що обслуговують процес виробництва продукції;
- г) усі відповіді вірні.

5.28) Не нормується такий елемент оборотних засобів:

- а) виробничі запаси;
- б) залишки готової продукції на складі;
- в) грошові кошти на розрахунковому рахунку;
- г) незавершене виробництво.

5.29) Обігові фонди представляють собою:

- а) предмети праці, що беруть участь у виробничому процесі та переносять свою вартість на вартість виробленої продукції.
- б) засоби та предмети праці, що має підприємство та використовує у виробничому процесі.
- в) предмети та засоби праці, котрі беруть участь тільки у одному виробничому циклі, за який повністю переносять вартість на вартість виробленої продукції.

5.30) Швидкість обороту оборотних засобів підприємства характеризує показник:

- а) коефіцієнт оборотності;
- б) коефіцієнт завантаження;

- в) тривалість одного обороту;
- г) рентабельність оборотних засобів.

Тема 6: Персонал підприємства, заробітна плата та продуктивність праці

6.1) Вид трудової діяльності, здійснення якої потребує відповідних спеціальних знань і практичних навичок, називається ...

- а) професією;
- б) спеціальністю;
- в) кваліфікацією;
- г) категорією.

6.2) Тарифно-кваліфікаційний довідник – це ...

- а) характеристика працівника певної професії і спеціальності;
- б) перелік посад всіх найменувань із зазначенням їх окладів;
- в) опис практичних необхідних навичок, якими повинен володіти працівник певної кваліфікації;
- г) нормативний документ, що містить сукупність цензів – вимог, яким повинен задовольняти робітник певної професії і кваліфікації.

6.3) Рівень продуктивності праці характеризується...

- а) фондівдачею, фондомісткістю;
- б) виробкою на одного працюючого;
- в) фондоозброєністю праці;
- г) фондомісткістю.

6.4) Для відрядної системи оплати праці характерна оплата праці відповідно до...

- а) кількості виробленої продукції;
- б) кількості відпрацьованого часу;
- в) кількості наданих послуг;
- г) розміру посадового окладу.

6.5) Тарифна система оплати праці робочих містить ...

- а) тарифну ставку, тарифну сітку;
- б) тарифну ставку, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- в) тарифну ставку, тарифну сітку, тарифно-кваліфікаційний довідник;
- г) тарифну ставку, посадові оклади, тарифну сітку.

6.6) Погодинна системи оплати праці передбачає оплату праці відповідно до кількості ...

- а) виробленої продукції;
- б) відпрацьованого часу;
- в) наданих послуг.

6.7) Реальну зарплату можна визначити як:

- а) номінальну зарплату, скориговану на процент інфляції в певному періоді;
- б) грошовий вираз кількості товарів та послуг, які може придбати працівник за номінальну зарплату;
- в) суму основної та додаткової зарплати працівника;
- г) суму основної зарплати і виплат по преміальних та інших мотиваційних системах;
- д) співвідношення між рівнем зарплати працівника в базовому та звітному періодах.

6.8) Спеціальність – це ...

- а) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує відповідних спеціальних знань;
- б) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує практичних навичок;
- в) більш вузький різновид трудової діяльності в межах професії;
- г) вид діяльності в межах професії, який має специфічні особливості і потребує додаткових спеціальних знань і навиків.

6.9) Чисельність працівників, яка включає всіх постійних, тимчасових і сезонних працюючих, прийнятих на роботу на строк один і більше днів незалежно від того, знаходяться вони на роботі, у відпустці, відряджені, звільнені від праці за хворобою, називається.

- а) явочною;
- б) обліковою;
- в) середньообліковою.

6.10) Основна зарплата працівника – це ...

- а) виплати працівникові з фонду матеріального заохочення за досягнення підприємством високих кінцевих результатів роботи;
- б) розмір оплати праці, який визначається тарифними ставками, відрядними розцінками, посадовими окладами;
- в) сума зарплати, яка залежить від результатів роботи самого працівника;
- г) законодавчо зафіксована ставка згідно з рівнем кваліфікації працівника;
- д) доплати понад розміри, встановлені чинним законодавством.

6.11) Яку групу складають інженери, бухгалтери, економісти, юрисконсультанти, тобто персонал, зайнятий інженерно-технічними, економічними й іншими роботами.

- а) керівників;
- б) фахівців;
- в) службовців.

6.12) Особливий вид трудової діяльності, який потребує певних теоретичних знань та практичних навиків – це ...

- а) професія;
- б) спеціальність;
- в) кваліфікація.

6.13) Вид діяльності в межах професії, який має специфічні особливості і потребує додаткових спеціальних знань і навиків – це ...

- а) професія;
- б) спеціальність;
- в) кваліфікація;

6.14) При якій системі оплата праці відбувається за кінцеві результати виробництва, тобто за виконання у визначений термін закінченого комплексу (циклу) робіт.

- а) пряма відрядна система оплати праці;
- б) відрядно-преміальна система оплати праці;
- в) відрядно-прогресивна система оплати праці;
- г) акордна система оплати праці.

6.15) При якій системі на додаток до погодинної тарифної ставки, для посилення матеріального стимулювання за досягнення встановлених чи показників високої якості робіт, працівникам виплачують премії.

- а) проста погодинна система оплати праці;
- б) погодинно-преміальна система оплати праці;
- в) окладна система оплати праці;
- г) контрактна система оплати праці.

6.16) При якій системі оплати праці виробляється не по тарифним ставкам, а по встановленим місячним посадовим окладам. Використовується для керівників, фахівців та службовців

- а) проста погодинна система оплати праці;
- б) погодинно-преміальна система оплати праці;
- в) окладна система оплати праці;
- г) контрактна система оплати праці.

6.17) Рівень кваліфікації робітників характеризується за:

- а) категоріями;
- б) розрядами;
- в) ступенями;
- г) посадами.

6.18) Номінальна заробітна плата – це ...

- а) грошова сума, яку одержує працівник за виконану роботу;
- б) законодавчо зафіксовані тарифні розцінки і тарифні ставки;
- в) мінімальний розмір заробітної плати, що має місце на підприємстві в певному періоді;

г) грошовий еквівалент матеріальних благ, які можуть бути придбані за неї.

6.19) Ступінь оволодіння робітником той чи іншою професією або спеціальністю – це ...

- а) професія;
- б) спеціальність;
- в) кваліфікація.

6.20) Персонал підприємства – це ...

а) працівники, які мають значний стаж роботи на підприємстві;
б) працівники, які мають високий рівень кваліфікації;
в) постійні працівники, які отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають практичний досвід та навички роботи;

6.21) До кого відносяться працівники, що займають посади керівників підприємства і їхніх структурних підрозділів: наприклад, генеральні директори, їхні заступники, головні фахівці (головний інженер, головний економіст, головний бухгалтер і ін.)

- а) керівників;
- б) фахівців;
- в) службовців.

6.22) Які із зазначених категорій працівників не відносяться до виробничого персоналу:

- а) працівники дитячого саду та бази відпочинку;
- б) робітники інструментального цеху;
- в) робітники транспортного цеху;
- г) працівники складу заводу.

6.23) Чим відрізняється професія від спеціальності?

- а) те саме;
- б) спеціальність фіксує одну зі сторін професії;
- в) професія фіксує одну зі сторін спеціальності.

6.24) Якими показниками визначається продуктивність праці?

- а) виробітком і нормою часу;
- б) виробітком і трудомісткістю;
- в) трудомісткістю і фондоозброєністю праці;
- г) нормою чисельності і нормою часу;
- д) прибутком і рентабельністю.

6.25) Яке з понять характеризує виробіток:

а) кількість продукції, вироблена в середньому на одному верстаті;
б) вартість виробленої продукції, що приходить на одного середньооблікового працівника промислово-виробничого персоналу (робітника);
в) час на виробництво запланованого обсягу продукції;

г) номенклатура продукції, що випускається.

6.26) Трудомісткість виробництва – це:

- а) затрати робочого часу на одиницю продукції;
- б) обернений показник виробітку;
- в) чисельність працівників, що приходить на одиницю продукції;
- г) усе перелічене є правильним.

6.27) Сума коштів, отримана працівником за свою працю на підприємстві – це:

- а) номінальна заробітна плата;
- б) реальна заробітна плата;
- в) прибуток робітника.

6.28) Основний заробіток працівника у разі погодинної оплати праці визначається:

- а) відпрацьованим часом і тарифною ставкою;
- б) відпрацьованим часом і відрядною розцінкою;
- в) нормативною трудомісткістю роботи і тарифною ставкою;
- г) обсягом виконаної роботи і відрядною розцінкою;
- д) обсягом виконаної роботи і тарифною ставкою.

6.29) У разі відрядної оплати праці основний заробіток працівника визначається:

- а) обсягом виконаної роботи у натуральному вимірі і тарифною ставкою;
- б) нормативною трудомісткістю роботи і відрядною розцінкою за одиницю продукції;
- в) обсягом виконаної роботи у натуральному вимірі та відрядною розцінкою;
- г) фактичною трудомісткістю роботи і тарифною ставкою;
- д) фактичною трудомісткістю роботи і відрядною розцінкою.

6.30) Відрядна розцінка – це:

- а) показник збільшення розміру заробітної плати залежно від місця розташування підприємства;
- б) встановлений розмір добових виплат для відряджених робітників;
- в) середній тарифний коефіцієнт;
- г) розмір заробітної плати за одиницю продукції чи роботи.

6.31) Система оплати праці, яку слід використовувати підприємству для працівників, результат праці яких неможливо нормувати, але керівники прагнуть стимулювати якісне виконання ними своїх обов'язків, є:

- а) пряма відрядна;
- б) погодинна;
- в) погодинно-преміальна;
- г) відрядно-преміальна.

6.32) Під трудовими ресурсами слід розуміти:

- а) населення яке безпосередньо зайняте у виробництві.
- б) частину населення певного регіону, яка має необхідний рівень професійної підготовки та знаходиться у відповідному віці.
- в) все населення регіону.

6.33) При якій системі оплати праці розцінка встановлюється не на кожну операцію окремо, а на весь обсяг роботи?

- а) колективний системі оплати.
- б) акордній.
- в) погодинно-преміальній.

6.34) При якій системі оплати праці виробіток робітника в межах норми оплачується по звичайних відрядних розцінках, а додатковий виробіток – по підвищених відрядних розцінках?

- а) при погодинно-преміальній.
- б) при акордній
- в) при відрядно-прогресивній.

6.35) До основних робітників відноситься:

- а) наладчик карусельних верстатів;
- б) токарь-розточник механічного цеху;
- в) робітниця відділу технічного контролю;
- г) жодної правильної відповіді.

6.36) Кваліфікація – це:

- а) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує відповідних спеціальних знань;
- б) вид трудової діяльності, здійснення якої потребує практичних навичок;
- в) більш вузький різновид трудової діяльності в межах професії;
- г) сукупність спеціальних знань і практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій обумовленої складності.

6.37) Який з показників є трудовим показником продуктивності праці:

- а) трудомісткість;
- б) матеріаломісткість;
- в) фондомісткість.

6.38) Якщо виробіток на одного працівника підприємства підвищиться, то трудомісткість:

- а) теж підвищиться;
- б) знизиться;
- в) залишиться незмінною;
- г) усе залежить від особливостей конкретного підприємства.

6.39) Якщо випуск продукції збільшиться, а кількість працівників підприємства залишається незмінною, то продуктивність праці:

- a) зростає;
- б) знижується;
- в) залишається без змін;
- г) між наведеними показниками не існує прямого зв'язку.

6.40) До погодинної форми оплати праці належать:

- a) акордна система;
- б) непряма відрядна система;
- в) відрядно-преміальна система;
- г) жодна з наведених систем.

МОДУЛЬ 2

Тема 7: Витрати та собівартість продукції

7.1) Витрати пов'язані зі звичайною діяльністю містять:

- a) фінансові витрати;
- б) витрати від участі в капіталі;
- в) адміністративні витрати;
- г) витрати від операційної діяльності;
- д) витрати на збут;
- е) інші витрати від звичайної діяльності;

7.2) Операційні витрати підприємства складаються з:

- a) витрат, пов'язаних з виробництвом, які складають виробничу собівартість реалізованої продукції;
- б) адміністративних витрат;
- в) витрат на збут;
- г) інших операційних витрат;
- д) всі відповіді вірні;

7.3) Витрати, пов'язані з виробничою діяльністю складаються з

- a) прямих матеріальних витрат;
- б) прямих виплат на оплату праці;
- в) інших прямих витрат;
- г) загальновиробничих витрат;
- д) всі відповіді вірні;

7.4) До адміністративних витрат відносяться наступні витрати:

- a) витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;
- б) витрати на ремонт тари;
- в) витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання;

є) винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, консалтингові, з оцінки майна тощо);

д) витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт та послуг;

е) витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, витрати на телекс, факс тощо);

7.5) Витрати на збут включають такі витрати:

а) витрати пакувальних матеріалів для затарювання готової продукції на складах готової продукції;

б) собівартість реалізованої іноземної валюти;

в) витрати на ремонт тари;

г) втрати від знецінення запасів;

д) оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

е) витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг);

7.6) До інших операційних витрат включаються:

а) витрати на ремонт тари;

б) собівартість реалізованої іноземної валюти;

в) втрати від знецінення запасів;

г) сума безнадійної дебіторської заборгованості та відрахування до резерву сумнівних боргів;

д) витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт та послуг;

е) втрати від знецінення запасів;

ж) визнані штрафи, пеня, неустойка;

7.7) До складу інших витрат зараховують витрати, які виникають під час звичайної діяльності (окрім фінансових витрат), але не пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції:

а) собівартість реалізованих фінансових інвестицій;

б) витрати на дослідження та розробки;

в) витрати на ремонт тари;

г) собівартість реалізованих необоротних активів майнових комплексів;

д) нестачі й втрати від псування цінностей;

е) витрати на ліквідацію необоротних активів та суми їх знецінення, втрати від неопераційних курсових різниць, втрати від уцінки необоротних активів;

7.8) Витрати, пов'язані з ліквідацією наслідків стихійного лиха, технічних катастроф, аварій, відшкодування збитків від надзвичайних подій – це ...

- а) витрати від звичайної діяльності;
- б) витрати від надзвичайної діяльності;
- в) витрати від операційної діяльності.

7.9) Витрати – однорідні за складом, мають єдиний економічний зміст, є первинними. До них можна віднести витрати на сировину та матеріали або заробітну плату виробничих робітників – це ...

- а) одноелементні (прості) витрати;
- б) комплексні витрати.

7.10) Витрати різноманітні за складом і охоплюють кілька елементів витрат – це ...

- а) одноелементні (прості) витрати;
- б) комплексні витрати.

7.11) Витрати, які безпосередньо пов'язані з виготовленням певного різновиду продукції, їх можна обчислити на одиницю продукції безпосередньо – це ...

- а) прямі витрати;
- б) непрямі витрати.

7.12) Витрати, величину яких не можна безпосередньо обчислити на одиницю продукції, бо вони пов'язані з визначенням різних витрат (заробітна плата обслуговуючого та управлінського персоналу, утримання та експлуатація будівель, споруд тощо) – це ...

- а) прямі витрати;
- б) непрямі витрати.

7.13) Витрати, які є функцією часу, а не обсягу продукції, їх загальна сума не залежить від кількості виготовленої продукції в певних межах.

- а) постійні витрати;
- б) змінні витрати;

7.14) Витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції – це ...

- а) постійні витрати;
- б) змінні витрати;

7.15) Собівартість на одиницю виробу розраховується на підставі:

- а) калькуляції;
- б) кошторису.

7.16) Собівартість обсягу виробів розраховується на підставі:

- а) калькуляції;
- б) кошторису.

7.17) Собівартість одиниці продукції калькулюється на підставі наступних складових:

- а) статей калькуляцій;

б) елементів витрат.

7.18) До елементів витрат відносять:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на оплату праці;
- в) відрахування на соціальні заходи;
- г) адміністративні витрати;
- д) амортизація;
- е) інші операційні витрати;

7.19) До статті калькуляції „Сировина та матеріали” включають вартість:

- а) сировини та матеріалів основних та допоміжних, необхідних для виготовлення продукції;
- б) купівельних напівфабрикатів та готових комплектуючих виробів;
- в) малоцінних та швидкозношуваних предметів з терміном експлуатації до одного року або одного виробничого циклу, якщо він перевищує один рік;
- г) зворотних відходів, що ураховуються із загальної суми матеріальних витрат, віднесених на собівартість продукції;
- д) напівфабрикатів власного виробництва;

7.20) До статті калькуляції „Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств та організацій” включають вартість

- а) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів;
- б) купівельних напівфабрикатів та готових комплектуючих виробів;
- в) витрати на транспорт загальновиробничого призначення;
- г) придбаних для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці з їх обробки або збирання;
- д) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів;
- е) робіт та послуг виробничого характеру, які виконуються сторонніми підприємствами;

7.21) До статті калькуляції „Паливо та енергія та технологічні цілі” відносяться витрати

- а) на всі види палива і енергії (як одержані від сторонніх підприємств та організацій, так і виготовлені самим підприємством) що безпосередньо використовується в процесі виробництва продукції;
- б) купівельних напівфабрикатів та готових комплектуючих виробів;

в) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів.

7.22) У статті калькуляції „Зворотні засоби” відображається вартість

а) зворотних засоби, що відраховуються із загальної суми матеріальних витрат, віднесених на собівартість продукції;

б) сировини та матеріалів основних та допоміжних, необхідних для виготовлення продукції;

7.23) До статті калькуляції „Основна заробітна плата” відносяться витрати на

а) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів;

б) зворотних заходів, що ураховуються із загальної суми матеріальних витрат, віднесених на собівартість продукції;

в) виплати основної заробітної плати, обчисленої згідно з прийнятими підприємством системами оплати праці у вигляді тарифних ставок (окладів) відрядних розцінок для робітників зайнятих виробництвом продукції.

7.24) До статті калькуляції „Додаткова заробітна плата” відносяться витрати на виплату робітникам, зайнятим виробництвом продукції

а) додаткової заробітної плати, нарахованої за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідницьку діяльність, особливі умови праці;

б) обслуговування управління виробництвом (зарплати апарата управління, оплата службових відряджень, інформаційного забезпечення);

в) відрахування на індивідуальне страхування та інші соціальні заходи.

7.25) До статті калькуляції „Відрахування на соціальне страхування” включаються

а) відрахування на обов'язкове державне, пенсійне та соціальне страхування робітників, зайнятих виробництвом продукції;

б) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів;

в) відрахування на індивідуальне страхування та інші соціальні заходи;

7.26) До статті калькуляції „Витрати на утримання та експлуатацію устаткування” відносять

а) амортизаційні відрахування від вартості виробничого устаткування із складу основних засобів

б) витрати на транспорт загальновиробничого призначення;

в) інших матеріальних та нематеріальних необоротних активів, витрати на їх утримання, експлуатацію, ремонт та технічне обслуговування;

7.27) До статті калькуляції „Загальновиробничі витрати” належать витрати на

- а) обслуговування управління виробництвом (зарплати апарата управління, оплата службових відряджень, інформаційного забезпечення);
- б) амортизація основних та допоміжних виробничих засобів та інших необоротних активів, які приймають участь у виробництві продукції;
- в) витрати на транспорт загальновиробничого призначення;
- г) витрати на охорону та зв'язок;
- д) всі відповіді вірні;

7.28) До статті калькуляції „Витрати від браку” належать

- а) вартість остаточно забракованої продукції та зіпсованих матеріалів і напівфабрикатів;
- б) витрати на усунення браку;
- в) сировини та матеріалів основних та допоміжних, необхідних для виготовлення продукції;
- г) понаднормативні витрати на гарантійний ремонт;

7.29) Собівартість продукції – це:

- а) витрати праці на виробництво і реалізацію продукції;
- б) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
- в) витрати на виробництво і прибуток підприємства.

7.30) Калькуляція собівартості продукції складається:

- а) в розрізі комплексних статей;
- б) за економічними елементами;
- в) за статтями витрат;
- г) на визначений період;
- д) на калькуляційну одиницю;

7.31) Кошторис витрат на виробництво продукції складається:

- а) за комплексними витратами;
- б) у розрізі економічних елементів;
- в) за статтями витрат;
- г) на визначений період;
- д) на одиницю виробу;

7.32) До групування витрат по економічним елементам відносять витрати на...

- а) паливо та енергію на технологічні цілі;
- б) основну зарплату виробничих робочих;
- в) амортизацію основних фондів;
- г) підготовку та освоєння виробництва;
- д) додаткову зарплату виробничих робочих;

7.33) До групування витрат по статтям калькуляції відносять витрати на ...

- а) сировину і матеріали;
- б) оплату праці;
- в) амортизацію основних фондів;
- г) паливо та енергію на технологічні цілі;
- д) допоміжні матеріали;

7.34) До змінних витрат відносять ...

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на реалізацію продукції;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) зарплат виробничого персоналу;
- д) адміністративні та управлінські витрати;

7.35) До собівартості продукції відносять:

- а) поточні витрати на виробництво;
- б) капітальні витрати;
- в) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції;
- г) витрати на сировину, матеріали і заробітну плату працівників.

7.36) Для чого потрібна класифікація витрат на виробництво за економічними елементами?

- а) для розрахунку собівартості одиниці конкретного виду продукції;
- б) для складання кошторису витрат на виробництво;
- в) для розрахунку витрат на матеріали;
- г) для встановлення ціни виробу.

7.37) Класифікація витрат за калькуляційними статтями витрат необхідна для...

- а) визначення ціни виробу;
- б) розрахунку прямих та непрямих витрат;
- в) розрахунку собівартості одиниці конкретного виду продукції;
- г) складання кошторису витрат на виробництво.

7.38) До змінних витрат відносять:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на реалізацію продукції;
- в) амортизаційні відрахування.

7.39) Які елементи не включають до виробничої собівартості продукції відповідно до П(С)БО 16 «Витрати»?

- а) прямі матеріальні витрати;
- б) прямі витрати на оплату праці;
- в) інші прямі витрати;
- г) змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати;
- д) нерозподілені постійні загальновиробничі витрати.

7.40) Які елементи не включаються до собівартості реалізованої продукції?

- а)* виробнича собівартість продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду;
- б)* витрати на збут продукції;
- в)* нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- г)* наднормативні виробничі витрати.

7.41) Операційні витрати являють собою:

- а)* усі види виплат підприємства постачальникам за ті ресурси, що були використані;
- б)* грошові платежі постачальникам ресурсів: оплати сировини, палива, заробітну плату, амортизаційні відрахування;
- в)* грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції.

7.42) Витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції, називаються:

- а)* змінними;
- б)* постійними;
- в)* прямими;
- г)* непрямыми.

7.43) Змінні витрати – це:

- а)* витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом певного різновиду продукції;
- б)* витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції;
- в)* витрати, які прямо обчислюються на одиницю продукції;
- г)* витрати, загальна сума яких за певний час не залежить від обсягу виготовленої продукції.

7.44) До постійних витрат не відноситься наступна стаття собівартості:

- а)* цехові витрати;
- б)* загальнозаводські витрати;
- в)* зворотні відходи;
- г)* витрати на утримування і експлуатацію устаткування.

7.45) До прямих не відносяться витрати на:

- а)* сировину і матеріали;
- б)* зворотні відходи;
- в)* заробітну плату основних виробничих робітників;
- г)* експлуатацію та утримування устаткування;
- д)* знос інструмента.

7.46) Витрати виробництва на підприємстві складаються із:

- а) заробітної плати, амортизаційних відрахувань, вартості матеріалів, накладних витрат;
- б) податків, заробітної плати, амортизаційних відрахувань, підприємницького прибутку;
- в) відсотка за кредитом, заробітної плати, податку з прибутку, амортизаційних відрахувань;
- г) витрат на відрядження і представницьких витрат, вартості матеріалів, податку з прибутку, прибуткового податку.

7.47) До групування витрат за економічними елементами не відносяться витрати на:

- а) паливо та енергію на технологічні цілі;
- б) основну заробітну плату виробничих робітників;
- в) амортизацію основних фондів;
- г) витрати на підготовку та освоєння виробництва;
- д) додаткову заробітну плату виробничих робітників.

7.48) Які витрати не включають до виробничої собівартості продукції, виробленої на промисловому підприємстві:

- а) вартість палива та енергії на виробництво продукції;
- б) вартість сировини та допоміжних матеріалів;
- в) витрати зі збуту продукції;
- г) витрати на утримання та експлуатацію обладнання.

7.49) В основу економічного підходу до обліку поточних витрат підприємства покладено:

- а) витрати, що оцінюють фактичне використання ресурсів у поточних цінах придбання цих ресурсів;
- б) витрати, пов'язані з формуванням персоналу підприємства;
- в) витрати втрачених можливостей, тобто суму грошей, яку можна було б отримати при найбільш ефективному використанні ресурсів.

7.50) Що із нижченаведеного включається до витрат на збут

- а) витрати на передпродажну підготовку, сертифікацію, витрати на утримання основних фондів, що обслуговують процес збуту.
- б) вартість сировини і матеріалів, витрати на дослідження та впровадження у виробництво нової продукції.
- в) амортизаційні відрахування на повне відновлення основних фондів

Тема 8. Ціноутворення в умовах ринку. Результати господарської діяльності підприємства

8.1) Як класифікують ціни за стадіями ціноутворення?

- а) ринкові ціни;

- б) роздрібні ціни;
- в) біржові ціни;
- г) ціни-франко склад постачальника.

8.2) Як класифікують ціни за ступенем участі держави в ціноутворенні?

- а) ринкові ціни;
- б) роздрібні ціни;
- в) біржові ціни;
- г) ціни-франко склад постачальника.

8.3) Ціни, за якими українські виробники чи зовнішньоторговельні організації продають вітчизняні товари (послуги) на світовому ринку, це ...

- а) зовнішньоторговельні ціни;
- б) експортні ціни;
- в) імпорتنі ціни.

8.4) Ціни, за якими українські фірми закупають товари (послуги) за кордоном, це ...

- а) зовнішньоторговельні ціни;
- б) експортні ціни;
- в) імпорتنі ціни.

8.5) Ціна, що складається в процесі взаємин суб'єктів ціноутворення на ринку під впливом кон'юнктури, це ...

- а) ринкова ціна;
- б) регульована ціна.

8.6) Ціна, що складається на ринку в процесі прямого державного впливу, це ...

- а) ринкова ціна;
- б) регульована ціна.

8.7) Ціна, яка являє собою суму собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат, витрат на збут та прибутку виробника – це ...

- а) оптова ціна виробника;
- б) відпускна оптова ціна;
- в) оптова ціна закупівлі;
- г) роздрібна ціна.

8.8) Ціна, яка являє собою суму оптової ціни виробника, ПДВ, АЗ – це ...

- а) оптова ціна виробника;
- б) відпускна оптова ціна;
- в) оптова ціна закупівлі;
- г) роздрібна ціна.

8.9) Ціна, яка являє собою суму відпускної оптової ціни виробника та надбавки посередника, яка включає витрати та прибуток торгівельно-посередницьких організацій, це ...

- а) оптова ціна виробника;
- б) відпускна оптова ціна;
- в) оптова ціна закупівлі;
- г) роздрібна ціна.

8.10) Ціна, яка являє собою суму оптової ціни закупівлі та торгівельної надбавки. Торгівельна надбавка покриває витрати торгівельних організацій і забезпечує одержання прибутку, це ...

- а) оптова ціна виробника;
- б) відпускна оптова ціна;
- в) оптова ціна закупівлі;
- г) роздрібна ціна.

8.11) Сутність методу ціноутворення полягає в тому що, підприємство визначає суму повних витрат на одиницю продукції і додає суму прибутку, що розраховує одержати. Розмір норми прибутку враховується в ціні, залежить від мети підприємства в даний момент. Це ...

- а) метод на основі повних витрат;
- б) метод на основі змінних витрат (метод «директ-костинг»);
- в) бальний метод;
- г) метод регресійного аналізу;
- д) метод питомих показників.

8.12) Сутність методу ціноутворення полягає в тому, що на основі експертних оцінок значимості параметрів виробів для споживачів кожному параметрові привласнюється визначене число балів, підсумовування яких дає інтегральну оцінку техніко-економічного рівня.

- а) метод на основі повних витрат;
- б) метод на основі змінних витрат (метод «директ-костинг»);
- в) бальний метод;
- г) метод регресійного аналізу;
- д) метод питомих показників.

8.13) Ціна – це...

- а) норма обміну товару на гроші;
- б) грошове вираження витрат підприємства на виробництво і збут продукції;
- в) грошове вираження суми витрат виробництва, прибутку та непрямих податків.

8.14) Доходи від реалізації фінансових інвестицій за стандартами Б/О відносяться до :

- а) операційних доходів підприємства;
- б) фінансових доходів підприємства;

в) інших доходів підприємства.

8.15) Можливий прибуток підприємства визначає;

а) плановий прибуток, який досягається при повному використанні наявних ресурсів, нормативній собівартості продукції, запланованих обсягах реалізації;

б) обсяг прибутку, достатній для фінансування запланованих інвестиційних проектів власними коштами;

в) плановий прибуток, який є умовою самофінансування підприємства.

8.16) Валовий прибуток характеризує:

а) прибуток від звичайної та надзвичайної діяльності до оподаткування;

б) виручку від реалізації, зменшену на податки, що входять до складу ціни та собівартість реалізованої продукції;

в) прибуток від звичайної діяльності до оподаткування;

8.17) Прибуток від операційної діяльності визначається як:

а) доходи від реалізації продукції за мінусом податків, що входять до складу ціни та собівартості продукції;

б) валового прибутку за мінусом поточних витрат підприємства;

в) валовий прибуток за мінусом адміністративних витрат та витрат на збут.

8.18) Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування розраховується як:

а) валовий прибуток + прибуток від фінансової діяльності + результат від іншої звичайної діяльності;

б) чистий прибуток + податок на прибуток;

в) прибуток від операційної діяльності + прибуток від фінансової діяльності + результат від іншої звичайної діяльності.

8.19) Дохід підприємства – це виручка:

а) отримана від реалізації матеріальних цінностей підприємства та послуг невиробничого характеру;

б) підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору;

в) від реалізації виготовленої підприємством продукції;

г) усі відповіді правильні.

8.20) Дохід, який отримує підприємство від здачі майна в оренду, є доходом від:

а) реалізації продукції, робіт, послуг;

б) іншої операційної діяльності;

в) участі в капіталі;

г) усі відповіді неправильні.

8.21) Прибуток – це:

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність;
- в) виручка від підприємницької діяльності;
- г) дохід підприємства.

8.22) Прибуток як основний результативний показник діяльності підприємства характеризує:

- а) винагороду за підприємницьку діяльність;
- б) розмір монопольного доходу;
- в) ефективність використання всього ресурсного потенціалу підприємства;
- г) дохід, що отримується за сприятливих умов функціонування.

8.23) Чистий прибуток підприємства відрізняється від прибутку від звичайної діяльності після оподаткування на величину:

- а) процентів за довгострокові кредити;
- б) податку на прибуток;
- в) алгебраїчної суми надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку та податку на надзвичайний прибуток.

8.24) Рентабельність – це:

- а) частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства;
- б) відносний показник ефективності діяльності підприємства;
- в) різниця між виручкою та прямими витратами;
- г) відношення валових витрат на виробництво до обсягу товарної продукції.

8.25) Рентабельність підприємства – це:

- а) одержуваний підприємством прибуток;
- б) відносна дохідність або прибутковість, що вимірюється у відсотках до витрат коштів або капіталу;
- в) відношення прибутку до середньої вартості основних фондів та оборотних засобів;
- г) прибуток на 1 грн. обсягу реалізованої продукції.

8.26) Рентабельність окремих видів продукції обчислюється як відношення:

- а) прибутку, що включається в ціну виробу, до ціни виробу;
- б) прибутку від операційної діяльності до виручки від реалізації;
- в) прибутку від звичайної діяльності до середньої вартості майна підприємства;
- г) прибутку від звичайної діяльності до середньої вартості основних фондів підприємства.

8.27) Рентабельність продукції визначається як співвідношення:

- а) прибутку від звичайної діяльності до обсягу реалізації продукції;
- б) прибутку від операційної діяльності та суми собівартості реалізованої продукції, витрат на збут та адміністративних витрат;
- в) прибутку від звичайної діяльності та середньої вартості майна підприємства;
- г) прибутку від звичайної діяльності та середньої вартості основних фондів та оборотних коштів.

Тема 9. Основи бізнесу

9.1) Що з переліченого є слабкою стороною одноосібного підприємця?

- а) володіння повнотою влади;
- б) здатність до нестандартних рішень;
- в) високі підприємницькі ризики;
- г) швидкість прийняття рішень.

9.2) Функціональну парадигму можна визначити для:

- а) процедурного бізнесу;
- б) інтуїтивного бізнесу;
- в) процедурного та інтуїтивного бізнесу;
- г) індивідуального бізнесу.

9.3) Що є сильною стороною підприємця-менеджера?

- а) консервативність форм і методів ведення бізнесу;
- б) обмежена можливість приймати нестандартні рішення;
- в) здатність відбирати і накопичувати найбільш ефективні рутини;
- г) невисока швидкість прийняття рішень.

9.4) У розвинутих ринкових економіках підприємці-одинаки зберігаються в рамках:

- а) великого бізнесу;
- б) середнього бізнесу;
- в) малого бізнесу;
- г) усіх видів бізнесу.

9.5) У чому полягає схожість між підприємцем і менеджером?

- а) об'єктом діяльності є «бізнес операція» в цілому;
- б) беруть безпосередню участь у діяльності підприємства;
- в) беруть ризики на себе;
- г) беруть участь у розробці нових ефективних методів організації та використання наявних ресурсів.

9.6) У чому полягає принципова відмінність між поняттями «людина» і «фізична особа»?

- а) фізична особа – це людина, яка досягла повноліття;
- б) фізична особа здатна займатися підприємницькою діяльністю;
- в) людина стає фізичною особою тільки після реєстрації в органах РАЦСу;
- г) немає відмінностей між цими поняттями.

9.7) Коли виникає правоздатність у фізичних осіб?

- а) з моменту народження;
- б) при досягненні 14 років;
- в) при досягненні 16 років;
- г) при досягненні 18 років.

9.8) Здатність своїми діями набувати і здійснювати цивільні права, а також створювати для себе цивільні обов'язки та здійснювати їх по відношенню до інших суб'єктів ділових відносин називається:

- а) правоздатністю;
- б) делікатоздатністю;
- в) дієздатністю;
- г) немає вірної відповіді.

9.9) В якому взаємозв'язку знаходяться середовище бізнесу та підприємницька фірма?

- а) середовище бізнесу прямо впливає на підприємницьку фірму;
- б) підприємницька фірма є елементом середовища бізнесу;
- в) середовище бізнесу опосередковано впливає на підприємницьку фірму;
- г) підприємницька фірма не є елементом бізнес-середовища.

9.10) Що з перерахованого не є рисами зовнішнього бізнес середовища?

- а) складність зовнішнього середовища;
- б) керованість зовнішнього середовища;
- в) взаємопов'язаність факторів зовнішнього середовища;
- г) рухливість зовнішнього середовища.

9.11) Основою економічного вчення А. Сміта виступає поняття:

- а) вільної конкуренції;
- б) повної конкуренції;
- в) рівної конкуренції;
- г) відсутність конкуренції.

9.12) Найбільш характерним для досконалої конкуренції станом ринку є:

- а) олігополія;
- б) монополія;
- в) поліполія;

г) дуополія.

9.13) Як називається стан ринку, в якому жоден із суб'єктів бізнесу не має можливості нав'язувати свої інтереси іншим суб'єктам бізнесу?

- а) монополія;
- б) дуополії;
- в) олігополія;
- г) поліполія.

9.14) Суперництво суб'єктів бізнесу в умовах успішної реалізації окремими конкурентами стратегій монополізації, розділу ними ринків і виникнення олігополії називається:

- а) досконалою конкуренцією;
- б) недосконалою конкуренцією;
- в) недобросовісною конкуренцією;
- г) повною конкуренцією.

9.15) Наявність на ринку обмеженої кількості постачальників (продавців) товарів і послуг, що є найбільш вдалими суб'єктами бізнесу у своєму виді підприємницької діяльності називається:

- а) олігополією;
- б) поліполією;
- в) конкуренцією;
- г) суперництвом.

9.16) Що з переліченого є різновидом штучної монополії?

- а) тимчасова монополія;
- б) локальна монополія;
- в) державна монополія;
- г) часткова монополія.

9.17) Суперництво суб'єктів бізнесу в умовах активного включення органів державної влади і управління в економіку як економічного центру, що забезпечує кожному з суб'єктів бізнесу можливості повноцінного розвитку, а також гарантії постійного відтворення ділових відносин на всіх рівнях організації економічного середовища бізнесу називається:

- а) вільною конкуренцією;
- б) ефективною конкуренцією;
- в) недобросовісною конкуренцією;
- г) недосконалою конкуренцією.

9.18) Який вид конкуренції неодмінно включає заходи антимонопольного регулювання ділових відносин?

- а) вільна конкуренція;
- б) ефективна конкуренція;
- в) недобросовісна конкуренція;
- г) недосконала конкуренція.

9.19) Недосконалу конкуренцію можна виявити в такому специфічному вигляді монополії як:

- а)* штучна монополія;
- б)* природна монополія;
- в)* тимчасова монополія;
- г)* державна монополія.

9.20) Стан ринку, діаметрально протилежне монополії називається:

- а)* дуополією;
- б)* олігополією;
- в)* поліполією;
- г)* конкуренцією.

9.21) При якому стані ринку покупець може купити, а продавець продати свої товари (послуги) тільки при взаємній домовленості?

- а)* при олігополії;
- б)* при монополії;
- в)* при дуополії;
- г)* при поліполії.

9.22) Яка система менеджменту характеризується наявністю індивідуальних акціонерів і постійно зростаючим числом незалежних, тобто не пов'язаних з корпорацією акціонерів?

- а)* італійська;
- б)* англо-американська;
- в)* японська;
- г)* німецька.

9.23) Якій моделі менеджменту характерна однорівнева рада директорів?

- а)* англо-американській;
- б)* італійській;
- в)* японській;
- г)* німецькій.

9.24) Яка модель орієнтована на переважне задоволення фінансових інтересів акціонерів

- а)* італійська;
- б)* англо-американська;
- в)* японська;
- г)* німецька.

9.25) В якій моделі менеджменту в даний час корпорація є основною структурною одиницею?

- а)* в англо-американській;
- б)* в італійській;
- в)* в японській;

г) в німецькій.

9.26) В якій моделі менеджменту головною причиною успіху вважається вміння працювати з людьми?

- а) в англо-американській;
- б) в італійській;
- в) в японській;
- г) в німецькій.

9.27) Яка модель менеджменту ґрунтується на філософії «ми всі одна сім'я»?

- а) італійська;
- б) англо-американська;
- в) японська;
- г) німецька.

9.28) В якій моделі менеджменту існує система довічного найму?

- а) в англо-американській;
- б) в італійській;
- в) в японській;
- г) в німецькій.

9.29) В якій моделі менеджменту існує концепція безперервного навчання?

- а) в англо-американській;
- б) в італійській;
- в) в японській;
- г) в німецькій.

9.30) Яка модель менеджменту орієнтована на «соціальну людину»?

- а) радянська;
- б) англо-американська;
- в) японська;
- г) німецька.

9.31) В якій моделі менеджменту контроль за якістю охоплює всі стадії виробництва?

- а) в англо-американській;
- б) в італійській;
- в) в японській;
- г) в німецькій.

9.32) Якій моделі менеджменту властиве залучення представників робітників в ради директорів корпорацій?

- а) італійській;
- б) англо-американській;
- в) японській;
- г) німецькій.

9.33) Якій моделі менеджменту властивий агресивний підхід до бізнесу?

- а) італійській;
- б) англо-американській;
- в) японській;
- г) німецькій.

9.34) Перевагою якої системи є мобільність інвестицій та швидке перетікання коштів з застійних галузей в ефективні?

- а) італійської;
- б) англо-американської;
- в) японської;
- г) німецької.

9.35) У які основні концепції можна об'єднати тлумачення бізнесу?

- а) прагматична;
- б) критична;
- в) позитивна;
- г) натуралістична.

9.36) Ця концепція бізнесу відносить явище, що розглядається, тільки до ринкової економіки?

- а) прагматична
- б) капіталістична
- в) критична
- г) соціалістична

9.37) У чому полягає суть позитивної концепції бізнесу?

- а) повсякденному житті бізнес межує з діями людей, які ні за яких обставин не можуть розцінюватися як бізнесу
- б) має спрямованість на збагачення одних людей за рахунок інших
- в) метою бізнесу є виробництво товарів і послуг для людей
- г) метою є виробництво товарів тільки для себе

9.38) Які концепції можна назвати двома крайніми позиціями в оцінці бізнесу як об'єктивного явища?

- а) критична
- б) позитивна
- в) реалістична
- г) негативна

9.39) У чому полягає сутність прагматичної концепції бізнесу?

- а) бізнес існує як явище в суспільстві
- б) бізнес розуміється та оцінюється як суспільно-корисна діяльність людей

в) бізнес розглядається як явище, неминуче в контексті розвитку суспільства.

г) бізнес націлений на нав'язування частиною людей (бізнесменів) своїх корисливих інтересів іншим людям

9.40) Який з елементів ви можете віднести до прагматичної концепції бізнесу?

а) бізнес – це розвивається явище, його напрямки, види, технології та інструменти постійно вдосконалюються відповідно до змін, що відбуваються в суспільстві

б) бізнес – це гранично суперечливе явище, здатне породити і породжує різноманітні конфлікти в суспільстві

в) бізнес – це небажаний компонент життя людей в цілому, потенційний розсадник криміногенних процесів

г) бізнес націлений на нав'язування частиною людей (бізнесменів) своїх корисливих інтересів іншим людям

9.41) «Подання про бізнес як про обов'язковий компонент діяльності людей незалежно від предмета даної діяльності.» – Це теоретичну підставу, на якому базується:

а) критична концепція

б) капіталістична концепція

в) прагматична концепція

г) позитивна концепція

9.42) У чому полягає поведінкове тлумачення бізнесу?

а) необхідність постійного подолання людьми природної обмеженості матеріальних і нематеріальних благ

б) суть полягає в тому, що бізнес розуміється та оцінюється як суспільно-корисна діяльність людей

в) цей термін залучається для опису відносин, що виникають між людьми які «займаються бізнесом»

г) за допомогою цього терміна визначається сукупність дій людей

9.43) . Що таке раціональний бізнес?

а) це бізнес, в основі якого лежить ясна система понять

б) це бізнес, в основі якого лежать формальні правила та процедури, що застосовуються в стандартних ситуаціях

в) це бізнес, в основі якого лежить взаємодія підприємців між собою

г) це бізнес, в основі якого лежить розроблена стратегія.

9.44) Який вид бізнесу отримав назву інтуїтивного бізнесу?

а) бізнес, який орієнтований переважно на екстенсивний розвиток

б) бізнес, що є небажаним компонентом в житті людей

в) бізнес, який спрямований на розробки в суспільстві
г) підприємництво, в основі якого лежить особистий досвід та інтуїція бізнесмена

9.45) Які ознаки інтуїтивного бізнесу?

а) переважно екстенсивний характер розвитку
б) симетричні і стійкі взаємини між партнерами всередині і поза бізнесом, засновані на оплатній основі
в) нестійка внутрішнє і зовнішнє середовище підприємництва
г) в основі прийняття рішень лежать стандартні і в основному формальні правила та процедури

9.46) Які ознаки раціонального бізнесу?

а) переважно інтенсивний характер розвитку
б) в основі прийняття рішень активний пошук і створення нових правил і процедур ведення бізнесу
в) асиметричні і нестійкі взаємини між партнерами по бізнесу всередині і поза бізнесом, засновані на особистих зв'язках
г) стійка зовнішня і внутрішня середовище підприємництва

9.47) Який принцип створює замкнутий простір, певну сферу, в рамках якої не можлива людська діяльність по задоволенню потреб кожного конкретного індивідуума і потреб всього суспільства в цілому?

а) принцип дисипативної
б) принцип системної самоорганізації
в) принцип обмеженості
г) принцип синтезу

9.48) Розділяючи з іншими суб'єктами бізнесу обмежені блага, кожен учасник ділових відносин виявляється втягнутий в цей принцип, після чого він стає учасником конкурентної боротьби.

а) принцип спільності
б) принцип невизначеності
в) принцип суперництва
г) принцип компромісу

9.49) Який з принципів розвивають суб'єкти бізнесу, які прагнуть подолати обмеженість благ за допомогою обміну результатами діяльності?

а) принцип свободи вибору
б) принцип суперництва
в) принцип суб'єктивізму
г) принцип спільності

9.50) Який з принципів розвивається, коли задовольняє свої потреби в обмежених благах шляхом обміну результатами діяльності, суб'єкти бізнесу стикаються з необхідністю враховувати інтереси інших суб'єктів бізнесу?

- а) принцип прагнення до визначеності
- б) принцип компромісу
- в) принцип суб'єктивізму
- г) принцип цінності

9.51) Який принцип зобов'язує суб'єкта бізнесу виконувати умови після вибору угоди?

- а) принцип вартості
- б) принцип синтезу
- в) принцип раціональності
- г) принцип відповідальності

9.52) Ділові стосунки суб'єктів бізнесу об'єднують приватні та громадські інтереси, тим часом, кожен з них відстоює свої егоїстичні інтереси, і для цього змушений задовольняти інтереси суспільства. Який це принцип?

- а) принцип синтезу
- б) принцип відповідальності
- в) принцип взаємодії із середовищем
- г) принцип ризику

9.53) За яким принципом розвиток ділових відносин проявляється в поступовому освоєнні суб'єктами бізнесу елементів природи?

- а) принцип синтезу
- б) принцип концентрації ресурсів
- в) принцип узвишшя потреб
- г) принцип спільності

9.54) Який принцип характеризує прагнення кожного з суб'єктів бізнесу діяти раціонально, відповідально і творчо, а так само є зворотною стороною дисипативної?

- а) принцип концентрації ресурсів
- б) принцип відповідальності
- в) принцип ризику
- г) принцип креативності або інновацій

9.55) Розвиток ділових відносин супроводжується подальшим поглибленням розподілу праці між суб'єктами бізнесу діяльності. Який це принцип ?

- а) принцип диференціації
- б) принцип дисипативної
- в) принцип системної інтеграції
- г) принцип аналізу

9.56) Які три основні моделі корпоративного управління, на даний момент, виділяють дослідники?

- а) англо-американська, західноєвропейська, японська

- б) українська, китайська, італійська
- в) іспанська, японська, австрійська
- г) англо-американська, іспанська, російська

9.57) В якій моделі корпоративного управління функції контролю розділені дворівневою системою управління?

- а) німецької
- б) англо-американської
- в) японської
- г) італійської

9.58) У чому економічна перевага німецької моделі корпоративного управління?

- а) відносно низька гнучкість
- б) акціонери націлені на реалізацію довгострокової стратегії, домагаються високої стійкості корпорації і стабільності ділових зв'язків
- в) зайва острах ризику
- г) неможливість прийняття швидкого рішення про скорочення штату

9.59) У чому негативна сторона німецької моделі корпоративного управління?

- а) зайва острах ризику
- б) акціонери націлені на реалізацію довгострокової стратегії, домагаються високої стійкості корпорації і стабільності ділових зв'язків
- в) відносно низька гнучкість, неможливість швидкого прийняття рішення про скорочення штату
- г) неможливість у разі потреби прийняти швидке рішення про ліквідацію або продаж неефективного напрямки бізнесу

9.60) Хто є ключовими учасниками німецької моделі корпоративного управління?

- а) банки
- б) директор
- в) корпоративні акціонери
- г) робочі

9.61) За способом ведення бізнес ділиться:

- а) інтуїтивний бізнес
- б) ірраціональний бізнес
- в) процедурний бізнес
- г) креативний бізнес
- д) логічний бізнес

9.62) На який вид бізнесу указують наступні ознаки: інтенсивний характер розвитку, стійке зовнішнє і внутрішнє середовище

підприємництва, симетричні і стійкі взаємини між партнерами усередині і поза бізнесом

- а) інтуїтивний бізнес
- б) ірраціональний бізнес
- в) процедурний бізнес
- г) креативний бізнес
- д) логічний бізнес

9.63) На який вид бізнесу указують наступні ознаки: екстенсивний характер розвитку, нестійке зовнішнє і внутрішнє середовище підприємництва, асиметричні і нестійкі взаємини між партнерами усередині і поза бізнесом

- а) інтуїтивний бізнес
- б) ірраціональний бізнес
- в) процедурний бізнес
- г) креативний бізнес
- д) логічний бізнес

9.64) Основна мета бізнесу

- а) задоволення благ споживача
- б) максимізація чисельності найманого персоналу
- в) максимізація прибутку
- г) великі об'єми продажів

9.65) Обґрунтований ризик – це .

- а) ризик з не грошовими втратами, наприклад втратою здоров'я
- б) ризик, одним з наслідків якого може бути вигода
- в) ризик, який піддається кількісній оцінці
- г) величина, визначувана як очікувана мінливість доходів

9.66) Економічна самостійність має на увазі

- а) свободу у виборі діяльності
- б) постійне джерело фінансування
- в) необхідність постійних постачальників товарів і послуг
- г) самостійне призначення вартості товарів і тарифів на послуги

9.67) Підприємець – це.

- а) людина, чиєю основною діяльністю стала організація бізнесу, пошук методів ефективнішого використання ресурсів
- б) людина, яка вклала матеріальні засоби в підприємство
- в) людина, яка шукає нові ідеї для розвитку бізнесу
- г) людина, яка управляє справами підприємства (фірми)

9.68) Основні цілі підприємця

- а) розвиток власної справи
- б) задоволення потреб споживача
- в) отримання прибутку

г) збільшення об'єму продажів будь-якими методами

9.69) Які типи підприємців ви знаєте

- а) одноосібний підприємець
- б) підприємець – професіонал
- в) підприємець – менеджер

9.70) На який вид підприємця указують наступні ознаки: відсутність розподілу праці і низька спеціалізація управління, володіння повнотою влади, ефективність дії в нестандартних ситуаціях

- а) одноосібний підприємець
- б) підприємець – управлінець
- в) підприємець – професіонал
- г) підприємець – менеджер

9.71) Для якого періоду ведення бізнесу характерний одноосібний тип підприємця

- а) інтуїтивного бізнесу
- б) ірраціонального бізнес
- в) процедурного бізнес
- г) креативного бізнес
- д) логічного бізнес

9.72) Для якого періоду ведення бізнесу характерний підприємець – менеджер

- а) інтуїтивного бізнесу
- б) ірраціонального бізнес
- в) процедурного бізнес
- г) креативного бізнес
- д) логічного бізнес

9.73) Функціональна парадигма – це .

- а) основна функція бізнесу
- б) функція бізнесу, що забезпечує підприємцям якісь переваги
- в) рівність функцій і властивих їм комплексу рутинів, що забезпечує успіх бізнесу
- г) переважання тієї або іншої функції і властивого нею комплексу рутинів, що забезпечує успіх бізнесу

9.74) Для якого типу бізнесу можна застосовувати поняття «Функціональна парадигма»

- а) інтуїтивного бізнесу
- б) ірраціонального бізнес
- в) процедурного бізнес
- г) креативного бізнес
- д) логічного бізнес

9.75) Риси сучасного підприємця

- а) новаторство
- б) здібність до обґрунтованого ризику
- в) інформованість, утворена
- г) здатність систематично спостерігати і планувати
- д) цілеспрямованість
- е) здатність працювати в колективі
- ж) всі відповіді вірні

9.76) Підприємницьке середовище – це.

- а) сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на функціонування фірми і рішень, які не вимагають ухвалення або направлених на їх усунення
- б) сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на функціонування фірми і рішень, які вимагають ухвалення або направлених на їх усунення
- в) внутрішня атмосфера на фірмі
- г) створення сприятливої обстановки для ефективнішої роботи фірми

9.77) Відображає рівень науково-технічного розвитку, який впливає на підприємництво (інформаційний простір, обробка даних і так далі)

- а) соціально – культурне середовище
- б) технологічне середовище
- в) фізичне середовище
- г) правове середовище

9.78) Кількість і різноманітність чинників, на які вимушена реагувати організація, у край велика – це.

- а) складність зовнішнього середовища
- б) рухливість зовнішнього середовища
- в) взаємозв'язана чинників навколишнього середовища
- г) турбулентність зовнішнього середовища
- д) некерованість зовнішнього середовища

9.79) Всі об'єкти і процеси зовнішнього середовища знаходяться в постійному русі – вони безперервно (хоча і з різною швидкістю) зазнають зміни – це.

- а) складність зовнішнього середовища
- б) рухливість зовнішнього середовища
- в) взаємозв'язана чинників навколишнього середовища
- г) турбулентність зовнішнього середовища
- д) некерованість зовнішнього середовища

9.80) Зміна одного чинника приводить (у тому або іншому ступені) до зміни множини інших – це.

- а) складність зовнішнього середовища

- б) рухливість зовнішнього середовища
- в) взаємозв'язана чинників навколишнього середовища
- г) турбулентність зовнішнього середовища
- д) некерованість зовнішнього середовища

9.81) Зміни в зовнішньому середовищі відбуваються з високим ступенем невизначеності і непередбачуваності – це.

- а) складність зовнішнього середовища
- б) рухливість зовнішнього середовища
- в) взаємозв'язана чинників навколишнього середовища
- г) турбулентність зовнішнього середовища
- д) некерованість зовнішнього середовища

9.82) Формула успіху західних підприємців:

- а) досягнення успіху – це отримання прибули за всяку ціну;
- б) досягнення успіху = професіоналізм + порядність;
- в) досягти успіху – зайняти монопольне місце на ринку вироблюваного товару або послуги.

9.83) Основний постулат етики кожної компанії, що поважає себе:

- а) прибуток над усе, але честь вище прибули;
- б) отримання прибули за всяку ціну;
- в) інтереси своєї компанії над усе.

9.84) Японська модель менеджменту ґрунтується на філософії:

- а) «рука руку миє»;
- б) «нічого не знаю – моя хатина з краю»;
- в) «від кожного – по можливості, кожному – по потребі»;
- г) «ми всі одна сім'я».

9.85) Основні риси японських промислових організацій:

- а) постійне оновлення кадрів;
- б) відсутність профспілок;
- в) довічна зайнятість;
- г) вплив стажу на оклади і зарплату;
- д) організація профспілок;
- е) зарплата не залежить від стажу роботи.

9.86) Структура управління корпорацією (акціонерним суспільством) в конкретній країні визначається наступними чинниками:

а) законодавством і різними нормативними актами, регулюючими має рацію і обов'язки всіх сторін, що беруть участь; структурою управління, що фактично склалася, в даній країні; статутом кожного акціонерного суспільства.

б) статутом кожного акціонерного суспільства;

в) законодавством і різними нормативними актами, регулюючими має рацію і обов'язки всіх сторін, що беруть участь;

г) усі відповіді невірні.

9.87) Який з рівнів відповідальності ділової організації відноситься до базової обов'язкової відповідальності, яку організація і її керівництво несуть перед власником (або власниками) і полягає в тому, щоб приносити прибуток, тобто виконувати своє основне призначення як інструменту бізнесу :

- а) рівень економічної відповідальності;
- б) рівень правової відповідальності;
- в) рівень етичної відповідальності;
- г) рівень соціальної відповідальності.

9.88) Який з рівнів відповідальності ділової організації визначає, що послідовність закону є обов'язком будь-якої організації, порушення якої спричиняє за собою серйозні санкції з боку держави і його силових структур:

- а) рівень економічної відповідальності;
- б) рівень правової відповідальності;
- в) рівень етичної відповідальності;
- г) рівень соціальної відповідальності.

9.89) Принцип, якого з рівнів відповідальності ділової організації полягає в послідовності моральним принципам суспільства і самої компанії. Відповідальність цього рівня – можлива, оскільки вона не підлягає жорсткому формальному регулюванню:

- а) рівень економічної відповідальності;
- б) рівень правової відповідальності;
- в) рівень етичної відповідальності;
- г) рівень соціальної відповідальності.

9.90) Принцип, якого з рівнів відповідальності ділової організації полягає в сприянні поліпшенню добробуту і підвищенню якості життя суспільства. Знаходиться на самій вершині піраміди відповідальності і не регулюється жодними формальними або неформальними стосунками:

- а) рівень економічної відповідальності;
- б) рівень правової відповідальності;
- в) рівень етичної відповідальності;
- г) рівень соціальної відповідальності.

ПЕРЕЛІК ЗАДАЧ

Задача 1 по темі «Вартісні характеристики продукції»

Задача 1.1 На підставі даних обчислити товарну продукцію, валову продукцію, реалізовану продукцію:

Обсяг виробництва, шт.	5 000
Ціна виробу, грн.	1 200
Обсяг незавершеного виробництва, грн.:	
на початок року	50 000
на кінець року	37 000
Собівартість одного виробу, грн.	1 000
Тривалість виробничого циклу, дні	12
Приріст залишків готової продукції на складах, шт.	60
Коефіцієнт наростаючих витрат	0,62
Кількість робочих днів у році	230

Задача 1.2 Річний випуск продукції в натуральних одиницях виробів: А – 550шт., Б – 730шт., В – 660шт., Г – 400шт.; ціна за виріб А – 100 грн., Б – 1 800 грн., В – 1 200 грн., Г – 900 грн.; вартість залишків готової продукції на складі на початок планового року – 2 530 тис. грн.; вартість залишків готової продукції на складі на кінець планового року – 1 700 тис. грн.; залишки незавершеного виробництва склали 4 880 тис. грн.

На підставі даних визначте обсяг товарної, реалізованої і валової продукції, у вартісному виразі

Задача 1.3 Підприємство випустило готової продукції на суму 325,6 млн. грн. Роботи промислового характеру, виконані на сторону – 41,15 млн. грн. Вартість напівфабрикатів – 23,7 млн. грн., з них 80% спожито у власному виробництві. Розмір зміни незавершеного виробництва 5 млн. грн. Вартість матеріальних витрат складає 40% від товарної продукції.

На підставі даних визначте розмір товарної, валової та чистої продукції.

Задача 1.4 На підставі даних обчислити обсяг валової і товарної продукції підприємства:

Випуск виробів, тис. шт.	
А	250
Б	150
В	130
Ціна виробу, грн.	
А	35
Б	25
В	15
Послуги і роботи промислового характеру	

іншим підприємствам, тис. грн.	180
Капітальний ремонт власного обладнання, тис. грн.	250
Залишки незавершеного виробництва, тис. грн.	350

Задача 1.5 Основна продукція запланована в обсязі 520 тис.грн., послуги промислового характеру на сторону – 48 тис. грн. Вартість напівфабрикатів складе в планованому періоді 50 тис. грн., з них 50% для власного виробництва. Зміна НЗВ складе 38 тис. грн. Залишки готової продукції на складі на початок періоду – 80 тис. грн., на кінець періоду – 30 тис. грн. Вартість матеріальних витрат складає 55% товарної продукції.

На підставі даних визначте розмір товарної, реалізованої, валової та чистої продукції підприємства

Задача 1.6 За планом підприємство повинно виготовити готової продукції на суму 51 820 тис.грн., запчастин для реалізації – на суму 880 тис. грн., товарів народного споживання для реалізації – на суму 4 420 тис. грн., напівфабрикатів – на суму 11 260 тис. грн., у тому числі напівфабрикати, які належать до реалізації, складуть 5 400 тис. грн., а решта буде витрачена у своєму виробництві. На підставі даних визначте обсяг валової та реалізованої продукції.

Задача 1.7 Основна продукція запланована в обсязі 840 млн.грн., підприємство планує виконати роботи промислового характеру на замовлення на суму 320 млн. грн. Незавершене виробництво на початок періоду складе 445 млн. грн., а на кінець періоду – 566 млн. грн. Залишки нереалізованих виробів на складі на початок періоду, що планується, складуть 260 млн. грн., а на кінець періоду – 220 млн. грн.

На підставі даних визначте обсяг товарної, валової та реалізованої продукції

Задача 1.8 По заводу на квартал планується :

Цехи	Випуск продукції, всього	У тому числі	
		реалізується на сторону	передається в інші цехи
Ливарний	120	40	80
Ковальський	160	–	160
Механічний	320	110	210
Складальний	460	460	–

Напівфабрикати складуть 670 млн. грн., у тому числі напівфабрикати, призначені для свого капітального будівництва, складуть 460 млн. грн., а решта для реалізації за замовленням – 210 млн. грн. На підставі даних визначте товарну та валову продукцію.

Задача 1.9 Основними цехами меблевого комбінату вироблено готової продукції за звітний місяць на суму 3 660 тис. грн., виконано робіт промислового характеру на замовлення зі сторони на суму 460 тис. грн. і

непромислових господарств на замовлення на суму 292 тис. грн. Електростанція комбінату виробила електроенергії на 39 тис. грн., із яких було вжито на промислово-виробничі потреби підприємства 24 тис. грн., а решта випущена на потреби робочого селища. Ремонтно-механічним цехом виконано робіт на замовлення інших підприємств на суму 82 тис. грн. Залишок незавершеного виробництва на початок місяця склав 37 тис. грн., на кінець – 41 тис. грн.

На підставі даних визначте товарну та валову продукцію.

Задача 1.10 На підставі даних обчислити очікуваний обсяг валової, товарної, чистої та реалізованої продукції:

Річний обсяг випуску продукції, шт.	700
Матеріальні та прирівняні до них витрати, тис. грн.	6 600
Вартість сировини і матеріалів замовника, тис. грн.	200
Обсяг напівфабрикатів для власного виробництва, тис. грн.	1 500
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис. грн.	800
Відпускна ціна одиниці виробу, тис. грн.	12
Обсяг нереалізованої продукції на складі:	
на початок року, тис. грн.	400
на кінець року, тис. грн.	800

Задача 1.11 Визначте прогнозований обсяг валової, товарної, чистої і реалізованої продукції на основі показників, що приведено нижче.

Річний обсяг випуску продукції, шт..	
Виріб А	550
Виріб Б	700
Виріб В	600
Виріб Г	900
Відпускна ціна одиниці виробу, грн..	
Виріб А	10 000
Виріб Б	12 000
Виріб В	8 000
Виріб Г	16 000
Обсяг напівфабрикатів для реалізації, тис.грн.	2 200
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис.грн.	3 000
Матеріальні та прирівняні до них витрати, тис.грн.	17 200
Вартість сировини і матеріалів замовника, тис.грн.	240
Обсяг незавершеного виробництва:	
на початок року, тис.грн.	1 200
на кінець року, тис.грн.	1 400
Залишки нереалізованої продукції на складі:	
на початок року, тис.грн.	800
на кінець року, тис.грн.	560

Задача 1.12 Визначте прогнозований обсяг валової, товарної, чистої і реалізованої продукції на основі показників, що приведено нижче.

Річний обсяг випуску продукції, шт.	
Виріб А	600
Виріб Б	750
Виріб В	500
Виріб Г	1 000
Відпускна ціна одиниці виробу, грн	
Виріб А	12 000
Виріб Б	12 500
Виріб В	10 500
Виріб Г	13 500
Обсяг напівфабрикатів для реалізації, тис.грн.	2 500
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис.грн.	2 800
Матеріальні та прирівняні до них витрати, тис.грн.	19 180
Вартість сировини і матеріалів замовника, тис.грн.	350
Обсяг незавершеного виробництва:	
на початок року, тис.грн.	1 800
на кінець року, тис.грн.	2 000
Залишки нереалізованої продукції на складі:	
на початок року, тис.грн.	500
на кінець року, тис.грн.	720

Задача 1.13 Розрахуйте обсяг валової та реалізованої продукції підприємства “Металіст” на основі наступних даних.

	Виріб А	Виріб Б
Річний обсяг випуску продукції, шт.	1 000	3 000
Відпускна ціна одиниці виробу, грн.	50	60
Комплектуючі вироби, в тому числі, грн..		25 000
Комплектуючі вироби для сторонніх замовників, грн.	15 000	
Залишки нереалізованої продукції на складі:		
на початок року, грн..	2 000	2 000
на кінець року, грн..	500	500

Задача 1.14 Визначте розмір товарної, валової, чистої та реалізованої продукції підприємства “Ракурс” на основі наступних даних.

Основна продукція, тис. грн.	52 000
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис. грн.	4 800
Комплектуючі вироби, в тому числі, тис. грн.	5 400
Комплектуючі вироби для власних потреб, %	50
Обсяг НЗВ на кінець року, тис. грн.	3 900
Залишки нереалізованої продукції на складі, тис. грн.	
на початок року	8 200
на кінець року	3 700
Вартість матеріальних витрат і сума амортизації, %	55

Задача 1.15 Розрахуйте обсяг валової та реалізованої продукції підприємства “Плюс” на основі наступних даних.

	Виріб А	Виріб Б
Річний обсяг випуску продукції, шт.	200	300
Відпускна ціна одиниці виробу, грн.	18 000	25 800
Виробничі послуги іншим юридичним особам, грн.	375000	
Обсяг незавершеного виробництва, грн.		
на початок року	250 000	
на кінець року	142 000	
Тара, грн.	120 000	
в тому числі, тара на продаж, грн.	80 000	

Задача 1.16 Підприємство випустило основної продукції на суму 687,3 млн. грн. Роботи промислового характеру, виконані на сторону – 12,55 млн. грн. Вартість напівфабрикатів – 30,8 млн. грн., з них 40% спожито у власному виробництві. Зміна незавершеного виробництва складе 9 млн. грн. Вартість матеріальних витрат складає 60% від товарної продукції.

Визначте розмір товарної, валової та чистої продукції.

Задача 1.17 За планом підприємство повинно виготовити готової продукції на суму 350 000 тис. грн., запчастин для реалізації – на суму 870 тис. грн., товарів народного споживання для реалізації – на суму 3 200 тис. грн., напівфабрикатів – на суму 10 500 тис. грн., у тому числі напівфабрикати, які належать до реалізації, складуть 6 300 тис. грн., а решта буде витрачена у своєму виробництві. На підставі даних визначити обсяг товарної та валової продукції

Задача 1.18 За планом підприємство повинно виготовити готової продукції на суму 350 000 тис. грн.. Підприємство планує виконати роботи промислового характеру на замовлення непромислового господарства на суму 850 тис. грн. Незавершене виробництво на початок періоду складе 650 тис. грн., а на кінець періоду – 900 тис. грн. Залишки готових виробів на складі на початок періоду, що планується, складуть 160 тис. грн., а на кінець періоду – 220 тис. грн. Визначити товарну, валову та реалізовану продукцію.

Задача 1.19 Основними цехами меблевого комбінату вироблено готової продукції за звітний місяць на суму 5 400 тис. грн., виконано робіт промислового характеру на замовлення зі сторони на суму 380 тис. грн. і непромислових господарств свого підприємства на суму 156 тис. грн. Електростанція комбінату виробила електроенергії на 58 тис. грн., із яких було вжито на промислово-виробничі потреби підприємства 16 тис. грн., а решта випущена на потреби робочого селища. Ремонтно-механічним цехом виконано робіт на замовлення інших підприємств на суму 56 тис. грн. Залишок незавершеного виробництва на початок місяця склав 53 тис. грн.,

на кінець – 27 тис. грн. Визначте товарну та валову реалізовану продукцію.

Задача 1.20 На підставі даних обчислити очікуваний обсяг валової, товарної, чистої та реалізованої продукції:

Річний обсяг випуску продукції, шт.	1 260
Матеріальні та прирівняні до них витрати, тис. грн.	5 600
Вартість сировини і матеріалів замовника, тис. грн.	150
Обсяг напівфабрикатів для власного виробництва, тис. грн.	2 700
Виробничі послуги іншим юридичним особам, тис. грн.	990
Відпускна ціна одиниці виробу, грн.	100
Обсяг нереалізованої продукції на складі, тис.грн.	
на початок року	570
на кінець року	900

Задача 1.21 Визначте валову продукцію заводу за рік, якщо відомо, що завод:

реалізував на сторону 5 000 шт. виробів за ціною 200 грн. за 1 шт.;
продав пари і газу на 100 тис. грн.;
надав послуги з ремонту устаткування своєму підсобному сільському господарству – 50 000грн.;
мав незавершене виробництво на початок планованого року – 2 млн. грн., а на кінець року – 1,5млн. грн.;
надав послуг з науково-дослідних робіт на 0,5 млн. грн.;
здав металобрухту на 20 тис. грн.;
продав брак на 5 тис. грн.

Задача 1.22 В звітному році обсяг реалізованої продукції складав 600 тис. грн. У плановому році підприємство передбачає надання послуг на суму 740 тис. грн. Частина їх на суму 30 тис. грн. витратилася на внутрішні потреби. Незавершене виробництво за плановий рік зменшиться на 5 тис. грн. Додатково до програми випуску готових виробів підприємством будуть надані послуги промислового характеру заводам галузі на 45 тис. грн. і виготовлено напівфабрикатів для реалізації на сторону на 12 тис. грн.

На підставі даних визначити величину валової продукції.

Задача 1.23 У плановому році підприємство повинно виготовити основної продукції для реалізації на суму 140 тис грн. Крім цього, заплановано надати послуги промислового характеру на суму 36 тис грн, а також виготовити напівфабрикатів на суму 260 тис. грн, з яких буде використано у власному виробництві 90%.

Незавершене виробництво на кінець року збільшилось в порівнянні з початком року на 26 тис грн. На початок року залишки готової продукції на складі складали 50 тис грн, на кінець року – 46 тис грн.

На підставі даних необхідно визначити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції.

Задача 1.24 За планом підприємства на рік основна продукція для реалізації складає суму 3 600 тис грн. Крім того, заплановано надати послуги промислового характеру на сторону на суму 66 тис грн. Напівфабрикатів виготовлено на суму 530 тис грн, з них використовується у власному виробництві – 47 %. Залишки готової продукції на складі і товари відвантажені, але ще не оплачені покупцем, на початок року склали суму 340 тис грн, на кінець року – 320 тис грн. Незавершене виробництво на кінець року збільшиться в порівнянні з початком року на 56 тис грн.

На підставі даних визначте обсяг товарної, валової та реалізованої продукції.

Задача 1.25 Завод виробляє готових виробів і напівфабрикатів:

- по ливарному цеху на суму 1 070 тис грн, з них – на 840 тис грн. призначається для власного споживання і на 230 тис грн – відпуск на сторону;

- по ковальському цеху на суму 280 тис грн, з них на 110 тис грн. Заплановано реалізувати на сторону, а решту – передати складальному цеху;

- по інструментальному цеху на суму 45 тис грн, при цьому вся продукція призначається для внутрішньозаводського використання;

- по складальному цеху на суму 3 100 тис грн;

- по навчальних майстернях на суму 950 тис грн.

Продукція складального цеху і навчальних майстерень повністю реалізується на сторону. Крім цього, планується виготовити обладнання на 64 тис грн для власного капітального будівництва, а також надати послуги промислового характеру на сторону на суму 20 тис грн. Залишки незавершеного виробництва на початок року становили 180 тис грн, на кінець року – 110 тис грн.

На підставі даних необхідно визначити обсяг товарної, валової та реалізованої продукції.

Задача 2 по темі «Основні виробничі засоби»

ВИДИ ВАРТІСНОЇ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПОКАЗНИКИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ТЕХНІЧНИЙ СТАН ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Задача 2.1 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять два заводи, загальна вартість їх на початок року – 220 млн. грн., у т.ч. по 1-му заводу – 80 млн. грн.; по 2-му – 140 млн. грн. Передбачається введення нових засобів на загальну суму 40 млн. грн., у т.ч. по 1-му заводу – 10 млн. грн., по 2-му заводу – 30 млн. грн. Передбачається вибуття на загальну суму 14 млн. грн., у т.ч. по 1-му заводу – 4 млн. грн., по 2-му заводу – 10 млн. грн. Введення і вибуття

здійснюється поступово.

Введення. По 1–му заводу – у березні 40%, а у липні 60% від вартості засобів, що вводяться; по 2–му заводу – у квітні 20% від вартості засобів, що вводяться, у вересні 80% від вартості засобів, що вводяться.

Вибуття. По 1–му заводу – у березні –20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 40% від вартості засобів, що виводяться, в серпні також 40%; по 2–му заводу в березні 20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 40% від вартості засобів, що виводяться, в жовтні також 40%.

Задача 2.2 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять два заводи, загальна вартість їх на початок року – 210 млн. грн., у т.ч. по 1–му заводу – 60 млн. грн.; по 2–му – 150 млн. грн. Передбачається введення нових засобів на загальну суму 42 млн. грн., у т.ч. по першому заводу – 19 млн. грн., по 2–му заводу – 23 млн. грн. Передбачається вибуття на загальну суму 12 млн. грн., у т.ч. по 1–му заводу – 6 млн. грн., по 2–му заводу – 6 млн. грн. Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення. По 1–му заводу – у березні 40%, а у липні 60% від вартості засобів, що вводяться; по 2–му заводу – у квітні 20% від вартості засобів, що вводяться, у вересні 80% від вартості засобів, що вводяться.

Вибуття. По 1–му заводу – у березні –20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 40% від вартості засобів, що виводяться, в серпні також 40%; по 2–му заводу в березні 20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 40% від вартості засобів, що виводяться, в жовтні також 40%.

Задача 2.3 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять два заводи, загальна вартість їх на початок року – 320 млн. грн., у т.ч. по 1–му заводу – 180 млн. грн.; по 2–му – 140 млн. грн. Передбачається введення нових засобів на загальну суму 40 млн. грн., у т.ч. по першому заводу – 10 млн. грн., по 2–му заводу – 30 млн. грн. Передбачається вибуття на загальну суму 14 млн. грн., у т.ч. по 1–му заводу – 4 млн. грн., по 2–му заводу – 10 млн. грн. Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення. По 1–му заводу – у березні 40%, а у липні 60% від вартості засобів, що вводяться; по 2–му заводу – у квітні 20% від вартості засобів, що вводяться, у вересні 80% від вартості засобів, що вводяться.

Вибуття. По 1–му заводу – у березні –20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 40% від вартості засобів, що виводяться, в серпні також 40%; по 2–му заводу в березні 20% від вартості засобів, що виводяться, у червні 30% від вартості засобів, що виводяться, в жовтні також 50%.

Задача 2.4 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять 2 заводи. Загальна вартість їх основних

засобів на початок року 200 млн. грн., у тому числі по 1-му заводу – 120 млн. грн.; по 2-му заводу – 80 млн. грн.

Передбачається введення нових засобів на загальну суму 25 млн. грн. у т.ч. по 1-му заводу – на 10 млн. грн., по 2-му заводу – на 15 млн. грн. Передбачається виведення основних засобів на загальну суму 10 млн. грн., у т.ч. по першому заводу – 4 млн. грн., по другому заводу – 6 млн. грн.

Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення: по 1-му заводу: у травні 60% від вартості основних засобів, що вводяться, у листопаді 40% від вартості, що вводяться; по 2-му заводу: у березні 30% від вартості основних засобів, що вводяться, у серпні 70% від вартості основних засобів.

Вибуття: по 1-му заводу: у червні 10% від вартості виведених основних засобів, у жовтні 25% від вартості виведених основних засобів, а у грудні 65%; по 2-му заводу: у липні 15% від вартості виведених основних засобів, у грудні 85% від вартості виведених основних засобів.

Задача 2.5 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять 2 заводи. Загальна вартість їх основних засобів на початок року 255 млн. грн., у тому числі по 1-му заводу – 155 млн. грн.; по 2-му заводу – 100 млн. грн.

Передбачається введення нових засобів на загальну суму 87 млн. грн. у т.ч. по 1-му заводу – на 17 млн. грн., по 2-му заводу – на 70 млн. грн. Передбачається виведення основних засобів на загальну суму 60 млн. грн., у т.ч. по першому заводу – 40 млн. грн., по другому заводу – 20 млн. грн.

Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення: по 1-му заводу: у травні 65% від вартості основних засобів, що вводяться, у листопаді 35% від вартості, що вводяться; по 2-му заводу: у березні 20% від вартості основних засобів, що вводяться, у серпні 80% від вартості основних засобів.

Вибуття: по 1-му заводу: у червні 15% від вартості виведених основних засобів, у жовтні 25% від вартості виведених основних засобів, а у грудні 60%; по 2-му заводу: у липні 55% від вартості виведених основних засобів, у грудні 45% від вартості виведених основних засобів.

Задача 2.6 Визначте середньорічну вартість основних засобів.

До складу об'єднання входять 2 заводи. Загальна вартість їх основних засобів на початок року 177 млн. грн., у тому числі по 1-му заводу – 127 млн. грн.; по 2-му заводу – 50 млн. грн.

Передбачається введення нових засобів на загальну суму 31 млн. грн. у т.ч. по 1-му заводу – на 11 млн. грн., по 2-му заводу – на 20 млн. грн. Передбачається виведення основних засобів на загальну суму 50 млн. грн., у т.ч. по 1-му заводу – 34 млн. грн., по 2-му заводу – 16 млн. грн.

Введення і вибуття здійснюється поступово.

Введення: по 1-му заводу: у травні 25% від вартості основних засобів, що вводяться, у листопаді 75% від вартості, що вводяться; по 2-му заводу: у березні 41% від вартості основних засобів, що вводяться, у серпні

59% від вартості основних засобів .

Вибуття: по 1–у заводу: у червні 15% від вартості виведених основних засобів, у жовтні 55% від вартості виведених основних засобів, а у грудні 30%; по 2–му заводу: у липні 10% від вартості виведених основних засобів, у грудні 90% від вартості виведених основних засобів.

Задача 2.7 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 62,4 млн. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у лютому 4 млн. грн., у березні 22 млн. грн.. Вартість основних засобів, намічених до вибуття з листопада місяця – 18 млн. грн.

Задача 2.8 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 60 млн. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у липні 50 млн. грн. Вартість основних засобів, намічених до вибуття з листопада місяця – 94 млн. грн.

Задача 2.9 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 88,1 млн. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у травні 4 млн. грн., у березні 36 млн. грн. Вартість основних засобів, намічених до вибуття з вересня місяця – 14 млн. грн.

Задача 2.10 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 57 млн. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у липні 537 млн. грн.. Вартість основних засобів, намічених до вибуття з листопада місяця – 978 тис. грн.

Задача 2.11 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 67,2 млн. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у лютому 14 млн. грн., у червні 27 млн. грн. Вартість основних засобів, намічених до вибуття з жовтня місяця – 8 млн. грн.

Задача 2.12 Визначити середньорічну вартість основних засобів, якщо величина основних виробничих засобів на початок року 460 тис. грн., вартість введених у травні основних засобів 15 тис. грн., а вартість виведених застарілих – у вересні 9 000 грн.

Задача 2.13 Визначити середньорічну вартість основних виробничих засобів підприємства. У склад підприємства входять 3 заводи.

Показники	Термін вводу і виведення	Вартість основних засобів, грн.
Вартість ОВЗ на початок року:		
по 1 заводу	—	28 000 000
по 2 заводу	—	1 600 000
по 3 заводу	—	1 000 000
Введено в дію ОВЗ:		
по 1 заводу	Березень	22 000
по 2 заводу	Липень	38 000
по 3 заводу	Листопад	24 000

Виведено з дії ОВЗ:		
по 1 заводу	Лютий	45 000
по 2 заводу	Червень	26 000
по 3 заводу	Грудень	12 000

Задача 2.14 Визначте середньорічну вартість основних засобів. Вартість на початок року – 2 660 тис. грн. Намічено ввести в експлуатацію нові виробничі засоби у березні 220 тис. грн., у серпні планується вибуття основних засобів на суму 160 тис. грн.

Задача 2.15 Первісна вартість основних засобів на початок періоду їх експлуатації склала 110 млн. грн., протягом року було ще введені в дію основних засобів на суму 50 млн. грн. і у вигляді повного зносу виведені з експлуатації основних засобів на суму 15 млн. грн. Визначити первісну вартість на кінець року.

Задача 2.16 Визначте первісну і залишкову вартість основних виробничих засобів, якщо ціна придбання одиниці устаткування – 5 тис. грн; транспортно-монтажні витрати – 1,0 тис. грн; норма амортизації – 40 %; період експлуатації – 3 роки.

Задача 2.17 Визначте коефіцієнти придатності та зносу основних засобів за наступними даними: первісна вартість основних виробничих засобів – 348 тис. грн; нарахована за період експлуатації сума амортизації – 48 тис. грн.

Задача 2.18 Розрахуйте середньорічну вартість основних виробничих засобів, коефіцієнти оновлення і вибуття за наступними даними: вартість основних засобів на початок року – 493,3 тис. грн.; в березні введені нові основні засоби на суму 65,1 тис. грн; а у листопаді вибули через фізичний знос основні засоби на суму 51,0 тис. грн; у грудні – на суму 34,8 тис. грн.

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ ПОКАЗНИКИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Задача 2.19 Визначити показники фондівдачі і фондомісткості. Машинобудівний завод випускає в рік виробів А у кількості 80 000 штук, В – 23 000 штук, С – 30 000 штук. Оптова ціна кожного виробу відповідно 5; 7,5; 10 тис. грн. Середньорічна вартість основних засобів заводу складає 65 млн. грн.

Задача 2.20 Первісна вартість основних засобів цеху – 200 млн. грн. Протягом року передбачається введення нового обладнання: з 1 березня на 55 млн. грн., з 1 вересня – 30 млн. грн. і виведення з експлуатації основних засобів: з 1 лютого – 10 млн. грн., з 1 жовтня – 5 млн. грн. середньо

облікова чисельність працюючих – 100 чол. Визначте середньорічну вартість основних засобів та фондоозброєність.

Задача 2.21 У звітному році машинобудівний завод випустив продукції на 380 млн. грн., при цьому фондовіддача склала 1,4 грн/грн./рік. У плановому році випуск продукції повинний зрости на 30 млн. грн., а середньорічна вартість основних засобів знизиться на 25 млн. грн. Визначити планову фондовіддачу.

Задача 2.22 Випуск продукції заводу за звітний період склав 16 800 тис. грн. У результаті поліпшення використання тих же основних засобів, випуск продукції в плановому періоді збільшиться на 8%, а фондомісткість продукції знизиться на 25%. Середньорічна вартість основних засобів у звітному періоді 5 000 тис. грн. Визначте фондомісткість, фондовіддачу й випуск продукції в звітному та плановому періоді.

Задача 2.23 У звітному році машинобудівний завод випустив продукцію на 180 тис. грн., при цьому фондовіддача склала 4 грн. У плановому році випуск продукції повинний зрости на 12 тис. грн., а середньорічна вартість основних засобів знизиться на 18 тис. грн. Визначити планову фондовіддачу.

Задача 2.24 У звітному році машинобудівний завод випустив продукцію на 470 тис. грн., при цьому фондовіддача склала 1,9 грн. У плановому році випуск продукції повинний зрости на 55 тис. грн., а середньорічна вартість основних засобів знизиться на 25 тис. грн. Визначити планову фондовіддачу.

Задача 2.25 Визначити фондовіддачу і фондомісткість на підставі таких даних:

Річний обсяг валової продукції	20 100 тис. грн.
Вартість основних засобів на початок року	6 000 тис. грн.
У жовтні вводяться основні засоби на суму	480 тис. грн.
1 серпня вводяться основні засоби на суму	520 тис. грн.
У травні вибувають основні засоби на суму	340 тис. грн.

Задача 2.26 Визначте фондоозброєності праці в звітному та плановому періоді, якщо середньорічна вартість основних виробничих засобів – 8,5 млн. грн., кількість продукції – 14,2 млн. грн., виробіток на одного робітника – 35 тис. грн. (звітний рік). У плановому році передбачено збільшити випуск продукції на 0,2 млн. грн., а виробіток продукції на одного робітника – на 3 тис. грн.

Задача 2.27 Визначте показники використання основних виробничих засобів: фондовіддачу, фондомісткість, фондоозброєність. Вихідні дані: річний випуск продукції – 8 млн. грн; середньорічна вартість основних

засобів – 400 тис. грн; середньорічна чисельність працівників – 2 тис. чоловік.

Задача 2.28 На підприємстві на початок року вартість основних виробничих засобів складала 9 500 грн. Протягом червня списано в зв'язку зі зносом основних засобів на суму 800 грн і введено в дію нових основних засобів на суму 400 грн. Річний обсяг товарної продукції склав 20 700 грн за середньорічної чисельності 23 чоловік. Визначити фондвіддачу, фондомісткість і фондоозброєність підприємства.

ПРИВАТНІ ПОКАЗНИКИ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПЕВНОЇ ЧАСТИНИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (ВИРОБНИЧОГО ОБЛАДНАННЯ)

Задача 2.29 Визначити коефіцієнт екстенсивного використання устаткування механічного цеху. У році робота велася в 2 зміни по 8 годин. На проведення ремонтів передбачалося 5 % календарного фонду часу. За різними причинами мали місце простої устаткування – 159 год. У році 366 днів, святкових і вихідних 113 дн.

Задача 2.30 Розрахувати коефіцієнт використання устаткування за продуктивністю (коефіцієнт інтенсивного використання). Середньорічна потужність підприємства 3 060 шт. виробів. Фактичний фонд часу роботи устаткування 3 480 год. Норма часу на виготовлення виробу – 1,5 години, процент виконання норм – 125%.

Задача 2.31 Визначити приватні показники ефективності використання основних засобів цеху, якщо відомо, що в цеху встановлено 100 верстатів, з них у першу зміну працювали всі, у другу – тільки 50% установлених верстатів. Дійсний річний фонд роботи одного верстата дорівнює 4 000 годин. Режим роботи цеху – 2 зміни Тривалість зміни – 8 годин. Число робочих днів у році – 260, річний обсяг випуску верстатів складає 280 тис. од., виробнича потужність цеху – 310 тис. од.

ПОДАТКОВА АМОРТИЗАЦІЯ

Задача 2.32 Визначити залишкову вартість офісного обладнання. Первісна вартість – 350 тис. грн., термін використання – 4 роки. Метод податковий.

Задача 2.33 Визначити залишкову вартість козлового крану. Первісна вартість – 112 тис. грн., термін використання – 3 роки. Метод податковий.

Задача 2.34 Визначити залишкову вартість ролика конвеєрного. Первісна вартість – 730 тис. грн., термін використання – 2 роки. Метод податковий.

Задача 2.35 Визначити залишкову вартість споруди цеха. Первісна вартість – 112 млн. грн., термін використання – 2 роки. Метод податковий.

Задача 2.36 На початок року основні засоби підприємств склали 1800 тис.грн. На протязі року планується введення основних засобів: у березні – 180 тис.грн, в червні – 100 тис.грн. Планується вибуття: в лютому – 84 тис.грн., в червні – 20 тис.грн. Визначте середньорічну вартість та залишкову вартість основних засобів на 2-ий рік експлуатації. Метод податковий, III –я група.

Задача 2.37 Визначити залишкову вартість промислової будівлі. Первісна вартість – 3500 тис. грн., термін використання – 4 роки. Метод податковий.

Задача 2.38 Визначити залишкову вартість житлового будинку. Первісна вартість – 880 тис. грн., термін використання – 2 роки. Метод податковий.

Задача 2.39 Визначити залишкову вартість оптичних приборів. Первісна вартість – 100 тис. грн., термін використання – 2 роки. Метод податковий.

Задача 2.40 Визначити залишкову вартість рації. Первісна вартість – 55 тис. грн., термін використання – 3 роки. Метод податковий.

Задача 2.41 Підприємством придбано та встановлено 5 одиниць нового обладнання загальною вартістю 25 тис. грн., терміном експлуатації 3 роки. Згідно з діючою класифікацією воно належить до 3 групи. Обчислити суму амортизаційних відрахувань по роках за умов використання податкового методу зменшення остаточної вартості.

БУГАЛТЕРСЬКА АМОРТИЗАЦІЯ (прямолінійний метод)

Задача 2.42 Підприємство придбало споруду цеху первісною вартістю 356 150 грн. Ліквідаційна вартість споруди після її експлуатування за попередніми оцінками може скласти 15 000 грн. передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років використання (методом прямолінійного списання).

Задача 2.43 Підприємство придбало споруду цеху первісною вартістю 300 000 грн. Ліквідаційна вартість споруди після її експлуатування за попередніми оцінками може скласти 10 000 грн. передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (методом прямолінійного списання).

Задача 2.44 Підприємство придбало споруду цеху первісною вартістю 648 тис. грн. Планується продати споруду через три роки за ціною не нижче ніж $\frac{1}{3}$ від первісної вартості. Розрахуйте амортизаційні

відрахування і залишкову вартість через три роки прямолінійним методом (методом прямолінійного списання).

Задача 2.45 Первісна вартість будинку – 200 млрд. грн. Нормативний термін служби – 30 років. Визначити, скільки складе залишкова вартість будинку через 5 років (методом прямолінійного списання).

Задача 2.46 Первісна вартість об'єкта основних засобів 20 000 грн. Ліквідаційна вартість 2000 грн. Період експлуатації 5 років. Визначити річну суму амортизації, накопичений знос і залишкову вартість об'єкта протягом всього терміну корисної експлуатації. (методом прямолінійного списання).

Задача 2.47 Визначте залишкову вартість прямолінійним методом нарахування амортизації основних виробничих засобів, якщо первісна вартість устаткування складає 10 тис. грн, а термін експлуатації 4 роки. Ліквідаційна вартість складає 800 грн.

Задача 2.48 Повна первісна вартість верстата – 10,2 тис. грн, строк експлуатації – 8 років. Затрати на модернізацію складають 2,3 тис. грн, витрати по демонтажу – 0,2 тис. грн, залишкова вартість верстата – 0,5 тис. грн.

Визначте річну суму амортизаційних відрахувань та залишкову вартість за умов прямолінійного методу нарахування.

БУГАЛТЕРСЬКА АМОРТИЗАЦІЯ (метод зменшення залишкової вартості)

Задача 2.49 Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 356 150 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 15 000 грн. Передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (методом зменшення залишкової вартості).

Задача 2.50 Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 330 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 10 000 грн. передбачуваний термін використання складе 4 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через чотири роки (методом зменшення залишкової вартості).

Задача 2.51 Підприємство придбало комп'ютерне обладнання первісною вартістю 6 480 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 2 160 грн. передбачуваний термін використання складе 3 роки. Розрахуйте

амортизаційні відрахування і залишкову вартість через три роки методом зменшення залишкової вартості.

Задача 2.52 Підприємство придбало механічний прес первісною вартістю 360 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 43 200 грн. передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість методом зменшення залишкової вартості.

Задача 2.53 Підприємство придбало основні засоби первісною вартістю 2 800 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 20 000 грн. передбачуваний термін використання складе 4 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість методом зменшення залишкової вартості.

Задача 2.54 Підприємство має устаткування з первісною вартістю 40 тис. грн, а тривалість його економічного життя – 10 років. Після 10 років фізичне життя устаткування може ще тривати, але його використання у господарстві вже не доцільне через його ненадійність і високі експлуатаційні витрати. Ліквідаційна вартість устаткування дорівнюватиме 1,6 тис. грн. Розрахуйте суму річних амортизаційних відрахувань методом зменшення залишкової вартості.

БУГАЛТЕРСЬКА АМОРТИЗАЦІЯ (метод прискореного зменшення залишкової вартості)

Задача 2.55 Підприємство придбало виробниче обладнання первісною вартістю 356 150 грн. Передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (методом прискореного зменшення залишкової вартості).

Задача 2.56 Підприємство придбало виробниче обладнання первісною вартістю 330 000 грн. Передбачуваний термін використання складе 4 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування залишкову вартість через чотири роки методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Задача 2.57 Підприємство придбало автомобіль ВАЗ первісною вартістю 60480 грн. Передбачуваний термін використання складе 3 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через три роки методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Задача 2.58 Підприємство закупило устаткування вартістю 40 тис. грн з нормативним строком експлуатації 5 років. Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування прискореним методом залишку, що знижується.

Задача 2.59 Мале підприємство придбало новий токарний верстат з числовим програмним управлінням вартістю 30 тис. грн, нормативний строк експлуатації верстата 5 років.

Визначити залишкову вартість верстата, якщо амортизацію нараховують методом зменшеного залишку.

БУГАЛТЕРСЬКА АМОРТИЗАЦІЯ (кумулятивний метод)

Задача 2.60 Підприємство придбало виробниче устаткування первісною вартістю 356 150 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 15 000 грн. передбачуваний термін використання складе 5 років. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через п'ять років (кумулятивним методом).

Задача 2.61 Підприємство придбало виробниче устаткування первісною вартістю 330 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 10 000 грн. передбачуваний термін використання складе 4 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування залишкову вартість через чотири роки кумулятивним методом.

Задача 2.62 Підприємство придбало офісні меблі первісною вартістю 648 000 грн. Ліквідаційна вартість споруди після її експлуатування за попередніми оцінками може скласти 2 160 грн. Передбачуваний термін використання складе 3 роки. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через три роки кумулятивним методом.

Задача 2.63 Визначте норму амортизації кумулятивним методом нарахування амортизації, якщо первісна вартість устаткування складає 10 тис. грн, а термін експлуатації – 4 роки. Ліквідаційна вартість після експлуатування за попередніми оцінками може скласти 800 грн.

Задача 2.64 Визначте суму амортизації кумулятивним методом для устаткування з первісною вартістю 40 000 грн, ліквідаційною – 16 000 грн і нормативним строком експлуатації 5 років

БУГАЛТЕРСЬКА АМОРТИЗАЦІЯ (виробничий метод)

Задача 2.65 Підприємство придбало револьверний верстат первісною вартістю 330 000 грн. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством в обсязі 1 660 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 10 000 грн. Фактичні витрати на обсяг виробництва за роками: 1-ий – 320 000, 2-ий – 400 000, 3-ій – 350 000, 4-ий – 280 000, 5-ий –

250 000 грн. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість виробничим методом.

Задача 2.66 Підприємство придбало виробниче обладнання первісною вартістю 6 480 грн. Загальний розрахунковий обсяг виробництва визначений підприємством в розмірі 72 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 2 160 грн. Фактичні витрати на обсяг виробництва за роками: 1-ий – 20 000, 2-ий – 26 000, 3-ій – 26 000 грн. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість через три роки виробничим методом.

Задача 2.67 Підприємство придбало автомобіль первісною вартістю 90 000 грн. Загальний розрахунковий обсяг пробігу визначений підприємством в розмірі 600 000 грн. Ліквідаційна вартість автомобіля після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 3 000 грн. Фактичні витрати на обсяг пробігу за роками: 1-ий – 100 000, 2-ий – 400 000, 3-ій – 100 000 грн. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість виробничим методом.

Задача 2.68 Підприємство придбало привод, що пише первісною вартістю 5 000 грн. Загальний розрахунковий обсяг витрат на сесії, визначений підприємством - 10 000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатування за попередніми оцінками може скласти 500 грн. Фактичний обсяг витрат на виробництво за роками: 1-ий – 2 000, 2-ий – 4 000, 3-ій – 1 000, 4-ий – 500, 5-ий – 500 грн. Розрахуйте амортизаційні відрахування і залишкову вартість виробничим методом.

Задача 3 по темі «ОБІГОВІ ЗАСОБИ»

Задача 3.1 Визначити коефіцієнти оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а так само розмір обігових засобів, що вивільняються.

Вихідні дані: обігові засоби підприємства в звітному році складали 27 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 105 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції – 190 тис. грн., а обігових засобів – 33 тис. грн.

Задача 3.2 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів, час одного їхнього обороту та розмір обігових засобів, що вивільняються. Вихідні дані: обігові засоби підприємства в звітному році склали 1,4 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 2,8 тис. грн. У планованому році передбачається збільшення обсягу реалізації на 15%, а обігових засобів – на 7%.

Задача 3.3 Річний план реалізації продукції встановлений заводом 85 тис. грн. Середньорічна сума обігових засобів запланована в розмірі 34 тис. грн. У результаті перекладу зборки на потокові методи тривалість

одного обороту скоротилася на 22 дня. Визначити планову та фактичну тривалість одного обороту, плановий і фактичний коефіцієнт оборотності., кількість обігових засобів, що вивільняються, у результаті прискорення їхньої обертаності.

Задача 3.4 Визначити коефіцієнти оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а так само розмір обігових засобів, що вивільняються, якщо на підприємстві наступні умови: обсяг реалізованої продукції в звітному році склав 700 тис. грн. при сумі обігових засобів 70 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції збільшиться на 20% при скороченні тривалості одного обороту на 8 днів.

Задача 3.5 Визначити коефіцієнти оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а так само розмір обігових засобів, що вивільняються.

Вихідні дані: обсяг реалізованої продукції за планом за рік – 188 тис. грн., середньорічна сума обігових засобів – 9 тис.грн., фактичний обсяг реалізованої продукції 195 тис.грн.

Задача 3.6 За звітний рік реалізовано продукції на 950 тис. грн., на наступний рік заплановане збільшення обсягу реалізації до 1500 тис. грн. Норматив обігових засобів збільшується з 150 до 200 тис. грн. Визначити коефіцієнти оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а так само розмір обігових засобів, що вивільняються.

Задача 3.7 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Величина обігових засобів у звітному році складає 35 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 400 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції – 540 тис. грн. при скороченні тривалості обороту обігових засобів на 4 дні.

Задача 3.8 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Розмір обігових засобів у звітному році складає 90 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 500 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції збільшиться на 10% при скороченні тривалості обороту обігових засобів на 8 днів.

Задача 3.9 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Середньорічна вартість обігових засобів складає 35 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції у звітному періоді – 110 тис. грн. У планованому році підприємство прискорить оборотність обігових засобів проти звітної на 9%.

Задача 3.10 Визначити коефіцієнти оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а так само розмір обігових засобів, що

вивільняються, якщо прискорити оборотність обігових засобів у плановому році в порівнянні зі звітним на 12%. Обсяг реалізації в звітному році склав 62 млн. грн., а середньорічна сума обігових засобів – 14 млн. грн.

Задача 3.11 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Середньорічна вартість обігових засобів складає 50 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції у звітному періоді – 550 тис. грн. У планованому році підприємство прискорить оборотність обігових засобів проти звітної на 12%.

Задача 3.12 За звітний рік реалізовано продукції на 200 тис. грн., у наступному році заплановане збільшення обсягу реалізації на 5% проти досягнутого. Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту в звітному та планованому періодах, а також розмір обігових засобів, що вивільняються, якщо середньорічна вартість обігових засобів 15 тис. грн.

Задача 3.13 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Розмір обігових засобів у звітному році складає 80 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 640 тис. грн. У планованому році підприємство прискорить оборотність обігових засобів проти звітної на 10%.

Задача 3.14 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів, час одного обороту в звітному та планованому році, розміри обігових засобів, що вивільняються, у планованому році в зв'язку з прискоренням їхньої оборотності. Підприємство реалізувало в звітному році товарної продукції на суму 3 млн. грн. при середніх розмірах обігових засобів 1 млн. грн. На наступний рік намічене збільшення обсягу реалізації продукції на 15% і зменшити час одного обороту на 11 днів.

Задача 3.15 Визначити коефіцієнт оборотності обігових засобів і величину одного обороту, а також розмір обігових засобів, що вивільняються. Розмір обігових засобів у звітному році складає 25 тис. грн., а обсяг реалізованої продукції – 240 тис. грн. У планованому році обсяг реалізованої продукції збільшиться на 8% при скороченні тривалості обороту обігових засобів на 5 днів.

Задача 3.16 Визначити норматив обігових засобів у виробничих запасах за одним з видів матеріалів.

Вихідні дані: програма випуску виробів за рік – 2 000 шт., норма витрати матеріалу на один виріб – 80 кг., ціна матеріалу – 2.8 грн/кг, інтервал між поставаннями – 26 днів, період страхового запасу – 5 днів.

Задача 3.17 Визначити норматив обігових засобів у незавершеному виробництві й у наявності готової продукції.

Вихідні дані: повна собівартість виробу 3 800 грн., у тому числі витрати на сировину й матеріали 60%. Тривалість виробничого циклу виготовлення виробу 28 днів. Річний випуск виробів 5 500 штук. Норма наявності готової продукції на складі 6 днів.

Задача 3.18 Визначити річну потребу в матеріалах, норматив вартості обігових засобів у виробничих запасах з кожного виду матеріалів і норматив вартості обігових засобів у виробничих запасах, необхідних заводу на рік. Програма випуску виробів за рік – 1 000 штук, норма витрати матеріалів на 1 виріб (кг): сталі – 70кг, алюмінію – 6 кг, бронзи – 10 кг. Ціна одного кг сталі – 0,9 грн., алюмінію – 4 грн., бронзи – 6 грн. Час між 2 черговими постачаннями сталі й алюмінію – 20 днів, бронзи – 30 днів. Час страхового запасу – 5 днів.

Задача 3.19 Визначити норматив обігових засобів у незавершеному виробництві й у наявності готової продукції. Вихідні дані: собівартість виробу – 520 грн., у т.ч. витрати на сировину, основні матеріали, і покупні напівфабрикати склали 75%. Тривалість виробничого циклу виготовлення виробу 24 календарних дня. Річний випуск виробів – 8,3 тис. штук. Норма наявності готової продукції на складі – 9 днів.

Задача 3.20 Визначити норматив обігових засобів за матеріалами А, Б, В, якщо норма обігових засобів з матеріалу А – 37,2 днів, Б – 8 днів, В – 53 дня, і якщо планові витрати у відповідному кварталі склали з матеріалу А – 10 тис. грн., з матеріалу Б – 2 тис. грн., з матеріалу В – 6 тис. грн.

Задача 3.21 Визначити норматив обігових засобів на виробничі запаси. План випуску заводу – 400 виробів у рік. Витрата основного матеріалу на один виріб – 900 грн. при нормі запасу 28 днів, допоміжних матеріалів і спецодягу – 40 грн. при нормі запасу 35 днів, палива 22 грн. при нормі запасу 25 днів, інструмент і запчастини – 50 грн. при нормі запасу 60 днів, інших виробничих запасів – 12 грн. при нормі запасу 32 дня.

Задача 3.22 Визначити норматив обігових фондів за елементами (виробничі запаси, незавершене виробництво і готова продукція) і їхню загальну суму.

Виробнича програма 700 виробів у рік, собівартість одного виробу – 150 грн. Коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві – 0,66. Витрати основних матеріалів на один виріб – 100 грн. при нормі запасу 25 днів. Витрати допоміжних матеріалів на річний випуск 6 000 грн. при нормі запасу 40 днів, палива – 3 200 грн. на 30 днів, інші виробничі запаси – 9 000 грн. на 60 днів. Витрати майбутніх періодів – 1 000 грн. Норма запасу готової продукції 5 днів (цифри умовні). Тривалість виробничого циклу (середня) – 36.5 дня.

Задача 3.23 Визначити норматив обігових засобів у незавершеному виробництві. Дати оцінку характеристикам обороту обігових засобів підприємства, якщо відомо, що випуск продукції за рік склав 10 000 одиниць, собівартість виробу – 80 грн., ціна на 25% перевищує його собівартість; середньорічний залишок обігових засобів 50 000 грн., тривалість виробничого циклу виготовлення виробу – 5 днів, коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві – 0,5.

Задача 3.24 Визначити норматив обігових засобів у незавершеному виробництві. Дати оцінку характеристикам обороту обігових засобів підприємства, якщо відомо, що випуск продукції за рік склав 10 000 одиниць, собівартість виробу – 60 грн., ціна на 22% перевищує його собівартість; середньорічний залишок обігових засобів – 750 000 грн., тривалість виробничого циклу виготовлення виробу – 12 днів, коефіцієнт наростання витрат у незавершеному виробництві – 0,4.

Задача 3.25 Визначити загальну суму нормованих обігових засобів, якщо в незавершеному виробництві на підприємстві знаходиться 100 виробів, тривалість виробничого циклу даного виробу складає 10 днів, собівартість одного виробу – 8 грн., а коефіцієнт наростання витрат для даного виду продукції – 0,65. Норматив днів готової продукції дорівнює 6, а виробничі запаси являють собою основні й допоміжні матеріали – витрата за рік (360 днів) складає 360 грн., норма запасу – 10 днів, а інші виробничі запаси – річна витрата на 180 грн. при нормі запасу 30 днів.

Задача 4 по темі «Персонал підприємства, заробітна плата та продуктивність праці»

Задача 4.1 Визначити чисельність працюючих у зміні на підставі наступних даних: коефіцієнт виконання норм – 125%, кількість робочих днів за рік – 157, кількість змін – 3, тривалість зміни – 7,9 годин.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Виріб	Число виготовлених виробів, шт.	Норма часу на виріб, год.
А	2 000	1,51
Б	13 000	2,90
В	15 000	1,70

Задача 4.2 Визначити кількість робітників заточувального відділу інструментального цеху на підставі наступних даних.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Операції	Програма, шт.	Норма часу на заточення, год.
Заточення нових різців	20 000	0,15
Заточення старих різців	171 000	0,05
Заточення свердлів	10 000	0,07
Заточення універсального інструмента	15 000	0,19
Заточення пил	11 000	1,25

Номінальний фонд робочого часу – 1 670 годин, коефіцієнт виконання норм – 107%.

Задача 4.3 Визначити чисельність основних робітників цехів, якщо відомо, що 70% робітників користаються 15–денною відпусткою, 30% – 10–денною відпусткою, відпустки з навчання складають 0,3% номінального фонду часу, виконання державних обов'язків – 0,1% номінального фонду часу, хвороби – 2% номінального фонду часу. Трудомісткість річної програми цеху – 12 тис. н/ч. Середній коефіцієнт виконання норм – 117%.

Задача 4.4 Визначити облікову та явочну чисельність робітників на ділянці. Річний випуск виробів складає 1900 штук. Загальна планова трудомісткість токарських робіт – 35 чол-годин/шт., фрезерних – 19 чол-годин/шт., шліфувальних – 15 чол-годин/шт. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,3. У році 258 робочих днів. Плановані невиходи робітників 28 днів. Середня тривалість робочого дня – 7,52 години.

Задача 4.5 Визначити явочну й облікову чисельність основних робітників цеху, якщо відомо: 80% робітників користується 18– денною відпусткою, 20% – 24 денною; виконання державних обов'язків складає 0,2% номінального фонду часу, інші планові невиходи 3%. Трудомісткість річної програми цеху 12 тис. нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,2.

Задача 4.6 Визначити необхідну кількість робітників-електриків для виконання плану. План цеху по виробництву зварних металоконструкцій збільшиться в квітні в порівнянні з березнем на 12% і складе 210 тис. грн. Крім цього зросте продуктивність праці одного робітника в квітні на 8,4%. У березні працювало 420 чоловік.

Задача 4.7 Нормативна трудомісткість токарних робіт III розряду – 270 000 нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм – 1,15. Середня кількість годин роботи одного токаря на рік – 1840. Визначити планову трудомісткість токарних робіт і необхідну чисельність токарів.

Задача 4.8 У звітному році обсяг випуску товарної продукції складав 7 500 тис. грн., середньооблікова чисельність працівників – 150 чоловік.

У році, що планується, обсяг товарної продукції передбачається в сумі 8 100 тис. грн., продуктивність праці на одного працівника повинна збільшитись на 7% проти минулого року.

Визначити продуктивність праці одного працівника у звітному і плановому роках і середньооблікова чисельність працівників у році, що планується.

Задача 4.9 Чисельність робітників у цеху за звітний рік складала 400 чоловік. У році, що планується, обсяг валової продукції збільшиться на 30% або на 250 млн. грн., продуктивність праці – на 10%.

Визначити чисельність робітників у році, що планується.

Задача 4.10 Виробнича програма на рік – 48 000 штук виробів. Норма часу на один виріб – 1,5 години. На одного робітника плануються: вихідні й святкові – 107, середня тривалість щорічної відпустки – 22 дні., невиходи через хворобу – 3 дні., інші невиходи – 4 дні. Середня тривалість робочої зміни – 7,9 години.

Визначити чисельність основних робітників підприємства.

Задача 4.11 За звітний період обсяг валової продукції склав 3500 тис. грн., чисельність робітників – 50 чоловік. У плані на рік обсяг валової продукції збільшиться на 15%, продуктивність праці – на 7%.

Визначити в плані на наступний рік обсяг валової продукції, продуктивність праці, чисельність робітників підприємства.

Задача 4.12 Виробнича програма на рік – 48 500 штук виробів. Норма часу на один виріб – 1,5 години. На одного робітника плануються: вихідні й святкові – 107, середня тривалість щорічної відпустки – 22 дні., невиходи через хворобу – 3 дні., інші невиходи – 4 дні. Середня тривалість робочої зміни – 8 годин.

Визначити чисельність основних робітників підприємства.

Задача 4.13 Річна виробнича програма – 10 000 виробів. Норма часу на виготовлення одного виробу – 4 години.

Передбачається перевиконання норм на 20%. На одного робітника планується на рік 104 святкових і вихідних днів, 18 днів щорічної відпустки, 5 днів хвороби і 3 дні інших невиходів. Тривалість зміни – 8 годин.

Визначити чисельність основних робітників на рік.

Задача 4.14 Визначити чисельність основних виробничих робітників у цеху на підставі таких даних.

Плановий обсяг виробництва виробів «А»	140200 штук
Норма робочого часу на 1 виріб:	
1–а операція, що виконується токарем V розряду	3 години,
2–а операція, що виконується токарем VI розряду	2 години.
% виконання норм, що плануються	120%.

Кількість неробочих днів у плані на рік	114.
Невиходи на роботу з поважних причин складають	41 день
Середня тривалість робочої зміни	7 год.30 хв.

Задача 4.15 У механічному цеху 1 250 верстатів та 5 мостових кранів. Режим роботи цеху – двозмінний. Корисний фонд роботи обладнання – 300 днів. Баланс робочого часу одного робітника на рік за планом – 280 днів.

Норма обслуговування для одного слюсаря – 50 верстатів, кранівника – 1 кран.

Визначити чисельність слюсарів та кранівників.

Задача 4.16 Річна виробнича програма підприємства – 1 400 00 виробів. Трудомісткість виробу й тарифні ставки.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Види робіт	Розряд робіт	Норма часу на виготовлення одного виробу, хв.	Годинна тарифна ставка, коп.
Токарні	III	15	7,3
Свердлильні	IV	20	8,6
Шліфувальні	II	10	6,7

Реальний фонд робочого часу одного робітника за рік – 1740 годин. Визначити годинний фонд заробітної плати і необхідну кількість робітників за професіями.

Задача 4.17 Валова продукція підприємства за планом на рік дорівнює 18 млн., середньооблікова чисельність ППП складає 3 500 чол., корисний фонд робочого часу 1 871 година. Тривалість зміни – 8 годин. Визначити середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробіток на одного працюючого.

Задача 4.18 Норма часу на один виріб – 15 хвилин. Тривалість зміни – 8 годин. Середня кількість робочих годин у місяць на одного робітника – 176.

Визначити годинну, змінну та місячну норми виробітку, % виконання норми часу, якщо фактичні витрати часу на один виріб – 13 хвилин.

Задача 4.19 Середня кількість робочих днів за рік – 246, середня тривалість робочого дня – 7,95 години. За рік вироблено товарної продукції на 18 500 тис. грн. Чисельність промислово виробничого персоналу в середньому за рік – 900 чоловік., у тому числі робітників – 780 чоловік.

Визначити середньорічний, середньоденний і середньогодинний виробок на одного працівника та одного робітника.

Задача 4.20 За планом обсяг товарної продукції – 4 782 тис. грн., продуктивність праці на одного робітника – 4 200 грн. Планом передбачається зменшення чисельності робітників на 64 чоловік. Визначити темпи росту продуктивності праці.

Задача 4.21 Виробіток на одного робітника в базисному році по підприємству склав 39,3 тис. грн.

На плановий рік валова продукція передбачається в сумі 51,62 млн. грн., чисельність промислово-виробничого персоналу – 1 250 чоловік.

Визначити плановий ріст продуктивності праці у % порівняно з базисним періодом.

Задача 4.22 Визначити розцінки і підрахувати місячну ЗП слюсаря-збирача. За місяць він зібрав 150 блоків (t штук – 20 хв.), 200 шестірень (t штук – 40 хв.). Годинна тарифна ставка 5-го розряду – 9,5 грн.

Задача 4.23 Токар-відрядник обробляє за 8 годинну зміну 17 деталей, виконує змінну норму на 130%. Визначити відрядну розцінку на деталь, якщо роботи відповідають 4-му розряду, тарифна ставка – 8,4 грн.

Задача 4.24 Тарифна ставка робітника 4 розряду за годину – 8,6 грн., тарифний коефіцієнт робітника VI розряду – 1,71.

Норма часу на виріб – 2 години. Робітнику VI розряду необхідно виробити 120 штук виробів. Премія передбачена в розмірі 30% тарифного заробітку. Визначити заробіток робітника.

Задача 4.25 Тарифна ставка робітника III розряду за 1 годину – 7,5 грн. Робітник за місяць відпрацював 22 дні по 8 годин у день. За відсутністю простого обладнання робітнику виплачується премія в розмірі 20% від місячного тарифного заробітку.

Розрахуйте місячний заробіток робітника III розряду.

Задача 4.26 Токар V розряду, годинна тарифна ставка – 8,8 грн. Програма на місяць – 100 деталей, норма часу на виготовлення 1 деталі – 2 години, оплата – відрядно-преміальна. Перевиконання норм заплановано на 12%. За кожний % преміальна доплата складе 1,5% відрядного заробітку, але не більш 25%.

Визначити місячний заробіток токаря.

Задача 4.27 Визначить фонд прямої відрядної заробітної плати на виготовлення запасних частин для ремонту електрообладнання. Для виготовлення запасних частин потребуються наступні робітники:

- а) токар III розряду (тарифна ставка 7,3 грн.) – 1 година;
- б) свердлильник II розряду (тарифна ставка 6,7 грн.) – 0,9 години;
- в) шліфувальник IV розряду (тарифна ставка 8,2 грн.) – 0,7 години.

Річна виробнича програма – 6 тис штук.

Задача 4.28 Визначити відрядний заробіток робітника, що працює за індивідуальним завданням. Токар V-го розряду виконав за місяць 1000 дет., норма часу на 1 деталь – 11 хв. Годинна тарифна ставка – 9,6 грн.

Задача 4.29 Визначити заробітну плату робочого-відрядника за відрядно-преміальної системі оплати праці, якщо він за місяць виготовив 173 виробів при завданні 130 виробів. Норма часу на виконання операції складає 1,4 нормо-год. Годинна тарифна ставка по розряду складає 7,8 грн. Відсоток доплат за виконання плану складає 9 %, а відсоток доплат за кожен відсоток перевиконання плану складає 1,5 %.

Задача 5 по темі «Витрати та собівартість продукції»

Задача 5.1 Витрати на виріб А складають:

Основні матеріали, грн	6,6
Зворотні відходи, грн	1,2
Допоміжні матеріали, грн	8,4
Покупні напівфабрикати, грн	12,0
Паливо, грн	7,0
Енергія, грн	6,0
Основна зарплата виробничих робітників, грн	20,0
Додаткова зарплата виробничих робітників, %	6 %
Відрахування на соціальні нестатки, %	37,5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, %	166
Загальновиробничі витрати, %	80
Адміністративні витрати, %	8
Витрати на збут, %	4

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу А.

Задача 5.2 Вихідні дані для розрахунку:

Основні матеріали, грн.	34
Зворотні відходи, грн.	2
Допоміжні матеріали, грн.	3,6
Придбані напівфабрикати, грн.	8,4
Паливо, грн.	12
Енергія, грн.	7,5
Основна зарплата виробничих робітників, грн.	15
Додаткова зарплата виробничих робітників, %	6
Відрахування на соціальне страхування, %	37,5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, %	160
Загальновиробничі витрати, %	210
Адміністративні витрати, %	16
Витрати на збут, %	3

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Задача 5.3 Вихідні дані для розрахунку:

Основні матеріали, грн.	58
Зворотні відходи, грн.	1,5
Допоміжні матеріали, грн.	4,2

Придбані напівфабрикати, грн.	12,3
Паливо, грн.	22
Енергія, грн.	10,4
Основна зарплата виробничих робітників, грн.	20
Додаткова зарплата виробничих робітників, %	7%
Відрахування на соціальне страхування, %	37,5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, %	180
Загальновиробничі витрати, %	80
Адміністративні витрати, %	19
Витрати на збут, %	5

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Задача 5.4 Розрахуйте виробничу собівартість та операційні витрати виробу. На виріб витратиться 5 кг основного матеріалу по 12 грн. за кг, відходи складають 11%, ціна відходів 2 грн. за кг, витрати на технологічне паливо – 5 грн., норма часу на виготовлення виріб – 2 нормо-години, годинна тарифна ставка – 5,2 грн., додаткова заробітна плата основним робітником – 10%, відрахування на соціальні нестатки – 37,5%, ВУЕО – 250%. Загальновиробничі витрати по місячному кошторисі – 50 000 грн., місячний випуск продукції – 30 000 шт./міс; адміністративні витрати – 17 %, витрати на збут – 5%,

Задача 5.5 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу. Вихідні дані для розрахунку:

Сировина й основні матеріали, грн..	210
Паливо й енергія для тех. цілей, грн..	12
Основна заробітна плата, грн..	70
Додаткова заробітна плата, %	10
Відрахування на соцстрах, %	37,5
Загальновиробничі витрати, %	180
Адміністративні витрати, %	18
Витрати на збут, %	7

Задача 5.6 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу:

Сировина й основні матеріали, грн	200
Паливо й енергія для тех. цілей, грн	15
Основна заробітна плата, грн	65
Додаткова заробітна плата, %	10
Відрахування на соцстрах, %	37,5
Загальновиробничі витрати, %	180
Адміністративні витрати, %	18
Витрати на збут, %	7

Задача 5.7 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу:

Витрати на матеріали, грн..	23
Трудовісткість одиниці виробу, год	0,4
Годинна тарифна ставка, грн..	7,5
Додаткова заробітна плата, %	12
Відрахування на соціальні нестатки, %	37,5
ВУЕО, %	170
Загальновиробничі витрати, %	110
Адміністративні витрати, %	19
Витрати на збут, %	5

Задача 5.8 Цех виготовляє два види виробів А та Б.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Показник	Виріб А	Виріб Б
Річний випуск продукції, шт.	100	500
Витрати на основні матеріали, грн.	120	50
Витрати на покупні матеріали, грн.	200	80
Витрати на паливо й енергію для технологічних цілей, грн	60	40
Основна зарплата основних виробничих робітників, грн.	50	10
Додаткова зарплата, %	12	12
Відрахування на соціальні нестатки, %	37,5	37,5

Загальновиробничі витрати за кошторисом за рік склали 27000 грн.

Визначити виробничу собівартість виробів А та Б.

Задача 5.9 Розрахувати виробничу собівартість та операційні витрати на базі наступних даних.

Витрати на основні матеріали, тис. грн.	40
Витрати на покупні напівфабрикати, тис. грн.	92
Зворотні відходи, тис. грн.	6
Основна заробітна плата, тис. грн.	102
Додаткова заробітна плата, %	11
Відрахування на соціальні нестатки, %	37,5
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання, %	110
Загальновиробничі витрати, %	150
Адміністративні витрати, %	14
Витрати на збут, %	12

Задача 5.10 Визначити операційні витрати деталей за наступними даними: витрати на матеріали складають 3,7 грн.; зарплата за виготовлення деталі 1,5 грн.; ВУЕО – 100%; загальновиробничі витрати – 160%; адміністративні витрати – 11%; витрати на збут – 5%.

Задача 5.11 Загальновиробничі витрати машинобудівного заводу по кошторису складають 90 000 грн. Основна заробітна плата виробничих робітників дорівнює 135 000 грн. Визначити відсоток загальновиробничих

витрат і їхню суму, що приходить на виріб “А”, “Б”, “В” знаючи, що заробітна плата, нарахована за відрядною розцінкою в собівартості даних виробів, складає відповідно 75, 102, 12 грн.

Задача 5.12 У цеху за звітними даними виготовлено виробів А – 1 500 шт., Б – 2 350 шт., В – 835 шт. Основна зарплата за виготовлення одного виробу А – 3,65 грн., Б – 2,5 грн., В – 1,75 грн. Визначити суму загальновиробничих витрат, що підлягають включенню в собівартість кожної деталі, якщо загальна їхня величина складає 20 135 грн.

Задача 5.13 Визначити виробничу собівартість виробу А.

Витрати на матеріали, грн..	28
Трудовісткість одиниці продукції, год.	6
Годинна тарифна ставка, грн..	8
Додаткова зарплата, %	10
Відрахування на соц. страх, %	37,5
ВУЕО, %	110
Загальновиробничі витрати, %	18

Задача 5.14 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати деталі.

Вартість матеріалів, грн./т.	400
Необхідна кількість на 1 деталь, кг.	100
Відходи складають, %	5
Ціна відходів, грн./т.	50
Годинна тарифна ставка, грн..	6,5
Трудовісткість, год.	1,2
Додаткова зарплата, %	15
Відрахування на соц. страх, %	37,5
ВУЕО, %	200
Загальновиробничі витрати, %	170
Адміністративні витрати, %	8,5
Витрати на збут, %	2,5

Задача 5.15 Визначити виробничу собівартість деталі за наступними даними:

Витрати на матеріали, грн..	23
Трудовісткість одиниці продукції, год.	0,4
Годинна тарифна ставка, грн..	7,5
Додаткова зарплата, %	12
Відрахування на соц. страх, %	37,5
ВУЕО, %	170
Загальновиробничі витрати, %	110

Задача 5.16 Розрахувати виробничу собівартість та операційні витрати на одиницю продукції, якщо витрати на основні матеріали – 11 грн., напівфабрикати зі сторони – 2,6 грн., паливо та енергію – 6 грн.,

основну заробітну плату робітників – 8 грн., додаткову заробітну плату – 0,8 грн., відрахування на соціальне страхування – 37,5%.

Річні витрати на утримання та експлуатацію обладнання складають 200 тис. грн., загальновиробничі витрати – 360 тис. грн., адміністративні витрати – 140 тис. грн., основна заробітна плата виробничих робітників – 100 тис. грн. на рік, витрати на збут складають 42 тис.грн., виробнича собівартість товарної продукції 1400 тис.грн.

Задача 5.17 На виробничому підприємстві продукують вироби, на виготовлення одиниці яких витрачається 0,6т чавуну. Закупівельна ціна останнього становить 1250 грн. за одну тону. Технологічно неминучі відходи металу складають 30% від його маси. Ціні відходів 200 грн/т. Основна зарплата в розрахунку на одиницю продукції дорівнює 160 грн., додаткова зарплата – 6%, відрахування на соцстрах – 37,5%. Загальновиробничі витрати по підприємству становлять 2000 тис. грн., загальна сума зарплати основних виробничих робітників за відрядними розцінками складає 1000 тис.грн.. Витрати на збут передбачаються в розмірі 2%. адміністративні витрати – 7 %.

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати.

Задача 5.18 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати:

Вартість матеріалів, грн/т.	1400
Необхідна кількість на 1 деталь, кг.	100
Відходи складають, %	5
Ціна відходів, грн./т.	200
Годинна тарифна ставка, грн..	6,5
Трудомісткість 1 виробу, год.	12
Додаткова зарплата, %	12
Відрахування, %	37,5
ВУЕО, %	200
Виробничі витрати, %	170
Адміністративні витрати, %	85
Витрати на збут, %	5

Задача 5.19 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Вартість основних та допоміжних матеріалів, грн..	93,6
Придбані напівфабрикати, грн..	73,5
Паливо та енергія, грн..	58,2
Зароботня плата основних робочих, грн..	29,5
Заробітна плата додаткова робочих, %	9,5
Відрахування на соціальні заходи, %	37,5
ВУЕО, %	156
Виробничі витрати, %	120
Адміністративні витрати, %	8,3
Витрати на збут, %	5,3

Задача 5.20 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати машини за наступними даними:

Витрати на основні матеріали, грн..	780
Витрати на придбані напівфабрикати, грн..	120
Зворотні відходи, грн..	32
Заробітна плата, грн..	100
Виробничі витрати, %	160
Адміністративні витрати, %	16
Витрати на збут, %	2

Задача 5.21 Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Вартість основних та допоміжних матеріалів, грн.	35,43
Придбані напівфабрикати, грн.	78,88
Зароботня плата основних робочих, грн.	15
Заробітна плата додаткова робочих, %	11,0
Відрахування на соціальні заходи, %	37,5
ВУЕО, %	250
Виробничі витрати, %	200
Адміністративні витрати, %	15,4
Витрати на збут, %	5

Задача 5.22 Відкрите акціонерне товариство “Спецприбор” виготовляє певну номенклатуру наукових та побутових приладів. Окремі елементи витрат на виробництво наведені у таблиці. Обчислити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Вартість основних та допоміжних матеріалів, грн.	16,31
Придбані напівфабрикати, грн.	58,64
Зароботня плата основних робочих, грн.	5,73
Заробітна плата додаткова робочих, %	11
Відрахування на соціальні заходи, %	37,5
ВУЕО, %	250
Виробничі витрати, %	200
Адміністративні витрати, %	5,4
Витрати на збут, %	0,9

Задача 5.23 Відкрите акціонерне товариство “Спецприбор” виготовляє певну номенклатуру наукових та побутових приладів. Окремі елементи витрат на виробництво наведені у таблиці. Обчислити виробничу собівартість та операційні витрати.

Вартість основних та допоміжних матеріалів, грн.	35,43
Придбані напівфабрикати, грн.	78,88
Зароботня плата основних робочих, грн.	15
Заробітна плата додаткова робочих, %	11
Відрахування на соціальні заходи, %	37,5

ВУЕО, %	250
Виробничі витрати, %	200
Адміністративні витрати, %	5,4
Витрати на збут, %	0,9

Задача 5.24 На підставі наведених даних визначити операційні витрати, віднесені на виготовлення виробу.

Сировина, матеріали і енергія технологічна, грн..	132
Придбані вироби і напівфабрикати	8,0
Основна зарплата виробничих робочих, грн..	95
Додаткова зарплата виробничих робочих, %	6,3
Відрахування до фонду соціального страхування, %	37,5
Витрати на утримання та експлуатацію обладнання, %	76
Виробничі витрати, %	146
Адміністративні витрати, %	17
Витрати на збут, %	7,2

Задача 5.25 Для визначення виробничої собівартості та суми операційних витрат виробу підприємство має такі дані: витрати на виробництво цільового виробу А: основна сировина і матеріали – 102 грн, паливо і енергія на технологічні цілі – 27 грн, основна заробітна плата виробничих робітників – 45 грн, додаткова заробітна плата виробничих робітників – 22 грн, відрахування на соціальні потреби – 37,5%. Витрати на виробництво продукції по підприємству в поточному році склали (тис грн): основна заробітна плата виробничих робітників – 970, витрати на утримання та експлуатацію обладнання – 610, загальновиробничі витрати – 660, адміністративні витрати – 74 000, витрати на збут – 31 000, виробнича собівартість товарної продукції – 14 840. Визначте виробничу собівартість та суму операційних витрат виробу А на плановий рік.

Задача 6 по темі «Результати господарської діяльності підприємства»

Задача 6.1 Визначити чистий прибуток і розподілити його.

Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	1 464,2
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	842,6
Прибуток від реалізації іноземної валюти, тис. грн.	8,4
Одержані дивіденди, тис. грн.	2
Збитки від реалізації майнового комплексу, тис. грн.	3
Податок на прибуток, %	25
Відрахування від прибутку у фонди:	
резервний, %	10
споживання, %	44
накопичення, %	26
на виплату частини прибутку засновникам	20

Задача 6.2 Підприємство за планом повинно випустити таку продукцію.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Вироби	Кількість, шт.	Собівартість одиниці продукції, грн.	Оптова ціна за одиницю продукції, грн.
А	50	256,0	342,0
Б	20	122,0	184,0
В	12	2 152,0	3 204,0
Г	110	244,0	326,0

Доходи від здачі майна в оренду, грн.. 84 520

Доходи, отримані від реалізації цінних паперів, грн.. 15 880

Податок на прибуток, % 25

Відрахування від прибутку у фонд:

резервний, % 10

споживання, % 60

накопичення, % 30

Визначити чистий прибуток підприємства та розподілити його.

Задача 6.3 Визначити чистий прибуток, якщо виручка від реалізації товарної продукції 250 тис. грн. Собівартість реалізації – 180 тис. грн. Залишкова вартість майна, що реалізується – 25 тис. грн. Вартість списаної дебіторської заборгованості – 3 тис. грн. Ліквідаційна вартість майна – 10 тис. грн. Штрафи, сплачені в бюджет складають 5 тис. грн.

Задача 6.4 Визначити чистий прибуток фірми «ViMax» на підставі наступних даних.

Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакета 1 250 грн., адміністративні витрати на виробництво 50 пакетів у рік 8 000 грн., витрати на їхню реалізацію 1 000 грн. Виторг від реалізації 175 250 грн.

Крім виробничої діяльності, фірма надає консультативні послуги. За рік був отриманий прибуток 256 450 грн. Фірма є клієнтом страхового товариства АСКО. У результаті пожежі, фірма «ViMax» понесла збитки на суму 3000 грн., страхове відшкодування склало 2 000 грн.

Задача 6.5 Визначити чистий прибуток фірми «WestWind» на підставі наступних даних. Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакета 500 грн., адміністративні витрати на виробництво 200 пакетів у рік 14 000 грн., витрати на їхню реалізацію 9 000 грн. Виторг від реалізації 600 000 грн. Крім виробничої діяльності, фірма займається інвестуванням. Були вкладені кошти в будівництво бізнес-центру в сумі 680 000 грн. Проект виявився прибутковим, приніс 30 % прибутку. Фірма «WestWind» володіє портфелем цінних паперів акцій і облігацій фірм «ABC» і «Black Star». У поточному році доход по цінних паперах склав 50000 грн.

Задача 6.6 Визначити чистий прибуток фірми «WestWind» на підставі наступних даних.

Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакета 1 100 грн., адміністративні витрати на виробництво 100 пакетів у рік 16 000 грн., витрати на їхню реалізацію 3 000 грн. Виторг від реалізації 250 000 грн.

Крім виробничої діяльності, фірма займається інвестуванням. Були вкладені засоби в будівництво бізнес-центру в сумі 20 000 грн. Проект виявився збитковим. Фірма «WestWind» володіє портфелем цінних паперів, що складають акції та облігації фірм «ABC» і «Black Star». У поточному році дохід за цінними паперами склав 10 000 грн.

Задача 6.7 Визначити чистий прибуток фірми «ViMax» на підставі наступних даних.

Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакета 1 500 грн., адміністративні витрати на виробництво 50 пакетів у рік 10 000 грн., витрати на їхню реалізацію 500 грн. Виторг від реалізації 143 640 грн.

Крім виробничої діяльності, фірма надає консультативні послуги. За рік був отриманий прибуток 200 000 грн. Фірма є клієнтом страхового товариства АСКО. У результаті пожежі, фірма «ViMax» понесла збитки на суму 5 000 грн., страхове відшкодування склало 7 000 грн.

Задача 6.8 Визначити приріст чистого прибутку в результаті структурних зрушень, якщо ринкова ціна виробу А – 0,2 тис. грн., виробу Б – 0,35 тис. грн., виробу В – 0,42 тис. грн. Річний обсяг реалізації – 2000 од., 3000 од., 4000 од. відповідно. Собівартість одиниці продукції виробу А – 0,15 тис. грн., виробу Б – 0,28 тис. грн., виробу В – 0,3 тис. грн. Середня норма податку по виробу А – 0,15, виробу Б – 0,2, виробу В – 0,3. Фактичний річний обсяг реалізації виробу А – 4 тис. од., виробу Б – 4 тис. од., виробу В – 3 тис. од.

Задача 6.9 Визначити чистий прибуток фірми «WestWind» на підставі наступних даних. Фірма займається виробництвом програмних продуктів. Собівартість реалізації одного прикладного пакету – 1 500 грн., адміністративні витрати на виробництво 200 пакетів в рік – 1 400 грн., витрати на їх реалізацію – 900 грн. Виручка від реалізації – 480 000 грн. Окрім виробничої діяльності, фірма займається інвестуванням. Були вкладені засоби в будівництво бізнес-центру в сумі 680 000 грн. Проект виявився прибутковим, приніс 30 % прибутку. Фірма «WestWind» володіє портфелем цінних паперів, що складається з акцій і облігацій фірм «ABC» і «Black Star». У поточному році дохід по цінних паперах склав 15 000 грн.

Задача 6.10 Виручка від реалізації 1 650 000 грн. Адміністративні витрати складають 160 000 грн, витрати на збут – 7 200 грн. Собівартість реалізованої продукції 1 035 400 грн.

Підприємство отримує дохід від оренди – 45 000 грн. Інвестує засоби в бізнес-центр у розмірі 720 000 грн. Проект прибутковий, приніс 30% прибутку. Дохід по цінним паперам, якими володіє підприємство 50 000 грн. В наслідок стихійного лиха підприємство понесло збитки в розмірі 5 000 грн, страхові виплати – 7 000 грн. Податок на прибуток 25%. Розрахуйте чистий прибуток.

Задача 6.11 Визначити чистий прибуток і розподілити його.

Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	1 464,2
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	842,6
Прибуток від операційної курсової різниці, тис.грн.	8,4
Витрати від сплати штрафів, тис.грн.	2
Витрати від реалізації майнового комплексу, тис.грн.	3
Податок на прибуток, %	25
Відрахування від прибутку:	
до резервного фонду, %	10
до фонду споживання, %	44
до фонду накопичення, %	26
на виплату частині прибули засновникам, %	20.

Задача 6.12 Визначити чистий прибуток і розподілити прибуток підприємства.

Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	190 600
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	79 400
Прибуток від списання кредиторської заборгованості, тис.грн.	8 600
Доходи від інвестиційного проекту, тис.грн.	340
Витрати від не операційної курсової різниці, тис.грн.	380
Податок на прибуток, %	25
Розподіл прибули:	
на виплату засновникам, %	25
на створення резервного фонду, % –	5
до фонду споживання, % –	48
до фонду накопичення, % –	22

Визначити чистий прибуток і розподілити прибуток підприємства.

Задача 6.13 Відомі наступні дані про роботу підприємства у звітному році: випущено продукції на суму 240 000 грн загальною собівартістю 182 тис.грн; одержано грошових коштів у вигляді сплачених штрафів за порушення договірної дисципліни на суму 3,8 тис. грн; мали місце збитки від не операційної курсової різниці на суму 3,95 тис. грн; погашено проценти за банківський кредит у сумі 2,2 тис. грн; погашено заборгованість за енергоносії в сумі 8,3 тис. грн; прибуток оподатковувався за ставкою 25 %.

Визначити величину фонду споживання і фонду нагромадження підприємства, якщо вони формуються у співвідношенні 3 : 1.

Задачі по темі 7

«Ціноутворення в умовах ринку. Рентабельність»

Задача 7.1 Визначити оптову ціну виробника кронштейна. Чернова вага заготовки дорівнює 16 кг., чиста вага кронштейна – 12,32 кг. Ціна 1 кг. матеріалу заготовки – 1,8 грн., ціна 1 тонни відходів – 70 грн. Основна зарплата складає 1,24 грн., цехові витрати за кошторисом – 200%, адміністративні витрати 80%, Витрати на збут 2 %, прибуток виробника складає 12%.

Задача 7.2 Визначити оптову відпускну ціну виробника, якщо собівартість одиниці продукції – 25 грн, річний обсяг реалізації – 5 000 одиниць, виробничі засоби – 300 тис. грн., рентабельність підприємства – 0,15.

Задача 7.3 Прослідкуйте формування роздрібної ціни на промислову продукцію, якщо собівартість одиниці промислової продукції – 25 грн., прибуток виробника, що приходить на одиницю продукції – 9 грн., ПДВ – 5,32 грн., прибуток і витрати посередницьких організацій на одиницю продукції – 3 грн., прибуток торговельних організацій – 5 грн.

Задача 7.4 Визначити роздрібну ціну 1 стола, вартість реалізованих столів за відпускними цінами, роздрібну ціну 1 стола і вартість реалізованих столів населенню за роздрібними цінами.

Собівартість 1 стола, грн.	242
Прибуток виробника, грн.	71
Меблева фабрика виготовила та реалізувала магазину, шт.	18
Торговельна надбавка, %	50

Задача 7.5 Собівартість виробу – 22,5 грн., прибуток виробника по виробу – 4,5 грн., ставка податку на додану вартість – 20%. Прибуток торговельних організацій – 50%. Визначити оптову ціну виробника, відпускну оптову ціну, роздрібну ціну.

Задача 7.6 Собівартість виробу – 35,0 грн., витрати адміністративні 8%, витрати на збут – 4%, рентабельність виробу – 22%, ставка податку на додану вартість – 20%, прибуток торговельних організацій – 40%. Визначити оптову ціну виробника, відпускну оптову ціну, роздрібну ціну.

Задача 7.7 Визначити оптову ціну виробника, оптову ціну відпускну й роздрібну ціну костюма.

Собівартість костюма, грн..	240
Прибуток виробника, грн..	60
Ставка податку на додану вартість, %	20
Прибуток торговельної організації, %	50

Задача 7.8 Визначити оптову ціну виробника, оптову ціну відпускну

й роздрібну ціну шапки.

Собівартість шапки, грн..	84
Прибуток виробника, грн..	22
Ставка податку на додану вартість, %	20
Прибуток торгівельної організації, %	50

Задача 7.9 Визначити вільну відпускну ціну й вільну роздрібну ціну шафи.

Собівартість шафи, грн..	540
Рентабельність шафи, %	30
Ставка податку на додану вартість, %	20
Прибуток торгівельної організації, %	25

Задача 7.10 Визначити як змінилась фактична рентабельність виробу А, та виробу Б порівняно з плановим періодом.

Ціна одного виробу, грн.	125	65
Собівартість виробу, грн.	100	50

На протязі року підприємство знизить собівартість продукції по виробу А на 5%, по виробу Б – на 25%. Оптова ціна залишиться незмінною.

Задача 7.11 Вихідні дані.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Назва виробів	План реалізації продукції, шт.	Оптова ціна, грн.	Собівартість продукції, грн.
А	1 800	0,6	0,45
Б	2 100	0,50	0,32

Визначити: чистий прибуток підприємства на плановий рік; рівень рентабельності продукції та виробів «А» і «Б» окремо.

Задача 7.12 Визначте рентабельності виробів, та порівняйте рентабельність продукції за три квартали на основі наступних даних.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Показники	Од. виміру	Кwartали року		
		I	II	III
Кількість випущених виробів	шт.	1 500	2 000	1 800
Ціна одного виробу	грн.	60	60	60
Собівартість виробу	грн.	50	40	48

Задача 7.13 Підприємству за планом протягом місяця необхідно виробити 400 шт. виробів «А.» Оптова ціна підприємства за одиницю вироб – 1,8 грн. Виробнича собівартість за одиницю виробу – 1,3 грн. Витрати адміністративні – 9%, витрати на збут – 5%.

Визначити валовий, чистий прибуток виробу і рівень рентабельності виробу.

Задача 7.14 Визначити рентабельність за кожним виробом. Розрахуйте чистий прибуток від реалізації продукції і рентабельність

реалізованої продукції.

Таблиця - Початкові дані для розрахунків

Назва виробу	Кількість виробів, шт.	Собівартість одиниці виробу, грн.	Оптова ціна, грн.
А	50	5,55	6,72
Б	120	0,95	1,3
В	30	4,40	7,6

Задача 7.15 Визначити роздрібну ціну виробу, якщо відомо, що собівартість виробу – 126 грн., адміністративні витрати – 9%, витрати на збут – 3%, рентабельність виробу – 25%, ПДВ – 20%, націнка збутових організацій – 5%, торгова націнка – 6%.

Задача 7.16 Визначити роздрібну ціну виробу, якщо відомо, що виробнича собівартість виробу – 950 грн., адміністративні витрати – 8%, витрати на збут – 5%, рентабельність виробу – 25%, ПДВ – 20%, націнка збутових організацій – 3,5%, торгова націнка – 3%.

Задача 7.17 Прослідкуєте формування ціни на промислову продукцію, якщо собівартість одиниці промислової продукції – 108 грн., прибуток, який доводиться на одиницю продукції – 12 грн., ПДВ – 21 грн., прибуток і витрати збутових організацій на одиницю продукції – 40 грн., торгових організацій – 30 грн.

Задача 7.18 Прибуток за планом на рік складає 6 840 тис грн.

Вартість виробничих основних фондів на початок планового року – 15 980 тис грн.

Протягом року заплановано введення в дію основних виробничих фондів: у березні – вартістю 540 тис грн, Вибувають основні фонди в червні – вартістю 380 тис грн.

Середньорічна вартість нормованих оборотних засобів – 9 738 тис грн.

Визначте рентабельність виробничих фондів підприємства.

Задача 7.19 Виручка від реалізації продукції за планом підприємства на рік складає 17 600 тис грн. Виробнича собівартість цієї продукції – 12 800 тис грн, витрати на збут складають 3% виробничої собівартості. Середньорічна вартість виробничих основних фондів – 7 120 тис грн. Середньорічні залишки нормованих оборотних засобів – 1 260 тис грн.

Визначте рентабельність виробничих фондів підприємства.

Задача 7.20 На підприємстві річна виручка від реалізації продукції склала 11 816,6 тис грн, собівартість реалізованої продукції – 9 363,7 тис. грн. Витрати від операційної курсової різниці – 15,3 тис грн, доходи від реалізації майнового комплексу – 118,8 тис грн, витрати від реалізації необоротних активів – 1,9 тис грн. Основні засоби на початок року склали суму 50 678,0 тис грн, на кінець року – 55 605,7 тис. грн.

Оборотні засоби підприємства на початок року становили 9 365,4 тис грн, на кінець року – 10 837,5 тис грн.

Визначте рентабельність виробничих фондів підприємства.

Задача 7.21 Обсяг реалізованої продукції підприємством (без податку на додану вартість) у звітному році склав 32 360 тис. грн, собівартість реалізованої продукції – 20 420 тис. грн, доходи від реалізації матеріальних цінностей – 284 тис. грн, отримані дивіденди від інших підприємств – 46 тис. грн, втрати від уцінки необоротних активів – 12 тис. грн, сума податків, які сплачує підприємство, становить 878 тис. грн, сума сплати відсотків за кредит 1 888 тис. грн.

Визначити чистий прибуток підприємства і рентабельність реалізованої продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Авдеев С.В. Основы бизнеса: Пособие для сдачи экзамена. / С.В. Авдеев, Е.А. Замедлина – М. : Юрайт-Издат, 2005. – 190 с. – (Хочу все сдать!) ISBN 5-94879-189-0
- 2 Богатин Ю.В. Экономическое управление бизнесом: Учеб. пособие для вузов. / Ю.В. Богатин, В.А. Швандар – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 391 с.
- 3 Бойчик, І. М. Економіка підприємства : навчальний посібник / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2002. – 480 с. – ISBN 966–8074–29–7.
- 4 Бондар, Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник / Н М. Бондар. – К. : А. С. К., 2004. – 400 с. – ISBN 966–319–020–5.
- 5 Бочаров С.А. Основы бизнеса: Учеб.пособие. / С.А. Бочаров, А.А. Иванов, С.Я. Олейников – М.: Изд.центр ЕОАИ, 2007. – 447 с
- 6 Економіка підприємства : навч. посібник / В. С. Рижигов, В. А. Панков, В. В. Ровенська, Є. О. Підгора. – К. : Слово, 2004. – 272 с. – ISBN 966–8407–25–3.
- 7 Економіка підприємства : підручник / за ред. С. Ф. Покропивного – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с. – ISBN 966–574–148–9.
- 8 Економіка підприємства: практикум : навч. посібник / В. С. Рижигов, В. А. Панков, В. В. Ровенська, Є. О. Підгора – К. : Слово, 2004. – 160 с.
- 9 Закон України «Про оподаткування прибутку» від 22 травня 1997 р. (з 1 січня 2001 року до цього Закону внесені зміни згідно із Законом України від 8 червня 2000 року № 1805–III) // Відомості Верховної ради України. – 1991. – № 49. – 682 с.
- 10 Закон України «Про підприємства України» від 27 березня 1991 р. // Відомості Верховної ради України. – 1991. – № 24. – 272 с.
- 11 Карпова, Т. П. Управленческий учет : учебник для вузов. / Т. П. Карпова – М. : ЮНИТИ, 2000. – 350 с. – ISBN 5–238–00034–0.
- 12 Основы бизнеса. Учебник / за ред. Ю.Б. Рубина. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд. МФПА, 2003. – 839 с
- 13 Петрунин Ю.Ю. Этика бизнеса: Учеб. пособие. / Ю.Ю. Петрунин, В.К. Борисов – М.: Дело, 2000. – 280 с. – (Сер. "Наука управления"). ISBN 5-7749-0199-8
- 14 Покропивний, С. Ф. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій : навчальний посібник / С. Ф. Покропивний та інші. – К. : КНЕУ, 2000. – 328 с. – ISBN 966–574–156–Х.
- 15 Примак, Т. О. Економіка підприємства : Навч. посібник. / Т. О. Примак – 2-ге вид., стер. – К. : Вікар, 2002. – 176 с. – ISBN 966–7131–25–4.
- 16 Рыжигов, В. С. Конспект-справочник по курсу «Экономика предприятия» / В. С. Рыжигов, С. В. Рыжигов, В. Г. Золотогоров – Краматорск : ДГМА, 2000. – 252 с.

17 Сафронов, Н. А. Экономика предприятия : учебник / под ред. Н. А. Сафронова – М. : Юрист, 2003. – 608 с.

18 Типове положення з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості Затв. Кабінетом Міністрів України від 26.04.96 // Бухгалтерський облік і аудит. – 1996. – № 7. – 70 с.

19 Ткаченко, Н. М. Бухгалтерский финансовый учет на предприятиях Украины / Н. М. Ткаченко – К. : А. С. К, 2001. – 864 с.

20 Хрипач, В. Я. Экономика предприятия / В. Я. Хрипач, Г. З. Суша, Г. К. Оноприенко. – 2-е изд., стереот. – Мн. : Эконом-пресс, 2001. – 464 с. – ISBN 985-6479-24-X.

21 Швиданенко, Г. О. Економіка підприємства : навч.-метод. посібник для сам. вивч. дисц. / Г. О. Швиданенко, С. Ф. Покропивний, С. М. Клименко – К. : КНЕУ, 2000. – 248 с. – ISBN 966-574-068-7.

22 Экономика предприятия / В. С. Рыжиков, В. В. Ровенская, Е. А. Подгора . – Краматорск : ДГМА, 2010. – 300 с. – ISBN 966-8407-25-3.

23 Экономика предприятия / В. С. Рижиков, В. А. Панков, В. В. Ровенська, Є. О. Підгора. – Краматорск : ДГМА, 2007. – 240 с. – ISBN 978-966-379-154-8.

ДОДАТОК А

Вибір варіанту контрольної роботи

Таблиця – Варіанти контрольних робіт

№	Модуль 1												Модуль 2											
	тести										задачі		тести										задачі	
ВАР	Т1			Т2	Т3	Т4		Т5	Т6		3 1–2	3 3–4	Т7		Т8		Т9					3 5	3 6–7	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	3	4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	1.50	1.48	1.10	2.20	3.2	4.1	4.9	5.8	6.29	6.20	2.39	3.20	7.22	7.32	8.7	8.2	9.22	9.20	9.25	9.44	9.17	9.45	5.21	7.2
2	1.37	1.59	1.22	2.13	3.19	4.24	4.43	5.24	6.36	6.25	2.57	4.24	7.29	7.13	8.21	8.4	9.26	9.59	9.80	9.64	9.4	9.3	5.18	6.12
3	1.43	1.27	1.47	2.12	3.11	4.42	4.3	5.4	6.31	6.2	2.12	3.1	7.44	7.3	8.19	8.25	9.68	9.14	9.79	9.12	9.33	9.65	5.7	6.4
4	1.51	1.53	1.18	2.14	3.24	4.21	4.55	5.29	6.13	6.30	2.46	4.13	7.14	7.35	8.15	8.23	9.61	9.24	9.21	9.36	9.78	9.19	5.20	7.4
5	1.54	1.32	1.17	2.7	3.17	4.39	4.19	5.15	6.15	6.35	1.9	3.9	7.16	7.8	8.26	8.8	9.9	9.11	9.54	9.48	9.34	9.86	5.24	6.6
6	1.6	1.15	1.20	2.24	3.28	4.36	4.16	5.5	6.34	6.1	2.16	4.15	7.34	7.45	8.18	8.14	9.55	9.13	9.66	9.15	9.52	9.32	5.19	7.15
7	1.28	1.62	1.33	2.25	3.25	4.7	4.51	5.23	6.8	6.6	2.30	4.18	7.47	7.1	8.22	8.16	9.50	9.60	9.83	9.31	9.56	9.88	5.1	7.8
8	1.4	1.2	1.16	2.23	3.32	4.11	4.15	5.21	6.3	6.24	1.19	3.7	7.41	7.12	8.5	8.11	9.23	9.72	9.10	9.67	9.53	9.77	5.23	6.10
9	1.39	1.13	1.26	2.18	3.15	4.28	4.52	5.26	6.28	6.4	1.8	4.4	7.39	7.15	8.13	8.1	9.75	9.5	9.76	9.74	9.82	9.69	5.12	6.5
10	1.41	1.64	1.56	2.1	3.27	4.57	4.54	5.6	6.33	6.14	2.51	3.18	7.49	7.10	8.9	8.24	9.73	9.85	9.28	9.18	9.57	9.49	5.3	7.12
11	1.63	1.57	1.19	2.16	3.33	4.46	4.25	5.17	6.10	6.39	1.11	3.16	7.33	7.7	8.3	8.6	9.8	9.7	9.38	9.81	9.62	9.71	5.22	7.20
12	1.45	1.25	1.12	2.3	3.6	4.4	4.47	5.27	6.11	6.16	1.15	4.1	7.37	7.20	8.10	8.17	9.42	9.41	9.87	9.89	9.58	9.70	5.11	7.13
13	1.9	1.34	1.23	2.4	3.10	4.30	4.29	5.10	6.7	6.38	2.53	3.8	7.38	7.26	8.12	8.20	9.1	9.37	9.29	9.84	9.51	9.47	5.14	7.9
14	1.38	1.42	1.21	2.28	3.8	4.40	4.22	5.12	6.21	6.32	1.18	3.22	7.17	7.4	8.27	8.1	9.27	9.63	9.2	9.39	9.30	9.6	5.6	6.3
15	1.35	1.36	1.8	2.5	3.1	4.53	4.10	5.3	6.22	6.18	2.7	3.25	7.24	7.43	8.26	8.2	9.40	9.35	9.43	9.16	9.46	9.90	5.13	7.5
16	1.7	1.5	1.60	2.11	3.29	4.23	4.5	5.28	6.23	6.5	2.5	4.14	7.28	7.19	8.3	8.18	9.43	9.47	9.50	9.10	9.70	9.42	5.9	7.7
17	1.14	1.3	1.1	2.19	3.23	4.18	4.34	5.7	6.27	6.12	2.60	4.27	7.36	7.6	8.6	8.13	9.65	9.58	9.16	9.60	9.38	9.20	5.16	7.17
18	1.49	1.44	1.11	2.29	3.20	4.26	4.35	5.1	6.26	6.19	2.54	4.23	7.11	7.46	8.20	8.21	9.23	9.41	9.4	9.29	9.66	9.13	5.15	6.2
19	1.61	1.58	1.24	2.22	3.18	4.27	4.41	5.25	6.9	6.17	2.59	3.10	7.31	7.5	8.11	8.10	9.45	9.69	9.8	9.40	9.21	9.48	5.17	7.16
20	1.40	1.55	1.30	2.10	3.4	4.37	4.45	5.2	6.37	6.40	1.20	3.14	7.48	7.42	8.25	8.16	9.6	9.2	9.19	9.74	9.83	9.5	5.5	6.1
21	1.29	1.52	1.46	2.6	3.26	4.12	4.14	5.11	6.39	6.13	1.3	4.19	7.2	7.40	8.12	8.22	9.51	9.88	9.17	9.68	9.56	9.33	5.8	7.11
22	1.31	1.65	1.33	2.26	3.16	4.50	4.2	5.18	6.9	6.35	1.16	4.26	7.30	7.23	8.7	8.5	9.1	9.84	9.26	9.12	9.89	9.46	5.10	7.6
23	1.25	1.21	1.30	2.2	3.7	4.49	4.8	5.22	6.20	6.31	2.4	4.20	7.21	7.25	8.19	8.17	9.79	9.52	9.31	9.34	9.25	9.35	5.2	7.14
24	1.15	1.20	1.19	2.9	3.30	4.48	4.32	5.13	6.28	6.8	1.24	3.23	7.18	7.27	8.8	8.14	9.44	9.55	9.72	9.24	9.37	9.18	5.4	7.1

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
25	1.54	1.45	1.44	2.21	3.9	4.17	4.44	5.19	6.19	6.5	2.14	4.6	7.9	7.50	8.23	8.4	9.78	9.14	9.63	9.57	9.49	9.77	5.25	6.11
26	1.6	1.8	1.52	2.27	3.34	4.31	4.59	5.9	6.25	6.26	1.21	4.17	7.27	7.1	8.15	8.9	9.61	9.87	9.9	9.75	9.36	9.71	5.19	6.7
27	1.1	1.5	1.18	2.8	3.12	4.20	4.56	5.20	6.1	6.4	1.5	3.19	7.31	7.17	8.24	8.27	9.85	9.76	9.67	9.28	9.22	9.81	5.4	7.18
28	1.24	1.41	1.34	2.17	3.5	4.6	4.58	5.16	6.24	6.12	2.17	4.28	7.37	7.42	8.16	8.5	9.32	9.59	9.39	9.80	9.73	9.15	5.1	6.8
29	1.12	1.29	1.63	2.15	3.14	4.13	4.33	5.14	6.21	6.36	2.55	4.8	7.16	7.15	8.4	8.25	9.27	9.62	9.54	9.30	9.82	9.86	5.12	6.13
30	1.39	1.58	1.17	2.30	3.21	4.38	4.60	5.30	6.7	6.16	1.25	3.24	7.21	7.40	8.3	8.1	9.11	9.7	9.53	9.3	9.64	9.90	5.24	7.10
31	1.46	1.56	1.27	2.13	3.22	4.26	4.32	5.28	6.22	6.23	2.52	3.2	7.13	7.22	8.8	8.10	9.68	9.79	9.58	9.21	9.14	9.37	5.9	6.9
32	1.26	1.51	1.47	2.22	3.3	4.52	4.30	5.10	6.14	6.2	2.13	4.16	7.43	7.11	8.12	8.24	9.9	9.23	9.59	9.22	9.57	9.52	5.21	7.19
33	1.62	1.64	1.55	2.6	3.13	4.12	4.17	5.8	6.32	6.18	2.3	4.3	7.33	7.45	8.15	8.23	9.84	9.13	9.31	9.83	9.34	9.76	5.7	7.3
34	1.50	1.7	1.22	2.8	3.31	4.58	4.15	5.27	6.33	6.37	2.37	3.13	7.7	7.18	8.20	8.2	9.64	9.18	9.16	9.67	9.25	9.45	5.20	7.21
35	1.59	1.14	1.11	2.16	3.35	4.10	4.55	5.13	6.30	6.10	2.1	3.11	7.26	7.19	8.18	8.11	9.20	9.48	9.27	9.85	9.82	9.49	5.15	6.9
36	1.4	1.13	1.49	2.20	3.4	4.20	4.51	5.5	6.29	6.17	2.34	3.6	7.39	7.4	8.22	8.26	9.29	9.50	9.19	9.5	9.61	9.75	5.13	7.8
37	1.60	1.16	1.2	2.12	3.19	4.38	4.5	5.12	6.3	6.34	1.10	3.15	7.32	7.30	8.7	8.13	9.46	9.17	9.74	9.63	9.30	9.88	5.17	7.16
38	1.61	1.40	1.53	2.15	3.20	4.4	4.48	5.24	6.15	6.6	2.49	4.10	7.9	7.25	8.9	8.19	9.55	9.28	9.38	9.71	9.15	9.4	5.23	7.3
39	1.31	1.9	1.42	2.11	3.30	4.57	4.21	5.23	6.38	6.27	2.32	4.7	7.35	7.44	8.6	8.14	9.35	9.77	9.47	9.62	9.53	9.2	5.6	7.11
40	1.28	1.32	1.37	2.7	3.17	4.44	4.9	5.26	6.11	6.40	2.67	4.5	7.36	7.23	8.21	8.17	9.40	9.1	9.87	9.65	9.36	9.70	5.11	6.4
41	1.57	1.23	1.36	2.28	3.15	4.42	4.49	5.18	6.12	6.17	2.19	3.21	7.12	7.47	8.27	8.20	9.42	9.12	9.41	9.11	9.8	9.89	5.5	6.2
42	1.35	1.3	1.10	2.1	3.1	4.39	4.8	5.6	6.14	6.13	2.62	4.12	7.6	7.10	8.11	8.16	9.6	9.60	9.54	9.7	9.32	9.78	5.2	7.18
43	1.38	1.43	1.48	2.3	3.29	4.18	4.34	5.1	6.15	6.19	2.42	3.12	7.20	7.2	8.17	8.5	9.80	9.24	9.51	9.39	9.44	9.73	5.14	7.14
44	1.65	1.29	1.49	2.4	3.25	4.1	4.2	5.17	6.4	6.23	2.11	4.2	7.46	7.34	8.9	8.15	9.72	9.81	9.3	9.66	9.86	9.33	5.3	7.6
45	1.4	1.31	1.60	2.5	3.9	4.45	4.7	5.29	6.11	6.7	2.41	3.5	7.3	7.28	8.21	8.6	9.43	9.69	9.56	9.10	9.26	9.90	5.18	7.4
46	1.44	1.47	1.20	2.10	3.8	4.40	4.53	5.2	6.33	6.3	2.47	3.4	7.8	7.41	8.2	8.14	9.24	9.85	9.19	9.43	9.86	9.52	5.8	7.1
47	1.3	1.55	1.32	2.17	3.24	4.23	4.22	5.16	6.35	6.5	2.56	4.21	7.5	7.49	8.22	8.13	9.53	9.88	9.63	9.31	9.59	9.74	5.16	7.9
48	1.33	1.63	1.8	2.24	3.16	4.59	4.46	5.14	6.9	6.20	2.6	3.17	7.29	7.24	8.8	8.18	9.17	9.41	9.37	9.36	9.54	9.55	5.22	6.1
49	1.57	1.18	1.41	2.18	3.34	4.13	4.14	5.25	6.18	6.24	1.22	3.3	7.14	7.38	8.24	8.12	9.47	9.89	9.6	9.81	9.4	9.11	5.10	7.12
50	1.45	1.39	1.38	2.2	3.33	4.43	4.35	5.3	6.6	6.21	2.61	4.22	7.48	7.50	8.19	8.7	9.10	9.62	9.61	9.79	9.1	9.27	5.25	6.8
51	1.9	1.48	1.17	2.9	3.22	4.3	4.28	5.4	6.2	6.27	2.31	4.9	7.24	7.29	8.23	8.1	9.15	9.58	9.3	9.28	9.57	9.50	5.8	7.7
52	1.2	1.51	1.21	2.27	3.2	4.6	4.25	5.15	6.32	6.10	1.17	4.11	7.23	7.7	8.26	8.25	9.34	9.20	9.8	9.38	9.70	9.33	5.3	6.5
53	1.6	1.58	1.11	2.19	3.18	4.36	4.54	5.22	6.16	6.38	2.18	4.25	7.28	7.36	8.10	8.3	9.65	9.87	9.16	9.21	9.68	9.72	5.21	6.13
54	1.19	1.46	1.13	2.21	3.13	4.31	4.47	5.21	6.26	6.31	2.58	4.29	7.4	7.34	8.4	8.27	9.18	9.83	9.76	9.2	9.67	9.82	5.12	7.19

Продовження таблиці

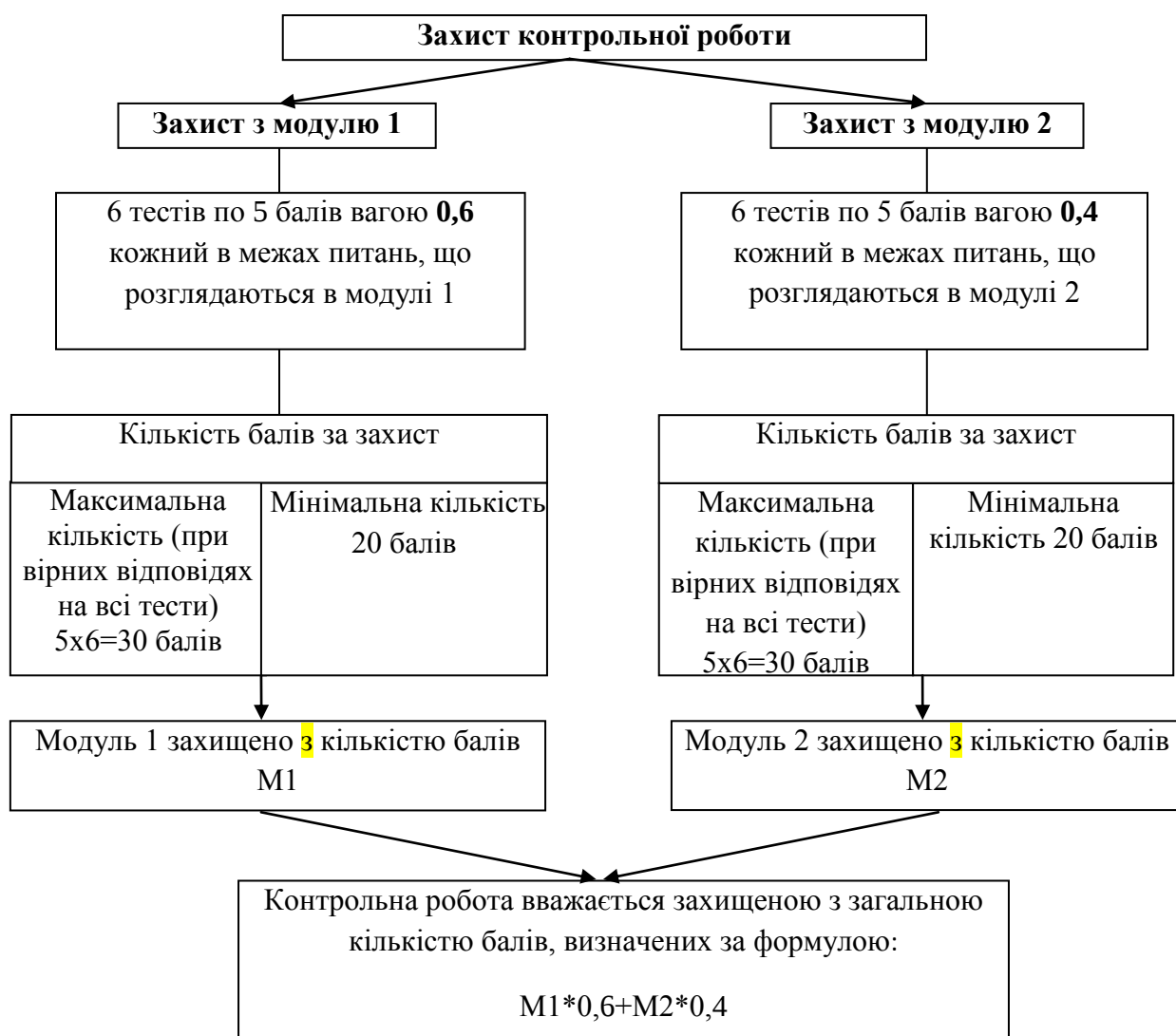
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
55	1.15	1.56	1.25	2.26	3.11	4.16	4.29	5.11	6.22	6.29	1.23	4.13	7.20	7.13	8.5	8.21	9.45	9.44	9.29	9.7	9.71	9.48	5.23	7.2
56	1.64	1.12	1.37	2.14	3.26	4.41	4.27	5.19	6.37	6.30	2.26	4.9	7.9	7.31	8.22	8.24	9.60	9.25	9.80	9.46	9.77	9.22	5.9	7.20
57	1.61	1.24	1.16	2.23	3.6	4.56	4.50	5.7	6.25	6.36	2.2	3.6	7.1	7.25	8.12	8.23	9.75	9.12	9.84	9.69	9.26	9.14	5.2	6.7
58	1.62	1.7	1.54	2.29	3.23	4.33	4.24	5.9	6.1	6.34	2.38	4.10	7.47	7.3	8.19	8.25	9.66	9.39	9.78	9.13	9.30	9.35	5.11	7.17
59	1.42	1.10	1.50	2.25	3.3	4.11	4.19	5.20	6.39	6.28	2.66	4.5	7.16	7.49	8.7	8.2	9.32	9.5	9.56	9.9	9.42	9.40	5.1	7.13
60	1.22	1.14	1.40	2.30	3.28	4.37	4.60	5.30	6.8	6.40	2.29	3.3	7.30	7.14	8.4	8.13	9.64	9.73	9.51	9.23	9.49	9.90	5.20	7.10
61	1.52	1.34	1.28	2.7	3.27	4.10	4.23	5.24	6.22	6.20	2.35	3.22	7.43	7.6	8.16	8.6	9.3	9.27	9.29	9.54	9.25	9.77	5.24	6.12
62	1.36	1.1	1.43	2.9	3.5	4.18	4.13	5.10	6.26	6.31	2.24	4.26	7.39	7.10	8.9	8.14	9.38	9.12	9.48	9.79	9.42	9.61	5.19	6.11
63	1.35	1.23	1.30	2.6	3.10	4.54	4.20	5.27	6.37	6.23	2.45	3.2	7.11	7.22	8.3	8.17	9.73	9.6	9.34	9.22	9.82	9.65	5.5	6.6
64	1.5	1.27	1.59	2.18	3.21	4.15	4.6	5.12	6.29	6.7	1.14	3.21	7.48	7.33	8.15	8.8	9.81	9.37	9.35	9.50	9.83	9.5	5.14	7.15
65	1.26	1.53	1.65	2.3	3.32	4.37	4.33	5.8	6.13	6.21	2.43	4.24	7.5	7.40	8.26	8.10	9.74	9.49	9.9	9.31	9.64	9.84	5.7	6.3
66	1.52	1.23	1.27	2.14	3.14	4.8	4.11	5.19	6.4	6.39	2.64	4.8	7.21	7.8	8.11	8.20	9.13	9.11	9.72	9.85	9.41	9.14	5.15	7.5
67	1.39	1.32	1.20	2.10	3.12	4.25	4.2	5.23	6.6	6.18	2.28	4.11	7.15	7.42	8.18	8.1	9.76	9.40	9.46	9.51	9.2	9.15	5.4	6.10
68	1.34	1.14	1.8	2.5	3.7	4.28	4.29	5.28	6.9	6.3	1.4	4.19	7.35	7.27	8.27	8.24	9.36	9.7	9.63	9.70	9.18	9.8	5.6	7.21
69	1.1	1.22	1.60	2.24	3.31	4.34	4.42	5.11	6.36	6.38	2.50	4.3	7.18	7.32	8.12	8.22	9.45	9.21	9.78	9.47	9.44	9.88	5.10	7.11
70	1.63	1.16	1.15	2.13	3.35	4.51	4.44	5.1	6.32	6.16	2.27	3.12	7.45	7.26	8.8	8.13	9.26	9.28	9.39	9.20	9.80	9.71	5.16	6.9
71	1.12	1.36	1.37	2.26	3.14	4.32	4.5	5.15	6.14	6.35	2.36	3.5	7.12	7.17	8.16	8.14	9.67	9.55	9.68	9.60	9.75	9.66	5.17	7.12
72	1.50	1.19	1.24	2.17	3.27	4.1	4.59	5.26	6.25	6.17	2.23	4.2	7.19	7.38	8.1	8.11	9.23	9.30	9.4	9.59	9.87	9.43	5.13	7.3
73	1.31	1.43	1.45	2.11	3.30	4.24	4.39	5.5	6.11	6.2	2.21	4.4	7.2	7.46	8.7	8.9	9.19	9.17	9.58	9.16	9.56	9.33	5.18	7.9
74	1.3	1.57	1.5	2.4	3.24	4.30	4.43	5.22	6.8	6.28	2.33	3.9	7.41	7.44	8.17	8.20	9.86	9.62	9.10	9.89	9.32	9.24	5.22	7.19
75	1.53	1.10	1.41	2.29	3.29	4.19	4.9	5.6	6.30	6.15	2.44	3.23	7.37	7.50	8.15	8.2	9.57	9.53	9.52	9.69	9.1	9.90	5.25	6.7
76	1.17	1.59	1.6	2.20	3.4	4.17	4.36	5.9	6.12	6.1	2.15	3.15	7.4	7.39	8.5	8.4	9.60	9.69	9.11	9.83	9.85	9.42	5.23	7.10
77	1.38	1.9	1.2	2.25	3.9	4.35	4.4	5.4	6.19	6.5	2.25	4.7	7.23	7.10	8.19	8.6	9.65	9.80	9.12	9.29	9.14	9.57	5.12	6.11
78	1.51	1.29	1.46	2.15	3.8	4.58	4.52	5.21	6.24	6.27	1.13	3.8	7.21	7.5	8.26	8.3	9.8	9.31	9.63	9.67	9.30	9.39	5.4	7.7
79	1.61	1.13	1.64	2.21	3.3	4.26	4.57	5.13	6.10	6.34	1.6	3.11	7.20	7.44	8.21	8.18	9.44	9.87	9.54	9.16	9.22	9.48	5.17	7.13
80	1.47	1.18	1.58	2.2	3.16	4.46	4.7	5.3	6.33	6.40	2.9	4.6	7.37	7.42	8.10	8.25	9.47	9.89	9.51	9.36	9.58	9.35	5.1	6.5
81	1.35	1.42	1.4	2.27	3.28	4.31	4.49	5.16	6.21	6.30	1.7	3.10	7.14	7.3	8.23	8.27	9.2	9.9	9.20	9.71	9.66	9.3	5.3	6.10
82	1.48	1.7	1.25	2.28	3.23	4.14	4.27	5.2	6.3	6.18	2.65	4.21	7.41	7.46	8.2	8.13	9.88	9.43	9.4	9.17	9.73	9.13	5.19	6.8
83	1.28	1.21	1.40	2.16	3.12	4.22	4.40	5.17	6.2	6.20	1.2	4.25	7.16	7.22	8.8	8.11	9.28	9.84	9.5	9.59	9.77	9.81	5.11	7.4
84	1.56	1.55	1.54	2.1	3.22	4.21	4.56	5.14	6.37	6.36	2.40	3.14	7.36	7.27	8.23	8.9	9.46	9.6	9.50	9.25	9.82	9.19	5.10	6.12

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
85	1.62	1.30	1.26	2.8	3.26	4.48	4.3	5.7	6.23	6.6	1.12	3.18	7.11	7.47	8.3	8.21	9.45	9.1	9.41	9.79	9.62	9.52	5.8	7.17
86	1.11	1.33	1.49	2.19	3.25	4.16	4.41	5.25	6.11	6.35	2.63	3.7	7.28	7.30	8.26	8.24	9.76	9.7	9.26	9.15	9.56	9.86	5.18	7.5
87	1.44	1.65	1.32	2.23	3.15	4.50	4.45	5.29	6.15	6.14	1.1	3.24	7.32	7.12	8.4	8.25	9.33	9.34	9.61	9.53	9.40	9.78	5.13	6.3
88	1.55	1.16	1.40	2.12	3.21	4.53	4.12	5.18	6.24	6.27	2.8	4.16	7.6	7.2	8.14	8.16	9.72	9.55	9.18	9.10	9.32	9.38	5.14	7.8
89	1.43	1.12	1.18	2.22	3.19	4.55	4.38	5.20	6.34	6.13	2.48	4.20	7.24	7.35	8.19	8.1	9.23	9.74	9.49	9.70	9.27	9.37	5.5	7.6
90	1.23	1.36	1.15	2.30	3.1	4.47	4.60	5.30	6.31	6.28	2.20	3.19	7.18	7.25	8.5	8.22	9.68	9.24	9.64	9.21	9.75	9.90	5.20	7.1
91	1.27	1.1	1.10	2.5	3.20	4.24	4.54	5.6	6.1	6.8	2.10	3.1	7.1	7.48	8.15	8.6	9.22	9.26	9.39	9.69	9.35	9.58	5.16	6.1
92	1.4	1.39	1.60	2.18	3.10	4.33	4.59	5.5	6.9	6.16	2.22	4.14	7.15	7.33	8.10	8.12	9.9	9.61	9.16	9.64	9.60	9.46	5.22	7.16
93	1.47	1.28	1.2	2.24	3.33	4.1	4.18	5.25	6.19	6.33	2.68	4.23	7.26	7.19	8.17	8.18	9.84	9.66	9.47	9.87	9.34	9.63	5.7	6.2
94	1.45	1.37	1.42	2.16	3.6	4.51	4.35	5.9	6.10	6.26	2.3	4.28	7.31	7.9	8.20	8.7	9.21	9.49	9.3	9.70	9.40	9.25	5.24	7.14
95	1.63	1.58	1.5	2.11	3.11	4.28	4.56	5.15	6.17	6.12	2.8	4.12	7.8	7.29	8.27	8.19	9.83	9.48	9.52	9.77	9.10	9.13	5.21	7.2
96	1.44	1.11	1.59	2.10	3.34	4.2	4.42	5.12	6.4	6.5	1.7	3.17	7.40	7.34	8.12	8.10	9.43	9.23	9.1	9.15	9.45	9.24	5.9	6.6
97	1.52	1.57	1.21	2.21	3.32	4.3	4.43	5.23	6.7	6.25	1.6	4.18	7.38	7.45	8.2	8.21	9.73	9.11	9.80	9.28	9.76	9.2	5.15	7.20
98	1.17	1.61	1.41	2.15	3.7	4.17	4.30	5.20	6.38	6.22	2.63	4.15	7.13	7.17	8.22	8.23	9.82	9.12	9.17	9.68	9.8	9.4	5.2	7.15
99	1.38	1.7	1.54	2.3	3.13	4.10	4.19	5.11	6.29	6.32	2.24	3.4	7.7	7.43	8.11	8.24	9.54	9.62	9.50	9.74	9.14	9.51	5.6	6.13
100	1.31	1.13	1.9	2.22	3.18	4.15	4.40	5.4	6.39	6.40	2.39	4.1	7.49	7.50	8.9	8.4	9.88	9.37	9.85	9.59	9.55	9.89	5.25	6.4

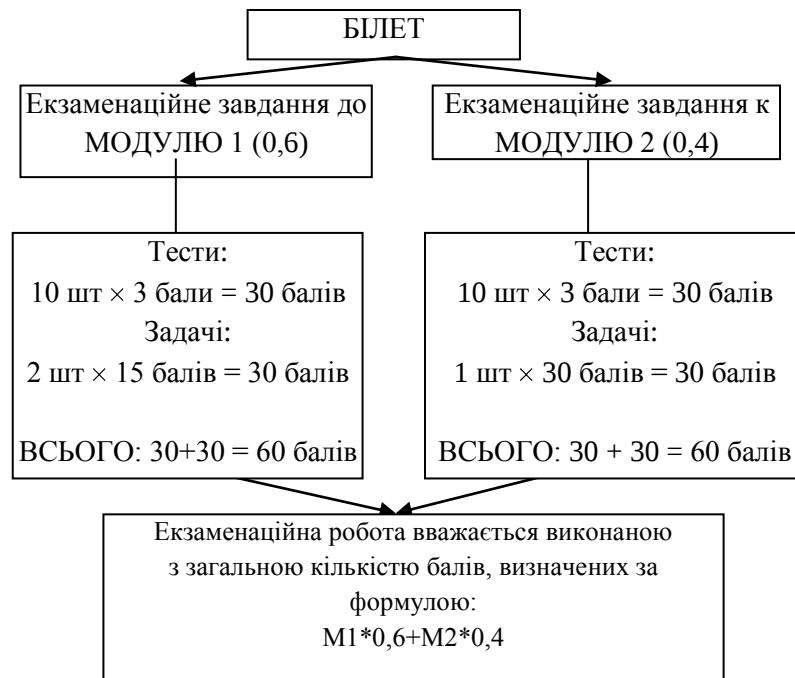
ДОДАТОК Б

Схема оцінювання захисту контрольної роботи

ДОДАТОК В

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

ДОДАТОК Д

ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ НА ЗАХИСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ПО МОДУЛЮ 1

1) (5 балів) Підприємство, створене за законодавством України, яке діє на основі власності українців або українських юридичних осіб, це.

- а) іноземне підприємство;
- б) національне підприємство;
- в) спільне підприємство.

2) (5 балів) Показник фондовіддачі характеризує ...

- а) розмір обсягу виробленої продукції, яка доводиться на 1 гривню вартості основних виробничих засобів;
- б) рівень технічного оснащення праці;
- в) обсяг оборотних засобів;
- г) кількість оборотів оборотних засобів.

3) (5 балів) Визначите розмір показника фондовіддачі на підставі наступних даних: випущеної продукції 48 000 грн., сума основних засобів 20 000 грн.:

- а) 2,4 грн/грн/год;
- б) 2 грн/грн/год;
- в) 3,2 грн/грн/год;
- г) 2,8 грн/грн/год.

4) (5 балів) Вартість готової продукції, що призначено для реалізації на сторону – 200 тис. грн.; вартість напівфабрикатів, вироблених для власних потреб, – 10 тис. грн.; вартість послуг, що надано стороннім організаціям, – 30 тис. грн. Вартість товарної продукції складатиме (тис. грн.):

- а) 210;
- б) 220;
- в) 190;
- г) 230.

5) Визначите розмір оборотних засобів підприємства в плановому році. Початкові дані: оборотні засоби підприємства в звітному році склали 3,6 тис. грн. У плановому році передбачається збільшення оборотних засобів на 11%.

- а) 3,51 тис.грн.;
- б) 2,61 тис.грн.;
- в) 4,0 тис.грн.;
- г) 2,1 тис.грн.;

6) Визначите середньорічну вартість основних засобів, якщо вартість основних засобів на початок року - 265 тис.грн., на кінець року– 148 тис.грн.

- а) 206,5 тис.грн;
- б) 188,7 тис.грн;
- в) 145,8 тис.грн;
- г) 122,6 тис.грн.

ДОДАТОК Е

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ ПО МОДУЛЮ 1

А. Дайте відповіді на наступні тести:

1) (3 бали) *Найпростіша форма договірного об'єднання підприємств з метою постійної координації господарської діяльності. Вона не має права втручатися у виробничу і комерційну діяльність будь-якого з її учасників. Це.*

- а) асоціація;
- б) корпорація;
- в) концерн;
- г) консорціум.

2) (3 бали) *Господарське , основою відмінною рисою якого є те, що засновники, мають різні права і відповідальності, це.*

- а) акціонерне ;
- б) з обмеженою відповідальністю;
- в) з додатковою відповідальністю;
- г) повне ;
- д) командитне .

3) (3 бали) *Цехи, в яких виготовляють продукцію, призначену для реалізації на сторону, тобто продукцію, яка визначає профіль і спеціалізацію підприємства, це.*

- а) основні цехи;
- б) допоміжні цехи;
- в) побічні цехи;
- г) експериментальні цехи.

4) (3 бали) *Радянський телевізор «Вогник» відповідно до опитів осіб літнього віку працює близько 20–25 років майже без неполадок, зберігаючи при цьому свої експлуатаційні властивості. Ця характеристика відповідає наступному показнику якості:*

- а) надійність;
- б) довговічність;
- в) ремонтпридатність;
- г) коефіцієнт готовності.

5) (3 бали) *Який з нижче приведених показників не бере участі в розрахунках річної суми амортизаційних відрахувань?*

- а) норма амортизаційних відрахувань;
- б) вартість основних виробничих засобів на початок року;
- в) середньорічна вартість основних виробничих засобів.

6) (3 бали) *Залишкова вартість основних засобів відображує:*

- а) вартість основних засобів, яка ще не перенесена на витрати виробництва і оборту;
- б) їх ринкову вартість;
- в) можливу ціну їх продажу;

г) вартість основних засобів на момент їх ліквідації.

7) (3 бали) Які показники використовуються при оцінці ефективності оборотних коштів.

- а) вартість товарної продукції;
- б) вартість реалізованої продукції;
- в) собівартість реалізованої продукції;
- г) вартість оборотних коштів;
- д) вартість основних засобів.

8) (3 бали) Які показники використовуються при оцінці тривалості одного обороту.

- а) кількість робочих днів в році;
- б) кількість календарних днів в році;
- в) розклад роботи підприємства;
- г) вартість основних засобів;
- д) вартість оборотних коштів.

9) (3 бали) Чим відрізняється професія від спеціальності?

- а) те ж саме;
- б) спеціальність фіксує одну із сторін професії;
- в) професія фіксує одну із сторін спеціальності.

10) (3 бали) Встановлення розцінки відразу за весь робіт встановленням, терміну його виконання є характерними для системи оплати праці:

- а) непрямій відрядної;
- б) прямій почасової;
- в) акордною;
- г) відрядно-прогресивною.

Б. Вирішіть задачі:

Задача 1 (15 балів) Визначити показники фондівдачі і фондомісткості. Машинобудівний завод випускає в рік виробів А в кількості 80 000 штук, В – 23 000 штук, С – 30 000 штук. Оптова ціна кожного виробу відповідно 5; 7,5; 10 тис. грн. Середньорічна вартість основних засобів заводу складає 65 млн. грн.

Задача 2 (15 балів) Підприємство випустило основній продукції на суму 325,6 млн. грн. Роботи промислового характеру, виконані на сторону – 41,15 млн. грн. Вартість напівфабрикатів – 23,7 млн. грн., з них 80 % реалізовано на сторону, останні використані для власних потреб. Розмір залишків незавершеного виробництва 5 млн. грн. Вартість матеріальних витрат складає 40 % від товарної продукції.

Визначите розмір товарної, валової і чистої продукції.

ДОДАТОК Ж

ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ НА ЗАХИСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ПО МОДУЛЮ 2

- 1) (5 балів) Витрати на випуск продукції, тривалість яких перевищує місяць – це.
- а) поточні витрати;
 - б) довгострокові витрати;
 - в) одноразові витрати.
- 2) (5 балів) Основною умовою отримання підприємством певної суми прибутку є.
- а) перевищення валових доходів над валовими витратами;
 - б) здійснення господарської діяльності в певному ;
 - в) виробництво товарів, які мають попит.
- 3) (5 балів) Визначите суму чистого доходу, який складає від виручки, якщо виручка складає 257 тис. грн.
- а) 214,17 тис. грн.;
 - б) 241,17 тис. грн.;
 - в) 256,56 тис. грн.;
 - г) 302,8 тис. грн.
- 4) (5 балів) Враховуючи те, що собівартість складається з суми постійних і змінних витрат, визначите суму змінних витрат, якщо виробнича собівартість складає 852 тис. грн., постійних – 0,33.
- а) 204,33 тис. грн.;
 - б) 150,67 тис. грн.;
 - в) 570,84 тис. грн.;
 - г) 852,33 тис. грн.
- 5) (5 балів) Визначите суму операційних витрат, на підставі наступних даних: виробнича собівартість 140 грн., адміністративні витрати – 9 %, витрати на збут 3 %.
- а) 141,6 грн.;
 - б) 92,8 грн.;
 - в) 140,12 грн.;
 - г) 156,8 грн.
- 6) (5 балів) Визначите рентабельність виробництва на підставі наступних даних: чистий прибуток складає 90 тис. грн., сума основних коштів 150 тис. грн., оборотних коштів 100 тис. грн.
- а) 26 %;
 - б) 40 %;
 - в) 36 %;
 - г) 20 %.

ДОДАТОК 3

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ ПО МОДУЛЮ 2

А. Дайте відповіді на наступні тести:

1)(3 бали) *Операційні витрати підприємства складаються з:*

- а) витрат, пов'язаних з виробництвом, які складають виробничу собівартість реалізованої продукції;
- б) адміністративних витрат;
- в) витрат на збут;
- г) інших операційних витрат;
- д) всі відповіді вірні;

2)(3 бали) *Собівартість одиниці продукції калькулюється на підставі наступних складових:*

- а) статей калькуляцій;
- б) елементів витрат.

3)(3 бали) *До групування витрат за економічними елементами не відносяться витрати на:*

- а) паливо та енергію на технологічні цілі;
- б) основну заробітну плату виробничих робітників;
- в) амортизацію основних фондів;
- г) витрати на підготовку та освоєння виробництва;
- д) додаткову заробітну плату виробничих робітників.

4)(3 бали) *Ціни, за якими українські фірми закупають товари (послуги) за кордоном, це ...*

- а) зовнішньоторговельні ціни;
- б) експортні ціни;
- в) імпортні ціни.

5)(3 бали) *Прибуток – це:*

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність;
- в) виручка від підприємницької діяльності;
- г) дохід підприємства.

6)(3 бали) *Рентабельність – це:*

- а) частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства;
- б) відносний показник ефективності діяльності підприємства;
- в) різниця між виручкою та прямими витратами;
- г) відношення валових витрат на виробництво до обсягу товарної продукції.

7)(3 бали) У розвинутих ринкових економіках підприємці-одинаки зберігаються в рамках:

- а) великого бізнесу;
- б) середнього бізнесу;
- в) малого бізнесу;
- г) усіх видів бізнесу.

8)(3 бали) Яка модель менеджменту ґрунтується на філософії «ми всі одна сім'я»?

- а) італійська;
- б) англо-американська;
- в) японська;
- г) німецька.

9)(3 бали) Які ознаки інтуїтивного бізнесу?

- а) переважно екстенсивний характер розвитку
- б) симетричні і стійкі взаємини між партнерами всередині і поза бізнесом, засновані на оплатній основі
- в) нестійка внутрішнє і зовнішнє середовище підприємництва
- г) в основі прийняття рішень лежать стандартні і в основному формальні правила та процедури

10) (3 бали) Який з принципів розвивається, коли задовольняє свої потреби в обмежених благах шляхом обміну результатами діяльності, суб'єкти бізнесу стикаються з необхідністю враховувати інтереси інших суб'єктів бізнесу?

- а) принцип прагнення до визначеності
- б) принцип компромісу
- в) принцип суб'єктивізму
- г) принцип цінності

Б. Вирішіть задачу (30 балів):

Визначити виробничу собівартість та операційні витрати виробу.

Вартість основних та допоміжних матеріалів, грн.	35,43
Придбані напівфабрикати, грн.	78,88
Зароботня плата основних робочих, грн.	15
Заробітна плата додаткова робочих, %	11,0
Відрахування на соціальні заходи, %	37,5
ВУЕО, %	250
Виробничі витрати, %	200
Адміністративні витрати, %	15,4
Витрати на збут, %	5

Навчальний посібник

**СМИРНОВА Ірина Іванівна
РОВЕНСЬКА Вікторія Вячеславівна**

ЕКОНОМІКА І БІЗНЕС
(Українською мовою)

Навчальний посібник

Редактор О. М. Болкова

Комп'ютерна верстка О. П. Ордіна

. Підп. до друку . Формат 60 x 84/8.
Папір офсетний. Ум. друк. арк. . Обл.–вид. арк. .
Тираж прим. Зам. № .

Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК №1633 від 24.12.03.